ROCZNIK

TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH

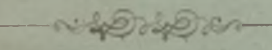
I

PRZYTUŁKÓW RZEMIEŚLNICZYCH

ZA ROK

1885

(wydany staraniem Zarządu Towarzystwa).

WARSZAWA.
W DRUKARNI JÓZEFA SIKORSKIEGO, WARECKA № 14.

1886.

ROCZNIK

TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH

I

PRZYTUŁKÓW RZEMIEŚLNICZYCH

ZA ROK

1885

(wydany staraniem Zarządu Towarzystwa).

WARSZAWA.
W DRUKARNI JÓZEFA SIKORSKIEGO, WARECKA № 14.

1886.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 10 Декабря 1886 года.

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Sprawy Warszawskiego Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych.

I. Postanowienia rządowe i prawidła dotyczące czynności Towarzystwa.

II. Sprawozdanie z czynności Towarzystwa, za czas od 1-go stycznia do 31-go grudnia 1885 roku.

CZĘŚĆ I-sza

SPRAWY

WARSZAWSKIEGO TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH

I PRZYTUŁKÓW RZEMIEŚLNICZYCH

I.

Postanowienia Rządowe i prawidła dotyczące czynności Towarzystwa.

M. S. W.
GUBERNATOR WARSZAWSKI.
Z ZARZĄDU GUBERNIALNEGO,
Wydział Wojskowo-Policyjny.
SEKCYA 10.
dnia 19 Marca 1885 r.
№ 3216.
WARSZAWA.

Do Zarządu Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków rzemieślniczych.

Na zasadzie p. 10 Ustawy o Przytułkach Poprawczych (Zb. Pr. F. XIV, Ustaw. o zatrzym. pod strażą. Dodatek do Art. 7 (punkt 2) podług przedłużenia z 1876 r.) zakreślony wyrokiem sądowym termin pozostawania w Przytułku, może być skrócony o jedną trzecią część takim małoletnim, którzy przez dobre prowadzenie się swoje zasługują na złagodzenie ich losu, pod warunkiem jednak, że w razie złego prowadzenia się, uwolniony wraca do Przytułku i pozostaje w nim aż do upływu całkowicie zakreślonego mu terminu.

Przy zastosowaniu w praktyce tego przepisu—jak to okazuje się z wiadomości posiadanych w Głównym Zarządzie Więzień i z oświadczeń pierwszego Zjazdu Przedstawicieli Przytułków Poprawczych — nie było dotąd należytej jednostajności, i w większej części wypadków wstawienie się Zarządu Przytułków Poprawczych o złagodzenie losu małoletnich, którzy się poprawili, było przedstawiane do decyzyi Ministra Sprawiedliwości, a następnie pod Najwyższe uznanie Jego Cessarskiej Mości w charakterze prośby o zupełne ułaskawienie i uwolnienie małoletniego od wymierzonej na niego przez sąd kary.

Z tego powodu i mając na uwadze: że podobne zastosowanie prawa o przedterminowem uwolnieniu nie zgadza się z istotnym duchem wyżej przytoczonych przepisów i że małoletni, którzy doznali złagodzenia swego losu, nie mogą już być powracani do Przytułku lub Osady chociażby nawet prowadzeniem się swojem załugiwali na odesłanie ich tam napowrót, Minister Spraw Wewnętrznych, na skutek starania pierwszego Zjazdu Przedstawicieli Zakładów i Przytułków Poprawczych, zniósł się z Ministrem Sprawiedliwości w przedmiocie naglącej konieczności ustanowienia na przyszłość bardziej prawidłowego i zgodnego z prawem zastosowania Art. 10 Ustawy o Przytułkach Poprawczych. W skutek czego Minister Sprawiedliwości odezwą z dnia 1 Listopada roku zeszłego № 25784 zawiadomił, że na najpoddanniejsze przedstawienie jego, Sekretarza Stanu Nabokowa, Najjaśniejszy Pan w dniu 31 Października 1884 r. Najwyżej rozkazać raczył: „Nie przedstawiać na przyszłość do Monarszego uznania wstawiania się Zarządów Zakładów Poprawczych o skrócenie małoletnim przestępcom o jedną trzecią część czasu pozostawania ich w tych zakładach“.

W skutek tego i zgodnie z odezwą Naczelnika Głównego Zarządu Więzień z dnia 28 Lutego za № 2422 mam zaszczyt prosić Zarząd, ażeby przedstawienia o warunkowe uwolnienie wychowańców Zakładu Studzienieckiego były odtąd wnoszone, dla ścisłego zastosowania się do ducha Zb. Pr. t. I. cz. 2 dodat. do art. 1198 (dopełn. 2) p. 9. przedł. 1881 r., bezpośrednio do Głównego Zarządu Więzień, który z swej strony czynić będzie odpowiednie rozporządzenia dla zdecydowania tych przedstawień.

Przytem, co do drugiej części tegoż punkt 10, uważam za właściwe dodać, że miejscowe władze policyjne mają bezpośred-

ni obowiązek udzielania pomocy Zakładom Poprawczym, gdy chodzi o powrócenie do Przytułku warunkowo uwolnionych, w tych wypadkach, w jakich Zwierzchność Przytułku uzna to za konieczne.

Gubernator (podp.) **B. Medem.**

Vice-Gubernator (podp.) **J. Andreew.**

Radca (podp.) **Sacharow.**

Referent (podp.) **Sroczyński.**

Nr. 2.

ODEZWA GŁÓWNEGO ZARZĄDU WIĘZIEŃ W PRZEDMIOCIE RÓŻNYCH WNIOSKÓW, UCHWALONYCH PRZEZ DRUGI ZJAZD PRZEDSTAWICIELI ZAKŁADÓW POPRAWCZYCH, ODBYTY W 1884 R. W KIJOWIE.

M. S. W.
GŁÓWNY ZARZĄD WIĘZIEŃ
WYDZIAŁ I.
Dnia 28 Maja 1885 r.
№ 5584.

Do Warszawskiego Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych.

Rozpoznawszy wnioski drugiego Zjazdu przedstawicieli Zakładów poprawczych, jaki roku zeszłego 1884 odbył się w m. Kijowie, Główny Zarząd Więzień ma zaszczyt zawiadomić Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych,—że:

I, co do wniosku, ażeby ustawę z 1881 r., nadającą Ziemstwom prawo odliczania do 10% na rzecz Zakładów Poprawczych, rozciągnąć i na te miejscowości, w których nie zostały zaprowadzone urządzenia ziemskie, — zapadło już w dniu 3 Marca 1885 r. Najwyżej zatwierdzone zdanie Rady Państwa, rozstrzygające tę kwestyę w znaczeniu zupełnie przychylnem.

Uchwała ta nie stosuje się tylko do gubernii Kraju Nadwiślańskiego, z tego powodu, że sposób rozdzielania pieniędzy, pochodzących z kar w granicach Okręgu Sądowego Warszawskiego, jest już przewidziany Najwyżej zatwierdzonem dnia 1 Maja 1879 r. zdaniem Rady Państwa (Zbiór Praw 1879 r. 23 Maja N. 340).

II. Wniosek Zjazdu, ażeby do trzechdniowego urlopu wychowańców Zakładu był doliczany i czas pozostawania ich w drodze, jest zupełnie uzasadniony i należy takowy uwzględnić, tem bardziej, że w samem nadaniu Koloniom i Przytułkom Poprawczym prawa udzielania wychowańcom krótkoterminowych urlopów, miano już na widoku, ażeby do terminu urlopu nie był wliczany czas niezbędny na przybycie do familii i na powrót do Przytułku.

Ścisłe określenie w tym wypadku terminu urlopu zależy zupełnie od Administracyi Przytułku, która powinna wiedzieć gdzie i dokąd i na jaką odległość od Przytułku udziela urlop.

W związku z tem przychodzi pod rozpoznanie i kwestya, podniesiona przez Honorowego Kuratora Przytułku Poprawczego Moskiewskiego (13 Marca N. 213 i 214) a dotycząca prawa dawania urlopu wychowańcom Przytułku w celu udania się nietylko do familii, ale, gdy jej nie mają lub gdy ta nie zasługuje na zaufanie, i do opiekunów albo innych znanych z moralności osób, oraz kwestya udzielania urlopów wychowańcom, umieszczonym w Przytułku na żądanie swoich rodziców. Administracya Przytułku ma obowiązek rozpoznawania w każdym poszczególnym wypadku stopnia moralności osób, do których ma udać się wychowaniec na urlop, i od niej już w zupełności zależy udzielenie urlopu nietylko dla udania się do krewnego lub opiekuna ale i do osoby obcej, jeżeli ta interessuje się losem małoletniego i w ogóle przez swe moralne prowadzenie się może wywrzeć korzystny wpływ na niego. Również niema zasady do ograniczania możności udzielania urlopów tylko takim wychowańcom, którzy znajdują się w Zakładzie lub Przytułku na mocy postanowień sądowych; z prawa tego korzystać mogą i wychowańcy oddani do Przytułku przez rodziców, a termin urlopu, co do wychowańców tej kategoryi, zależy już zupełnie od Zwierzchności Przytułku.

Z uwagi więc na to, co przytoczono wyżej, należy, przy udzielaniu urlopów wychowańcom, kierować się następującemi zasadami:

1. Wychowańcom, którzy na żądanie swych rodziców zostali umieszczeni w Zakładach Poprawczych, daje urlopy Zwierzchność Zakładu, od której zależy również i czas, na jaki urlop ma być udzielony.

2. Wychowańcom, skazanym do Zakładu przez sądy, Zwierzchność Zakładu udziela urlopy trzydniowe dla udania się do zasługujących na zupełne zaufanie krewnych, opiekunów lub nawet osób obcych, przy czem do terminu urlopu nie wlicza się czasu zużytego przez wychowańca na drogę.

3. Celem zapobieżenia, ażeby podczas śledztwa i pozostawania pod sądem, małoletni aresztanci nie byli trzymani razem z dorosłymi, Główny Zarząd Więzień wyda ponowne do właściwych władz i osób rozporządzenie względem niezmiennego przestrzegania istniejących w tym przedmiocie przepisów prawa obowiązującego.

4. Główno Zarządzającemu Wydziałem Kodyfikacyjnym Rady Państwa zostanie zakomunikowany wniosek, o dodanie w 2 i 3 punkcie art. 138 Kodeksu kar przed wyrazami: „zamyka się w Klasztorze,“ wyrazów: „oddają się do Przytułków Poprawczych lub“, jako przedmiot do rozbioru w Kommissyi do ułożenia nowego Kodeksu.

5. W przedmiocie zebrania się trzeciego Zjazdu w 1889 r. Główny Zarząd Więzień nie omieszka w czasie właściwym, wydać odpowiednie rozporządzenia.

Zawiadamiając o tem, Główny Zarząd Więzień poczytuje sobie za obowiązek nadmienić jeszcze, że o zamieszczeniu PP. S. P. Jakowlewa i K. W. Rukawisznikowa w liczbie delegatów na mający się odbyć w roku bieżącym w Rzymie międzynarodowy kongres więzienny, jako przedstawicieli Rossyjskich Zakładów Poprawczych, został już zawiadomiony Komitet Wykonawczy tegoż kongresu; co zaś do wyrażonej przez Zjazd konieczności, ażeby każdy Zakład Poprawczy otrzymywał sprawozdania Głównego Żarządu Więzień, będzie wydane stosowne rozporządzenie.

Za Naczelnika Głównego Zarządu Więzień,
Pomocnik Naczelnika (podpisano) **Kokowcew**.
Starszy Referent (podpisano) **Szopen**.

II.

Sprawozdania z czynności Towarzystwa.

za czas od 1 Stycznia do 31 Grudnia 1885 r.

Nr. 1.

WIADOMOŚCI O POSIEDZENIACH KOMITETU.

W roku 1885 Komitet Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych odbył sześć posiedzeń.

Na pierwszem z nich, d. 8 Marca odbytem, komitet:

1. Przyjął do wiadomości oświadczenie swego Prezesa, że w roku ubiegłym zakres działalności Towarzystwa w kwestyi Przytułków i szkoły ogrodniczej nie mógł się rozwijać z powodu nieprzyjaznych okoliczności i wyjątkowego położenia; że Zarząd uwolnił od obowiązków dotychczasowego dyrektora Osady p. Zajewskiego i że w końcu roku zeszłego, z powodu ciężkiej kilkomiesięcznej choroby Przewodniczącego w Zarządzie p. Machczyńskiego, zaproszony został do zastępowania go członek komitetu p. Miklaszewski;

2. Na wniosek Prezesa uczcił przez powstanie pamięć zmarłych w 1884 r. członków komitetu: ś. p. Aleksandra Kruze, Lucyana Wojniłłowicza, Jakóba Natansona i postanowił porozumieć się zaraz na posiedzeniu co do kandydatów na ich miejsce;

3. Zatwierdził przedstawiony przez Zarząd projekt budżetu na rok 1885 z ograniczeniem jedynie wydatków do dyspozycyi opiekunów do rs. 115;

4. Z powodu że p. Sobański, zaznaczywszy, iż przez 9 już lat spełniał obowiązki Vice-Prezesa, a następnie przez trzy lata Prezesa Komitetu, prosił o zwolnienie go z tej godności i wniósł ażeby do komitetu wybierano ludzi w sile wieku, którzyby mogli czynnie i dłużej pracować dla Instytucyi,—Komitet jedno-

myślnie prosił p. Sobańskiego, ażeby od tych zajęć, w których od początku tak czynny i pożyteczny dla Towarzystwa przyjmuje udział, niezechciał się usuwać, a zarazem upoważnił tegoż Prezesa do zaproszenia na członków komitetu Stanisława Hr. Łubieńskiego, Konstantego Hr. Przeździeckiego i Prezesa Władysława Holewińskiego.

Na drugiem posiedzeniu d. 22 marca komitet:

1. Wyraził podziękowanie za słowa sympatyi dla Instytucyi, wyrzeczone przez nowo-wybranego członka Władysława Holewińskiego, i przyjął do wiadomości zgodzenie się Stanisława hr. Łubieńskiego, na przyjęcie godności członka tegoż komitetu;

2. Zaprosił do Delegacyi komitetu pp. Stanisława Karskiego, Aleksandra Moldenhawera i Władysława Nowakowskiego, a do Komissyi Rewizyjnej pp. Eugeniusza Grzybowskiego, Jakóba Janasza i Juljusza Werthejma;

3. Po wysłuchaniu przedstawionego przez przewodniczącego w Zarządzie Machczyńskiego sprawozdania za r. 1884 i przekonawszy się, że z jednej strony powiększenie w r. ubiegłym dochodów, a z drugiej zrobione oszczędności w wydatkach przyniosły nader pożądany rezultat, albowiem dochody pokryły wydatki i dały jeszcze przewyżkę gotowizną w ilości rs. 7298 k. 74; że taki ogólny remanent jest najwyższym jaki w ciągu 8-iu lat ostatnich zdołano osiągnąć, a cała działalność Zarządu wydała korzystne w duchu zadań Towarzystwa owoce—Komitet wyraził p. Machczyńskiemu serdeczną wdzięczność za podjęte przez niego gorliwe i tak pożyteczne prace dla dobra i rozwoju Towarzystwa, oraz podziękowanie Zarządowi; a wreszcie, przyjął wszystkie trzy wnioski Zarządu co do dyspozycyi remanentem z roku 1884 pozostałym, i postanowił:

a) zakupić Listów Zastawnych m. Warszawy na rs. 50 i dołączyć do funduszu rs. 650 już zebranego na domek miasta Warszawy;

b) zakupić takichże Listów na rs. 3000 i summę tę dołączyć do kapitałów rezerwowych, i

c) resztę remanentu w ilości rs. 4248 kop. 74 pozostawić Zarządowi jako forszus na wydatki roku bieżącego;

4. Po podaniu przez Prezesa do wiadomości, że przewodniczący w Zarządzie Machczyński, oraz większa część członków Zarządu złożyli swoje mandaty, — Komitet jedno-

myślnie prosił p. Machczyńskiego, ażeby nadal na swem stanowisku pozostał, a lubo p. Machczyński, przedstawiając niepewny jeszcze stan swego zdrowia, prosił o uwolnienie go od tych nader uciążliwych obowiązków, na powtórne jednak zaproszenie Komitetu zgodził się spełnić tak zaszczytnie dla siebie wyrażoną wolę Komitetu. Poczem Komitet prosił i upoważnił swego Prezesa, ażeby łącznie z przewodniczącym zajął się zaproszeniem członków Zarządu.

5. Przyjął do wiadomości odezwę Komitetu Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego o opuszczeniu od 1 Lipca 1885 r. lokalu zajmowanego dotąd przez bióro Towarzystwa Osad Rolnych i postanowił przesłać temuż Komitetowi podziękowanie za udzielanie bezpłatnie przez wiele lat lokalu na bióro Zarządu, oraz prosił Prezesa, ażeby wspólnie z prof. Białeckim porozumiał się z hr. Kicką, o udzielenie przez nią lokalu bezpłatnego na bióro Towarzystwa Osad, w domu pod jej dożywociem będącym.

Na trzeciem posiedzeniu w d. 3 maja odbytem, Komitet:

1. W miejsce chorego członka komitetu Janasza, zaprosił do Komissyi Rewizyjnej p. Bernarda Hantkego i prosił też Komissyę, aby wspólnie z Prezesem Sobańskim, przewodniczącym w Zarządzie Machczyńskim i członkiem kassyerem Zarządu Fechnerem obmyśliła i zaprowadziła niektóre zmiany w dotychczasowej rachunkowości, gdyby takowe okazały się potrzebne;

2. Zatwierdził rachunki administracyi zapisu ś. p. hr. Kickiego za rok 1883, oraz Radzie Zawiadującej i Opiekunowi Administratorowi pokwitowanie z nich udzielił;

3. Przyjął do wiadomości sprawozdanie Rady Zawiadującej zapisem ś. p. hr. Kickiego, a nad wnioskami przez tęż Radę w sprawozdaniu uczynionemi, postanowił przeprowadzić dyskussyę po wysłuchaniu sprawozdania Opiekuna Administratora zapisu;

4. Przyjął do wiadomości szczegółowe sprawozdanie Opiekuna Administratora zapisu ś. p. hr. Kickiego, professora Białeckiego, o stanie gospodarczym dóbr Orłowa i Rzyczek, z przedstawieniem rachunków i wykazów produkcyi w Orłowie, tudzież rachunku wykonanych w tychże dobrach Orłów melioracyj, z przedstawieniem takiegoż rachunku, dotyczącego dóbr Rzy-

czek, i ogólnych funduszów, wraz z objaśnieniem szczegółowem główniejszych pozycyi;

5. Po przedstawieniu podania p. Suchodolskiego, dzierżawcy folwarku Dworzyska, z dóbr Orłowskich, żądajacego ulg z powodu strat w gospodarstwie i przedłużenia mu dzierżawy na lat 9. oraz po wysłuchaniu opinii Rady Zawiadującej,—Komitet postanowił:

a) ratę z dzierżawy z Dworzysk za rok 1885/6, którą p. Suchodolski miał uiścić d. 1 Kwietnia r. b., rozłożyć mu na trzy termina w ciągu roku,

b) ze względu na dwuletnie straty w jego gospodarstwie, umorzyć mu należny zwrot podatków z folwarku Dworzyska za rok 1883/4 i 1884/5.

c) dozwolić ażeby summę rs. 1900 Listami Likwidacyjnemi, wydaną p. Suchodolskiemu z jego kaucyi w roku przeszłym, a którą miał wnieść napowrót w Lutym 1885 r., zapłacił dopiero w d. 1 Lipca 1886 r., to jest. na rok przed ekspiracyą obecnie obowiązującego kontraktu dzierżawnego,—i

d) zgodzić się na przedłużenie kontraktu dzierżawnego na lat sześć, i to o tyle, o ile p. Suchodolski ze wszystkich zobowiązań się wywiąże.

Na czwartem posiedzeniu d. 9 maja odbytem Komitet:

1. Udzielił Zarządowi pokwitowanie z rachunków za rok 1884 i takowe zatwierdził zgodnie z opinią Komissyi Rewizyjnej która uznała, że księgi, kontrole i dowody utrzymywane są w zupełnym porządku i skrupulatnie;

2. Po przedstawieniu przez Prezesa komitetu relacyi z narady odbytej dnia 5 Maja r. b. w Zarządzie w przedmiocie zmiany systematu rachunkowości i po odbytej w tym przedmiocie dysskusyi, w której uczestniczyli: pp. Sobański, Machczyński, Wertheim, Hantke, Białecki i Nowakowski,—postanowił dotychczasową rachunkowość w Zarządzie utrzymać;

3. Po odbytej dyskussyi, w której brali udział pp. Sobański, Górski, hr. Jezierski, Hantke, Moldenhawer i inni, w przedmiocie wniosków Rady Zawiadującej zapisem ś. p. hr. Kickiego, które w głównej swej treści dotyczyły:

a) rozwinięcia gospodarstwa w Orłowie w sposób taki, aby mogło służyć za przykład i pole praktycznego kształcenia się, dopóki otwarcie zamierzonej szkoły agronomicznej, nie okaże się możliwem,

b) ze względu na konieczność przeprowadzenia układu o służebności w Orłowie, udzielenia upoważnienia Opiekunowi Administratorowi zapisu do zawarcia z włościanami dóbr Orłów takiego układu w chwili stosownej i gdy Rada Zawiadująca możliwość tego uzna.

c) ażeby do Rady Zawiadującej, której kadencya urzędowania obecnie skończyła się, przybrać osoby z kwestyami agronomicznemi i ze stosunkami gubernii Lubelskiej bliżej obeznane, i na przyszłość przyjąć za zasadę, iżby nie zmieniał się cały skład Rady odrazu, lecz częściowo przy każdej kadencyi, dla utrzymania związku w prowadzeniu interessów,—

Komitet postanowił:

a) przyjąć program działania przez Radę Zawiadującą zaprojektowany, z wyrażeniem życzenia, ażeby fundusz zapasowy w Listach Zastawnych rs. 22,300 o ile możności był nienaruszony,

b) wyrazić najserdeczniejsze podziękowanie dotychczasowej Radzie Zawiadującej i Opiekunowi Administratorowi za prowadzenie tak rozległych i trudnych interessów i spraw zapisu, a zarazem prosić tęż Radę, ażeby nadal w dotychczasowym składzie swym pozostać zechciała, a jednocześnie zaprosić Radcę Komitetu Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego p. Tadeusza Kowalskiego na członka tejże Rady.

Następnie Komitet:

4. Zaprosił do Komissyi Rewizyjnej rachunków administracyi zapisu ś. p. br. Kickiego pp. Grzybowskiego, Janasza i Wertheima;

5. Z powodu wymówienia nadal lokalu, udzielanego dotąd bezpłatnie przez komitet Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego na bióro Zarządu, przeznaczył budżetem nadzwyczajnym rs. 500 na wynajęcie lokalu dla tegoż bióra, a rs. 100 na opał i inne wydatki z tego tytułu; i wreszcie,

6. Po odbytej dyskussyi i głosowaniu, wybrał do Zarządu zaprojektowanych przez prezesa komitetu i przewodniczącego w Zarządzie: p. Maternickiego, na pomocnika przewodniczącego, pp. Fechnera, K. Rutkowskiego, Kazimierza Paszkowicza i Ludwika Żychlińskiego na członków.

Na piątem, publicznem posiedzeniu Komitetu, odbytem dnia 2 Czerwca w Osadzie Studzieniec, po zagajeniu posiedzenia w sali kancellaryjnej zakładu przez Prezesa komitetu Sobańskie-

go. przedstawieniu sprawozdania z działalności Towarzystwa za rok 1884 przez przewodniczącego w Zarządzie Machczyńskiego i rapportu o stanie osady przez inspektora Witanowskiego jako zastępcę dyrektora Zakładu,—członkowie Komitetu i Zarządu wraz z członkami honorowymi Towarzystwa, przedstawicielami prassy i zaproszonymi gośćmi, odbyli egzamen wychowańców, zwiedzili kościół, sale, warsztaty, pola, ogrody, obejrzeli różne roboty przez wychowańców wykonane, a wreszcie poświęconym został nowo-wzniesiony dom dla oficyalistów Zakładu.

Na ostatniem, szóstem posiedzeniu, dnia 21 Grudnia odbytem komitet:

1. Uczcił przez powstanie pamięć zmarłego członka komitetu Jana Papłońskiego, Dyrektora Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, którego zasługi Prezes Sobański przedstawił w treściwem i wzruszającem z tego powodu przemówieniu;—

2. Przyjął do wiadomości oświadczenie Prezesa Komitetu, że w skutek zgonu ś. p. Maryi hr. Kickiej, wdowy po ś. p. Kajetanie hr. Kickim, przechodzą pod Zarząd Towarzystwa obszerne dobra Sobieszyn i Blizocin, kolonia pod Warszawą, dom w Warszawie i kapitały pod dożywociem ś. p. Kickiej dotąd zostające; że jeżeli z tego źródła dochody Towarzystwa powiększone być nie mogą, gdyż majątek ten przeznaczony jest na inne. testamentem wskazane cele, to za to, większe jeszcze spada na Towarzystwo brzemię, ażeby majątek ten w całości utrzymać i spełnić przekazane ostatnią wolą testatora cele. Następnie przyjął komitet również do wiadomości, doniesienie prof. Białeckiego, Opiekuna Administratora legatu ś. p. hr. Kickiego: że z powodu ustania dożywocia hr. Maryi Kickiej, d. 24 września 1885 r. zmarłej, przedsiewzięte już zostały wszelkie kroki prawne dla objęcia tego majątku w posiadanie przez Towarzystwo i zabezpieczenia jego praw; że spis Inwentarza i wszelkich ruchomości, tudzież opis tych majątków rejentalny formują się dla wykazania ich stanu obecnego, w porównaniu ze stanem w jakim były zaraz po śmierci testatora; że czynność ta chwilowo tylko została wstrzymaną z powodu znalezienia testamentu ś. p. Maryi hr. Kickiej, lecz od 8 Stycznia 1886 r. dalej prowadzoną będzie. i że wreszcie wykazanie stanu tej części spadku i rezultatu wzajemnych obrachunków z massą spadkową, po hr. Kickiej pozostałą. może być przedstawione dopiero po ukończeniu tych czynności;

3. Przyjął do wiadomości oświadczenie swego Prezesa, że na skutek życzenia p. Gubernatora Warszawskiego, ażeby na kongresie więziennym, w Rzymie mającym się odbyć w Listopadzie 1885 r., był i przedstawiciel Towarzystwa Osad Rolnych, missya ta powierzoną została p. Moldenhawerowi, członkowi komitetu, który obecnie z kongresu już powrócił; że na przyszłem posiedzeniu Komitetu, złoży obszerną o tej missyi relacyi, a tym czasem zawiadomił Prezesa, iż Towarzystwo nasze doznało na kongresie nader sympatycznego przyjęcia;

4. Następnie na przedstawienie przewodniczącego w Zarządzie Machczyńskiego: że dobroczyńca, który nie życzy sobie nateraz, aby nazwisko jego było wiadomem, złożył w Banku Handlowym summę 15,000 rs. Listami Zastawnemi Towarzystwa Kred. Ziemsk. i dowód depozytowy, wprost już na imię Towarzystwa Osad Rolnych wydany, oddał Zarządowi przy oświadczeniu z dnia 3 Lipca 1885 r. na piśmie, że summę tę składa w ofierze i daruje temuż Towarzystwu pod warunkami:

a) aby takowa stanowiła fundusz wieczysty, od którego tylko procent ma być obracany na potrzeby Towarzystwa,

b) aby w razie, gdyby z jakichbądź powodow Towarzystwo Osad Rolnych istnieć przestało, cały ten kapitał był przelany na rzecz Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych,

c) aby trzy od sta procentu od summy tej były wypłacane ofiarodawcy dożywotnie, reszta zaś procentu szła na rzecz Towarzystwa.

Oraz po wyjaśnieniu jeszcze przez tegoż przewodniczącego: że jakkolwiek tym sposobem, faktycznie, summa ta znajduje się już w posiadaniu Towarzystwa, Zarząd jednak opierając się na opinii wezwanych na naradę prawników, wszedł w porozumienie z ofiarodawcą, ażeby darowiznę tę zechciał stwierdzić i uczynić aktem rejentalnym, że w tym celu i w tych dniach Zarząd spodziewa się przybycia do Warszawy Ofiarodawcy; a że ten jest w wieku sędziwym, słabego zdrowia i zaledwie parę dni tu zabawi, należy przeto robić mu jaknajmniej trudności i zaraz w akcie darowizny takową zaakceptować, że darowiznę tę, jako nader korzystną w każdym razie przyjąć należy i żeby Komitet upoważnił Zarząd do przyjęcia jej aktem notaryalnym, gdy w tej formie stwierdzoną i uczynioną zostanie:

Komitet, po wysłuchaniu jeszcze zdań: Prezesa Sobańskiego, Vice-prezesa Stummera oraz członków: Holewińskiego, Rogo-

zińskiego i Wertheima postanowił: ofiarowaną Towarzystwu pod powyższemi warunkami summę 15,000 rubli, w razie uczynienia tej darowizny aktem rejentalnym, przyjąć i do jej przyjęcia również urzędownie upoważnić przewodniczącego w Zarządzie p. Machczyńskiego lub też upoważnioną przez niego osobę.

5 Następnie, gdy Prezes komitetu p. Sobański, powołując się na oświadczenie swoje z d. 8 Marca 1885 r. z powodu nadwątlonego zdrowia i osobistych licznych zajęć oświadczył, iż nadal tych obowiązków sprawować nie może i prosił o wybór nowego Prezesa,—Komitet przez aklamacyę jednomyślnie usilnie prosił Go aby na stanowisku dotychczasowem pozostał; mimo to p. Sobański, podziękowawszy serdecznie za pokładane w nim zaufanie, lecz obstając przy swem żądaniu, z sali obrad ustąpił. Po oddaleniu się zaś p. Sobańskiego i zastąpieniu go w przewodnictwie przez Vice prezesa komitetu, który odczytał wystosowane we Wrześniu 1885 r. przez p. Sobańskiego do Komitetu pismo w przedmiocie złożenia obowiązków Prezesa,—Komitet znów jednomyślnie, przez aklamacyę, wybrał p. Sobańskiego swym Prezesem i wyznaczył deputacyę, złożoną z pp. Stummera, L. Górskiego, S. Karskiego, J. Wertheima i W. Holewińskiego dla przedstawienia p. Sobańskiemu tego wyboru i uproszenia go ażeby zechciał pozostać na stanowisku, tak zaszczytnie i z takim pożytkiem dla Towarzystwa dotąd zajmowanem.

Na tem samem posiedzeniu:

6. Komitet zaprosił jednomyślnie p. Tadeusza Kowalskiego na członka komitetu, i

7. W przedmiocie żądania p. Błocha, którego nieruchomość graniczy z domem Towarzystwa, i obciążona jest ścieśnieniem, że w odległości 10-ciu łokci od linii granicznej, nie wolno na tej nieruchomości wznosić żadnych budowli,—ażeby mu Towarzystwo pozwoliło przedłużyć do samej tej linii granicznej istniejącą już na jego possesyi stajnię,—Komitet postanowił odroczyć zdecydowanie tej kwestyi aż do otrzymania od p. Błocha bliższego wyjaśnienia, a zarazem wyraził życzenie, ażeby mu była zakomunikowana opinia budowniczego, czy domurowanie do muru granicznego possesyi Towarzystwa jakiegoś budynku, może wpłynąć niekorzystnie na wartość tejże possesyi, tudzież aby Opiekun Administrator rozpoznał bliżej, o ile z treści testamentu ś. p. hr. Kickiego nie wynikają przeszkody do zrzeczenia się pewnych praw Towarzystwa, hypotecznie zawarowanych.

Nr. 2.

WIADOMOŚCI O CZYNNOŚCIACH DELEGACYI KOMITETU W 1885 ROKU.

Na posiedzeniu Delegacyi komitetu w d. 5 marca odbytem, prof. Miklaszewski, w zastępstwie chorego przewodniczącego w Zarządzie, przedstawił przygotowany przez Zarząd projekt budżetu Towarzystwa na rok 1885,—a następnie też Delegacya, po przejrzeniu wszystkich pozycyj, projekt w tem tylko zmieniła: że w rozdziale 5-ym, tytule: „Dochody rozmaite", w § 1 dochód z odczytów podniosła do rs. 2000; w dochodach osady Studzieniec w rozdziale 1-ym, tytule „Dochody ze źródeł ekonomicznych", w § 1 dochód z gospodarstwa zmniejszyła do rs. 1300 i w § 2, dochód z ogrodu zmniejszyła do rs. 300. W rozdziale zaś 2-im, tytule: „Wydatki rozmaite Towarzystwa". w § 4, wydatki do dyspozyci Opiekunów zmniejszyła do rs. 115; zresztą projekt budżetu w całości przyjąwszy, postanowiła przedstawić go komitetowi do zatwierdzenia.

Nr. 3.

WIADOMOŚĆ O STANIE TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH I PRZYTUŁKÓW RZEMIEŚLNICZYCH, CZYTANA NA PUBLICZNEM POSIEDZENIU KOMITETU W STUDZIEŃCU DNIA 2-go CZERWCA 1885 ROKU.

przez

KONRADA MACHCZYŃSKIEGO,

Przewodniczącego w Zarządzie.

Uroczystość dzisiejsza jest doroczną pamiątką otwarcia tego Zakładu w r. 1876, oraz publicznem posiedzeniem Komitetu dla zdania sprawy z działalności Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych za rok ubiegły. Dziś także, szersze koło publiczności ma możność przekonania się osobiście o stanie tego zakładu i rezultatach naszych usiłowań i pracy około poprawy małoletnich przestępców.

Witając przeto najserdeczniej szanownych gości, którzy swą obecnością zaszczycili Studzieniec, widzimy z wdzięcznością

w tem licznem ich zebraniu się nowy dowód sympatyi, jaką społeczeństwo nasze otacza stale ten Zakład, a zarazem uznanie jego pożyteczności dla kraju.

W roku ubiegłym Towarzystwo nasze, tak samo jak i lat poprzednich, dążyło wytrwale do urzeczywistnienia swych zadań, a jeżeli niezdołało dotąd powołać do życia innych jeszcze, oprócz Studzienieckiego zakładów, to stanęły temu na przeszkodzie jedynie mnożące się coraz okoliczności nieprzyjazne i połączone z niemi względy finansowej natury, których usunięcie już nie od nas zależy. Jednakże w sferze pozostawionej nam działalności. Towarzystwo Osad Rolnych starało się utrzymać ten Zakład na jego wybitnem stanowisku, wprowadzić możliwe ulepszenia i wpływ jego dobroczynny rozszerzyć na jaknajwiększą liczbę nieszczęśliwych dzieci, zbłąkanych na drodze występku.

Oparty na trwałych przepisach prawa ustrój zasadniczy Towarzystwa, żadnej nie uległ zmianie. Osobisty skład Komitetetu poniósł dotkliwą stratę w roku zeszłym przez zgon trzech swoich członków: ś. p. Lucyana Wojniłłowicza, Aleksandra Kruzego i Jakóba Natansona, których zasługi głęboko wyryły się w naszej pamięci. Z nowych członków Komitetu—ja miałem zaszczyt być powołanym do jego grona. Wybrany w roku 1883 Zarząd Towarzystwa był i na rok 1884 jednomyślnie zaproszony, a na rok bieżący wybranymi zostali do tegoż Zarządu: Machczyński Konrad na przewodniczącego, Maternicki Franciszek na pomocnika przewodniczącego, a na członków: Władysław Fechner, Kazimierz Rutkowski, Kazimierz Paszkowicz i Ludwik Żychliński. Wreszcie, jedną z ważniejszych zmian jakie zaszły w administracyi tego Zakładu, było uwolnienie jego dyrektora p. Zajewskiego i urządzenie czasowego zastępstwa w osobie p. Witanowskiego, miejscowego inspektora.

Trudności, jakie napotykamy na drodze naszego rozwoju, nie zmniejszyły w niczem tego życzliwego uznania, jakiem cieszy się stale ten zakład. Liczne tego świadectwa posiadamy w naszem archiwum, w korespondencyach i zaszczytnych wzmiankach w krajowych i zagranicznych pismach publicznych, a w roku zeszłym otrzymaliśmy dwa nowe tego dowody donioślejszego znaczenia.

Zwiedzający tego rodzaju zakłady i więzienia w północnej i wschodniej Europie, znakomity prawnik, Prezes Sądu Kassacyjnego i Senator Państwa Rzymskiego p. Tancredo Canonico,

zwiedziwszy szczegółowo Studzieniec, pozostawił w naszej księdze wizyt następujący dowód doznanych wrażeń: „Z sercem wzruszonem, i że tak powiem prawie z żalem, opuszczam to ustronie. Melancholicznej sympatyi miejscowości, odpowiada tu surowość budowli, łagodzona staraniem o upiększenie ich otaczającemi je drzewami. Zewnętrznemu porządkowi, trafnej proporcyi podług jakiej rodziny są podzielone i różnorodności zajęć, odpowiada również porządek wewnętrzny, sumienność w nauczaniu i miłość, jaka temu towarzyszy.“ Wkrótce potem, Dyrektor Głównego Zarządu Więzień w Cessarstwie, Tajny Radca Gałkin Wrażskij, w towarzystwie Naczelnika gubernii Warszawskiej barona Medema zwiedziwszy szczegółowo ten Zakład, wyraził swoje zupełne z niego zadowolenie, zapisawszy w tej samej księdze następujące słowa: „Z pomiędzy wszystkich przytułków poprawczych, jakie zwiedziłem, ten zrobił na mnie najlepsze wrażenie, przekonawszy mnie zupełnie o właściwości przedsiębranych tu środków wychowywania i poprawy.“

Jedno więc z tych świadectw przynosi pracom naszym tę najmilszą nagrodę, że Studzieniec zajął już wybitne miejsce w rzędzie europejskich tego rodzaju zakładów, a drugie pozwala mieć nadzieję, że władza rządowa uznając całą jego pożyteczność dla społeczeństwa, usunie przeszkody, jakieby dalszy jego rozwój utrudniać mogły.

Najpożyteczniejsze wszakże instytucye, najwznioślejsze idee i zamiary upadają lub nie wydają odpowiednich owoców, jeżeli zabraknie środków materyalnych do ich utrzymania, rozwoju lub powołania do życia. Mając to na pamięci, Zarząd Towarzystwa starał się usilnie i z powodzeniem o powiększenie różnych źródeł dochodu i o takie administrowanie funduszami na bieżące wydatki, ażeby bez ujmy dla rzeczywistych potrzeb naszej instytucyi, osiągnąć oszczędności możliwe. Nie będę tu wymieniał szczegółowo pozycyj powiększonego dochodu lub zrobionych oszczędności; przytoczę tylko, że ogólne dochody Towarzystwa w roku zeszłym otrzymaliśmy większe od zamierzeń budżetowych o rs. 1834 k. 80, i że takież wydatki Towarzystwa były o rs. 1109 k. 90, a wydatki na utrzymanie Zakładu Studzienieckiego o rs. 6279 k. 5 mniejsze niż je przewidywał nasz budżet. Głównemi źródłami powiększenia dochodu były odczyty, odzyskana część zaległych składek od członków honorowych, zjednanie członków nowych i inne dochody nieprzewidziane. Oszczęd-

ności zaś zrobiono na wszystkich pozycyach budżetowych wydatków. Samych nowych członków stałych Towarzystwa, którzy skapitalizowali swe składki roczne wnosząc odrazu po rs. 100 na fundusz wieczysty, zyskaliśmy 9-u. Tymi szanownymi ofiarodawcami są: pp. Chełmicki Adolf. Chrzanowski Bronisław, Deskur Andrzej, Kleniewski Jan, hr. Ledochowska Karolina, Poklewska-Koziełł Anna, Rościszewski Józef, Rudomin Wincenty i Wodziński Tadeusz. To powiększenie się naszych dochodów zawdzięczamy w znacznej części gorliwości szanownych korespondentów Towarzystwa, którym już złożyliśmy w pismach publicznych serdeczne podziękowanie.

W ogólnym rezultacie, wszystkie dochody nasze w roku 1884 wynosiły rs. 33,103 k. 92½, a wszystkie wydatki rs. 29,480 k. 77½, z których samo utrzymanie tego Zakładu kosztowało rs. 25,035 k. 55. Zatem przewyżka w dochodach uczyniła rs. 3623 k. 15. Do tej oszczędności jednak należy jeszcze doliczyć: a) remanent z roku 1883 w ilości rs. 1382 k. 39 pozostały i przeznaczony na wydatki 1884 r., lecz zaoszczędzony; b) należące do remanentu rs. 60; c) forszus na budowę domku imienia ś. p. małż. Wieczorkowskich rs. 1299 k. 46½, oraz należące się od Rządu Gubernialnego za żywność w kwartale IV-ym r. z. rs. 1469 k. 29, z czego wynika, że cała suma remanentowa, od wydatków roku zeszłego na rok bieżący zaoszczędzona, wynosi rs. 7834 k. 29½.

Brak czasu zmusza nas dziś poprzestać na tych cyfrach ogólnych, lecz zarazem objaśnić, że obszerniejsze i bardziej wyczerpujące sprawozdanie z całej działalności Towarzystwa w r 1884, szczegółowe rachunki z dochodów, wydatków i wszelkich obrotów jego funduszów, złożone już Komitetowi na ogólnem jego posiedzeniu w d. 22-m Marca r. b., oraz protokół Komisyi Rewizyjnej, na podstawie którego Komitet przyjął i zatwierdził wszystkie rachunki Zarządu, — będą, jak zwykle, wydrukowane w Roczniku za rok ubiegły, wraz z szczegółowemi wykazami i wyrachowaniami, odnoszącemi się do stanu ekonomicznego i warsztatów Osady. Tam więc każdy, kogo bliżej obchodzi los naszej instytucyi, znajdzie potrzebne materyały, dokumenta i wiadomości statystyczne, dla bliższego objaśnienia się i kontroli. Z ogólnych cyfr wypada mi jeszcze przytoczyć, że kapitały Towarzystwa z r. 1884 na rok 1885 pozostałe, a dzielące się na wieczyste lub rezerwowe. wynoszą razem rs. 51,500, z których, na hypotekach dóbr ziemskich mamy rs. 10,000, a w papierach

publicznych, deponowanych w Banku Polskim, Handlowym lub w Towarzystwie Kredytowem m. Warszawy rs. 41,500, które już w roku bieżącym powiększyły się o 3050 rs. w listach zastawnych tegoż Towarzystwa, zakupionych z zeszłorocznych oszczędności.

Niepowinniśmy jednak łudzić się co do przyszłości, tym pomyślnym rezultatem finansowym z roku zeszłego, gdyż został on osiągnięty tylko skutkiem rzeczywistych wysileń. Niewiele możemy już liczyć na dalsze oszczędności, skoro Zakład się rozszerza, liczba wychowańców wzmaga, a tem samem wydatki na ich utrzymanie i pomnożonej służby miejscowej coraz bardziej wzrastają. Z dotychczasowych źródeł dochodu jedne wyczerpują się stopniowo, a korzystanie z innych trafia na coraz większe przeszkody. Nasze odczyty publiczne, które w roku zeszłym przyniosły czystego dochodu przeszło rs. 2700, spotkały się w roku bieżącym z takiemi trudnościami, że nie mogły odbyć się w zwykłym swym czasie, to jest w ciągu wielkiego postu, i musiały byc odłożone do jesieni. Ta zwłoka już podziałała szkodliwie na bieżące dochody i opłacane z nich wydatki, a może wywołać jeszcze dalsze zawikłania. Pocieszamy się jednak nadzieją, że gdy te odczyty przyjdą do skutku, wartość ich naukowa i oddźwięk rodzimy trafi do umysłu i serca naszego społeczeństwa i zgromadzi licznych słuchaczy. Zyskaliśmy wprawdzie w roku zeszłym 144 nowych członków i odzyskaliśmy około 1000 rs. zaległych składek, ale musieliśmy wykreślić 172 członków zupełnie niewypłacalnych i umorzyć przeszło 5000 rs. zaległości, których odebranie było bezwarunkowo niemożliwem. Mimo to wierzytelności nasze u członków nieopłacających składek od lat wielu, przenoszą jeszcze 31,000 rubli, smutne zaś doświadczenie lat poprzednich zapowiada, że niewiele z nich będzie można odzyskać. Takie lekceważenie przyjętych dobrowolnie zobowiązań przekonywa jeszcze, że pod wrażeniem chwilowego zapału gotowi jesteśmy do ofiar, ale nieumiemy stać wytrwale przy dobrej sprawie. Dlatego też u nas łatwiej stworzyć Instytucyę niż ją utrzymać, pomimo jej oczywistej pożyteczności. I teraz przecie nie tracimy nadziei, że jeżeli nie samo poczucie honorowego obowiązku, jeżeli nie troskliwość o dobro publiczne, to może szlachetna ambicya społeczna, aby utrzymać krajową instytucyę, mającą już rozgłos europejski, — pobudzi jednych do płacenia długu obywa-

telskiego i zachęci innych do przyjścia tej Instytucyi z nową pomocą.

A pomoc ta jest konieczna, gdyż nasze stałe i pewniejsze dochody niepokrywają i połowy nieuniknionych wydatków, tak, że prawie $^2/_3$ takowych musimy zaspakajać z dochodów tak niepewnych jak odczyty, składki, ofiary, źródła ekonomiczne i warsztaty Studzieńca.

Tylko co mówiliśmy o najważniejszych z tych właśnie dochodów niepewnych, których drugą kategoryę stanowi gospodarstwo rolne, ogrody, inwentarz i warsztaty tego Zakładu. Przedewszystkiem jednak musimy pamiętać, że Zakład Studzieniecki nie jest rolniczo-przemysłowem przedsiębierstwem, obrachowanem na dochody i zyski, ale Zakładem dla poprawy zbłąkanych dzieci, że więc jego owoce muszą być głównie moralnej natury,— że pola, warsztaty miejscowe i ogrody—to tylko szkoła, w której uczą się gospodarstwa rolnego, ogrodnictwa, rzemiosł; do której przychodzą dzieci zepsute, słabe jeszcze, nie mające zwykle o tem wszystkiem wyobrażenia, a po paru latach pobytu, gdy się już czegoś poduczą i kiedyby mogły być istotnie umiejętnemi robotnikami, trzeba je uwalniać, a na ich miejsce przyjmować nowe, które znowu nic nie umieją. Mimo to, Zakład ten tak jest prowadzonym, ażeby ile tylko być może w danych warunkach, przykładał się do własnego utrzymania. W roku zeszłym ze źródeł ekonomicznych było też rs. 1594 k. 81 dochodu, który mógłby być większy, gdyby nie nizkie, wilgotne i niewdzięczne grunta Osady. Dla radykalnej ich poprawy zrobiono w roku zeszłym pomiary niwelacyjne Osady i zaprojektowano cały systemat kanałów i rowów, w części już wykonanych miejscowemi siłami. Również miejscowemi siłami z niewielką pomocą najętego robotnika, wybudowano dom dla oficyalistów i służby, który dziś właśnie ma być poświęconym. W pięciu głównych warsztatach Osady wychowańcy nasi kształcili się na krawców, szewców, kowali, kołodziei i stolarzy. Dwa pierwsze z nich wyrabiały głównie odzież, bieliznę i obówie dla wychowańców, przez co zmniejsza się koszt tej produkcyi; trzy inne, obok wyrobów na potrzeby miejscowe, dostarczały także różnych przedmiotów na sprzedaż. W roku zeszłym warsztaty Studzienieckie przyniosły brutto rs. 3257 k. 97½ dochodu, a na wystawie w Warszawie wyroby ich, zwłaszcza stolarskie i kołodziejskie, miały niezwykłe powodzenie, gdyż wszystkie były

sprzedane, porobiono u nas wiele obstalunków, a Osada wynagrodzoną została medalem srebrnym.

Od tych spraw Towarzystwa ogólniejszej natury przechodząc do naszych prac i usiłowań około poprawy małoletnich przestępców jako kardynalnego zadania tego Zakładu, musimy również powołać się na niektóre główniejsze cyfry; bliższe bowiem szczegóły z życia wewnętrznego Osady i dane statystyczne przedstawi p. inspektor Zakładu.

Z końcem roku 1883 pozostało w Zakładzie 123 wychowańców, w roku zeszłym przybyło ich 51, a wyszło 39, zatem z końcem roku 1884 pozostało ich 135 na rok bieżący. Znajdujący się w roku zeszłym w Osadzie wychowańcy, zajmowali się specyalnie: stolarstwem 19, kołodziejstwem 10, kowalstwem 13, krawiectwem 19, szewctwem 9, ogrodnictwem 9, a rolnictwem 51. Ogółem zaś od otwarcia tego Zakładu w 1876 do końca roku zeszłego przyjęto do niego 351 wychowańców, a wyszło z niego 216. Z tych 216, wydalono z Zakładu 10, zmarło 17, oddano rodzinom na dalszą opiekę 42, a umieszczono: u stolarzy 26, u kołodziejów 14, u kowali 4, u krawców 4, u szewców 7, u tokarzy 3, u piekarzy 6, u cieśli 1, u pszczolarzy 2, u ogrodników 11, do gospodarstwa rolnego oddano ich 64, a do seminaryum nauczycielskiego 1. Z tej znów ogólnej liczby uwolnionych, mamy już 49 wyzwolonych czeladników, a 6 którzy prowadzą warsztaty na własną rękę; 6 także jest już żonatych, posiada własne gospodarstwa i ustalony byt rodzinny; słowem, Zakład nasz od swego założenia powrócił już społeczeństwu poprawionych 189 przestępców.

Nie wszyscy może z tych uwolnionych odpowiadają w zupełności naszym życzeniom i łożonym około ich poprawy staraniom. Największa jednakże ich część wyszła na uczciwych i pożytecznych ludzi i usprawiedliwia opinię, jakiej ten Zakład używa. Nie łatwo bo też z każdego skazanego do Studzieńca przestępcy wyrobić w ciągu lat paru zupełnie porządnego człowieka, z uwagi choćby tylko na rodzaj ludności z jakiej rekrutują się nasi wychowańcy. Kontyngensu tego dostarczają zwykle najniższe jej warstwy, a jest on po większej części tak zepsuty moralnie, że często zwątpić przychodzi o możliwości poprawy niektórych jego jednostek. Wiemy zaś z doświadczenia, ile to potrzeba nieustannego czuwania, wytrwałej i umiejętnej pracy i prawdziwie misyonarskiego poświęcenia się, ażeby wyplenić złe, które już głęboko zapuściło korzenie i zgubnym jadem moralnej zgnili-

zny zaraziło cały organizm. Corocznie mutatis mutandis powtarzamy, jakie to osobniki przychodzą do naszego Zakładu. Rok 1884 nie był też wyjątkowym, a kontygens zeszłoroczny cechowała ta sama, jak i dawniejszych, skłonność do kradzieży, u wielu w niepohamowaną manię przechodząca, szpetne inne nałogi, idiotyzm w skutek nędzy i zaniedbania, gdy idzie o coś dobrego, uczciwego, o naukę i pracę, a jednocześnie zdumiewająca w ludziach tak młodych przebiegłość, chytrość i kłamstwo, gdy chodzi o wyrządzenie złego, o wykręcenie się od kary albo ukrycie nałogów. Rok rocznie powtarzajaca się walka na takim gruncie o odzyskanie dla społeczeństwa tych serc i umysłów zepsutych, uczy nas jakiemi to środkami można najskuteczniej osiągnąć cel zamierzony. Wiele niewątpliwie czynników składać się na to musi. Ale doświadczenie przekonywa, że nietyle pedantyczne i suche w oznaczonych godzinach nauczanie szkolne i książkowe, ile raczej ciągłe i umiejętne, w każdej dnia porze, przy każdej sposobności, przy zajęciu, pracy czy zabawie obcowanie miejscowych zwierzchników z wychowańcami, wpajanie w nich bez przerwy, sposobem praktycznym a przekonywającym, zasad religii, moralności i uszanowania dla praw społecznego porządku,— prowadzi najprędzej do wykorzenienia występków, a zaszczepienia na ich miejsce uczciwości i cnoty. Takiemu teoretycznemu uszlachetnianiu umysłów i serc naszych wychowańców, przychodzi w pomoc drugi, może najdzielniejszy środek poprawy, ciągła, z zachowaniem wszelkich względów na zdrowie i wiek młodociany, praca fizyczna w polu, ogrodzie i warsztatach, w ten sposób prowadzona, ażeby zrozumieli i ocenili całą jej wartość, pożyteczność i konieczność dla zapewnienia sobie środków do życia po opuszczeniu Zakładu. Dwa te główne środki poprawy umiejętnie połączone, opromienione rodzicielską miłością dla tych nieszczęśliwych dzieci, bez słabości jednak i pobłażania, ale przy zachowaniu najściślejszej sprawiedliwości, przy trafnem zastosowaniu kar i nagród, nauczania szkolnego i innych współdziałających czynników, mogą zawsze doprowadzić do pożądanych i trwałych reznltatów, niespuszczając nigdy z uwagi, że niedosyć jest poprawić wychowańca i wpoić w niego przekonanie, że należy żyć uczciwie, ale potrzeba jeszcze dać mu możność tej uczciwej egzystencyi.

Szkoła elementarna, chociażby z pożytkiem ukończona, nie zapewni mu tej możności; ale jego byt materyalny daleko prędzej

zostanie zabezpieczony, gdy wyjdzie z Zakładu jako dobrze przygotowany rzemieślnik, ogrodnik, porządkowy wiejski, parobek i w ogólności robotnik. Dlatego też Zakład Studzieniecki nie może być i nie jest szkołą w prawnem i istotnem tego słowa znaczeniu i znajduje się w położeniu wyjątkowem, a odmiennem od innych, chociażby najniższych instytucyj naukowych: inne też są zupełnie warunki jego pożyteczności i egzystencyi. Jest on par excellance zakładem poprawczym, a nauczanie w nim książkowe, stanowi tylko jeden ze środków pomocniczych do poprawy występnych, którego tak używać należy, ażeby nasi wychowańcy mogli jak najłatwiej i jak najprędzej odczuć i zrozumieć zasady moralne, jakie przy jego pomocy są w nich wpajane.

Kierując się temi zasadami i metodą poprawy, przyzwyczajając wychowańców do twardszego nieco życia, odpowiedniejszego sferze z jakiej pochodzą i warunkom w jakich przyjdzie im żyć w przyszłości, doszliśmy i w roku zeszłym do pomyślnych rezultatów. Moralny poziom wychowańców znacznie się podniósł, zwykłych usiłowań ucieczki było mniej niż lat poprzednich. Na największą z kar—chłostę, żaden z wychowańców nie zasłużył, a nawet kar łagodniejszych wymierzono mniej niż lat poprzednich. Wychowańcy pracowali chętnie, a niektórzy z zamiłowaniem. Każdy z uwolnionych, w mniejszym lub większym stopniu był przygotowany do pewnego specyalnego zajęcia, jakiemu głównie oddawał się w Zakładzie, a wszyscy opuszczający go nauczyli się czytać i pisać po rossyjsku i po polsku, poznali cztery działania arytmetyczne z liczbami wielorakiemi i posiadają inne ogólnie pożyteczne wiadomości w zakresie odpowiednim dla niezamożnych włościan i robotników. Wreszcie z pomiędzy uwolnionych było 4-ch takich, którzy poprawili się tak gruntownie i dali takie rękojmie uczciwego nadal życia, że przed upływem czasu, na jaki byli skazani do Studzieńca, zostali uwolnieni, to jest otrzymali ułaskawienie.

Kończąc ten rys pobieżny z naszej działalności w roku zeszłym, z której wyczerpujące sprawozdania będą, jak nadmieniłem, wydrukowane w Roczniku, niechaj mi wolno będzie najserdeczniej podziękować tym wszystkim, którzy w jakibądź sposób, czynnem współpracowanictwem, ofiarami, radą i życzliwością przykładali się do utrzymania i rozwoju naszej Instytucyi. Szczególną też winniśmy wdzięczność naszej prasie peryodycznej, która daje nam stale dowody swej życzliwości, bezinteresownie nad-

syłając nam swe pisma, zamieszczając liczne ogłoszenia, podając sprawozdania i biorąc zawsze naszą Instytucyę w opiekę.

To życzliwe poparcie przez opinię publiczną i tych wszystkich, którym dobro powszechne bliżej leży na sercu i zaszczytne dla tego Zakładu uznanie ze strony władzy kompetentnej, wkładają na Towarzystwo nasze tem większy obowiązek starania się, ażeby Instytucya Studzieniecka z każdym rokiem przynosiła większy pożytek dla społeczeństwa i kraju.

Nr. 4.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH I PRZYTUŁKÓW RZEMIEŚLNICZYCH ZA ROK 1885, PRZEDSTAWIONE NA POSIEDZENIU KOMITETU TEGOŻ TOWARZYSTWA DNIA 16 (28) MARCA 1886 R.

przez

KONRADA MACHCZYŃSKIEGO,

Przewodniczącego w Zarządzie.

Ogólny bieg interesów naszego Towarzystwa, jego główne zadanie i cele nie zmieniły i w roku zeszłym swego zasadniczego kierunku. Wprawdzie, do istniejących już oddawna, przybywają rok rocznie nowe trudności i kłopoty finansowej i administracyjnej natury, z któremi Zarządowi przychodzi walczyć z coraz większym wysiłkiem; niezdołały one przecież zachwiać naszej Instytucyi, opartej na ustawach i cieszącej się, chociaż w wielu razach zbyt może platoniczną—sympatyą społeczeństwa. Z tego powodu zmuszony jestem i w tym roku powtórzyć, że u nas łatwiej stworzyć instytucyę niżeli ją utrzymać i zapewnić jej życie normalne, i że, im położenie jest trudniejsze, tembardziej przezorność i obowiązek nakazuje, ażeby mu zapobiegać rzeczywistem i czynnem współdziałaniem obudwóch naczelnych władz Towarzystwa.

W roku ubiegłym najważniejsze zmiany zaszły w składzie Komitetu. Długoletni i zasłużony naprzód Vice-Prezes a nastę

pnie Prezes naszego Towarzystwa p. Feliks Sobański, pomimo dwukrotnego jednomyślnego zaproszenia i wyboru, złożył tę godność, w skutek czego Komitet, również jednomyślnością głosów, wybrał na swego Prezesa p. Ludwika Górskiego [1]. Na trzy wakujące miejsca członków Komitetu, zaproszeni zostali do jego grona pp. Konstanty hr. Przeździecki, Prezes Władysław Holewiński i Stanisław hr. Łubieński. Do Zarządu wybrani zostali poraz trzeci K. Machczyński na Przewodniczącego, Fr. Maternicki na pomocnika Przewodniczącego, W. Fechner na Członka Kassyera i K. Rutkowski, oraz dwaj nowi członkowie Kazimierz Paszkowicz adwokat przysięgły i b. budowniczy Żychliński, z których jednak ten ostatni, po kilku miesiącach złożył swój mandat.

Administracya miejscowa naszej Osady w Studzieńcu znajduje się od dość dawna w trudnem i przechodniem położeniu. Od Sierpnia 1884 r. byliśmy zmuszeni dwa razy zmieniać Dyrektora Zakładu, tak bowiem trudno dobrać ludzi, którzyby z rzeczywistym pożytkiem dla Instytucyi mogli pełnić te obowiązki. Obecnie również znajdujemy się w stadium przejściowem pod tym względem. Zresztą, nie nasze tylko Towarzystwo wystawione jest na takie próby, jednocześnie bowiem kilka innych, podobnych do Studzienieckiego Zakładów w Europie, przechodzi taką samą crisis dyrektorską, jak nas zapewnia jeden z szanownych kolegów, mający pod tym względem najbliższe wiadomości i relacye.

Również w roku 1885 odwołanym został do swej dyecezyi b. kapelan Osady ksiądz Majewski, lecz po kilku miesiącach, J. E. ksiądz Arcybiskup warszawski, tak zawsze życzliwy dla naszej instytucyi, przeznaczył do tych obowiązków księdza Ciemniewskiego, który po otrzymaniu nominacyi od Zarządu, jest już od Listopada r. z. kapelanem i nauczycielem religii w Zakładzie. Wreszcie i sekretarz-buchalter Osady p. Kaucki, także otrzymał w roku zeszłym uwolnienie na swoje własne żądanie. Łatwo też zrozumieć, że takie zmiany czterech najważniejszych czynników pedagogiczno-administracyjnych w Zakładzie, nie mogą się obejść bez pewnych wstrząśnień i zawikłań, które utrudniają i przez pewien czas mogą jeszcze utrudniać bieg spraw Osady; ale mimo to Zakład musi być utrzymany na tem stanowisku, ja-

[1]) Na posiedzeniu d. 17-go Stycznia 1886 r.

kie już sobie pozyskał i na którem też stale się utrzymuje. W r. 1884 mieliśmy tego dowody w chlubnych świadectwach, jakie zwiedziwszy Studzieniec zostawili nam pp. Senator Rzymski Tancredo Canonico i Główny Dyrektor Zarządu więzień, Radca Tajny p. Gałkin Wraskij; w roku zaś zeszłym Towarzystwo nasze i Zakład Studzieniecki były reprezentowane na kongresie więziennym w Rzymie przez członka Komitetu p. Moldenhawera, z którego relacyi zdanej już na posiedzeniu Komitetu i która zamieszczoną będzie w Roczniku za rok ubiegły, przekonywamy się, jak poważne miejsce zajmuje już Studzieniec w rzędzie europejskich tego rodzaju zakładów. Również w roku zeszłym p. Prezydent m. Krakowa zażądał za pośrednictwem hr. Przeździeckiego naszych ustaw i niektórych wiadomości, mających posłużyć przy pracach organicznych nad utworzeniem instytucyi z funduszów na ten cel przez księcia Lubomirskiego przeznaczonych. Wreszcie bardzo niedawno Radca ministeryalny w Buda-Peszcie, p. Laszlo, prosił o nadesłanie planu sytuacyjnego naszego Zakładu i planu domków Osady, na których ma się wzorować nowo-powstająca dla Węgier, podobna do naszej instytucya karno-poprawcza.

Życzliwość naszego społeczeństwa stale towarzyszy także naszym pracom; prassa peryodyczna w każdej chwili wspiera nasze usiłowania, zamieszcza sprawozdania, potrzebne wiadomości i z całą bezinteresownością podaje w swych szpaltach liczne nasze ogłoszenia, a jednym z najżyczliwszych dla naszej instytucyi, jest Zarząd dróg żelaznych Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej, od którego stale doznajemy wiele dobrego.

Niebrak nam sympatyi ogólnej, niebrak od czasu do czasu zapisów i ofiar ważniejszych, ale bardzo jeszcze daleko do tego, ażeby byt materyalny Zakładu mógł się oprzeć na trwałych i nie tak zmiennych jak dotąd podstawach, i ażeby nasze niedostateczne, a zawsze niepewne dochody, niezmuszały nas do oszczędności nawet na koniecznych potrzebach, gdy brakuje funduszu na inne jeszcze konieczniejsze. Pomimo najpiękniejszych doktryn i frazesów o poświęceniu się, zaszczytnem posłannictwie i t. d. niezdołałoby Towarzystwo nasze spełnić swego głównego zadania, istotnej poprawy powierzanych mu małoletnich przestępców i cieszyć się pomyślnemi rezultatami swych usiłowań, gdyby za-

brakło funduszów na należyte wynagradzanie urzędników Zakładu, na wyżywienie wychowańców, obówie ich, odzież i mnóstwo innych potrzeb materyalnych. I dziś, im dochody są niepewniejsze, im bardziej trzeba się oglądać na przyszłość i oszczędzać, tem trudniej dochodzić do takich rezultatów. Dlatego Zarząd dokładał wszelkich starań, ażeby dochody wystarczały na wydatki i w ciągu trzech lat ostatnich nie zaczerpnął z naszych funduszów rezerwowych; dla tego, w roku zeszłym, pomimo wyjątkowo trudnych okoliczności, Zarząd zbierał ile możności fundusze i jednał członków stałych, starał się o nowe ofiary, o zrealizowanie dawniej już poczynionych i o odzyskanie składek zaległych.

Po kilku latach starań, został nareszcie w roku zeszłym zatwierdzony legat ś. p. Wieczorkowskich, a odebrany z Banku Polskiego ten fundusz, wynoszący w papierach publicznych i gotowiźnie wraz z procentami rubli 6817 kop. 49, za który, sposobem zaliczeń, wystawiono już w Studzieńcu domek ich imienia,— wcielony został, stosownie do postanowień Komitetu, w części do kapitałów wieczystych i rezerwowych, a w części zwrócony funduszom na bieżące wydatki, jako forszus z nich na tę budowę otrzymany.

W roku zeszłym pozyskaliśmy także 10-u członków stałych, którzy składki swe roczne skapitalizowali i wnieśli odrazu po 100 rubli, jako to: pp. Stępkowski Edmund Anc Dominik, hr. Branicka Pelagia, ksiądz Ulanowski Franciszek, Markus Levy, Bucewicz Nestor, J. E. ksiądz Biskup Sotkiewicz, Kostrowicki Stanisław, hr. Łubieński Stanisław i hr. Broel-Plater Władysław. Skladki te musiały być użyte na wydatki bieżące, ale fundusz jaki stanowią, ubezpieczony został na odpowiedniej sumie z funduszów rezerwowych, którą przeniesiono do kapitałów wieczystych.

Zapis 1000 rubli przez ś. p. Józefa Kurjerowa, po dopełnieniu wymaganych prawem formalności, został już przez wykonawców testamentu ubezpieczony na hypotece jednego z domów w Warszawie; obecnie zachodzi tylko kwestya, czy summę tę pozostawić nadal tak ulokowaną, czy też zażądać jej wypłacenia.

Ś. p. ksiądz Władysław Rutkowski zapisał naszemu Towarzystwu w bilecie Banku Państwa rs. 500 na fundusz żelazny.

Legat ten zaraz przez egzekutora testamentu wypłacony w Zarządzie, przez Towarzystwo przyjęty i przez rząd zatwierdzony, wcielony został do naszych funduszów wieczystych.

Również w roku zeszłym ś. p. Karol Paszkiewicz zapisał na fundusz wieczysty Towarzystwa rs. 1000 bez żadnych innych ograniczeń i legat ten będzie właśnie przedstawiony Komitetowi do przyjęcia.

Największą jednak ofiarą, jaką Towarzystwo nasze od początku swego istnienia otrzymało, jest uczyniona nam przez Jm. księdza Wojciecha Frycza darowizna summy 15,000 rubli list. zast. Tow. Kred. Ziemskiego, pod warunkami, ażeby stanowiła kapitał wieczysty, ażeby sędziwy ofiarodawca pobieral dożywotnie od tej sumy 3% w kuponach i ażeby w razie rozwiązania Towarzystwa przeszla na rzecz Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych. Szanowy J. ks. Frycz w roku zeszłym uczynił tę darowiznę rękodajną, złożywszy d. 3-go Lipca r. z. całą tę summę w depozycie Banku Handlowego na rzecz naszego Towarzystwa i oddawszy dowód depozytowy Zarządowi, a w d. 4-ym Lutego r. b. stwierdził ją aktem notaryalnym. Darowizna ta na mocy upoważnienia Komitetu z d. 21-go grudnia r. z. przez delegowanego członka Zarządu p. Adwokata przysięgłego Paszkowicza, w imieniu Towarzystwa tym samym aktem przyjętą została. Summa ta mieści się już w budżecie na rok bieżący, w rzędzie naszych kapitałów wieczystych.

Inne, pomniejsze ofiary będą, jak zwykle, ogłoszone w pismach publicznych.

Następnie co do ogólnego stanu dochodów i wydatków Towarzystwa w roku 1885, to takowy, ułożony na podstawie ksiąg, kontroll i obrachunków kassowych, przedstawiają następujące, porównawczo zestawione cyfry zamierzeń budżetowych z rzeczywiście otrzymanemi rezultatami.

Dochody ogólne Towarzystwa.

Rozdziały budżetowe	Wyszczególnienie dochodów	Zamierzono budżetem		Było rzeczywiście		Różnica			
						Mniej		Więcej	
		Rs.	k.	Rs.	k.	Rs.	k.	Rs.	k
I. II. III.	Z procentów od kapitałów wieczystych, rezerwowych i obrotowego .	2843	50	2717	31	126	19	—	—
IV.	Ze składek od członków honorowych . . .	7700	—	7234	—	466	—	—	—
„	Z ofiar w gotowiźnie i naturze	2100	—	1380	9	719	91	—	—
V.	Z odczytów, koncertów, widowisk i t. p. . .	1200	—	1442	75	—	—	242	75
„	Ze sprzedaży Roczników, dyplomów i dochody nieprzewidziane . .	250	—	2147	42	—	—	1897	42
	Razem . . .	14093	50	14921	57	1312	10	2140	17

Podług więc powyższego wykazu. ogólne dochody Towarzystwa w 1885 r. były większe od zamierzonych budżetem o rubli 828 k, 7. Jestto więc rezultat dość pomyślny, chociaż na wyrównanie niedoborów i tę przewyżkę wpłynęły, obok niewiele większego dochodu z odczytów i dochodu ze sprzedaży Roczników i dyplomów, która tylko rubli 21 przyniosła, — głównie dochody nieprzewidziane, to jest takie, na które w budżecie niema właściwej innej pozycyi, a do jakich w roku zeszłym należały, np. komorne za odnajęte pokoiki z lokalu biurowego, reszty pozostałe po kupnie papierów nowych za fundusz otrzymany za pa-

piery wylosowane, różne procenta z lat dawniejszych zaległe, procenta od kapitałów nowo w roku 1885 przybyłych i w budżecie jeszcze niefigurujących, zwrot dochodom bieżącym forszusu danego z nich na budowę domku ś. p. Wieczorkowskich i inne, jak to szczegółowo wykazuje obrachunek roczny, a które razem uczyniły 2126 rubli i 42 kopiejki. Nieznaczny zresztą niedobór w procentach bieżących od kapitałów, powstał głównie z tego powodu, że procent od legatu ś. p. Dziewanowskiego nie został opłacony w swym czasie, co jednak wkrótce nastąpi; że procent od kapitału obrotowego w Banku Handlowym wypadł rzeczywiście mniejszy niż przewidywano budżetem, i że od procentów, jakie dają papiery publiczne, potrącono podatek dochodowy, który jednak, jak jest uzasadniona nadzieja, będzie zwracany Instytucyom utrzymującym się z ofiarności publicznej.

Składki członków honorowych, także wykazują niedobór w stosunku do zamierzenia budżetowego. Niema wątpliwości, że bardzo krytyczne finansowe i ekonomiczne położenie kraju, pomimo ogólnej życzliwości dla naszej instytucyi, wiele się do tego przyczyniło. Niemal wszyscy nasi Korespondenci żalą się, że z powodu nader ciężkich czasów, spotykają wielkie trudności w odbiorze składek i przedstawiają często żądania członków honorowych o wykreślenie ich z powodu niemożności opłacenia bieżących, a zwłaszcza zaległych należności. Nieraz także sami nawet korespondenci, właśnie czynni i gorliwi, proszą o zwolnienie ich od obowiązków, którym nie mogą zadosyć uczynić tak, jakby pragnęli. Przychodząc Korespondentom z pomocą Zarząd wprost od siebie w ciągu całego roku rozsyła na wszystkie strony setki odezw do członków honorowych o składki, a i prassa peryodyczna niejednokrotnie upominała się pod tym względem za nami.

Pomimo złej sytuacyi finansowej, składki z tych miast i powiatów, gdzie mamy czynnych i gorliwych Korespondentów, zawsze jednak wpływają i stanowią ważną rubrykę w rzędzie naszych dochodów niestałych. Dlatego uważam za najmilszy obowiązek wymienić tu tych naszych szanownych Korespondentów, którym Zarząd, za ich gorliwą i pożyteczną w roku 1885 działalność, złożył już w pismach publicznych podziękowanie, a mianowicie pp. Arczyńskiemu Kazimierzowi z powiatu Skierniewickiego, Czajkowskiemu Edwardowi z m. Warszawy, Deskurowi Andrzejowi z p-tu Pińczowskiego, Drużbackiemu Augustowi z p-tu Opoczyńskiego, Dziekońskiemu Onufremu z p-tu Mazo-

wieckiego, księdzu Fudalewskiemu Władysławowi z p-tu Opatowskiego. Glince Antoniemu z p-tu Ostrołęckiego, Gniazdowskiemu Marcinowi z p-tu Makowskiego, Godlewskiemu Gabryelowi z p-tu Miechowskiego, Gutmanowi Józefowi z m. Radomia, Jundziłłowi Napoleonowi z m. Łomży, Kiwerskiemu Henrykowi z p-tu Garwolińskiego. Kupczyńskiemu Antoniemu z p-tu Sejneńskiego, Lipskiemu Ludwikowi z p-tu Kozienickiego, Milewskiemu Józefowi z p-tu Ciechanowskiego, Nowodworskiemu Janowi z p-tu Radzymińskiego, Römerowi Izydorowi z m. Warszawy, Rościszewskiemu Józefowi z p-tu Rypińskiego, Rudnickiemu Stanisławowi z p-tu Pułtuskiego, Rulikowskiemu Zdzisławowi z p-tów Hrubieszowskiego i Tomaszowskiego, Russockiemu Maksymilianowi z p-tu Sandomierskiego, Sajkiewiczowi Ludwikowi z p-tu Zamoyskiego, hrabiemu Skarbkowi Józefowi z p-tów Nieszawskiego i Włocławskiego, Sobolewskiemu Michałowi z p-tu Augustowskiego, Stoboyowi Edwardowi z p-tu Biłgorajskiego, Suffczyńskiemu Stefanowi z p-tu Rawskiego, Staniszewskiemu Waleremu z m. Suwałk i p-tu Suwalskiego, Toczyskiemu Julianowi z m. Siedlce, Trautsoltowi Ludwikowi z p-tu Maryampolskiego, Wąsowiczowi Janowi z m. Warszawy, Wentzlowi Adolfowi z p-tu Błońskiego, Wernerowi Tomaszowi z p-tu Nowo-Aleksandryjskiego, Wodzińskiemu Tadeuszowi z p-tu Radomskiego, księciu Woronieckiemu Mieczysławowi z p-tu Chełmskiego i Zielińskiemu Bronisławowi z p-tu Sochaczewskiego,

Ale w niektórych miejscowościach albo wcale nie mamy Korespondentów, albo wielu z nich jest zupełnie nieczynnych i od lat paru, nawet więcej, żadnych składek nie wnosi, pomimo usilnych i uprzejmych przypomień Zarządu. Kwestya przecież Korespondentów, to kwestya dla Towarzystwa żywotna, na którą Zarząd już poraz trzeci w rocznych sprawozdaniach ma zaszczyt zwracać uwagę Komitetu. W roku zaprzeszłym Zarząd zjednał kilkunastu Korespondentów, w roku zeszłym zdołał ich zjednać kilku, ale jego samego starania nie są wystarczające w tym razie. Gdybyśmy jednak we wszystkich powiatach mieli jednakowo gorliwie piastujących tę honorową godność członków Towarzystwa, to nasze dochody roczne, pomimo ciężkich czasów, zwiększyłyby się o kilka tysięcy, i zalegające składki nieprzedstawiałyby rażącej cyfry 34,016 rubli? Są to jednak należności efemeryczne, które zaledwie w małej cząstce mogą być odzyskane, a wzrastają corocznie przez dopisywanie członkom

zalegającym, a jeszcze niewykreślonym, składek rocznych bieżących jako nowych od nich należności. Już w sprawozdaniu za rok 1884 przedstawionem było szczegółowo, jakiego postępowania trzymać się należy z temi zaległościami i członkami, którzy składek wnosić nie chcą lub nie mogą.

W tym duchu postępując, zmuszony był Zarząd i w roku zeszłym wykreślić 115 członków i umorzyć niepodobnych do odzyskania składek na 2922 rubli. Ubytek ten powetowanym jednak został przez pozyskanie w roku 1885, w miejsce tych nic niepłacących członków 92 nowych, którzy wkładami swemi zaraz kassę naszą zasilili.

Dochody z drobniejszych ofiar jednorazowych i bezwarunkowych, jakkolwiek dość znaczne, nie ziściły budżetowego oczekiwania: ale dochody tego rodzaju, zależące wyłącznie od dobrej woli i ofiarności, od okoliczności lub wypadku, nigdy nie dadzą się ściśle przewidzieć, jak znów nie można przewidzieć budżetem i takich ofiar znakomitych jak dar J. ks. Frycza, który do tej kategoryi nie należy.

Dochód z odczytów w roku zeszłym aczkolwiek był o rs. 242 k. 75 większy od przewidywanego budżetem, ale o wiele mniejszy od takiegoż dochodu z roku 1884. Liczne przeszkody niedozwoliły urządzić ich, jak zwykle bywało, w ciągu wielkiego postu, i dopiero w Listopadzie i Grudniu miały miejsce. Pomimo doniosłości umysłowej, naukowej i estetycznej tych odczytów, źródło to z każdym rokiem mniej przynosi dochodu, a praca, trudności i kłopoty przy jego eksploatowaniu coraz są cięższe. Po tylko co odbytej całej seryi odczytów i w obec licznych trudności, jakiemi są otoczone, Zarząd postarał się jednak, że w Kwietniu r. b. będą miały miejsce wprawdzie trzy tylko odczyty i to w połowie na nasze Osady Rolne, a w połowie na korzyść Towarzystwa opieki nad ubogiemi matkami i ich dziećmi, ale prelegentem będzie Stanisław hr. Tarnowski.

Ponieważ nasze dochody niestałe, bądź z odczytów, bądź ze składek z powodu głównie trudności w zjednaniu Korespondentów coraz bardziej zawodzą, przeto zachodzi widoczna potrzeba zwiększenia sił starających się o tego rodzaju dochody i czynnego współdziałania w tym celu tych wszystkich osób, którym nasze ustawy nadają do tego prawo.

Dla ścisłości wreszcie obrachunku rocznego funduszów, z jakich w roku zeszłym wydatkowano, należy do wykazanych

wyżej rzeczywistych dochodów ściśle budżetowych, wynoszących rubli 14,921 kop. 27, dodać jeszcze remanent z roku 1884 w iło ści rubli 5065 kop. 54 pozostały, a postanowieniem Komitetu z d. 22-go Marca 1885 r. przeznaczony w części na kupno listów zastawnych, a w części na wydatki bieżące, skutkiem czego summa ogólnego funduszu dochodowego Towarzystwa, z jakiego w roku zeszłym wydatkowano—wyniesie rs. 19,987 kop. 11.

Wydatki ogólne Towarzystwa.

Rozdziały budżetowe	Wyszczególnienie wydatków	Zamierzono budżetem		Było rzeczywiście		Różnica			
						Mniej		Więcej	
		Rs.	k.	Rs.	k.	Rs.	k.	Rs.	k.
I.	Pensye i opłaty stałe	2200	—	1829	33	370	67	—	—
II.	Druk Rocznika, sprzęty biurowe i kancelaryjne	430	—	410	80	19	20	—	—
"	Wydatki nadzwyczajne	600	—	498	68	101	32	—	—
"	Na podróże delegatów	90	—	30	32	59	68	—	—
"	Do dyspozycyi opiekunów dla dawniej już uwolnionych i mających być w ciągu roku uwolnionymi 24-ch wychowańców	115	—	8	—	107	—	—	—
"	Koszta poboru składek	80	—	49	77	30	23	—	—
"	Skapitalizowane procenta od kapitału na „Domek miasta Warszawy"	35	—	—		35	—	—	—
	Razem	3550	—	2826	90	723	10	—	—

Ponieważ wykaz ten przekonywa, że na wszystkich pozycyach ogólnych wydatków Towarzystwa zrobiono oszczędności, że zamiast preliminowanych budżetem rubli 3550, wydano tylko rubli 2826 kop. 90, że zatem zaoszczędzono rubli 723 kop. 10, przeto taki stan wydatków nienastręcza powodu do usprawiedliwień szczególnych. Mimo to, co do pozycyi wydatków nadzwyczajnych, Zarząd uważa za właściwe objaśnić, że chociaż Komitet, po zatwierdzeniu już budżetu na rok 1885, postanowieniem z dnia 9-go Maja 1885 r. przeznaczył dodatkowo z funduszów rezerwowych rubli 500 na wynajęcie lokalu od dnia 1-go Lipca r. z. licząc, oraz rubli 100 na opał i inne z tego powodu potrzeby, jednakże wszelkie koszta jakie wynikły z powodu tego wynajęcia lokalu, koniecznych restauracyi i kupna opału, ale które rozumie się, daleko mniejszą sumę uczyniły niż ta, jaką Komitet dodatkowo na ten cel przeznaczył, — zostały opłacone właśnie z tego funduszu na wydatki nadzwyczajne i nic na nie z kapitału rezerwowego niewzięto; nadto, pomiędzy wydatkami nadzwyczajnemi mieści się jeszcze rubli 75 udzielone nowemu dyrektorowi tylko sposobem zaliczenia na koszta przeniesienia się do Zakładu, zatem ulegające zwrotowi.

Oprócz tych rubli 2826 kop. 90 wydatków ściśle budżetowych, Zarząd, w wykonaniu postanowienia Komitetu z d. 22-go Marca 1885 r., zakupił jeszcze z funduszów remanentowych listów zastawnych T-wa Kred. m. Warszawy na sumę nominalną rubli 3050, o którą powiększone zostały nasze kapitały rezerwowe, i zapłacił za nie rubli 2853 kop. 28; tę więc ostatnią summę dla ścisłości obrachunku i kontroli, należy dodać do powyższych wydatków budżetowych, a w skutek tego wszelkie wydatki ogólne Towarzystwa w roku zeszłym wyniosą rubli 5680 kop. 81.

Przechodząc następnie do obrachunku dochodów i wydatków Osady, opartego na szczegółowych rachunkach, jakie za każdy miesiąc składa Dyrektor Zakładu wraz z usprawiedliwiającemi je dowodami, obrachunek ten tak się przedstawia:

Dochody specyalne Osady.

Rozdziały budżetowe	Wyszczególnie dochodów	Zamierzono budżetem		Było rzeczywiście		Różnica			
						Mniej		Więcej	
		Rs.	k.	Rs.	k.	Rs.	k.	Rs.	k.
I.	Ze źródeł ekonomicznych, gospodarstwa rolnego, ogrodowego, lasu i inwentarza żywego . .	3000		1505	4	1494	96	—	—
II.	Z kassy m. Warszawy, kass rządowych i opłat prywatnych	12950	—	11974	68	975	32	—	—
III.	Dochody brutto z warsztatów	3500	—	2532	59½	967	40½	—	—
IV.	Dochody rozmaite, w żadnej z ustalonych kategoryi niezamieszczone.	200	—	202	27	—	—	2	27
	Razem . . .	19650	—	16214	58½	3437	41½	2	27

Zestawienie to wykazuje, że dochody rzeczywiste Osady były o rs. 3435 kop. 14½ mniejsze od zamierzenia budżetowego; ale niedobory w tych dochodach spotykamy corocznie. Pochodzi to ztąd, że obok innych przyczyn, liczymy przynajmniej na teraz, może za wiele na siły produkcyjne Osady.

Budżet na rok 1884, przewidywał dochodu ze źródeł ekonomicznych, tylko na 2100 rs; budżet na rok zeszły podniósł je do 3000 rs.—tymczasem rzeczywisty dochód w jednym i drugim roku był prawie jednakowy (1594 i 1494 r.). Z tego powodu w budżecie na rok bieżący dochód z tych źródeł został znów zredukowany. W roku zeszłym wilgotne i zalewne pola i ogro-

dy Osady nie były jeszcze podług nakreślonego planu osuszone, gdyż kopano dopiero kanał mający stanowić koryto rzeczki, oraz rowy główne i dodatkowe, a korzystny wpływ tych osuszeń na powiększenie zbiorów, zboża, ogrodowizn, warzywa i owoców może się okazać dopiero w roku bieżącym. Dochód z lasu stanowią głównie odpadki, gałęzie i karpowina, zatem dochód niewielki. a chociaż lasek ten dawno już skazywany był na wycięcie, jednakże Zarząd nie spieszył się z wykonaniem tego wyroku i z powiększeniem z tego źródła dochodów. Niedobór w dochodach z kass rządowych powstał z tych samych przyczyn co i niedobory z lat dawniejszych, mianowicie, że budżet przypuszczał zwrot kosztów żywienia i obówia wychowańców za 180 osób, kiedy w rzeczywistości liczba ich w ciągu roku zeszłego prawie nieprzechodziła 160, a Rząd Gubernialny płaci jedynie za tych, jacy istotnie byli w Zakładzie. Zresztą, mamy jeszcze z tego tytułu za kwartał 4-ty r. z. do odebrania w tym roku od Rządu Gubernialnego rs. 1535 kop. 34, zaliczone do remanentu zeszłorocznego. Na dochód z opłat prywatnych za wychowańców liczono dotąd za wiele. Dzieci te zwykle albo są sierotami i bez opiekunów, albo też ich rodzice są ludźmi zupełnie biednymi i w ciągu roku zaledwie za dwóch wychowańców zdarzy się jakaś mała opłata, zwykle nieregularnie wnoszona, lub po kilku ratach zupełnie zawodząca.

Gdyby nasi wychowańcy przychodzący do warsztatów, byli już do pewnego stopnia przygotowanymi rzemieślnikami i gdyby nasze szczupłe dochody nie zmuszały do ciągłych oszczędności na znacznych zwykle wydatkach na materyały surozwe—wted rzeczywiste dochody z warsztatów mogłyby być większe i odpowiadać zamierzeniu budżetowemu. Ale wychowańcy w ogólności gdy wchodzą do warsztatów, to nic jeszcze nie umieją, a poduczywszy się nieco, znów wychodzą z Zakładu; zaś na kupno materyałów na zapas i w większej ilości nie mamy z czego wydawać tyle, ileby może należało. Zresztą kopanie kanału, rowów, drugiej sadzawki w ogrodzie i uciążliwe dla dzieci karczowanie pola, zużywało dużo siły roboczej i przyczyniło się także do mniejszego dochodu z warsztatów, ale za to oszczędziło wydatków gotowizną na robot grabarskie.

Wydatki Osady Studzieniec.

Rozdziały budżetowe	Wyszczególnienie pozycyi i wydatków	Zamierzono budżetem		Było rzeczywiście		Różnica			
						Mniej		Więcej	
I.	Na dokończenie nowej budowli i restauracye budynków . .	620	—	701	94	—	—	81	94
„	Na ubezpieczenia i podatki .	420	—	408	11	11	89	—	—
II.	Płace, tantjemy, 5% podwyżki i inne wynagrodzenia służby zakładu. . . . , ...	11152	—	8491	—	2661	—	—	—
„	Żywność wychowańców i służby	6841	58	6479	76	361	82	—	—
„	Odzież, obówie, bielizna, pościel i utrzymanie czystości. .	2275	—	2736	72	—	—	461	72
„	Wydatki na światło i opał. .	2000	—	1629	44	370	56	—	—
„	Wydatki na infirmeryę i potrzeby kaplicy	215	—	174	38	40	62	—	—
III.	Wydatki na żywność inwentarza, nabycie i utrzymanie sprzętów i narzędzi, na najem robotnika, gospodarstwo rolne i ogrodowe.	1870	—	2498	39	—	—	628	39
„	Wydatki na materyały surowe do warsztatów i narzędzia warsztatowe	3261	—	2300	81½	961	18½	—	—
IV.	Wydatki na potrzeby szkoły i kancellaryi	150	—	146	44	3	56	—	—
„	Wydatki na nagrody dla wychowańców	500	—	407	46	92	54	—	—
„	Koszta wyprawy uwolnionych wychowańców	400	—	118	8	281	92	—	—
„	Drobne wydatki niewchodzące do żadnej z powyższych kategoryi	100	—	217	69	—	—	117	69
	Razem	29804	58	26310	22½	4785	9½	1289	74

Otóż, jeżeli dochody Osady były mniejsze niż przewidywał je budżet, to zestawienie powyższe przekonywa, że za to ogółem oszczędzono na wydatkach osady rs. 3495 kop. 35½ zatem więcej nawet niż wynosiły niedobory. Z całego szeregu tych wydatków tylko cztery ich pozycye wykazują wydatki większe nieco od zamierzenia budżetowego. Na konieczne restauracye budynków i dokończenie domu dla oficyalistów zaszła potrzeba wydatkowania więcej; z uwagi jednak, że w wydatku tym mieści

się i wartość produkcyi miejscowej, oraz że pozostało od tych wydatków wapno wartujące rs. 30,—przekroczenie to będzie nader małe. Cyfra znacznie większego niż zamierzony budżetem wydatku na odzież, bieliznę i obówie, wynikła głównie z tego tylko powodu, że do rzeczywistego wydatku w gotowiźnie na materyały, dodaną jest i wartość produkcyi, to jest roboty własnej, którą przeszło na 600 rs. obliczono; odjąwszy więc tę wartość, wydatek gotowizną okaże się nawet mniejszy od zamierzenia budżetowego. Przewyżka w wydatkach na żywność inwentarza. nabycie sprzętów, na gospodarstwo rolne i ogrodowe, powstała także z powodu zaliczenia wartości miejscowej produkcyi do tych wydatków, po potrąceniu której wydatek gotowizną nie przejdzie zamierzenia budżetowego. Większe wreszcie wydatki, niewchodzące do żadnej z ustalonych budżetem kategoryi, powstały z zapisania do tej pozycyi wydatków z powodu wystawy, święconego na Wielkanoc dla wychowańców, napraw rymarskich i t. p. kwalifikujących się właściwie do innych pozycyi budżetowych.

Od tych szczegółów przechodząc do ogólnego porównawczego obrachunku naszych dochodów i wydatków w roku zeszłym, stosunek ich do siebie tak się przedstawia:

Dochody przewidywane budżetem	rs.	33743	kop.	50
Dochody rzeczywiście otrzymane	rs.	31136	kop.	15½
Zatem było dochodów mniej o	rs.	2067	kop.	34½
Wydatki przewidywane budżetem	rs.	33355	kop.	58
Wydatki rzeczywiście poniesione	rs.	29137	kop.	12½
Zatem było wydatków mniej o	rs.	4218	kop.	45½

Zestawiając następnie dochody rzeczywiste budżetowe z rzeczywistemi budżetowemi wydatkami, okazuje się że:

Dochodów tych było	rs.	31136	kop.	15½
Wydatków tych było . . .	rs.	29137	kop.	12½
Zatem przewyżka w dochodach	rs.	1999	kop.	3

Do tych dochodów budżetowych dodać jeszcze należy remanent z roku 1884 w ilości rs. 5065 kop. 54 pozostały i postanowieniem Komitetu z d. 22 Marca przeznaczony w części na kupno Listów Zastawnych, a reszta na wydatki bieżące. Zatem będzie:

Dochodu budżetowego	rs.	31136	kop.	15½
Remanentu	rs.	5065	kop.	54
Razem. .	rs.	36201	kop.	69½

Z drugiej znów strony do wydatków budżetowych należy doliczyć rs. 2853 kop. 28 wydane na kupno Listów Zastawnych m. Warszawy nominalnej wartości rs. 3050, które, jako oszczędność wcielono do funduszów rezerwowych. Zatem będzie:

Wydatku budżetowego . . .	rs. 29137	kop. 12½
Wydatku na Listy Zastawne	rs. 2853	kop. 28
Razem	rs. 31990	kop. 40½

Ostatecznie więc było w roku 1885:

Dochodów. . . .	rs. 36201	kop. 69½
Wydatków . . .	rs. 31990	kop. 40½
Pozostało remanentu	rs. 4211	kop. 29

Z tego jednak remanentu należy potrącić rs. 292 kop. 48½ przedstawiające wartość produktów spożywczych, pozostałych z roku zeszłego, a po takiem potrąceniu, remanent gotowizną z roku 1885 pozostały wynosi rs. 3918 kop. 80½ i takowy mam zaszczyt przedstawić do rozporządzenia Komitetu z wnioskiem:

1. Ażeby zakupić Listów Zastawnych m. Warszawy na rs. 50 i dołączyć do funduszu w ilości rs. 700 już zebranego na domek m. Warszawy;

2. ażeby zakupić tychże Listów na rs. 300 i odłożyć je na nabycie organów dla kościoła w Studzieńcu, gdyż fundusz na ten cel, w ilości rs. 263 ze składek już zebrany, wcielony został w roku zeszłym do naszych dochodów bieżących;

3. ażeby Komitet resztę tego remanentu, jaka pozostanie po zakupieniu tych Listów wraz z przypadającą do odebrania od Rządu Gubernialnego należnością za żywność i obówie wychowańców za kwartał 4-ty r. z., wynoszącą rs. 1535 kop. 34, pozostawił Zarządowi jako forszus na wydatki bieżące, jak to miało miejsce w latach poprzednich.

Wreszcie ogólny majątek nieruchomy i ruchomy oraz kapitały Towarzystwa z roku 1885 na rok 1886 pozostały, przedstawia wykaz następujący:

I.

Majątek ruchomy i nieruchomy w Studzieńcu.

a.

1.	Wartość 117 morgów gruntu	rs. 6000	k. —
2.	Wartość lasu na pniu . .	rs. 2000	k. —

b.

Wartość budowli i ruchomości podług oszacowania z dnia 4 Lutego 1886 r. do ubezpieczenia:

3. Wartość budowli w Studzieńcu	rs. 95900 k. —		
4. Wartość inwentarza żywego	rs. 1420 k. —		
5. Wartość inwentarza martwego	rs. 22416 k. —		
6. Wartość materyałów surowych	rs. 2754 k. —		
Majątek w Osadzie razem	rs.		130490

II.

Kapitały wieczyste.

1. Na hypotece dóbr Staniszewice zapis ś. p. Rapackiej .	rs. 6000 k. —
2. Na hypotece dóbr Działyń zapis ś. p. Dziewanowskiego	rs. 2000 k. —
3. Na hypotece dóbr Skępe zapis ś. p. Zielińskiego . . .	rs. 1000 k. —
4. W Listach Zast. m. Warszawy zapis ś. p. Doboszyńskiego . . . . ,	rs. 2200 k. —
5. W takichże Listach ofiara F. Sobańskiego z zapisu ś. p. księdza Brudzyńskiego.	rs. 4500 k. —
6. W List. Zast. m. Warszawy wkłady 26 członków stałych	rs. 2960 k. —
7. W List. Zast. Tow. Kred. Ziem. wkłady 9-u członków stałych	rs. 900 k. —
8. W Listach Zast. m, Warszawy wkłady 10-u członków stałych	rs. 1000 k. —
9. Ofiara J. X. Wojciecha Frycza w List. Zast. Tow. Kred. Ziemskiego. . . .	rs. 15000 rs. —
10. W Bilecie Banku Państwa zapis ś. p. ks. Wład. Rutkowskiego.	rs. 500 k. —
Kapitałów wieczystych . . .	rs. 36060 k. —

Z przeniesienia rs.		36060

III.

Kapitały rezerwowe.

1. W List. Zast. m. Warszawy z różnych oszczędności	rs. 26290 k. —	
2. Ofiar na „Domek m. Warszawy“ w List. Zast. m. Warszawy	rs. 700 k. —	
3. W Listach Likwidacyjnych	rs. 4000 k. —	
4. Na hypotece dóbr Szaudyniszki zapis ś. p. Konstancyi Gejsztor	rs. 1000 k. —	
5. W List. Zast. m. Warszawy oszczędności z roku 1884.	rs. 3000 k. —	34990
Kapitałów razem . rs.		71050

IV.

Fundusz remanentowy.

1. W gotowiźnie po zrobionym obrachuuku z r. 1885 pozostało remanentu:	
a) W Banku Hadlowym. .	rs. 3607 k. 35
b) W Kassie Zarządu . .	rs. 173 k. 9
c) W Kassie Osady. . .	rs. 138 k. 36½
Razem w gotowiźnie	rs. 3918 k. 80½
2. W artykułach spożywczych w Osadzie	rs. 292 k. 48½
Razem pozostało . .	rs, 4211 k. 29
3. W gotowiźnie do odebrania z Rządu Gubernialnego za żywność i obówie wychowańców za kwartał IV-ty 1885 r.	rs. 1535 k. 34
Cały fundusz remanentowy	rs. 5746 k. 63

Kiedy Zarząd obecny, trzy lata temu, obejmował swe obowiązki, wszystkich kapitałów, wieczystych i rezerwowych posia-

dało Towarzystwo: na hypotekach rs. 9000 a w papierach publicznych, zdeponowanych w bankach, rs. 37,000; razem 46,000 rs. Dziś mamy na hypotekach 10.000 rs., a w papierach procentowych 61,050 rs.; z tych zaś kapitałów wieczystych 36,060 rs., a rezerwowych 34990, razem 71,050 rs., zatem w ciągu tego okresu trzyletniego kapitały Towarzystwa powiększyły się o 25000 rs.

Jednakże ani te niewielkie oszczędności, jakie staramy się robić na wydatkach rocznych, ani to powiększenie się naszych kapitałów procentowych, nie zapewniają wcale Zakładowi w Studzieńcu bytu materyalnego. Dziś okoliczności nie są przyjazne a i przyszłość nie jest obiecującą. Oszczędności może już posuwamy za daleko i może wkrótce wcale niebędzie można ich robić. Kapitały nasze są zaledwie zawiązkiem takich pewnych dochodów, na których byt Studzieńca mógłby się opierać bezpiecznie. Nie możemy więc myśleć o naruszeniu ich na inne cele, bo nasze dochody niestałe z innych źródeł mogą się zmniejszyć lub wyczerpać i może zajść konieczność uciekania się do tej rezerwy dla utrzymania i zaspokojenia niezbędnych potrzeb Zakładu, który stanowi palladium i rzeczywistą racyę bytu Towarzystwa Osad Rolnych.

Pomimo trwającego od dość dawna stanu przejściowego, w jakim znajduje się zwierzchnia miejscowa administracya w Studzieńcu, jednakże ta nasza instytucya i w roku zeszłym spełniła swoje zadanie.

W roku 1885 sądy skazały do Studzieńca 79 małoletnich przestępców; z tych jednak można było przyjąć tylko 50, gdyż inni podług obowiązujących nas przepisów, nie kwalifikowali się już do zakładu z powodu spóźnionego wieku, kalectw, chorób, nieprawidłowego skazania, braku koniecznych dokumentów i t. p. Pomimo rozsyłania instrukcyi co do warunków, pod jakiemi skazani do Osady przestępcy mogą być przyjmowani i bardzo szczegółowych objaśnień, rzadki to wypadek, ażeby skazany chłopiec mógł być odrazu przyjętym, zwykle bowiem trzeba żądać uzupełnień wiadomości, brakujących dokumentów, czynić wyjaśnienia i z tego powodu prowadzić uciążliwą korrespondencyę. Po odtrąceniu z liczby wszystkich skazanych tych kandydatów, którzy nie mogli być przyjęci, cyfra kwalifikujących się rzeczywiscie do Studzieńca okazała się taką tylko, że dla ich

pomieszczenia wystarczało 9 rodzin istniejących, i dla tego otwieranie 10-tej okazało się się jeszcze zbytecznem.

Z roku 1884 pozostało w Zakładzie 135 wychowańców; w roku 1885 przybyło ich 46, a ubyło 27—zatem z roku zeszłego na rok 1886 pozostało ich 154.

Z nowo przyjętych najwięcej było skazanych przez sądy gminne (26), następnie przez sędziów pokoju (18), wreszcie przez zjazd sędziów pokoju (2). Z pomiędzy nich najwięcej było takich, którzy mieli oboje rodziców bo 31; takich zaś, którzy mieli tylko ojca 8, tylko matkę 6, a nieprawego łoża był 1. Wyznania rzymsko-katolickiego 36, ewangelickiego 2, a mojżeszowego 8. Pochodzenia miejskiego było 21, a wiejskiego 25. Pod względem wykształcenia umysłowego, z całej liczby przyjętych w roku zeszłym do Zakładu przestępców, tylko 4 umiało czytać po polsku i po rossyjsku, umiało czytać tylko polsku — 6, a zaczynało dopiero czytać 5, nic nie umiało 31. Przed przybyciem do Osady, 11 zajmowało się rzemiosłami, 6 wyrobkiem, 6 włóczęgostwem i kradzieżą; posługą u rodziców 11, a służbą u obcych 12.

Pod względem życia rodzinnego, tych 154 wychowańcow, jacy byli w Zakładzie pod koniec 1855 r. mieściło się w 9-u rodzidzinach, a pod względem nauki byli oni rozmieszczeni, jak zwykle, w 4-ch z dwoma poddziałami oddziałach. Z pomiędzy nich w ciągu upłynionego roku zajmowało się specyalnie: stolarstwem 17, kołodziejstwem 13, krawiectwem 19, szewctwem 7, kowalstwem 18, ogrodnictwem 14 i rolnictwem 66.

Z ogólnej liczby 27 wychowańców, którzy w roku zeszłym wyszli z Zakładu, było: z klassy I-ej—13, z klassy II-ej—7, z klassy III-ej—3, a z klassy IV-ej czyli wzorowej—4. Z pomiędzy nich zmarło 6, a jednego powrócono władzy, 5 oddano rodzicom na dalszą nad nimi opiekę, a umieszczono: u stolarzy 2, u kołodzieja 1, u kowali 3, u krawców 3, u ogrodnika 1, a do posług i gospodarstwa rolnego oddano ich 7.

Przez cały czas istnienia Zakładu Studzienieckiego, to jest prawie od połowy 1876 do końca roku zeszłego, wszystkich wychowańców było w nim 397, a wyszło z Zakładu 243. Z tej ostatniej liczby wydalono 11, zmarło 21, oddano rodzicom 47; staraniem zaś Towarzystwa umieszczouo: u stolarzy 28, u kołodziejów 15, u kowali 10, u krawców 7, u szewców 7, u tokarzy 3, u felczera 2, u piekarzy 6, u cieśli 1, u pszczolarzy 1, u ogrodni-

ków 12 i do gospodarstwa rolnego 71. a do seminaryum nauczycielskiego także 1. Z tej ogólnej liczby byłych naszych wychowańców mamy już 52 wyzwolonych na czeladników, 7 prowadzi warsztaty na własną rękę, jest także 7 żonatych, mających własne gospodarstwa rolne i upewniony byt rodzinny.

Cyfra ogólna uwolnionych dotąd z Zakładu i poprawionych wychowańców, odejmując od niej wydalonych i zmarłych, wynosi już 211. Nie wszyscy może ci uwolnieni wytrwali w zasadach moralności i pracy, jakie w nich wpajano w Zakładzie. Ale jeżeli w rodzinach uczciwych, z kilkorga dzieci złożonych, zdarzają się tak często wyjątki, z których, pomimo najtroskliwszej opieki i starań rodziców, nie można wykorzenić zgubnych i występnych skłonności; o ileż to trudniej poprawić wszystkie dzieci wielkiej rodziny studzienieckich wychowańców, złożonej z samych przestępców. Zbytecznem byłoby rok rocznie powtarzać, do jakiego stopnia zepsuta młodzież przychodzi do Zakładu i jakich to umiejętnych, wytrwałych i najróżnorodniejszych starań i pracy potrzeba, ażeby wyleczyć radykalnie jej przedwczesne. a tak często już nawskroś zepsute umysły i serca. Niepotrzebujemy również powtarzać, że nasze ustawy, urządzenia, liczne regulamina, instrukcye i rozporządzenia, odpowiednia metoda postępowania, całe urządzenie życia rodzinnego wychowańców, ich prac. nauczania szkolnego, systematu nagród i kar, a przedewszystkiem zapewnienie nieustannego religijno-moralnego wpływu, stanowią silny zastęp środków prowadzących do tego celu, i że te usiłowania nasze około poprawy małoletnich przestępców. wydają corocznie pożądane owoce. Rezultaty tych usiłowań mogłyby być jeszcze korzystniejsze, gdybyśmy posiadali dostateczne środki do utrzymania pupilla, gdy już Zakład opuści, w tych zasadach, jakie wpajano w niego w Osadzie.

Po wyjściu wychowańca z Zakładu, rozpoczyna się dla niego nowe w społeczeństwie życie, nad którem czuwać powinien dodany opiekun. Ale właśnie ta strona naszej instytucyi szwankuje od lat wielu w swem zastosowaniu praktycznem. Umieszczanie chłopców w Warszawie, okazało się stanowczo szkodliwem, trzeba im więc szukać miejsca po różnych okolicach kraju i tam zjednywać opiekunów. Oprócz nader rzadko zdarzających się osób, któreby sumiennie te swoje obowiązki spełniały, opieka ta, w ogólności, staje się tylko nominalną. Opiekunowie zbyt prędko zapominają o swych pupillach, wiadomości o nich nie skła-

dają i przez to pozbawiają Zarząd materyałów do kontroli i środków jej prowadzenia. Jeżeli wychowaniec samowolnie opuści chlebodawcę albo ten sam go oddali, Zarząd najczęściej dowiaduje się o tem nie od opiekuna lecz inną drogą, kiedy już niewiadomo gdzie się wychowaniec znajduje. A przecież obowiązki te nie są tak uciążliwe; tem bardziej przeto wszyscy powinni poczuwać się do godnego ich wypełniania, skoro instytucya Studzieniecka, poprawiając małoletnich przestępców, zapobiega ażeby z nich nie wyrośli wielcy zbrodniarze, i tem samem przykłada się do zapewnienia bezpieczeństwa każdemu obywatelowi kraju. Wyznać jednak trzeba, że chętnie przyjmuje się godności honorowe, chociażby niebardzo wybitne, a tem chętniej im bardziej można błysnąć tytułem dobroczyńcy; ale gdy trzeba cóś robić naprawdę, dołożyć starań i pracy, zająć się czemciś sumiennie,— do tego trudno znaleść ludzi.

Wewnętrzne życie Osady w roku zeszłym nie przedstawia faktów wybitnych, ale w ogólności szło swoim biegiem normalnym.

Stan sanitarny w Zakładzie poprawił się, zwłaszcza trapiąca długo choroba oczów bardzo się zmniejszyła. Przeciwko niej, obok odpowiednich środków lekarskich, działa skutecznie systematyczne osuszanie gruntów Osady. W infirmeryi wprowadził Zarząd pewne ulepszenia i zmiany. A czterech wychowańców, zmarłych w roku zeszłym, przyniosło już z sobą do Zakładu choroby, z których nie dało się ich wyleczyć, a których nie wykazywały wcale opinie lekarskie, przez sądy zwykle nadsyłane.

W czasie nieobecności stałego kapelana, Zarząd najsilniej zalecał miejscowej zwierzchności, ażeby wychowańcy niepozostawali bez nabożeństwa i religijnego wpływu, i sam wyjednywał w Warszawie posyłanie kapłanów do Osady.

Wychowańcy, stosownie do swych usposobień, zdolności i w miarę potrzeby, pracowali przy gospodarstwie rolnem, chodzili około inwentarza, pracowali w polu, ogrodzie, karczowali, zajmowali się robotą grabarską, przecinali drogę w lesie, uczyli się w szkole; uczyli się muzyki, śpiewu kościełnego, gimnastyki i obchodzenia z narzędziami ratunkowemi od ognia; uczyli się rzemiosł i pracowali w pięciu warsztatach Osady; prali, wykonywali wszelkie roboty i spełniali posługi niezbędne w Zakładzie, mającym tak różnorodne potrzeby, które nietylko ze względów ekonomicznych ale i moralnych, staramy się zaspokajać wła-

snemi siłami Osady. Codziennie doświadczenie przekonywa, że ciągłe zajęcie, ciągła praca fizyczna, zwłaszcza dla wychowańców tej sfery, obok umiejętnych wpływów moralnych, najskuteczniej działa na poprawę; nie daje czasu na złe myśli i szkodliwe nieraz znoszenia się, przyzwyczaja do trudów i szanowania owoców pracy, uszlachetnia umysł i serce, a nadto obok moralnej korzyści, prędzej zapewni chłopcu utrzymanie na przyszłość niż nauczanie książkowe, którego zalety są niezaprzeczone, ale które w naszym Zakładzie jest tylko jednym ze środków poprawy i nie może mieć charakteru zwyczajnej szkoły. Własnemi też siłami wykopano drugą sadzawkę w ogrodzie i długi około 200 prętów kanał, oraz znaczną ilość nowych lub rozszerzonych i pogłębionych rowów; wykarczowano znaczną przestrzeń pod ogrody i pola i powiększono regulówkę w ogrodzie, a nadto prawie już przecięto w lesie drogę prowadzącą od Osady do traktu między Rudą a Puszczą. Warsztaty Osady, głównie szewcki i krawiecki, wyrabiały siłami wychowańców odzież, obówie i bieliznę dla Osady; trzy inne, oprócz potrzeb miejscowych, wykonywały roboty i na sprzedaż. Na odbytej w roku zeszłym wystawie w Warszawie, wszystkie nasze wyroby stolarskie zostały w pierwszych dniach rozprzedane; kołodziejskich nieco zostało, a Zakład otrzymał medal srebrny, to jest potwierdzenie tego, jaki mu już na wystawie w roku 1884 przyznano. Wprawdzie nasze warsztaty to nie spekulacyjne przedsięwzięcie dla zysków, ale szkoła rzemiosł dla nauczania ich wychowańców; gdyby jednak fundusze pozwalały na większe rozwinięcie warsztatów, mogłyby one znaczniejsze przynosić dochody.

Gospodarstwo rolne i ogrodowe uczyniło także postępy Przybyło jak powiedzieliśmy, więcej gruntów pod uprawę zboża i powiększono ogród miejscowy. Mamy już także małą pasiekę ze 20 ulów złożoną, chociaż miejsce pierwotnie na nią wybrane, jako nie dość spokojne i zaciszne, niezupełnie odpowiada swemu celowi.

Niejedno wprawdzie możnaby jeszcze poprawić, albo ulepszyć. Niejedna też pod tym względem reforma, np. kontroli spiżarni i żywienia wychowańców, została już w roku zeszłym wprowadzona sposobem próby, albo znów przygotowana przez Zarząd i rozpoczęta, jak np. pewne zmiany i uproszczenia w kassowości, jakie Zarząd zamierza dokonać po ustaleniu się zwierzchniej miejscowej administracyi, gdyż na drodze prawdziwego

postępu nigdy ustawać nie należy. Wiemy zresztą dobrze, że nie ma instytucyi, w którejby z biegiem czasu nie było czegoś do zmiany, to jednak nie przeszkadza jej do zajmowania słusznie tak zaszczytnego miejsca, jakie już zdobył sobie nasz Zakład; dlatego też po zeszłorocznym zjeździe w Studzieńcu i publicznem, że tak powiem, skontrolowaniu całej Osady, ogólna opinia w prassie peryodycznej wyrażona, przyznała, że Zakład Studzieniecki dobrze zasłużył się i zasługuje społeczeństwu.

Zamykając okres trzechletniej, wśród bardzo przykrych położeń, działalności dotychczasowego Zarządu, niech mi wolno będzie wynurzyć najserdeczniejszą wdzięczność tym moim kolegom, którzy w ciągu trzech lat zajęć ciężkich i przechodzących zbyt szczupłe siły Zarządu, wytrwali na stanowisku i w koleżeńskiej harmonii, z całem poświęceniem się, pracowali dla dobra naszej Instytucyi.

Składając niniejsze sprawozdanie z działalności Towarzystwa Osad Rolnych za rok ubiegły, mam zaszczyt jednocześnie i w myśl § 17 i 21 Ustawy tegoż Towarzystwa, w imieniu moich kolegów i swojem, powierzony w roku zeszłym Zarządowi Towarzystwa mandat złożyć w ręce Komitetu [1]).

Nr. 5.

SPRAWOZDANIE KOMISSYI REWIZYJNEJ DO SPRAWDZENIA RACHUNKÓW ZARZĄDU TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH ZA ROK 1885.

Niżej podpisani członkowie Komitetu zaproszeni na posiedzeniu tegoż Komitetu dnia 28 Marca 1886 r. do sprawdzenia ra-

---

[1]) Wiadomo już z ogłoszeń w pismach publicznych, że Komitet Towarzystwa na posiedzeniu swem z dnia 16 (28) Marca 1886 roku jednomyślnością głosów zaprosił p. Machczyńskiego Konrada, dotychczasowego Przewodniczącego Zarządu, oraz członków Zarządu pp. Fechnera, Maternickiego, Paszkowicza i Rutkowskiego, do sprawowania nadal tych samych obowiązków.

chunków Zarządu, zebrawszy się w dniu dzisiejszym w biurze tegoż Zarządu, porównali przedstawiony im ogólny obrachunek za rok 1885 z księgami w biurze utrzymywanemi i takowy zgodnym znaleźli. Nadto ciż członkowie Komitetu porównali niektóre szczegółowe pozycye rachunków z dowodami i takowe również znaleźli w zupełnej zgodności.

Następnie Delegacya miała sobie okazane dowody na fundusze w d. 31-ym Grudnia 1885 r. przez Towarzystwo posiadane, a mianowicie, że w dniu tym było:

1. Remanentów w Banku Handlowym gotowizną . . . . wyraźnie rubli trzy tysiące sześćset siedm, kopiejek trzydzieści pięć.	Rs.	3607	k. 35
2. W Kassie Zarządu gotowizną . . . wyraźnie rubli sto siedmdziesiąt trzy kopiejek dziewięć.	„	173	„ 9
3. W Kassie Osady Studzieniec gotowizną wyraźnie rubli sto trzydzieści ośm kop. trzydzieści sześć.	„	138	„ 36
4. W depozycie Banku Handlowego listami likwidacyjnemi . . . . wyraźnie rubli cztery tysiące.	„	4000	„ —
5. W depozycie Banku Handl. w bilecie Banku Państwa . . . . wyraźnie rubli pięćset.	„	500	„ —
6. W depozycie Banku Handl. listami zastawnemi kred. ziems. . . . . wyraźnie rubli piętnaście tysięcy dziewięćset.	„	15900	„ —
7. Listami zastawnemi Towarz. Kredyt. m. Warsz. w depozycie tegoż Towarzystwa i Banku Handlowego . . . . wyraźnie czterdzieści tysięcy sześćset pięćdziesiąt.	„	40650	„ —
8. Na hypotekach dóbr . . . . . wyraźnie rubli dziesięć tysięcy.	„	10000	„ —

Na podstawie tak odbytej czynności rewizyjnej, podpisani członkowie Komitetu uznali, że księgi, kontrole i dowody utrzymywane są w porządku, skrupulatnie i dlatego wnoszą o pokwitowanie Zarządu z rachunków za rok 1885.

Warszawa dnia 29 Marca 1886 r.

(Podpisano) *E. Grzybowski*, *Dr. Miklaszewski*, *Feliks Sobański.*

Nr. 6.

WYCIĄG Z RAPPORTU ROCZNEGO ZŁOŻONEGO ZARZĄDOWI TOWARZYSTWA ZA ROK 1885.

przez

DYREKTORA OSADY ROLNICZO-RZEMIEŚLNICZEJ W STUDZIEŃCU.

Wiadomości statystyczne, tyczące się ruchu wychowańców w 1885 roku.

Z końcem 1884 roku było w Osadzie wychowańców, za których Rząd Gubernialny Warszawski opłacał żywność . . 135

W roku 1885 dostawiono do osady 46

Razem. . . . 181

W roku 1885 ubyło:

a) Po upływie wyroku	22	
b) Zmarło	4	
c) Zwrócono władzy	1	 27
Przeto z końcem roku pozostało		 154

Na ile lat skazani:	Z końcem roku 1884 było wychowańców	W r. 1885 przybyło	W r. 1885 ubyło	Z końcem roku 1885 pozostało
Skazanych na lat 2	17	13	3	27
,, ,, 2 1/4	7	—	2	5
,, ,, 2 1/2	3	—	—	3
,, ,, 2 3/4	9	2	1	10
,, ,, 3	30	12	7	35
,, ,, 3 1/4	3	2	—	5
,, ,, 3 1/2	1	1	—	2
,, ,, 3 3/4	2	1	1	2
,, ,, 4	15	5	2	18
,, ,, 4 1/4	4	3	1	6
,, ,, 4 1/2	8	—	1	7
,, ,, 4 3/4	2	—	—	2
,, ,, 5	10	—	2	8
,, ,, 5 1/4	2	—	—	2
,, ,, 5 1/2	2	1	1	2
,, ,, 5 3/4	2	—	—	2
,, ,, 6	12	3	5	10
,, ,, 6 1/2	—	—	—	—
,, ,, 6 2/4	1	1	—	2
,, ,, 7	2	—	—	2
,, ,, 7 1/2	2	—	—	2
,, do czasu poprawy . . .	1	2	1	2
Razem . .	135	46	27	154
Przez jaki Sąd skazani:				
Przez Sąd Okręgowy	13	—	3	10
,, Zjazd Sędziów	8	2	2	8
,, Sędziów Pokoju	54	18	10	62
,, Sądy Gminne	60	26	12	74
Razem . .	135	46	27	154
Pod względem familijnym:				
Mających rodziców.	65	31	13	83
,, tylko ojca	20	8	2	26
,, ,, matkę	20	6	7	19
Pozostających na opiece	15	—	3	12
Nieprawego łoża . . . . . . ,	14	1	2	13
Podrzutków	1	—	—	1
Razem . .	135	46	27	154

	Z końcem roku 1884 było wychowańców	W r. 1885 przybyło	W r. 1885 ubyło	Z końcem r. 1855 pozostało
Wyznania:				
Rzymsko-katolickiego.	118	36	23	131
Prawosławnego	4	—	1	3
Ewangelickiego	2	2	1	3
Mojżeszowego	11	8	2	17
Razem . .	135	46	27	154
Pochodzenia:				
Miejskiego	52	21	6	67
Wiejskiego	83	25	21	87
Razem . .	135	46	27	154
Dostawieni byli:				
Kosztem Zarządu Towarzystwa .	36	16	5	47
Przez własnych rodziców . . .	2	—	1	1
Transportem . . . . ,	97	30	21	106
Razem . .	135	46	27	154
Przed przyjściem do Osady zajmowali się:				
Rzemiosłem	10	11	2	19
Wyrobkiem w mieście	12	5	1	16
„ na wsi	8	1	1	8
Posługą u rodziców	56	11	7	60
Służbą u obcych.	37	12	12	37
Żebraniną.	—	—	—	—
Włóczęgą i kradzieżą.	12	6	4	14
Razem . .	135	46	27	154
Pod względem wykształcenia umysłowego:				
Umiało czytać po polsku i po rossyj.	3	4	—	7
„ „ tylko po polsku . .	11	6	3	14
Zaczynało czytać	24	5	3	26
Nic nie umiało	97	31	21	107
Razem . .	135	46	27	154

Z końcem roku 1885 było wychowańców:

a) Pod względem sprawowania:

W Klassie	I.	53
„	II.	52
„	III.	40
„	IV.	9
	Razem . . .	154

b) Co do nauki:

W Oddziale	I*a*.	36
„	I*b*.	37
„	II*a*.	33
„	II*b*.	20
„	III	19
„	IV	9
	Razem. . . .	154

c) Co do rodzaju zajęć:

Stolarzy	17
Kołodziei	13
Kowali	18
Krawców	19
Szewców	7
Ogrodników	14
Rolników	66
Razem. . . .	154

d) Co do wieku:

Od lat 10 do 11.	—
„ 11 „ 12.	2
„ 12 „ 13.	7
„ 13 „ 14	15
„ 14 „ 15.	19
„ 15 „ 16.	40
„ 16 „ 17.	42
„ 17 „ 18.	29
Razem. . . .	154

Z rozmieszczonych wychowańców w 9-u oddziałach znajdowało się:

W Oddziale	I	17
„	II	17
„	III	16
„	IV	16
„	V	18
„	VI	16
„	VII	18
„	VIII	18
„	IX	18
	Razem	154

Z wychowańców którzy opuścili Osadę w roku 1885,— w chwili przybycia do Osady:

Umiało czytać	3
Zaczynało czytać	3
Nic nie umiało	21
Razem	27

Wychodzili zaś z Osady:

Z Oddziału	I (co do nauki)	6
„	II	11
„	III	4
„	IV	6
	Razem	27

Z klassy	I (co do sprawowania)	13
„	II	7
„	III	3
„	IV	4
	Razem	27

Wychodzący umieszczeni zostali:

Jako stolarze	2
„ kołodzieje	1
„ kowale	4
„ krawcy	3
„ szewcy	—
„ ogrodnicy	1
Do gospodarstwa	7
Zwrócono rodzicom	5
„ władzy	1
Zmarło	4
Razem	27

Od założenia Osady do dziś znajdowało się wychowańców . . . 397
Obecne zaludnienie Osady wynosi głów . . . 154
Czyli ubyło z niej razem . . . 243

Ubytek ten nastąpił:

1. Przez uwolnienie w skutek odbycia zakreślonego terminu . . . 201
2. Przez wydalenie z Osady . . . 11
3. Przez warunkowe uwolnienie . . . 10
4. Przez śmierć . . . 21

Razem . . . 243

Oddano rodzicom	47
Umieszczono na naukę:	
rzemiosła stolarskiego	28
„ kołodziejskiego	15
„ kowalskiego	10
„ krawieckiego	7
„ szewckiego	7
„ tokarskiego	3
„ piekarskiego	6
„ ciesielskiego	1
Do przeniesienia	124

Z przeniesienia . .	124
do pszczolnictwa	1
„ felczerstwa	2
„ seminaryum nauczycielskiego	1
na naukę ogrodnictwa.	12
„ gospodarstwa rolnego	71
Razem . .	211

Z oddanych na naukę rzemiosł jest czeladnikami . . 52

Z tych { posiada własne warsztaty 7
jest żonatych. . . . . 7 }

Opieka Towarzystwa ustała nad 102 uwolnionymi.

Przyczyny wydalania z Zakładu:

Z powodu nieodpowiedniego wieku	2
„ zupełnego zdemoralizowania	6
„ nieuleczalnej choroby	3
Razem . .	11

Zmarli na choroby:

Próchnienie kości.	1
Suchoty	3
Krwawa dysenterya.	2
Wada serca.	2
Ruptura	1
Zapalenie nerek	1
„ kiszek	2
Epilepsya.	1
Przygniecenie drzewem (wypadek). .	1
Chroniczne zapalenie płuc.	1
Szkarlatyna i dyfteritis	1
Ogólne wyniszczenie organizmu . . .	4
Ospa	1
Razem . .	21

W Y K A Z

chorych wychowańców potrzebujących porady lekarskiej i tabela dni pobytu o tychże w infirmeryi Osady.

Udzielono porady chłopcom 127 razy, na choroby następujące:

Skaleczenie	Ból zębów	Zapalenie oczu	Rany i wrzody	Oparzenia	Zapalenie oskrzeli	Reumatyzm	Niedyspozycya żołądka	Ból głowy	Zaczadzenie	Nabrzmienie gruczołów podszczękowych	Bóle mięśni i krzyża	Epilepsya	Febra	Ogólne osłabienie	Ból gardła
24	11	21	8	3	13	1	15	2	1	3	13	1	4	1	6

W infirmeryi przebywało 44-ch chorych przez dni 878, a mianowicie:

W miesiącach:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	Razem
Styczniu	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	1	76
Lutym . . .	1	1	1	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	4	4	4	4	3	3	3	3	—	—	—	77
Marcu. . . , . .	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	6	8	8	6	5	5	—	—	—	—	—	2	3	3	3	3	3	3	1	83
Kwietniu. . . .	—	—	—	—	—	—	1	1	4	4	4	4	4	4	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	5	4	3	3	2	2	—	104
Maju	—	—	1	1	1	1	1	1	2	2	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	74
Czerwcu	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	3	4	4	4	4	4	4	4	5	—	88
Lipcu.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	3	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	—	139
Sierpniu	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	87
Wrześniu . . .	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	—	72
Październiku .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Listopadzie . .	—	—	—	—	—	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1	1	1	—	51
Grudniu	—	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
Ogółem. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	878

Z tych przypada dni na choroby następujące:

Nieżyt kiszek	Liszaje	Niedyspozycya żołądka	Oparzenia	Rany i wrzody	Zwichnienie stopy	Zapalenie płuc	Reumatyzm	Odra	Febra gastryczna	Augina	Zapalenie powiek	Ospa naturalna	Ospa wietrzna	Ogólne osłabienie	Zapalenie oskrzeli	Katar płuc	Wysięk płucny
30	45	4	24	205	29	91	25	50	24	2	198	11	20	10	53	31	26

Kary wymierzone w roku 1885.

ZA JAKIE PRZEWINIENIA	KLASSA	Napomnienie	Nagana	Odmówienie korespondencyi	Odłączenie od towarzyszy	Ograniczenie żywności	Ograniczenie zarobku	Zamknięcie w celi	Degradacya do niż. klassy	Osadzenie na chleb i wodę	Chłosta	RAZEM
1. Swawola i hałaśliwość . . .	I	23	15	—	31	20	—	33	—	14	—	136
	II	13	5	—	27	22	5	28	—	6	—	106
	III	6	15	—	6	14	—	6	3	—	—	50
	IV	—	2	—	4	—	—	—	2	—	—	8
2. Nieporządek . .	I	—	5	—	2	2	—	6	—	—	—	15
	II	5	4	—	4	8	—	—	—	—	—	21
	III	4	—	—	2	2	1	2	2	2	—	15
	IV	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Lenistwo . . .	I	1	8	—	—	4	—	2	—	2	—	17
	II	1	—	—	2	4	14	10	—	2	—	33
	III	1	1	—	7	—	5	3	—	—	—	17
	IV	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	3
4. Używanie nieprzyzwoitych wyrazów i przekleństw . . .	I	1	1	—	2	2	—	4	—	1	—	11
	II	—	4	—	5	2	7	1	—	—	—	19
	III	1	—	—	1	2	3	—	—	—	—	7
	IV	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	3
5. Kradzież . . .	I	—	—	—	—	1	6	12	—	4	—	32
	II	1	—	—	2	9	5	31	12	13	3	76
	III	2	—	—	4	2	1	14	10	10	3	46
	IV	—	—	—	2	—	1	—	2	—	—	5
6. Hardość i nieposłuszeństwo .	I	5	6	—	28	14	—	41	8	23	2	127
	II	9	8	—	35	38	26	49	25	20	—	210
	III	10	2	—	13	8	8	44	13	21	—	119
	IV	—	—	—	—	—	—	7	11	—	—	18
Do przeniesienia .		84	77	1	178	163	82	294	89	118	8	1094

ZA JAKIE PRZEWINIENIA	KLASSA	Napomnienie	Nagana	Odmówienie korespondencyi	Odłączenie od towarzyszy	Ograniczenie żywności	Ograniczenie zarobku	Zamknięcie w celi	Degradacya do niż. klassy	Osadzenie na chleb i wodę	Chłosta	RAZEM
Z przeniesienia		84	77	1	178	163	82	294	89	118	8	1094
7. Złośliwość . .	I	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	8
	II	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	4
	III	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3
	IV	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8. Kłamstwo. . .	I	5	7	—	1	—	—	—	—	—	—	13
	II	1	1	—	2	—	—	2	—	—	—	6
	III	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	5
	IV	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	7
9. Łakomstwo . .	I	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	6
	II	1	—	—	2	9	—	—	—	—	—	12
	III	—	—	—	2	—	9	3	—	—	—	14
	IV	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3
10. Niekoleżeństwo.	I	9	—	—	2	10	1	2	6	1	—	31
	II	1	—	—	5	8	7	8	1	5	—	35
	III	2	—	—	—	—	1	5	7	—	—	15
	IV	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Usiłowanie ucieczki . . .	I	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2
Razem . . .		107	97	1	204	191	100	322	103	124	9	1258

Wykaz udzielonych nagród.

ZA CO UDZIELONO NAGRODĘ	KLASSA	Publiczna pochwała	Udzielenie drobnych przedmiotów	Zarobek dla wszystkich Rs.	Zarobek dla wszystkich k.	Marki	Promowanie do wyższej klassy	Udzielenie urlopu na święta
Za pilność, dobre sprawowanie, pracowitość i postępy w nauce	I	4	2	—	—	248	47	—
	II	5	21	120	05	322	46	—
	III	13	18	216	89	281	21	—
	IV	4	22	110	60	215	—	1
Za koleżeństwo	I	—	—	—	—	—	—	—
	II	—	—	—	—	—	—	—
	III	—	—	—	—	—	—	—
	IV	—	4	—	—	—	—	—
Razem . . .		26	67	447	54	1066	114	1

Stan ekonomiczny Osady.

Z końcem 1884 roku Osada posiadała gruntu wykarczowanego	14874	prętów kwadr.
W roku 1885 wykarczowano . . .	1093	"
W ogóle z końcem roku 1885 znajdowało się gruntu wykarczowanego . .	15967	prętów kwadr.

W szczególności.

1) Pod zasiewem oziminy	4900	prętów kwadr.
2) Zostawiono pod kartofle	2000	"
3) " " zasiewy jare	2300	"
4) Zasiano koniczyną	600	"
5) Nowiny do zaorania.	4030	"
6) Pod zabudowaniami, trawnikami i podwórzem	1401	"
7) Pod rowami i drogami	736	"
Razem jak wyżej .	15967	prętów kwadr.

Z zasianej w roku 1884 oziminy sprzątnięto w roku 1885 żyta wozów 50.

Z jarzyn:	Owsa wozów	32
	Grochu "	10
	Kartofli korcy. . . . ,	285

Z wymłóconego żyta	otrzymano	w ziarnie korcy . .		72
"	owsa	"	" . .	95
"	grochu	"	" . .	8

Słomy otrzymano ogółem centnarów 550.

Na rok 1886 zasiano żyta korcy 19.

Ogrodowizn sprzątnięto:

Włoszczyzny . .	funtów	170
Kartofli	korcy	15
Kapusty. . . .	"	20
Marchwi . . .	"	3
Brukwi	"	31
Cebuli	korzec	1

N a b i a ł:

W roku 1885 otrzymano od krów Osady mleka garncy 2012, na jedną zatem krowę wypada garncy 335.

I n w e n t a r z   ż y w y:

Z końcem roku 1885 w Osadzie znajdowało się:

1) Koni	sztuk	4
2) Wołów	„	2
3) Krów	„	6
4) Osłów	„	2
5) Trzody chlewnej	„	30

N a   w y ż y w i e n i e   i n w e n t a r z a   w   r o k u   1885   u ż y t o:

Owsa	korcy	185
Kartofli	„	196
Mąki razowej . .	funt.	6075
Soli	„	952
Makuchu . . .	„	689
Słomy.	„	62013
Siana	„	7212

Warsztat stolarski

Nr. kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU 1885 ROKU.	Ilość sztuk	Dla Osady				Na sprzedaż				Razem	
			Materyał		Robota		Materyał		Robota			
			Ruble i kopiejki									
1	Okno do umywalni	1	—	16	—	50	—	—	—	—	—	66
2	Szafek do Infirmeryi	8	4	18	4	—	—	—	—	—	8	18
3	Tabliczek do łóżek Infirmeryi	8	—	24	1	—	—	—	—	—	1	24
4	Kuferków dla wychodzących .	2	—	98	1	—	—	—	—	—	1	98
5	Etażerkę	1	—	—	—	—	2	99	1	—	3	99
6	Ławkę	1	—	—	—	—	—	20	—	20	—	40
7	Bióro	1	25	25	26	75	—	—	—	—	52	—
8	Taboretów.	32	11	2	8	18	—	—	—	—	19	20
9	Krawalnic.	2	—	50	—	50	—	—	—	—	1	—
10	Stolnica.	1	1	26½	1	—	—	—	—	—	2	26½
11	Deska do łóżka	1	—	26	—	10	—	—	—	—	—	36
12	Deska do lamp	1	—	10	—	10	—	—	—	—	—	20
13	Kuferek.	1	—	—	—	—	1	24	1	30	2	54
14	Szafkę	1	6	59½	5	—	—	—	—	—	11	59½
15	Pomalowanie kołowrotka i podłogi	2	8	88½	3	11½	—	—	—	—	12	—
16	Ramy	2	5	99½	3	—	—	—	—	—	8	99½
17	Uli	20	102	30	20	—	—	—	—	—	122	30
18	Reperacya 18-u łokci podłogi.	1	7	13½	3	—	—	—	—	—	10	13½
19	Różne drobne reperacye . . .	—	—	94	2	—	—	—	—	—	2	94
20	Pomalowanie podłóg	2	12	82	5	—	—	—	—	—	17	82
21	Reperacya stołów i taboretów.	6	—	85	2	—	—	—	—	—	2	85
22	Tablica szkolna	1	3	3	3	—	—	—			6	3
23	Pomalowanie łóżek.	20	5	38	2	—	—	—	—	—	7	38
24	Stoły księgarskie	2	—	—	—	—	23	44	9	—	32	44
25	Praska do książek	1	—	—		—	1	20	1	30	2	50
26	Przerobienie prasy.	1	—	60	1	—	—		—	—	1	60
27	Podeszew sandałowych par . .	51	3	32	5	10	—	—	—	—	8	42
28	Ferklajdunki do drzwi. . . .	20	3	96	3	—	—			—	6	96
29	Pomalowanie wagi decymalnej.	1	—	46½	—	21	—	—	—	—	—	67½
30	Drobne reperacye	—	1	60	3	—	—	—	—	—	4	60
31	Kuferek dla wychodząc. . .	1	1	41½	—	50	—	—	—	—	1	91½
32	Pomalowanie miednicy . . .	1	—	60	—	20	—	—	—	—	—	80
33	Kuferek dla wychodząc. . . .	1	—	50	—	30	—	—	—	—	—	80
34	Kuferków dla wychodzących .	2	1	50	—	60	—	—	—	—	2	10
35	Reperacya skrzyni do węgla .	1	—	40	—	30	—	—	—	—	.	70
36	Stół kuchenny	1	5	26	3	—	—	—	—	—	8	26
37	Kolebka	1	—	—	—	—	—	36	1	14	1	50
38	Łóżeczko	1	—	—	—	—	—	98	1	2	2	—
39	Szlafbank	1	—	—	—	—	9	50	3	—	12	50
40	Ławka ogrodowa	1	—	—	—	—	3	95	3	5	7	—
	Do przeniesienia.		217	50½	108	45½	43	86	21	1	390	83

Nr kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU 1885 ROKU	Ilość sztuk	Dla Osady Materyał		Dla Osady Robota		Na sprzedaż Materyał		Na sprzedaż Robota		Razem	
			Ruble i kopiejki.									
	Z przeniesienia.		217	50½	108	45½	43	86	21	1	390	83
41	Podnóżków	30	—	—	—	—	1	45	1	55	3	—
42	Wałków do ciasta	6	—	—	—	—	—	60	—	30	—	90
43	Stolnic	6	—	—	—	—	3	27	3	—	6	27
44	Stołków myśliwskich	6	—	—	—	—	8	60	3	36	11	96
45	Szafek kuchennych.	2	—	—	—	—	7	15	4	85	12	—
46	Szaf spiżarnianych dużych . .	2	—	—	—	—	22	80	33	20	56	—
47	Szafek spiżarnianych małych .	2	—	—	—	—	16	66	17	34	34	—
48	Stołów kuchennych	2	—		—	—	3	22	8	78	12	—
49	Deseczek do siekania mięsa. .	24	—	—	—	—	1	82	—	58	2	40
50	Ubijaczek . . . . . . , . . .	12	—	—	—	—	1	82	—	58	2	40
51	Miodarka . . . . , . .	1	—	—	—	—	1	79	1	21	3	—
52	Różne drobne reperacye i malowania	—	3	38	2	12	—	—	—	-	5	50
53	Szafa spiżarniana duża . . .	1	—		—	—	8	62	19	38	28	—
54	Ławki ogrodowe.	2	—	—	—	—	5	50	8	50	14	—
55	Stół kuchenny	1	—	—		—	1	72	2	28	4	—
56	Podnóżki	3	—	—	—	—	—	50	—	40	—	90
57	Bajda do chleba.	1	—	—	—	—	—	30	—	30	—	60
58	Reperacye małe różne. . . .	—	2	18	5	—	—	—	—	—	7	18
59	Ułożenie podłogi łokci. . . .	64	22	20	6	—	—	—	—	—	28	20
60	Szafa spiżarniana topolowa. .	1	—	—	—	—	6	44	10	56	17	—
61	Stoły kuchenne	2	—	—	—	—	3	42	4	58	8	—
62	Stół	1	—	—	—	—	1	31	2	69	4	—
63	Podnóżki	3	—	—	—	—	—	50	—	40	—	90
64	Pomalowanie drzwi, okien w domu mieszkalnym	28	21	41	8	-	—	—	—	—	29	41
65	Kuferków dla wychodzących .	6	7	62	2	—	—	—	—	—	9	62
66	Półki kuchenne i taboretów. .	3	1	26	—	—	—	—	—	—	1	26
67	Miodarka . . . . ,	1	1	81	1	50	—	—	—	—	3	31
68	Okucie drzwi, okien i ułożenie podłogi	—	14	51	6	49	—		—	—	21	—
69	Lufciki	4	—	20	—	40	—	—	—		—	60
70	Drobne reperacye	—	2	14	1	80	—	—	—	—	3	94
71	Reperacye mebli różnych . .	—	—	—	—	—	—	80	—	40	1	20
72	Drzwi	1	1	72	—	50	—	—	—	—	2	22
73	Reperacya stołu	1	—	—	—	—	—	30	—	20	—	50
74	Reperacya krzesła	1	—	—	—	—	—	—	—	50	—	50
75	Pomost do biórka	1	—	38	—	22	—	—	—	—	—	60
76	Stolnica topolowa	1	—	52	—	33	—	—	—	—	—	85
77	Stół topolowy	1	—	—	—	—	1	82	2	18	4	—
	Do przeniesienia..		296	83½	142	81½	144	27	148	13	732	5

Nr kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU 1885 ROKU	Ilość sztuk	Dla Osady Materyał		Dla Osady Robota		Na sprzedaż Materyał		Na sprzedaż Robota		Razem	
			Ruble i kopiejki.									
	Z przeniesienia		296	83½	142	81½	144	27	148	13	732	5
78	Szafka	1	—	—	—	—	6	39	10	61	17	—
79	Szafka kuchenna	1	—	—	—	—	3	22	2	78	6	
80	Taboretów	4	—	—	—	—	—	70	—	50	1	20
81	Rozmaita drobna reperacya .	—	—	58	—	42	—	—	—	—	1	—
82	Stolik dla dzieci	1	—	—	—	—	1	94	1	56	3	50
83	Reperacya stołów	2	1	77	1	23	—	—	—	—	3	—
84	Trumna	1	1	74	—	50	—	—	—	—	2	24
85	Reperacya stołu	1	—	75	—	45	—	—	-	—	1	20
86	Reperacya drzwi i okien . . .	—	—	74	—	76	—	-	—	—	1	50
87	Reperacya krzesła	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	15
88	Reperacya łóżka	2	-	—	—	—	2	36	—	64	3	—
89	Etażerka rzeźbiona i model. szafki	2	—	—	—	—	5	20	5	55	10	75
90	Krzeseł	12	—	—	—	—	7	43	4	57	12	—
91	Pomalowanie drzwi	1	2	10	—	65	—	—	—	—	2	75
92	Reperacya toalety	1	—	—	—	—	—	—	—	25	—	25
93	Reperacya stołów	2	—	49	—	51	—	—	—	—	1	—
94	Stoły jesionowe	2	—	—	—	--	18	15	16	85	35	—
95	Podnóżków	8	—	—	—	—	—	98	1	42	2	40
96	Trumienka mała	1	—	—	—	—	—	74	—	26	1	—
97	Biórka sosnowe	2	12	86	20	14	—	—	—	—	33	—
98	Drobna reperacya	—	—	—	—	—	1	31	1	19	2	50
99	Pomalowanie łóżek	4	1	62	—	68	—	—	—	—	2	30
100	Reperacya krzeseł	4	—	75	—	75	—	—	—	—	1	50
101	Wyplecenie krzeseł	6	—	—	—	—	—	60	—	65	1	25
102	Marek drewnianych . . .	15	—	5	—	20	—	—	—	—	–	25
103	Poprawienie podłogi	1	—	70	—	80	-	—	—	—	1	50
104	Trumna	1	2	10	—	50	—	—	—	—	2	60
105	Odnowienie drzwi	1	—	22	—	18	—	—	—	—	—	40
106	Deseczka do kwitów	1	—	30	—	35	—	—	—	—	—	65
107	Do prasowania deski do stołu	1	—	—	—	—	—	40	—	35	—	75
108	Reperacya krzeseł	4	—	30	—	45	—	—	—	—	—	75
	Razem		323	90½	171	38½	193	69	195	46	884	44

Z czego potrąca się wartość materyału	517	59½
Pozostaje	366	84½
Z tej summy potrącając:		
a) 5 % na psucie się narzędzi . . . rs. 18 kop. 34		
b) płacę roczną majstra . . . . . . „ 300 „ —	318	34
Pozostaje czystego zarobku	48	50

Warsztat kołodziejski.

Nr kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU 1885 ROKU	Ilość sztuk	Dla Osady: Materyał (rb.)	(kop.)	Dla Osady: Robota (rb.)	(kop.)	Na sprzedaż: Materyał (rb.)	(kop.)	Na sprzedaż: Robota (rb.)	(kop.)	Razem (rb.)	(kop.)
			Ruble i kopiejki.									
1	Wozów	10	—	—	—	—	74	48	84	30	158	78
2	Bryczek	3	—	—	—	—	15	65	31	—	46	65
3	Wózek dla dzieci	1	—	—	—	—	1	20	4	50	5	70
4	Noszy do dızewa	8	2	—	6	—	—	—	—	—	8	—
5	Kanapek do składania drzewa	8	4	96	8	—	—	—	—	—	12	96
6	Kubeł pod kloakę	1	1	76	2	—	—	—	—	—	3	76
7	Furtka	1	2	—	—	75	—	—	—	—	2	75
8	Schody przed rodziny i kloaki	3	8	60	5	60	—	—	—	—	14	20
9	Drabin do wozów	8	—	—	—	—	15	70	20	—	35	70
10	Dynice do wozów	4	—	—	—	—	-	25		50	—	75
11	Lada do sieczki.	1	—	—	—	—	1	40	—	50	1	90
12	Drabinek strażackich. . . .	2	2	15	1	—	—	—	—	—	3	15
13	Rama do studzienki drenowej	1	—	56	1	—	—	—	—	—	1	56
14	Wykończenie warsztatów . .	4	2	24	8	—	—	—	—	-	10	24
15	Rajzbret	1	1	50	1	50	—	—	—	—	3	—
16	Rączek do taczek	12	—	60	—	75	—	—	—	—	1	35
17	Kółek do taczek.	9	9	99	5	40	—	—	—	—	15	39
18	Ławka do strugania	1	—	57	—	50	—	—	—	—	1	7
19	Listwy do tabliczki sosnowej.	2	—	24	—	75	—	—	—	—	—	99
20	Orczyków . , ...	2	—	20	—	90	—	—	—	—	1	10
21	Denek	15	2	48	2	27	—	—	—	—	4	75
22	Skrzynia do spiżarni	1	—	35		30	—	—	—	—	—	65
23	Okiennic	6	6	45	3	5	—	—	—	—	9	50
24	Kratka z drzwiczkami. . . .	1	4	50	1	—	—	—	—	—	5	50
25	Klap do drzwi aresztowych. .	9	3	84	1	16	—	—	—	—	5	—
26	Obsadzenie siekier, szpadli, dziargaczy, szczotek, motyk, bijaków	299	8	20	13	25	—	—	-	—	21	45
27	Dyszli	3	2	25	2	15	—	—	—	—	4	40
28	Deseczek do poduszek w ulach	30	3	34	2	16	—	—	—	—	5	50
29	Koło (model).	1	—	—	—	—	1	16	1	4	2	20
30	Podeszew do sandałów par . .	100	5	40	10	—	—	—	—	—	15	40
31	Stołeczków do dojenia krów .	3	—	20	—	60	—	—	—	—	—	80
32	Oszpontowanie beczek . . .	12	—	—	—	80	—	—	—	—	—	80
33	Oszalowanie komórki. . . .	1	5	70	2	—	—	—	—	—	7	70
34	Warsztat szewcki	1	1	85	3	50	—	—	—	—	5	35
35	Stolnica dębowa.	1	—	50	—	30	—	—	—	—	—	80
36	Sztyli	120	—	75	3	—	—	—	—	—	3	75
37	Pudełka do węgla	4	1	90	2	—	—	—	—	—	3	90
38	Szufli	20	1	50	2	90	-	—	—	—	4	40
39	Harfa do kartofli	1	1	90	2	10	—	—	—	—	4	—
	Do przeniesienia		88	48	94	69	109	84	141	84	434	85

Nr. kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU 1885 ROKU.	Ilość sztuk	Dla Osady — Materyał	Dla Osady — Robota	Na sprzedaż — Materyał	Na sprzedaż — Robota	Razem
			Ruble i kopiejki				
	Z przeniesiania		88 48	94 69	109 84	141 84	434 85
40	Drzwiczki do studzienki drenowej.	1	1 —	— 45	— —	— —	1 45
41	Podstawka do pieca	1	1 20	— 80	— —	— —	2 —
42	Blejtram do sanek	1	— 40	— 15	— —	— —	— 55
43	Wybicie denek	2	— —	— 45	— —	— —	— 45
44	Kłonic	8	— 80	1 50	— —	— —	2 30
45	Rozwór.	4	— 80	2 —	— —	— —	2 80
46	Kopyści.	4	— 60	— 40	— —	— —	1 —
47	Reperacya wozów	9	2 50	3 50	4 25	5 15	15 40
48	Reperacya bryczek.	5	5 54	4 38	— —	— —	9 92
49	Reperacya wózków.	2	3 70	2 65	— —	— —	6 35
50	Reperacye różne	—	34 13½	42 12	1 2	— 86	78 13½
51	Hołoble	2	— 30	— 70	— —	— —	1 —
	Razem .		139 45½	153 79	115 11	147 85	556 20½

Z czego potrąca się wartość materyału	254 56½
Pozostaje	301 64
Z tej summy potrącając:	
a) na psucie się narzędzi . . . . . rs. 1 kop. 64	
b) płacę roczną majstra . . . . . „ 300 „ —	301 64
Zarobku nie było . . .	„ „

Warsztat kowalski.

Nr Kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU 1885 ROKU	Ilość sztuk	Dla Osady: Materyał		Dla Osady: Robota		Na sprzedaż: Materyał		Na sprzedaż: Robota		Razem	
			Ruble i kopiejki.									
1	Okuto wozów.	5	—	—	—	—	159	73	71	—	230	73
2	„ bryczek	3	—	—	—	—	59	34	54	—	113	34
3	„ (wolant) bryczkę . . .	1	—	—	—	—	—	—	12	—	12	-
4	„ drzwi	23	11	78	26	45	—	—	—	—	38	23
5	„ okiennice	1	1	32	1	50	—	—	—	—	2	82
6	„ skrzynię do węgli . . .	1	1	11	1	20	—	—	—	—	2	31
7	„ uli	20	2	09	4	41	—	—	—	—	6	50
8	„ sieczkarnię	1	—	—	—	—	1	35	1	15	2	50
9	„ bron	3	8	20	7	80	—	—	4	80	20	80
10	„ orczyków.	5	1	5	1	26	—	—	—	—	2	31
11	„ kółek do taczek . . .	9	3	57	3	—	—	—	—	—	6	57
12	„ drabinek	2	—	99	1	50	—	—	—	—	2	49
13	„ krzeseł myśliwskich . .	6	—	48	2	50	—	—	—	—	2	98
14	„ kół do woza	2	4	2	1	—	—	—	—	—	5	2
15	Przekuto pługów	3	4	37	3	40	—	—	—	—	7	77
16	„ przodek do bryczki .	1	1	65	1	20	—	—	—	—	2	85
17	Zrobiono kapę do kuchni. . .	1	17	50	5	50	—	—	—	—	23	
18	„ fajerek	2	6	—	1	50	—	—	—	—	7	50
19	„ naglajz	5	1	45	3	—	—		—	—	4	45
20	„ cęgów	13	3	24	5	—	—	—	—	—	8	24
21	„ unterlagę	1	2	50	1	50	—	—	—	—	4	—
22	„ hautamerart . . .	4	3	60	3	—	—	—	—	—	6	60
23	„ nuhamery	2	2	40	1	60	—	—	—	—	4	—
24	„ babkę kotlarską . . .	1	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—
25	„ łóżek	21	56	78	32	20	—	—	—	—	88	98
26	„ rur	2	13	67	6	30	—	—	—	—	19	97
27	„ szrubli	5	7	20	3	80	—	—	—	—	11	—
28	„ kluczy	17	—	38	4	29	—	—	—	—	4	67
29	„ szrub i muterek . . .	7	—	56	2	—	—	—	—	—	2	56
30	„ zawias par. . . .	5	—	58	1	68	—	—	—	—	2	26
31	„ nożyków	54	1	27	4	15	—	—	—	—	5	42
32	„ motyk	35	7	72	12	28	—	—	—	—	20	—
33	„ misek.	21	9	1	8	40	—	—	—	—	17	41
34	„ siekier	35	12	45	22	—	—	—	—	—	34	45
35	„ tulejek	21	8	73	9	20	—	—	—	—	17	93
36	„ zamków	19	1	22	12	87	—	—	-	—	14	9
37	„ motyk	18	1	17	2	60	—	—	—	—	3	77
38	„ kubełków cynkowych .	8	7	60	4	40	—	—	—	—	12	—
39	„ drzwi do piecyków . .	2	2	10	2	—	—	—	-	—	4	10
40	„ formę żelazną do tafli .	1	1	48	1	—		—		—	2	48
41	Odlano guzików.	800	3	90	3	50	—	—	—	—	7	40
	Do przeniesienia.		214	14	209	99	220	42	142	95	787	50

Nr kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU 1885 ROKU	Ilość sztuk	Dla Osady				Na sprzedaż				Razem	
			Materyał		Robota		Materyał		Robota			
			Ruble i kopiejki.									
	Z przeniesienia		214	14	209	99	220	42	142	95	787	50
42	Przybito podków	40	1	58	3	55	—	—	—	—	5	13
43	Uskuteczniono drobne roboty .	—	12	73	16	42	—	—	—	—	29	15
44	Zlutowano rynn	4	1	95	2	55	—	—	—	—	4	50
45	Pobielono misek	351	16	2	19	46	—	—	—	—	35	48
46	„ kotłów	6	7	95	11	5	—	—	—	—	19	—
47	Zreperowano kotłów	5	36	57	11	—	—	—	—	—	47	57
48	„ wozów	13	4	—	10	56	—	28	4	50	19	34
49	„ wolantów . . .	3	2	15	9	65	—	—	—	—	11	80
50	„ bryczek	8	4	90	11	40	—	—	—	—	16	30
51	„ pługów	12	8	4	9	2	—	—		50	17	56
52	„ studzien	3	2	77	10	50	—	—	-	—	13	27
53	„ bron	14	7	66	9	71	—	—	—	—	17	37
54	„ łóżek żelaznych .	56	4	91	9	61	—		—	—	14	52
55	„ ramek	21	1	6	5	79	—	—	—	—	6	85
56	„ kleszczy par . .	16	—	64	3	16	—	—	—	—	3	80
57	„ magiel	1	—	98	4	—	—	—	—	—	4	98
58	„ wanien	2	6	1	5	64	—	—	—	—	11	65
59	„ sieczkarni . . .	2	—	—	—	—	1	10	17	85	18	95
60	Wyklepano sre[illegible]er	128	1	96	9	65	—	—	—	—	11	61
61	Uskuteczniono drobne reperacye	—	3	95	11	38	—	25	1	67½	17	25½
	Razem .		339	97	384	9	222	5	167	47½	1113	58½

Z czego potrąca się wartość materyału	562	02
Pozostaje . . .	551	56½
Z tej summy potrącając 5% na psucie się narzędzi rs. 27 kop. 62, i płacę majstra za cały rok . . . ., 300 „ —	327	62
Pozostaje czystego zarobku . .	223	94½

Warsztat krawiecki

Nr. kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU ROKU 1885	Ilość sztuk	Wartość roboty dla Osady Rs.	k.	Wartość roboty na sprzedaż Rs.	k.	Razem Rs.	k.
1	Kołder	31	3	—	—	—	3	—
2	Koszul	297	85	40	—	—	85	40
3	Gaci par	331	68	5	—	45	68	50
4	Bluz	173	51	96	—	—	51	96
5	Palt	4	9	10	—	—	9	10
6	Onuczek par	63	—	63	—	—	—	63
7	Sienników	44	5	8	—	—	5	8
8	Fartuchów	40	2	—	—	—	2	—
9	Poszewek	55	1	65	—	—	1	65
10	Prześcieradeł	60	5	78	—	—	5	78
11	Poduszek	43	1	30	—	—	1	30
12	Płaszczy	48	43	75	—	-	43	75
13	Kurtek	48	26	40	—	—	26	40
14	Marynarek	16	16	—	—	—	16	—
15	Spodni sukiennych	77	25	50	—	30	25	80
16	Poszyto kożuszków	8	9	24	—	—	9	24
17	Garniturów sukiennych	2	—	—	7	—	7	—
18	Przerobiono palt	1	—	—	2	50	2	50
19	Ręczników	33	1	3	—	—	1	3
20	Czapek	67	10	55	—	—	10	55
	Reperacye.							
1	Spodni par	192	19	20	—	—	19	20
2	Kurtek	100	10	—	—	—	10	—
3	Gaci par	307	30	7	—	—	30	7
4	Czapek	32	—	64	—	—	—	64
5	Poszewek	32	—	96	—	—	-	96
6	Ręczników	5	—	10	—	—	—	10
7	Koszul	185	18	50	—	—	18	50
8	Prześcieradeł	84	5	4	—	—	5	4
9	Drobna reperacya	7	—	—	—	85	—	85
10	Futer	6	—	—	1	40	1	40
	Do przeniesienia		450	93	12	50	463	43

Nr. kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU ROKU 1885	Ilość sztuk	Wartość roboty dla Osady Rs.	k.	Wartość roboty na sprzedaż Rs.	k	Razem Rs.	k.
	Z przeniesienia. .	—	450	93	12	50	463	43
11	Reperacye różne	—	19	50	5	50	25	—
	Razem. .		470	43	18	00	488	43
	Z czego potrącając płacę majstra . . .						300	—
	Pozostaje czystego zarobku. . .						188	43

Warsztat szewcki.

Nr. kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE ROBÓT DOKONANYCH W CIĄGU ROKU 1885.	Ilość sztuk	Wartość roboty dla Osady Rs	k	Wartość roboty na sprzedaż Rs.	k.	Razem Rs.	k.
1	Butów par	123	121	—	2	70	123	70
2	Kamaszy	6	—	—	3	90	3	90
3	Sandałów	153	9	12	—	—	9	12
4	Pantofli	2	—	—	1	70	1	70
5	Podszyć	64	44	20	3	80	48	—
6	Podzelowań . . . . ,	205	39	80	1	20	41	—
7	Zreperowano butów par . .	571	54	48	2	52	57	—
8	„ sandałów. . .	13	—	26	—	—	—	26
	Razem. .		268	86	15	82	284	68
	Z czego potrącając na psucie się narzędzi						6	11
	Pozostaje czystego zarobku						278	57

OFIARY.

a) W naturze.

1) Od kahału miasta Mszczonowa mac funt. 40.
2) Od W-go Wilewskiego 30 sztuk wierzbiny do sadzenia.
3) Od N. N. masła funt. 8 łutów 7.
4) Od W-go Miklaszewskiego 153 porcye pierników.
5) Od W-ej Zenobii Stolzenwald 150 obrazków Matki Boskiej Ostrobramskiej.
6) Od W-go Wielickiego 8 egzemplarzy książeczki pod tytułem: „Zdrowaś Marya".

b) Pieniężne.

1) Od W-go Horbotowskiego. . . .	rs.	27
2) Od Antoniego Zielińskiego . . .	rs.	2
3) Od W-ej Filipskiej	rs.	3
4) Od W-go Fejsta dla muzykantów . .	rs.	1
5) Od W-go Cezara Puciaty. . . .	rs.	1
6) Od N. N.	rs.	50

Dochód w kassie Osady w ciągu roku 1885.

Nr.	WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Rub.	kop.
	Remanent z 1884 r.	754	65
1	Z gospodarstwa rolnego	807	89
2	„ ogrodu	233	6
3	„ lasu	202	30
4	„ krów	258	49
5	„ trzody chlewnej . . . . , .	3	30
6	„ kass rządowych, miejskich i prywatnych	21746	52
7	„ warsztatów	2532	59½
8	Dochody rozmaite	202	27
	Razem . .	26741	07½

Rozchód w 1885 roku

Nr.	WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Rub.	kop.
1	Na dokończenie nowego domku dla służby.	214	50
2	„ restauracye budynków	487	44
3	„ ubezpieczenia i podatki	408	11
4	„ płace, wynagrodzenia za stół, 5% podwyżki i t. p.	8491	—
5	„ żywność w naturze.	6479	76
6	„ odzież	1075	16
7	„ obów e.	850	15
8	„ bieliznę. . . . . . , ...	398	61
9	„ pościel	199	62
10	„ światło	289	50
11	„ utrzymanie czystości	213	18
12	„ opał	1339	94
13	„ lekarstwa . . . . . . , ...	115	39
14	„ potrzeby kaplicy	58	99
15	„ ogólną administracyę	699	96
16	„ gospodarstwo rolne	1776	81
17	„ „ ogrodowe	21	62
18	„ stolarstwo.	1058	37
19	„ kołodziejstwo	225	62
20	„ kowalstwo.	999	53½
	Do przeniesienia . .	25403	26½

Nr.	WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Rub.	kop.
	Z przeniesienia. . .	25403	26½
21	Na szewctwo	6	11
22	„ krawiectwo	11	18
23	„ potrzeby szkoły i kancellaryi	146	44
24	„ nagrody dla wychowańców	407	46
25	„ wyprawy uwolnionych	118	8
26	„ wydatki nieprzewidziane	217	69
	Razem . .	26310	22½

B I L A N S.

Dochód w kassie Osady w ciągu 1885 r. wynosił rs. 26741 k. 7½
Rozchód w 1885 roku . . . . „ 26310 „ 22½

Pozostaje remanentem na 1886 rok . rs. 430 k. 85

Uwaga. W remanencie na rok 1886 mieści się wartość produktów na ten rok pozostałych w kwocie rs. 292 k. 48½ i w gotowiźnie rs. 138 k. 36½.

Na żywność wychowańców i służby w ciągu 1885 r. zużytkowano.

Nr. kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE	Wartość zużytkowanych produktów		Pozostało z r. 1884		Przybyło w r. 1885		Wydano w r. 1885		Remanent na r. 1886	
		Rub.	kop.	Funt.	Łut.	Funty	Łut.	Funty	Łut.	Funty	Łut.
1	Chleb razowy . . .	1532	20½	1093	—	80879	28	81516	28	456	—
2	„ pytlowy . . .	78	76	—	—	2715	22	2715	06	—	16
3	Mąka pszenna . . .	26	48	102	24	427	—	529	24	—	—
4	„ żytnia pytlowa .	562	33	152	16	19116	6	18437	22	831	—
5	„ żytnia razowa .	77	—	288	—	4653	4	3684	04	1257	—
6	Mięso	1132	45	172	16	11011	—	11183	16	—	—
7	Sól	67	26	294	16	4894	8	4909	24	279	—
8	Słonina	221	61	315	16	925	27	1200	11	41	—
9	Masło	231	19	58	5	826	30	842	03	43	—
10	Korzenie	10	59½	4	1	30	14	31	31	2	16
11	Włoszczyzna . . .	7	75	54	20	161	29	111	17	115	—
12	Cukier	19	80	95	31	110	—	132	—	73	31
13	Kawa	5	56½	4	30	11	—	12	16	3	14
14	Herbata	15	62	5	16	7	16	11	24	1	8
15	Cykorya	3	—	3	8	21	24	25	—	—	—
16	Śledzie	39	52½	32	—	626	24	658	24	—	—
17	Ryż	7	86½	13	16	75	12	86	12	2	16
18	Drożdże	1	20	—	—	2	24	2	24	—	—
19	Ser	1	54	—	—	17	16	17	16	—	—
20	Rodzynki i migdały . .	—	8½	—	—	—	16	—	16	—	—
21	Ryby	8	77½	—	—	44	20	44	20	—	—
22	Śliwki i gruszki suszone .	2	40	5	—	7	—	12	—	—	—
23	Kasza jęczmienna . .	241	57½	202	—	6698	19	6750	19	150	—
24	„ jaglana . . .	595	66	442	—	14501	7	14568	7	375	—
25	„ greczana . . .	185	52½	—	—	4520	8	4157	8	363	—
26	„ krakowska . .	5	66	6	16	66	25	71	9	2	—
27	Groch okrągły . . .	355	11½	2414	—	13896	21	16130	21	180	—
28	Fasola	11	24	216	—	80	—	296	—	—	-
39	Kartofle, ...	269	31	56250	—	26128	15	67328	15	5050	—
30	Kapusta.	177	33½	2000	—	14393	6	13144	14	3248	—
31	Mleko	39	68½	—	—	1733	19	1733	19	—	—
32	Ocet.	1	90½	31	16	32	—	63	16	—	—
33	Olej . . . . . . ,	18	37	—	—	263	7	263	7	—	—
	Razem .	5954	38								

Wartość remanentów pozostałych w produktach na r. 1886 wynosi rs 232 kop. 84.

WYKAZ

produktów żywności spotrzebowanych w roku 1885, a pochodzących wyłącznie z produkcyi Osady.

Nr. kolejny	WYSZCZEGÓLNIENIE	Ilość		Wartość	
		Funty	Luty	Rubli	Kop.
1	Mięso wieprzowe	180	—	25	20
2	Słonina	80	—	14	80
3	Mleko	1067	21	26	68
4	Mąka żytnia pytlowa.	2890	—	90	16
5	„ „ razowa	4305	—	96	43
6	Groch polny	2437	16	58	50
7	Fasola	216	—	8	20
8	Włoszczyzna	68	—	4	8
9	Kartofle	123827	—	495	30
10	Kapusta	8983	14	114	98
		Razem		934	33

Ogólny koszt spotrzebowanych w r. 1885 produktów .	5954	38
Potrącając zaś wartość produktów Osady	934	33
Wartość spotrzebowanych z zakupu produktów . . .	5020	5

W roku 1885 wydano porcyj:

1. Wychowańcom będącym na całej porcyi 55025
2. Służbie zostającej na 1½ por. i urzędnikom 1128, co czyni porcyj 1692

Razem wydano porcyj . 56717

Ponieważ koszt ogólny wszystkich porcyj wynosił rs. 5954 k. 38 Jedna zatem porcya kosztowała przecięciowo kopiejek 10,49.

Uwaga. Wszystkich porcyj wychowańców z wyjątkiem oficyalistów było w r. 1885—55025, które kosztowały rs. 5603 kop. 24; przeciętna zatem porcya zdrowego wychowańca kosztowała kop 10,18.

Stan magazynu materyałów do przerobienia na odzież i pościel.

RODZAJ MATERYAŁU	Pozostało na rok 1885		Przybyło w roku 1885		Razem		Wydano w ciągu roku		Pozostało na rok 1886	
	Łokci	Cali	Łokci	Cali	Łokci	Cali	Łokci	Cali	Łokci	Cali
Sukno na płaszcze	—	—	314	—	314	—	256	—	58	—
„ żółte na kurtki i spodnie	—	—	413	—	413	—	173	18	239	6
„ czarne na patki	1	6	3	—	4	6	3	9	—	21
„ szaraczkowe na płaszcze i ubranie dla wychodzących	69	6	—	—	69	6	69	6	—	—
Cajg letni	22	—	98	—	120	—	120	—	—	—
Barchan	38	12	29	12	68	—	67	6	—	18
Kitaj popielaty	10	—	80	—	90	—	90	—	—	—
Purpura	6	12	50	—	56	12	41	12	15	—
Płótno niebieskie	236	18	600	—	836	18	625	18	211	—
„ na ścierki, onuczki i poszewki	60	—	520	—	580	—	533	—	47	—
„ szare na gacie	420	—	1131	—	1551	—	—	—	—	—
„ białe na koszule, prześcieradła i powłoczki	960	18	1380	—	2340	18	1620	18	720	—
Drelich na sienniki i poduszki	243	12	210	—	453	12	453	12	—	—
„ na ręczniki	—	—	100	—	100	—	100	—	—	—

Stan magazynu drzewa służącego na wyroby stolarskie, kołodziejskie i inne potrzeby Osady.

	Sosnowe				Dębowe					Topolowe		Olszowe			Brzozowe	
	Łoki															
	3"	2"	1½"	1"	6"	4"	3"	2"	1"	3"	1½"	2"	1½"	1"	3"	Półokrągłe
Pozostało remanentem z roku 1884	403¼	789	15859	—	42	523	1221¼	486	1010	89	77	9	—	84	169	268
Przybyło w r. 1885	—	—	—	2192	—	—	—	—	—	144½	4147½	180	600	—	44	—
RAZEM	403¼	789	15859	2192	42	523	1221¼	486	1010	233½	4224½	189	600	84	213	268
Wydano w r. 1885	229½	299	2841	1250½	6	5	192½	5	8	205½	875	123	23	—	205½	7
Pozostaje remanentem na r. 1886	173¾	490	13018	941½	36	518	1028¾	481	1002	28	3349½	66	577	84	7½	261

	Jesionowe	Olszowe	Dzwona dębowe		Dzwona brzozowe		Szprychy		Dyszle	Skręty	Piasty	Sznice	Orczyki	Podymy	Kłonice	Kierowniki	Sztelwagi	Aksfutry	Kloce dębowe	Ławki	Deski ¾" sosnowe
	1¼"	¾"	kop	sztuk	kop	sztuk	kop	sztuk	Sztuki												
Pozostało remanentem z roku 1884	327	—	2	4	22	59	133	4	24	18	66	4	—	5	—	26	21	6	56	30	—
Przybyło w r. 1885	—	59½	—	—	2	—	—	—	64	15	54	38	30	8	64	14	5	36	—	30	106½
RAZEM	327	59½	2	4	24	59	133	4	88	33	120	42	30	13	64	40	26	42	56	60	106½
Wydano w r. 1885	51½	—	1	36	3	30	12	39	59	22	55	32	30	12	64	15	12	30	56	59	64
Pozostaje remanentem na r. 1886	275½	59½	—	28	21	29	120	25	29	11	65	10	—	1	—	25	14	12	—	1	42½

Skóry całe.

	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wykrajano	Pozostało na r. 1886
	SZTUK				
1. Juchtów na buty i sandały .	4	18	22	22	—
2. „ na łaty	—	1	1	1	—
3. Karki na brandzle	1	10	11	11	—
4. Boki na zakładki	—	6	6	6	—
5. Skóry na stołki	—	1	1	1	—
6. „ na podeszwy. . . .	—	10	10	10	—
7. „ na fartuchy	—	1	1	1	—

Wykrajano:

	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wyrobiono	Pozostało na r. 1886
	PAR				
1. Przyszew na całe buty . .	—	109	109	109	—
2. „ do przyszyć. . .	—	55	55	55	—
3. Podeszew	—	320	320	320	—

WYKAZ

obrotu przedmiotów w magazynie Osady:

WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wydano w r. 1885	Remanent na r. 1886
	SZTUK				
Płaszczy zimowych . . .	—	48	48	48	—
Kurtek sukiennych . . .	11	48	59	42	17
Spodni sukiennych . . .	7	59	66	52	14
Czapek sukiennych . . .	1	67	68	67	1
Bluz płóciennych	1	173	174	109	65
Gaci płóciennych par . .	13	327	340	338	2
Koszul płóciennych . . .	5	294	299	297	2
Onuczek płóciennych par .	—	63	63	63	—
Fartuchów płóciennych. .	—	40	40	40	—
Ścierek płóciennych . . .	25	—	25	19	6
Ręczników	—	33	33	33	—
Poduszek.	—	44	44	33	11
Powłoczek	4	55	59	53	6
Prześcieradeł	10	52	52	49	13
Kołder	3	33	36	28	8
Butów par	2	107	109	109	—
Sandałów. . . . . . , .	—	151	151	151	—
Pantofli	4	—	4	4	—
Kożuszków dla wychodzących	12	—	12	8	4
Kurtek cajgowych . . .	—	7	7	7	—
Spodni sukiennych i cajgowych	—	15	15	15	—
Kamizelek	1	—	—	—	1
Czapek cywilnych. . . .	2	14	16	14	2
Sienników	3	40	43	43	—
Garnków żelaznych . . .	1	4	5	3	2
Misek glinianych	6	51	57	50	7
Łyżek stołowych	8	—	8	—	8
Kubków blaszanych . . .	6	—	6	2	4
Szufelek do śmieci, . . .	1	—	1	1	—
Garniec blaszany	1	—	—	—	1
Łyżek blaszanych . . .	8	144	152	89	63

WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wydano w r. 1885	Pozostało na r. 1886
	S	Z	T	U	K
Widelców	—	24	24	—	24
Noży	3	24	27	2	25
Szklanek	—	17	17	13	4
Talerzy	11	—	11	—	11
Lejków blaszanych	1	—	1	—	1
Podstawek	11	—	11	4	7
Kubełków do wody	6	6	12	11	1
Sitek do mleka	1	1	2	1	1
Imbryczków	3	—	3	—	3
Szkopków	10	—	10	6	4
Piecyków do kawy	—	1	1	1	—
Kubłów nocnych	2	2	4	3	1
Miednic blaszanych	11	—	11	7	4
Szczotek do zamiatania	6	12	18	18	—
„ do kurzu	—	8	8	8	—
„ do lamp	10	12	22	14	8
„ do mycia naczyń	4	12	16	8	8
„ do szorowania podłóg	7	12	19	19	—
„ do tłuszczu	4	6	10	4	6
„ do szuwaksu	1	12	13	12	1
Grzebieni	24	49	73	29	44
Łóżek żelaznych	10	18	28	10	18
Szkło taflowe na szyby różne	220	239	459	372	87
Lamp wiszących	7	12	19	19	—
„ stołowych	10	20	30	30	—
„ nocnych	5	—	5	5	—
Rezerwoarów	5	22	27	24	3
Brenerów	6	23	29	29	—
Cylindrów do lamp	184	252	436	392	144
Knotów do lamp	78	40	118	118	—
Taśmy na knoty	1	2	3	1	2
Nici szpulek	189	624	813	813	—
„ szarych w motkach	3	20	23	15½	7½
„ czarnych w motkach	—	3	3	3	—
Guzików do koszul tuzinów	4 1/6	138	142 1/6	142 1/6	—
„ do gaci i spodni tuz.	27½	203	230½	226½	4

WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wydano w r. 1885	Pozostało na r. 1886
	S	Z	T	U	K
Guzików do ubrań cywilnych	60	120	180	128	52
Guzików do kurtek i płaszczy	—	954	954	954	—
Haftek tuzinów	8½	134	142 1/12	118 1/12	24
Sprzączek	31	96	127	71	56
Igieł zwyczajnych papierków	8 7/12	57	65 7/12	63 7/12	2
Igieł maszynowych	32	48	80	44	36
Igieł kuśnierskich	6	—	6	3	3
Naparstków	6	24	30	12	18
Tasiemki białej motków	5	—	5	1	4
Sznura na buliony	4	230	234	160	74
Żelaz do hebli	27	72	99	50	49
Lefechorów różnych	15	14	29	9	20
Świderków korbowych	65	54	119	47	72
Piłek do oprawy	4	12	16	2	14
Sztamajz różnych	6	66	72	59	13
Bankajz par	7	—	7	1	6
Pilników różnych	24	169	193	129	64
Szpichorów	12	—	—	—	12
Fajli różnych	2	49	51	40	11
Laubzeg tuzinów	4½	—	—	¼	4¼
Cyklin	—	12	12	6	6
Raszpli	7	12	19	12	7
Ośników	—	12	12	6	6
Kleju funt.	27	80	107	107	—
Farb różnych funt.	62 7/8	515	577 7/8	422 7/8	155
Pędzli różnych	18	22	40	36	4
Pokostu garncy	3¼	44	47¼	46 5/8	5/8
Terpentyny garncy	2/16	3½	3 5/8	2 1/8	1½
Oliwy funt. i garncy	1 14/16	20 2/16	22	20½	1½
Oleju do politury garncy i funtów	14/16	2¾	3 5/8	2 1/8	1½
Zamków różnych	53	67	120	61	59
„ „ par.	26	137	163	94	69
Naszywek	246	1000	1246	1187	59
Szufrygli	50	—	50	26	24

WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wydano w r. 1885	Pozostało na r. 1886
	S	Z	T	U	K
Antab.	—	142	142	96	46
Szyldzików różnych . . .	87	24	101	34	67
Kółek mosiężnych. . . .	26	—	—	18	8
Holzszrub paczek	$21\frac{5}{8}$	39	$60\frac{5}{8}$	$30\frac{5}{8}$	30
Kluczyków różnych . . .	12	—	—	—	12
Buksików mosiężnych . .	8	-	8	8	—
Knopfnagli	11	24	35	2	33
Gwoździ tapicerskich paczek	1	—	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$
Ołówków stolarskich tuz. .	$2\frac{1}{6}$	5	$7\frac{1}{6}$	$5\frac{5}{12}$	$1\frac{3}{4}$
Sznurów do piłek	3	46	49	43	6
Drutsztyftów paczek. . .	$15\frac{1}{8}$	85	$100\frac{1}{8}$	$67\frac{5}{8}$	$32\frac{1}{2}$
Gontali skrzynek	—	4	4	3	1
Bretnali skrzynek . . .	—	8	8	$7\frac{20}{25}$	$\frac{5}{25}$
Półbretnali paczek . . .	$\frac{18}{25}$	3	$3\frac{18}{25}$	$3\frac{18}{25}$	—
Gwoździ zamkowych funt.	$1\frac{1}{2}$	14	$15\frac{1}{2}$	10	$5\frac{1}{2}$
„ „ ½" „	—	6	6	$4\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4}$
Sztyftów sandałowych . .	$6\frac{1}{2}$	56	$62\frac{1}{2}$	$54\frac{1}{2}$	8
Gwoździ kutych kop. . .	10	—	10	2	8
Spirytusu do politury garn.	$\frac{3}{16}$	7	$7\frac{3}{16}$	$5\frac{3}{32}$	$2\frac{3}{32}$
Lakieru spirytusowego funt.	$\frac{1}{2}$	5	$5\frac{1}{2}$	3	$2\frac{1}{2}$
„ kopalowego „	10	16	26	$17\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2}$
Kopyt szewckich par . .	4	1	5	—	5
Trzonków tuzinów . . .	2	5	7	7	—
Noży szewckich	1	13	14	10	4
Łyżek szewckich	1	—	—	—	1
Raszpli	1	—	—	—	1
Sztyftów żelaznych funt. .	—	16	16	$14\frac{1}{4}$	$1\frac{3}{4}$
Ćwieków paczek.	—	6	6	6	—
Smoły szewckiej funt. . .	—	11	11	8	3
Wosku czarnego krążków .	23	—	—	11	12
„ żółtego funtów . .	—	11	11	$9\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$
Przędzy motków	14	228	242	197	45
Szczeciny pęczków . . .	2	24	26	23	3
Podkówek tuzinów . . .	$4\frac{1}{2}$	25	29	$21\frac{11}{12}$	$7\frac{1}{12}$
Gwoździ do podkówek funt.	5	11	16	$14\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$
Szpilek drewnianych „	12	76	88	64	24

WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wydano w r. 1885	Pozostało na r. 1886
	S	Z	T	U	K
Szydeł tuzinów	$4\frac{1}{2}$	$26\frac{1}{4}$	$30\frac{3}{4}$	23	$7\frac{3}{4}$
Szpilardzików tuzinów . .	$8\frac{1}{2}$	$5\frac{3}{4}$	$14\frac{1}{4}$	$8\frac{1}{2}$	$5\frac{3}{4}$
Szpagatu szewckiego kłębków.	—	66	66	56	10
Szpagatu zwyczajnego funtów	3	42	45	40	5
Papieru szarego ryz . . .	—	13	13	12	1
„ białego „ . . .	—	3	3	3	—
Kopert	—	600	600	600	—
Ołówków zwyczajnych . .	—	36	36	33	3
Atramentu garncy . . .	—	$4\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	—
Szyfrów	—	272	272	272	—
Obsadek	28	36	64	49	15
Zapałek paczek groszowych	432	204	636	588	48
Postronków do chomont .	—	24	24	18	6
Szpadli	—	36	36	36	—
Wideł	6	3	9	—	9
Siekier	1	22	23	18	5
Kredy do pisania funtów .	$1\frac{1}{4}$	16	$17\frac{1}{4}$	$17\frac{1}{4}$	—
Cyny funtów	4	121	125	117	8
Zalczajeru baniek. . . .	2	17	19	14	5
Salamoniaku funtów . . .	—	10	10	3	7
Ałunu funtów	—	2	2	$\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$
Sandpapieru arkuszy. . .	56	36	92	$62\frac{1}{2}$	$29\frac{1}{2}$
Waty zwyczajnej funtów .	$2\frac{1}{4}$	11	$13\frac{1}{4}$	$9\frac{1}{4}$	4
Szalki 4" gwichtowe . .	1	—	1	—	1
Waga sprężynowa . . .	1	—	1	—	1
Osełek	1	—	1	—	1
Gipsu funtów	10	—	10	2	8
Szwajc tuzinów	18	8	26	$21\frac{7}{12}$	$4\frac{5}{12}$
Smarowidła do wozów pudów	—	17	17	17	—
Fartuchów skórzanych . .	—	—	—	—	—
Masek do pszczół	2	—	—	2	—
Haczyków do ognia . . .	1	—	—	—	1
Swiec łojowych	44	84	128	92	36

WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wydano w r. 1885	Pozostało na r. 1886
	S	Z	T	U	K
Blach z fajerkami	5	4	9	9	—
Daszków skórzanych. . .	—	130	130	63	67
Pasów surowcowych do maszyn.	—	1	1	—	1
Trzciny hamburskiej funtów	6	5	11	6	5
Tektury do książek arkuszy	12	42	54	50	4
Mydła szarego funtów . .	—	20	20	11½	8½
Waldharu „ . .	31	—	—	31	—
Książek rossyjskich . . .	27	50	77	77	—
„ polskich Celichowskiego	6	15	21	21	—
Książek polskich Promyka	20	20	40	40	—
Sierści worków	½	—	—	—	½
Pakuł funtów	4	42	46	41	5
Wazoników	20	—	—	16	4
Drzwiczek z rusztami . .	4	2	6	6	—
Miedzi funtów	2½	—	—	2½	—
Płótna czarnego łokci . .	4¾	26	30¾	25¾	5
Świec kościelnych funtów .	10	14	24	22	2
Drutu funtów	32	—	32	9	23
Szlichtów machoniowych .	—	—	—	—	—
„ orzechowych . .	30	—	—	6	24
„ dębowych . . .	11	—	11	8	3
Mazerów machoniowych .	1	—	1	1	—
„ orzechowych . .	68	—	68	4	64
Mydła zwyczajnego funtów:	2	769	771	687	84
Kałamarzy	4	19	23	15	8
Latarek	—	4	4	3	1
Palt cywilnych (bundy) . .	4	4	8	8	—
Baszłyków	4	—	—	1	3
Deski machoniowej łokci .	4½	—	—	½	4
„ orzechowej	8½	3	11½	11½	—
Derek na konie	2	—	2	2	—

WYSZCZEGÓLNIENIE POZYCYI	Remanent z r. 1884	Przybyło w r. 1885	Razem	Wydano w r. 1885	Pozostało na r. 1886
	S	Z	T	U	K
Okryć na nogi (kożuchem podszytych)	1	—	1	1	—
Drzwiczek hermetycznych kopmletów.	—	36	36	36	—
Nożyczki do knota . . .	—	16	16	7	9
Rogóżek	2	69	71	71	—

Wartość remanentu w materyałach surowych i przerobionych pozostałego na rok 1886, wynosi rs. 1085 kop. 95.

Kassa wychowańców Osady w 1885 roku.

Wpłynęło do kassy z wynagrodzeń za pracę wychowańców	Klassa I: Ilość wychowańców	Klassa I: Ilość wynagrodzenia Rs.	Klassa I: Ilość wynagrodzenia K.	Klassa III: Ilość wychowańców	Klassa III: Ilość wynagrodzenia Rs	Klassa III: Ilość wynagrodzenia K.	Klassa IV: Ilość wychowańców	Klassa IV: Ilość wynagrodzenia Rs.	Klassa IV: Ilość wynagrodzenia K.	RAZEM: Ilość wychowańców	RAZEM: Ogólna ilość wynagrodzeń w roku 1885 Rs.	RAZEM: Ogólna ilość wynagrodzeń w roku 1885 K.	Remanent z r. 1884 Rs.	Remanent z r. 1884 K.	Z ofiar wpłynęło R.	Z ofiar wpłynęło K.	Fundusz przyniesiony z sobą R.	Fundusz przyniesiony z sobą K	RAZEM Rs.	RAZEM K.	Wychowańcy II, III i IV klassy wydali na kupno pożyt. rzeczy Rs.	Wychowańcy II, III i IV klassy wydali na kupno pożyt. rzeczy K.	Z zarobionych odesłano w 1885 r. do kassy oszczędności Rs.	Z zarobionych odesłano w 1885 r. do kassy oszczędności K.	Uwagi.
w Styczniu . . .	48	11	10	31	17	39	27	8	61	106	37	10	3	11	—	—	—	—	40	21	—	—	—	—	
„ Lutym . . .	47	19	32	32	17	08	28	9	69	107	36	96	—	—	—	—	—	—	36	96	—	—	—	—	
„ Marcu. . . .	44	9	98	34	16	60	30	10	86	108	37	44	—	—	—	—	—	—	37	44	27	40	84	40	
„ Kwietniu . . .	52	13	26	41	20	92	20	15	39	113	49	57	—	—	—	—	—	—	49	57	—	—	—	—	
„ Maju	53	10	20	44	17	65	19	9	29	116	37	14	—	—	—	—	—	—	37	14	—	—	—	—	
„ Czerwcu . . .	53	12	20	41	17	35	20	13	42	113	42	97	—	—	17	25	—	—	60	22	32	96	113	10	
„ Lipcu	50	8	78	47	24	82	24	12	61	121	46	21	—	—	—	—	—	—	46	21	—	—	—	—	
„ Sierpniu . . .	45	8	11	60	17	40	11	7	81	116	33	32	—	—	—	—	—	—	33	32	—	—	—	—	
„ Wrześniu . .	60	7	85	50	19	01	11	6	36	121	33	22	—	—	—	—	—	—	33	22	29	5	84	35	
„ Październiku .	55	9	84	37	16	18	7	4	62	99	30	64	—	—	—	—	—	—	30	64	—	—	—	—	
„ Listopadzie . .	55	8	03	37	14	82	8	5	52	100	28	37	—	—	—	—	—	—	28	37	—	—	—	—	
„ Grudniu . . .	53	10	51	38	17	67	9	6	42	100	34	60	—	—	—	—	—	—	34	60	22	19	70	75	Remanentem pozostało na 1886 r.
Razem . .	—	120	05	—	216	89	—	110	60	—	447	54	3	11	17	25	—	—	467	90	111	60	352	60	rs. 3 kop 70

Sklepik wychowańców.

Fundusz cały sklepiku w roku 1885 wynosił . .	rs.	45 k. 74

Obrót funduszu:

Pozostało remanentem z roku 1884 za	rs.	65 k. 28
Przybyło w r. 1885 różnych drobnych rzeczy za .	„	104 „ 68
Ogółem więc w r. 1885 towaru było na	rs.	169 k. 96
Z tego w r. 1885 wyprzedano za . .	„	120 „ 84
Pozostaje więc remanentem na rok 1886 na . .	rs.	49 k. 12

III.

Prelegenci, którzy w roku 1885 mieli w Warszawie odczyty publiczne na dochód Osad Rolnych.

1.	Walerya Marrené (Morzkowska).	Kobieta w powieści naszej.
2.	Dr. Anna z Tomaszewiczów Dobrska.	O środkach upiększających.
3.	Juljan Adolf Święcicki.	Kobieta wschodnia w życiu i literaturze.
4	Jaksa Bykowski.	Nasze towarzystwa i salony w różnych epokach.
5.	Jan Maurycy Kamiński.	Niewinni.
6.	Maryan Gawalewicz.	O śpiewaku Wiesława i Au. Wi. chirurgu filozofii, kawalerze krzyża naturalnego.
7.	Stanisław Bełza.	W obronie opuszczonych.
8.	Dr. Konrad Dobrski.	Z higieny nerwów.

IV.

Wykaz ofiar jednorazowych złożonych w roku 1885 dla Towarzystwa Osad Rolnych.

W ciągu 1885 roku wpłynęły do Kassy Zarządu Towarzystwa ofiary od następujących osób:

a) w gotowiźnie.

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	K.
Rzemieślnicy Dróg Żelaznych Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej z warsztatów stacyi Skierniewice. za pośrednictwem Jana Wąsowicza członka korrespondenta z m. Warszawy		47
Paweł Wasiutyński za pośrednictwom F. Maternickiego członka Komitetu Towarzystwa . . .	15	—
Edward Czajkowski członek korrespondent Towarzystwa z m. Warszawy od Szymona Sonenberga .	4	—
Redakcya Biesiady Literackiej od różnych osób .	25	—
Józef Ochocki	4	—
Urzędnicy i oficyaliści Dróg Żelaznych Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej ofiary za kwartał 1-szy za pośrednictwem Jana Wąsowicza członka korrespondenta z m. Warszawy	117	73
Redakcya Kurjera Codziennego od różnych osób. .	2	3
Rittendorff na „Domek m. Warszawy"	4	—
Walery Staniszewski członek korrespondent Towarzystwa z m. Suwałk ze skarbonki N. . . .	17	11
Tenże od Mendla Buraka	10	—
Onufry Dziekoński członek korrespondent Towarzystwa z Powiatu Mazowieckiego, od A. Moczulskiego	10	—

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	K.
August Drużbacki członek korrespondent z Powiatu Opoczyńskiego, od Bińczyka	5	—
Urzędnicy i służba niższa Osady Studzieniec i różne pobożne osoby na sprawienie organów do kaplicy w tejże Osadzie	263	—
Aleksander Moldenhawer członek Komitetu Towarzystwa od Emila Wejdel	1	50
Jan Wąsowicz członek korrespondent Towarzystwa od urzędników i służby niższej Dróg Żelaznych Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej ofiary perydycznej za kwartał II-gi	114	97
H. N. Student Uniwersytetu zebrane na lekcyi chemii	10	35
Hoffman Senatorowa	3	—
Wentzel Adolf członek korrespondent Towarzystwa z Powiatu Błońskiego od Adolfa Poths i Tadeusza Krąkowskiego po 6 rs.	12	—
Cygański ze skarbonki N. 80 utrzymywanej u J. W. Sobańskiego	5	12
Garczyński Walenty członek Komitetu Towarzystwa ze skarbonek Nr. 43, 134 i 136	24	—
Hr. Kicka na lokal dla Biura Towarzystwa . .	125	—
Gnoiński od Urzędników i oficyalistów Drogi Żelaznej Nadwiślańskiej	85	33
Raczyński za pośrednictwem ks. Świdwińskiego . .	—	20
F. Maternički członek Komitetu Towarzystwa od Pawła Wasiutyńskiego.	6	—
Wójt gminy Dąbrowa od Tomasza Szlachetki i Ant. Stachorczyka	2	—
Komissarz policyi wykonawczej cyrkulu 7-go od Aleksandry Jankowskiej	5	—
Urzędnicy i oficyaliści Dróg Żelaznych Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej ofiary za kwartał III ci.	111	16
Żychliński członek Zarządu Towarzystwa ze skarbonek Nr. 19, 21, 112 i 113	16	51
Grużewski sędzia gminny w Żychlinie ze skarbonki Nr. 110	20	4
Kazimierz Arczyński członek Komitetu Towarzystwa z powiatu Skierniewickiego ze skarbonki Nr. 23, utrzymywanej w własnej kancelaryi . . .	10	35
Tenże ze skarbonki Nr. 90 utrzymywanej w kancelaryi Nadleśnego leśnictwa Skierniewickiego . .	5	83
Józef Montwiłł	10	—
Garczyński Walenty członek Komitetu Towarzystwa ze skarbonki Nr. 50	5	18

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	K.
Ossowicz Roman za pośrednictwem Grużewskiego sędziego gminnego	20	—
Jan Wąsowicz od urzędników i oficyalistów Dróg Żelaznych Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej ofiary peryodycznej za kwartał IV-ty . . .	107	84
Aleksander Łapiński ze skarbonkl Nr. 85 i 106 . .	63	21
Edward Żołtowski	1	
Ludwika Wolańska za pośrednictwem Lipskiego Ludwika członka korrespondenta Towarzystwa z Powiatu Kozienickiego.	1	
N. N. zebraną karę za chybione strzały na polowaniu w miesiącu grudniu w R. pod W.	15	—
Sędzia Pokoju 5 oddziału m. Warszawy ofiary od stron przy polubownem załatwieniu sprawy . .	30	—
Józef Grzegorzewski	20	—
Kassa Przemysłowców warszawskich ze skarbonki Nr. 35	5	46
Za pośrednictwem hr. Skarbka Józefa członka korespondenta Towarzystwa z Powiatów Nieszawskiego i Włocławskiego: .		
Rudnicki sędzia gminny w Radziejowie ze skarbonki Nr. 145	7	15
Dzierzbicki sędzia gminny w Nieszawie ze skarbonki Nr. 119	—	21
Górski Witold sędzia gminny w Chodczu ze skarbonki Nr. 148	16	23
Przywieczerski sędzia gminny w Brześciu ze skarbonki Nr 146	7	28
Apanowicz sędzia gminny w Lubieniu ze skarbonki Nr. 88	8	—
Administracya dóbr Osięciny ze skarbonki Nr. 105.	7	71
Taż Administracya kary leśnej od Andrzeja Stannego	3	—
Sandomierski sędzia gminny w Osięcinach ze skarbonki Nr. 104	4	42
Razem. . .	1380	9

b) w Naturze.

Heliodor Niecięngiewicz Inżenier: Projekt odprowadzenia wód zalewających grunta Osady Rolniczo-Rzemieślniczej w Studzieńcu; plan tejże Osady z oznaczeniem projektowanego kanału, rowów i sadzawki, profile podłużne i poprzeczne kanałów i rowów—oraz zadeklarował się i nadal nie odmawiać swej światłej pomocy aż do zupełnego wykończenia robót i uporządkowania gruntów Osady.

Jakób Elsenberg 16 egzemplarzy dziełka p. t. „Przewodnik religijny".

Księgarnia Centnerszwera 10 egzemplarzy dziełka p. t. „Powieści z Pisma Ś-go".

Ks. Filochowski 50 egzemplarzy dziełka pod tyt. „Historya Święta Starego Testamentu".

Feliks Jeziorański 36 zeszytów Biblioteki Warszawskiej z różnych miesięcy z lat: 1876—1877—1878—1879—1880 i 1881; 18-cie zeszytów tejże Biblioteki od Lutego 1882 do Lipca 1883 r. włącznie; tudzież 25 egzemplarzy różnych dawnych podręczników szkolnych w języku polskim, rossyjskim i 1 egzemplarz kalendarza Ungra z roku 1880.

Redakcye: „Ateneum", „Encyklopedya Wychowawcza", „Kronika Rodzinna", „Ogrodnik Polski", „Prawda", „Przyjaciel dzieci", „Gazeta Rolnicza", „Rola", „Wieczory Rodzinne", „Wędrowiec", „Wszechświat", i „Zorza", prenumeratę swych pism.

Redakcye pism codziennych: „Kurjer Warszawski". „Gazeta Polska", „Lubelska", „Słowo", „Dziennik dla Wszystkich", po jednym numerze, „Kurjer Poranny" i „Codzienny po dwa numera swych pism.

Zenobia Stolcenwald Jenerałowa, 150 sztuk obrazków z wizerunkiem Matki Boskiej Ostrobramskiej.

Dr. Walenty Miklaszewski 153 porcyj pierników na Wigilię dla wychowańców Osady Studzieniec.

V.

Wykaz składek rocznych od Członków Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych w Królestwie Polskiem, umorzonych i zalegających po dzień 1 Stycznia 1886 roku.

WYMIENIENIE		Członków honorowych				Składek rocznych						UWAGI
			W r. 1885			Umorzono						
									Ile			
Gubernii	Miast gubernialnych i powiatów	Było w r. 1884	Przybyło	Ubyło	Na r. 1886 pozostało	Nazwisko Członka	Dlaczego?	Za lat	W szczególe	W ogóle	Zalega z końcem roku 1885	
									Ruble srebr.			
I. Warszawska.	1. Pow. Warszawski oprócz Warszawy .	5	—	1	4	Szymański Józef	Zmarł	3	18	90	18	
						Brül Emil	Niewiadomy	12	72			
	2. Błoński . .	41	9	3	47	Oksner Beniamin	Na żądanie	2	12	90	450	
						Gelfraych Jerzy	Niewiadomy	10	60			
						Kisielewski Fel.	Na żądanie	3	18			
	3. Gostyński . .	10	—	—	10	—	—	—	—	—	378	
	4. Grójecki . .	19	2	—	21	—	—	—	—	—	498	
	5. Kutnowski	19	1	—	20	—	—	—	—	—	720	
	6. Łowicki . .	2	1	—	3	—	—	—	—	—	66	
	7. Miński . . .	3	—	—	3	—	—	—	—	—	18	
	8. Radzymiński .	6	3	—	9	—	—	—	—	—	54	
	9. Skierniewiecki	10	—	—	10	—	—	—	—	—	12	
	10. Sochaczewski.	21	3	8	16	Borzewski Zdzisł.	Zmarł	1	6	138	306	
						Rybno Gmina	Na żądanie	11	66			
						Ołdakowski Wład.	,,	9	54			
						Winner	Do Berlina	2	12			
	Do przeniesienia .	136	19	12	143					318	2520	

Gubernii	WYMIENIENIE: Miast gubernialnych i powiatów	Członków honorowych: Było w r. 1884	W r. 1885: Przybyło	W r. 1885: Ubyło	Na r. 1886 pozostało	Składek rocznych — Umorzono: Nazwisko Członka	Dlaczego?	Za lat	Ile (Ruble srebr.): W szczególe	Ile (Ruble srebr.): W ogóle	Zalega z końcem roku 1885	UWAGI
I. Warszawska	Z przeniesienia	136	19	12	143					318	2520	
	11. Nieszawski .	38	—	11	27	Busse Ludwik	Na żądanie	1	6			
						Czarniecki Józef	„	1	6			
						Goldbaum Maks.	Niepłacący	5	30			
						Grodzicki Wład.	Zmarł	1	6			
						Kownacki Jan	Na żądanie	6	24			
						Loga Ludwik	Zmarł	1	6			
						Markowski Leonard	Niepłacący	5	30	222	300	
						Ossowicz Karol	Na żądanie	3	18			
						Sokołowski Mich.	„	1	6			
						Sulimierski Korn.	Niepłacący	6	36			
						Sumiński Wład.	Na żądanie	2	12			
						Zieliński Antoni	Zmarł	3	18			
						Wodziński Leon	„	6	24			
	12. Włocławski .	30	—	6	24	Czamański Leop.	N żądanie	1	6			
						Górska Eufrozyna	Zmarła	6	36			
						Haak Wilhelm	Niepłacący	7	42			
						Krzymuski T.	„	8	48	234	258	
						Lniska Emilia	„	7	42			
						Waliszewski Jul.	„	5	30			
						Waliszewski Wł.	„	5	30			
	Łącznie.	204	19	29	194			—	—	774	3078	
II. Kaliska	1. Miasto Kalisz	21	1	—	22	—	—	—	—	—	786	
	2. Pow. Kaliski .	7	—	—	7	—	—	—	—	—	84	
	3. Kolski . . .	15	—	—	15	—	—	—	—	—	510	
	4. Koniński . .	14	—	2	12	Puławski Miecz.	Niewiadomy	6	36	108	354	
						Wałowski	„	12	72			
	5. Łęczycki . .	36	—	1	35	Zabokrzecki Jul.	Zmarł	60	—	60	398	
	6. Sieradzki . .	9	—	—	9	—	—	—	—	—	372	
	7. Słupeck . .	5	—	—	5	—	—	—	—	—	66	
	8. Turecki . .	7	—	—	7	—	—	—	—	—	108	
	9. Wieluński . .	12	—	2	10	Bąkowski Konrad	Zmarł	12	72	120	492	
						Potocki hr. Stan.	„	8	48			
	Łącznie.	126	1	5	122			—	—	288	3170	

Gubernii	WYMIENIENIE: Miast gubernialnych i powiatów	Członków honorowych: Było w r. 1884	W r. 1885: Przybyło	W r. 1885: Ubyło	Na r. 1886 pozostało	Składek rocznych — Umorzono: Nazwisko Członka	Dlaczego?	Za lat	Ile (Ruble srebr.): W szczególe	Ile (Ruble srebr.): W ogóle	Zalega z końcem roku 1885	UWAGI
III. Kielecka	1. Miasto Kielce	16	1	—	17	—	—	—	—	—	534	
	2. Pow. Kielecki	4	—	—	4	—	—	—	—	—	114	
	3. Jędrzejowski .	19	—	—	19	—	—	—	—	—	498	
	4. Olkuski. . .	8	—	1	7	Zakrzewski Stan.	Na żądanie	1	—	6	72	
	5. Miechowski .	19	—	—	19	Rudzki Konstan.	„	2	12	12	240	
	6. Pińczowski .	11	1	2	10	Byszewski Adam	„	2	12	48	168	
						Niedzielski Ant.	„	6	36			
	7. Stopnicki . .	13	—	1	12	Dąbski Rudolf	„	3	18	18	270	
	8. Włoszczowski	5	—	—	5	—	„	—	—	—	66	
	Łącznie. .	95	2	4	93			—	—	84	1962	
IV. Lubelska	1. Miasto Lublin	25	—	1	24	Kleniewski Fran.	Zmarł	1	—	6	686	
	2. Pow. Lubelski	13	—	—	13	—	—	—	—	—	408	
	3. Biłgorajski .	4	1	—	5	—	—	—	—	—	48	
	4. Chełmski . .	14	—	1	13	Sufczyński Julian	Zmarł	1	—	6	282	
	5. Janowski . .	13	—	—	13	—	„	—	—	—	378	
	6. Hrubieszowski	37	—	2	35	ChrzanowskiLean.	Zrzekł się	5	30	36	1374	
						Duchateau Aleks.	„	1	6			
	7. Krasnostawski	17	1	3	15	Błeszyński Wład.	Zmarł	6	36	42	741	
						Bołdok Lud. X.	Zrzekł się	1	6			
	8. Lubartowski .	9	—	1	8	Zembrzuski Bol.	Zmarł	6	—	48	240	
	9 Nowo-Aleksandryjski .	17	—	2	15	Treutler Karol	Zrzekł się	1	6	18	192	
						Wołłowicz Antoni	Zmarł	2	12			
	10. Tomaszowski.	13	—	—	13	Skurzyński Stan.	Na żądanie	1	6	6	480	
	11. Zamojski . .	18	—	3	15	Dworzycki J. X.	Zmarł	11	66	102	624	
						Mościcki Fran.	„	6	36			
	Łącznie	130	2	13	169			—	—	264	5453	
V. Łomżyńska	1. Miasto Łomża	9	3	3	9	Kapica Wiktor	Zrzekł się	11	66	140	120	
						Muszalski Winc.	„	9	54			
						Nowicki Feliks	„	3	20			
							—	—	—	—	36	
	2. Pow. Łomż. .	3	—	—	3	—	—	—	—	—	138	
	3. Kolneński . .	9	—	—	9	—		—	—	18	6	
	4. Mazowiecki	10	3	—	13	Starzeński hr. Kaz.	Na żądanie	—	—	—	102	
	5. Makowski . .	6	—	—	6	—	—	—	—	—	384	
	6. Ostrowski . .	8	—	—	8	—	—	—	—	—	528	
	7. Ostrołęcki . .	14	—	—	14	—	—	1	—	6	102	
	8. Pułtuski. . .	13	1	3	11	Wasiewicz Józef	Zmarł	12	—	72	282	
	9. Szczuczyński .	8	—	1	7	Zmijewski Józef	Na żądanie					
	Łącznie.	80	7	7	80			—	—	236	1698	

Gubernii	WYMIENIENIE — Miast gubernialnych i powiatów	Członków honorowych — Było w r. 1884	W r. 1885 — Przybyło	W r. 1885 — Ubyło	Na r. 1886 pozostało	Składek rocznych — Umorzono — Nazwisko Członka	Dlaczego?	Za lat	Ile — W szczególe (Ruble srebr.)	Ile — W ogóle (Ruble srebr.)	Zaległa z końcem roku 1885 (Ruble srebr.)	UWAGI
VI. Piotrkowska	1. Miasto Piotrków	32	1	2	31	Ebert Kazimierz	Zmarł	1	—	6	294	
	2. Pow. Piotrk.	6	—	—	6	—	—	—	—	—	78	
	3. Częstochowski	29	—	2	27	Sawicki Seweryn	Zmarł	6	36	} 72	948	
						Sieciński Antoni	”	6	36			
	4. Bendziński. .	4	—	—	4	—	—	—	—	—	48	
	5. Brzeziński . .	8	—	1	7	Wilski Ignacy	Zmarł	10	—	60	216	
	6. Łaski . . .	7	—	—	7	—	—	—	—	—	108	
	7. Łódzki . . .	42	4	—	46	—	—	-	—	—	1578	
	8. Rawski . . .	12	—	—	12	—	—	—	—	—	102	
	9. Nowo-Radomski	13	1	1	13	Lubomirska Katarzyna księżna	Niewiadoma	2 9	—	54	300	
	Łącznie. .	153	6	6	153			—	—	192	3672	
VII. Płocka	1. Miasto Płock.	6	—	—	6	—	—	—	—	—	54	
	2. Pow. Płocki .	11	—	—	11	—	—	—	—	—	414	
	3. Ciechanowski	27	—	—	27	—	—	—	—	—	426	
	4. Przasnyski .	3	—	—	3	—	—	—	—	—	90	
	5. Płoński . .	22	—	—	22	—	—	—	—	—	486	
	6. Lipnowski .	34	—	—	34	—	—	—	—	—	798	
	7 Mławski . .	12	—	—	12	—	—	—	—	—	540	
	8. Rypiński . .	19	—	—	19	—	—	—	—	—	312	
	9. Sierpecki . .	6	1	1	6	—	—	—	—	—	132	
	Łącznie.	140	1	1	140			--	—	—	3252	
VIII. Radomska	1. Miasto Radom	41	1	—	42	—	—	—	—	—	279	
	2. Pow. Kozienicki. . . .	17	11	3	25	Swieżyński Rajm	Na żądanie	1	6	12	—	
						Downarowicz Medard	”	1	6			
	3. Opatowski. .	20	1	3	18	Fijałkowski Br.	”	1	6	78	222	
						Karski Józef	”	1	6			
						Orsetti Jan	”	5	30			
						Liszewski Stan.	Niewiadomy	6	36			
	4. Radomski . .	6	—	-	6	—	—	—	—	—	84	
	Do przeniesienia	84	13	6	91			—	—	90	585	

Gubernii	WYMIENIENIE — Miast gubernialnych i powiatów	Członków honorowych — Było w r. 1884	W r. 1885 — Przybyło	W r. 1885 — Ubyło	Na r. 1886 pozostało	Składek rocznych — Umorzono — Nazwisko Członka	Dlaczego?	Za lat	Ile — W szczególe (Ruble srebr.)	Ile — W ogóle (Ruble srebr.)	Zaległa z końcem roku 1885 (Ruble srebr.)	UWAGI
VIII. Radomska	Z przeniesienia.	84	13	6	91	—	—	—	—	90	585	
	5. Pow. Iłżecki .	4	—	—	4	—	—	—	—	—	114	
	6. Koński . .	5	—	—	5	—	—	—	—	—	120	
	7. Sandomierski.	14	—	3	11	Samborski Felic.	Na żądanie	10	60	150	282	
						Skórzyński Jul.	Niewiadomy	11	66			
						X. Biskup Sotkiewicz	Zapłacił rs. 100	6	24			
	8. Opoczyński .	17	2	5	14	Barcikowski	Na żądanie	7	42	90	192	
						Lubowidzki Wład	”	4	24			
						Łącki Hipolit	”	1	6			
						Saski Antoni	”	—	—			Zrzekł się od r. 186
						Psarski Jan	”	3	18			
	Łącznie. .	124	15	14	125					330	1293	
IX. Siedlecka	1. Miasto Siedlce	7	3	2	8	—	—	—	-	—	162	
	2. Pow. Bialski .	5	1	—	6	—	—	—	—	—	150	
	3. Garwoliński .	7	1	1	7	Chyczewski Jan	Na żądanie	11	—	72	246	
	4. Konstantynow.	6	—	1	5	Alexandrowicz Wanda	Zmarła	4	—	24	84	
	5. Łukowski . .	2	—	—	2	—	—	—	—	—	60	
	6. Radzyński . .	8	—	—	8	—	—	-	—	—	42	
	7. Siedlecki . .	7	—	—	7	—	—	—	—	—	348	
	8. Sokołowski .	6	—	—	6	—	—	—	—	—	66	
	9. Węgrowski .	2	--	—	2	—	—	—	—	—	24	
	10. Włodawski .	7	—		7	—	—	—	—	—	60	
	Łącznie .	57	5	4	58					96	1242	
X. Suwalska	1. M. Suwałki .	10	1	—	11	—	—	—	—	—	94	
	2. Pow. Suwalski	1	1	—	2	—	—	—	—	—	6	
	3. Augustowski .	10	—	—	10	—	—	—	—	—	60	
	4 Kalwaryjski .	5	—	—	5	—	—	—	—	—	90	
	5. Maryampolski	11	9	—	20	—	—	—	—	—	102	
	6. Sejneński . .	11	—	—	11	—	—	—	—	—	102	
	7. Władysławowski	13	—	—	13	—	—	—	—	—	372	
	8. Wiłkowyzki .	9	—	2	7	Skąpski Feliks	Zmarł	10	60	}126	270	
						Szeligowski Tad.	Niewiadomy	11	66			
	Łącznie. .	70	11	2	79			—	—	126	1006	

XI. Miasto Warszawa i Zagranica

WYMIENIENIE	Członków honorowych: Było w r. 1884	W r. 1885: Przybyło	W r. 1885: Ubyło	Na r 1886 pozostało	Składek rocznych — Umorzono: Nazwisko Członka	Dlaczego?	Za lat	Ile: W szczególe (Ruble srebr.)	Ile: W ogóle (Ruble srebr.)	Zaległa z końcem roku 1885	UWAGI
Z Lit. A. . .	13	1	1	13	Abramowicz Sew.	Zmarł	1	—	6	216	
„ B. . .	72	—	5	67	Bogdanowicz Jan	Na żądanie	3	18			
					Bronikowski Woj.	Zmarł	1	6	66	516	
					Bagniewski Jan	Na żądanie	7	42			
„ C. . .	30	1	1	30	—	—	—	—	—	420	
„ D. . .	15	2	1	16	Dyksztein Szym.	Niewiadomy	8	—	48	204	
„ E. . .	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	
„ F. . .	14	—	—	14	—	—	—	—	—	24	
„ G. . .	39	1	—	40	—	—	—	—	—	348	
„ H. . .	19	—	—	19	—	—	—	—	—	168	
„ J. . .	32	1	1	32	Jaszowski Henr.	Niewiadomy	5	—	30	390	
„ K. .	96	4	3	97	Karwowski Ałek.	Na żądanie	2	12	30	1110	
					Kostrowicki Stan.	Zapł. rs. 100	3	18			
„ L. . .	3	—	3	27	Lewy Markus	„	1	6			
					Lewicki Apolin	Na żądanie	1	6	24	228	
					Limprecht Henr.	Zmarł	2	12			
„ Ł. . .	17	—	1	16	Łącka Aniela	Na żądanie	4	—	24	78	
„ M. . .	56	1	2	55	Miller Teodor	Zmarł	1	6	42	912	
					Michalski Józef	Na żądanie	6	36			
„ N. . .	19	—	—	19	—	—	—	—	—	210	
„ O. . .	15	1	—	16	—	—	—	—	—	108	
„ P. . .	68	1	2	67	Parczewski Kon.	Na żądanie	1	4			
					Plater Wład. hr.	Zapł. rs. 100	3	18	34	834	
					Przybylski Wład.	Na żądanie	2	12			
„ R. . .	43	2	3	42	Radziszewski M.	„	7	42			
					Rodkiewicz Al.	„	1	6	66	318	
					Różycki Julian	„	1	6			
					Rutkowski Fran.	Zmarły	2	12			
„ S. . .	70	3	1	72	SierzputowskiJóz.	Na żądanie	5	—	30	822	
„ T. . .	18	—	2	16	Turowski Henryk	„	3	18	54	246	
					Telakowski Klem.	„	6	36			
„ U. . .	2	—	—	2	—	—	—	—	—	6	
„ W. . .	49	4	3	50	Weynert Józef	Na żądanie	1	6			
					Weynert Julian	„	3	18	30	658	
					Wilczewski Alb.	„	1	6			
„ Z. . .	23	1	1	23	Zaremba Edmund	„	6	—	48	378	
Razem . .	743	23	30	736			—	—	532	8190	

Zebranie ogólne

Numer kolejny	WYMIENIENIE GUBERNII	Członków honorowych				Składek rocznych		UWAGI
		W r. 1884 było	W r. 1885 Przybyło	W r. 1885 Ubyło	Pozostało na r. 1886	Umorzono w ogóle	Zalega z końcem r. 1885	
I.	Gub. Warszawska. . . .	204	19	29	194	774	3078	
II.	„ Kaliska	126	1	5	122	288	3170	
III.	„ Kielecka	95	2	4	93	84	1962	
IV.	„ Lubelska	180	2	13	169	264	5453	
V.	„ Łomżyńska	80	7	7	80	236	1698	
VI.	„ Piotrkowska . . .	153	6	6	153	192	3672	
VII.	„ Płocka	140	1	1	140	—	3252	
VIII.	„ Radomska	124	15	14	125	330	1293	
IX.	„ Siedlecka	57	5	4	58	96	1242	
X.	„ Suwalska	70	11	2	79	126	1006	
	Łącznie . .	1229	69	85	1213	2390	25826	
XI.	Miasto Warszawa i Zagranica.	743	23	30	736	532	8190	
	Razem . . .	1972	92	115	1949	2922	34016	

W Warszawie dnia 18 Marca 1886 r.

Członek Zarządu Towarzystwa, Radca Stanu **K. Rutkowski**.

Uwaga. Członkowie honorowi w Królestwie i zagranicą zamieszkali, którzy za lat trzy i więcej zalegają w opłacie zadeklarowanej składki rocznej, proszeni są o uregulowanie rachunków tej zaległości w ciągu roku bieżącego 1886, albowiem po upływie takowego bezskutecznie, jedni z nich zupełnie na przyszłość z listy Członków Towarzystwa wykreśleni, inni zaś w Roczniku za rok 1886 wydać się mającym. jako tacy imiennie wykazani zostaną.

VI.

Skład Towarzystwa w 1885 r.

Nr 1.

WŁADZE TOWARZYSTWA.

a) KOMITET.

Prezes: Sobański Feliks (Członek Założyciel).
Vice-prezes: Stummer Edward.

Członkowie założyciele:

Dernałowicz Seweryn.
Garczyński Walenty.
Górski Ludwik.
Grzybowski Eugeniusz.
Hantke Bernard.
Janasz Jakób.
Karski Stanisław.
Kronenberg Stanisław.
Książe Lubomirski Tadeusz.
Hr. Małachowska Hortensya.
Papłoński Jan *).
Popiel Wacław.
Temler Aleksander.
Wertheim Juliusz.
Hr. Tomasz Zamojski.

Członkowie Zaproszeni do Komitetu:

Białecki Antoni.
Goltz Adam.
Holewiński Władysław.
Hr. Jezierski Karol.
Hr. Łubieński Stanisław.
Machczyński Konrad.
Maternicki Franciszek.
Miklaszewski Walenty.
Moldenhawer Aleksander.
Nowakowski Władysław.
Plebański Józef.
Hr. Przeździecki Konstanty.
Rogoziński Michał.

b) ZARZĄD TOWARZYSTWA.

Przewodniczący w Zarządzie: Machczyński Konrad.
Pomocnik Przewodniczącego: Maternicki Franciszek.
Członek Stały: Białecki Antoni.
Członkowie: Fechner Władysław, Müller Teodor **), Paszkowicz Kazimierz, Rutkowski Kazimierz. Żychliński Ludwik ***).

KANCELARYA KOMITETU I ZARZĄDU.

Sekretarz: Gruszczyński Józef.
Kancelista: Lisiecki Stanisław.

---

*) Zmarł 28 Listopada 1885 r.
**) Zmarł 22 Kwietnia 1885 r.
***) Złożył mandat d. 25 Październ5 r.

c) OSADA STUDZIENIEC.

Kurator Honorowy Osady: Okęcki Stanisław.

Dyrektor Osady: Ryszard Puciata. *)

Inspektor Osady: Witanowski Mieczysław **)

Kapelan i nauczyciel religii: Ks. Majewski Aleksander, a od 5 Listopada ks. Ciemniewski Marcelli.

Sekretarz Buchalter: Kaucki Stanisław ***).

Lekarz (przyjezdny): Dr. Jawurek Aleksander.

Przełożeni Oddziałów z kwalifikacyami nauczycieli elementarnych: Kruszko Adam (starszy), Kołodziejski Andrzej, Dąbrowski Władysław, Borysławski Felicyan, Jan Papłoński, Młynarski Aleksander (od 1 Sierpnia), Hiller Adam (od 1 września), Sobotkowski Piotr (od 1 Listopada).

Dozorcy Oddziałów: Łuba Apolinary, Słomiński Wacław.

Ogrodnik: Jurkiewicz Walenty.

Gospodarz-ekonom: Daniel Jan.

Felczer: Poradowski Dyonizy.

Majster stolarski i nauczyciel tego rzemiosła: Grünfeld Wincenty, a od 1 Października Podsiedliński Ludwik.

Majster kołodziejski i nauczyciel tego rzemiosła: Naporowski Wiktor.

Majster kowalski i nauczyciel tego rzemiosła: Modzelewski Ig.

Majster krawiecki i nauczyciel tego rzemiosła: Siekierski Józef.

Majster szewcki i nauczyciel tego rzemiosła: Sowiński Antoni.

Nauczyciel muzyki: Feist Józef.

Oprócz powyższych osób, było w Osadzie w ciągu roku 1885 pięciu stróżów, kucharka i praczka.

d) ADMINISTRACYA ZAPISU HR. KICKIEGO.

Rada zawiadująca zapisem.

Prezydujący: Górski Ludwik. *Członkowie:* Garczyński Walenty, hr. Jezierski Karol, Kronenberg Stanisław, Rogoziński Michał.

Opiekun-Administrator zapisu: Białecki Antoni.

Sekretarz kancelaryi administracyi: Pniewski Józef.

Nr 2.

CZŁONKOWIE HONOROWI KORRESPONDENCI.

Nr.	Miejscowość	Nazwisko i Imię	Zamieszkanie	Stacya pocztowa.
	Gub. Warszawska.			
1	Miasto Warszawa	Szymanowski Wacław	w Red. Kuryera Warszawskiego	—
2	—	Römer Izydor	Kr. Przed. 54.	—
3	—	Skrzyński Jan Zygmunt	Berga Nr. 3	—
4	—	Majzel Bronisław	Senatorska Nr. 6	—
5	—	Maternicki Franciszek	Jerozolimska 3.	—
6	—	Miklaszewski Walenty	Grzybowska 29	—

*) Od dnia 1 Lipca 1885 r.
**) Dnia 26 Czerwca 1885 r. uwolniony ze służby.
***) W dniu 1 Lipca 1885 r. uwolniony na własne żądanie.

Nr.	Miejscowość	Nazwisko i Imię	Zamieszkanie	Stacya pocztowa
7	Miasto Warszawa	Moldenhawer Aleks.	Marszałkow. 75	—
8	—	Vacat		
9	—	Wąsowicz Jan	Szkolna Nr. 4	—
10	—	Czajkowski Edward	Śto-Jers. Nr. 12	—
11	—	Vacat		
12	Pow. Warszawski	Vacat		
13	— Błoński	Wentzel Adolf	Krasnicza Wola	Grodzisk
14	— Sochaczewski	Zieliński Bronisław	Trojanów	Sochaczew
15	— Skierniewicki	Arczyński Kazimierz	Skierniewice	Skierniewice
16	— Grójecki	Sokołowski Władysław	Biejkows.-Wola	Białobrzegi
17	— Gostyński	Vacat		
18	— Miński	Zawadzki Maksymilian	Sobiekursk	Otwock
19	— Radzymiński	Nowodworski Jan	Guzowatka	Radzymin
20	— Włocławski — Nieszawski	Skarbek Józef Hr.	Osięciny	Osięciny
21	— Kutnowski	Czarnowski Aleksander	Łęki	Pniewo
22	— Łowicki	Myszczyński Józef	Wola Szydłow.	Łowicz
	Gub. Kaliska.			
23	Miasto Kalisz	Radwan Józef	Kalisz	Kalisz
24	Pow. Kaliski	Łaszczyński Zygmunt	Kamień	Kalisz
25	— Kolski	Słubicki Albin	Lubstów	Sompolno
26	— Łęczycki	Czarnowski Eustachy	Gaj	Kutno
27	— Wieluński	Taczanowski Gustaw	Ruda	Wieluń
28	— Sieradzki	Nencki Adam	Boczki	Szadek
29	— Koniński	Mierzyński Władysław	Wąsosze	Konin
30	— Słupecki	Chełmski Władysław	Łukomie	Pyzdry
31	— Turecki	Pstrokoński Ignacy	Ustków	Warta
	Gub. Kielecka.			
32	Miasto Kielce Pow. Kielecki	Łuszczkiewicz Stefan	Kielce	Kielce
33	— Jędrzejowski	Vacat		
34	— Miechowski	Godlewski Gabryel	Klonów	Miechów
35	— Olkuski	Bystry Badeni Paweł	Małoszyce	p. Żarnowiec
36	— Stopnicki	Wyrzykowski Julian	Stopnica	Stopnica
37	— Pińczowski	Deskur Andrzej	Sancygniów	Działoszyce
38	— Włoszczowski	Schütz Adolf	Biała Wielka	Koniecpol
	Gub. Lubelska.			
39	Miasto Lublin Pow. Lubelski	Vacat		
40	— Lubartowski	Rzepiński Roman	Lubartów	Lubartów
41	— Nowo-Aleks.	Werner Tomasz	Włostowice	Puławy
42	— Chełmski	ks. Woroniecki Miecz.	Kanie	Rejowiec
43	— Hrubieszowski	Rulikowski Zdzisław	Honiatycze	Tyszowce
44	— Krasnostawski	Koszarski Przemysław	Wierzchowina	Żółkiewka
45	— Tomaszowski	Rulikowski Zdzisław	Honiatycze	Tyszowce
46	— Janowski	Zembrzuski Władysław	Moniaki	Urzędów
47	— Zamojski	Sajkiewicz Ludwik	Chiża	Zamość
48	— Biłgorajski	Stoboj Edward	Naklik	Krzeszów

Nr.	Miejscowość	Nazwisko i Imię	Zamieszkanie	Stacya pocztowa
	Gub. Łomżyńska.			
49	Miasto Łomża	Jundził Napoleon	Łomża	Łomża
50	Pow. Łomżyński	vacat		
51	— Mazowiecki	Dziekoński Onufry	Dobki	Złotorya
52	— Ostrowski	Awejde Edward	Ostrów	Ostrów
53	— Ostrołęcki	Glinka Antoni	Szczawin	Sieluń
54	— Pułtuski	Rudnicki Stanisław	Łubienica	Pułtusk
55	— Makowski	Gniazdowski Marcin	Czarnostów	Pułtusk
56	— Kolneński	Lasocki Stanisław	Dzierżbie	Stawiski
57	— Szczuczyński	Przyjemski Maurycy	Glinki	Szczuczyn
	Gub. Piotrkowska.			
58	Miasto Piotrków	Krajcewicz Władysław	Piotrków	Piotrków
59	Pow. Piotrkowski	Jaszowski Stanisław	Łęki	Gorzkowice
60	— Częstochowski	vacat		
61	— Brzeziński	Lemański Ludwik	Bratoszewice	Głowno
62	— Nowo-Radoms.	Ostrowski August	Maluszyn	Koniecpol
63	— Łaski	Stawiski Feliks	Rembieszów	Zduńska-Wola
64	— Łódzki	Bronikowski Oppeln W.	Łódź	Łódź
65	— Rawski	Suffczyński Stefan	Ossa	Rawa
66	— Będziński	Ciechanowski Stan.	Grodziec	Dąbrowa
	Gub. Płocka.			
67	Miasto Płock	Gurbski Jan	Płock	Płock
68	Pow. Płocki	Ujazdowski Stanisław	Nagórki	Góra Płocka
69	— Ciechanowski	Milewski Józef	Kotermań	Ciechanów
70	— Przasnyski	Ostrowski Antoni	Leszno	Przasnysz
71	— Płoński	Jaworowski Artur	Radzymin	Płońsk
72	- Lipnowski	Paprocki Szymon	Zakrzew	Dobrzyń
73	— Mławski	ks. Swidwiński	Mława	Mława
74	— Rypiński	Rościszewski Józef.	Sadłów	Rypin
75	— Sierpecki	Berg Rudolf	Chamsk	Bieżuń
	Gub. Radomska.			
76	Miasto Radom	Gutman Józef	Radom	Radom
77	Pow. Radomski	Wodziński Tadeusz	Sucha	Białobrzegi
78	— Kozienicki	Lipski Ludwik	Piskorów	Zwoleń
79	— Koniecki	Bocheński Józef	Ruda-Maleniec.	Końskie
80	— Iłżecki	vacat		
81	— Sandomierski	Russocki Maksymilian	Suliszew	Klimontów
82	— Opatowski	Ks. Fudalewski Wład.	Wojciechowice	Ożarów
83	— Opoczyński	Drużbacki August	Zameczek	Opoczno
	Gub. Siedlecka.			
84	Miasto Siedlce	Toczyski Julian	Siedlce	Siedlce
85	Pow. Siedlecki	Vacat		
86	— Radzyński	Szaniawski Wiktor	Przegaliny	Międzyrzec
87	— Konstantynow.	Mielżyński Wład. hr.	Roskosz	Biała
88	— Bialski	Wroczyński Czesław	Biała	Biała
89	— Włodawski	Frankowski Julian	Dubica	Wisznice
90	— Garwoliński	Kiwerski Henryk	Ustronie	Sobolew

Nr.	Miejscowość	Nazwisko i Imię	Zamieszkanie	Stacya pocztowa
91	— Łukowski	vacat		
92	— Sokołowski — Węgrowski	Popiel Ignacy	Turna	Węgrów
	Gub. Suwalska.			
93	Miasto Suwałki Pow. Suwalski	Staniszewski Walery	Suwałki	Suwałki
94	— Augustowski	Sobolewski Michał	Białobłoty	Sopoćkinie
95	— Sejneński	Kopczyński Antoni	Sereje	Sereje
96	— Wiłkowyski	Pieczyski Stanisław	Kopsodzie	Kibarty
97	— Maryampolski	Trautsolt Ludwik	Broczkienikiele	Preny
98	— Władysławow.	Vacat		
99	— Kalwaryjski	Narbutt Józef	Promież	Preny

Nr 3.

CZŁONKOWIE HONOROWI STALI. *)

którzy zamiast rocznych składek, złożyli jednorazowo na kapitał wieczysty Towarzystwa po rubli 100 lub więcej.

1. Anc Dominik w Warszawie.
2. Bagieński Józef w Warszawie
Boduszyński Stanisław w Piotrkowie.
4, Branicka Pelagia hr. w Warszawie.
5. Bucewicz Nestor Dr w Warszawie.
6. Bürger Edmund w Warszawie.
7. Cichowski Mieczysław w pow.. Opatowskim
8. Chełmicki Adolf w pow. Rypińskim (w Okalewie).
9. Chrzanowski Bronisław w Tuczapach pow. Hrubieszowski.
10. Deskur Andrzej w Sancygniowe pow. Pińczowskim
11. Głębocki Józef w Warszawie.
12. Grzybowski Eugeniusz w powiecie Gostyńskim.
13. Kamocka Eugenia.
14. Kamocki Aleksander w Warszawie.

Członkowie tej kategoryi zamieszczają się raz na zawsze we wszystkich Rocznikach Towarzystwa (nawet po zgonie) wolni są od opłaty składek rocznych, otrzymują bezpłatnie dyplomy na tę godność, Roczniki i wydawnictwa Towarzystwa, a ich nazwiska mają być wyryte na marmurowej tablicy w sali posiedzeń w Studzieńcu.

15. Kiślański Władysław w Warszawie.
16. Kleniewski Jan w Dąbiniu pow. Nowo-Aleksandryjskim.
17. Kolnarski Ludwik. †
18. Kostrowicki Stanisław w Petersburgu.
19. Kozarska Kazimiera w Warszawie.
20 Krysiński Leon w Warszawie.
21. Ledochowska hr. Karolina, Klimontów w pow. Opatowskim.
22. Lemański Ludwik w pow. Brzezińskim.
23. Leśniewska Bronisława w Warszawie.
24. Lewy Markus w Warszawie.
25. Łubieńska Marya hr. w Warszawie.
23. Łubieński Stanisław hr. w Warszawie.
26. Malinowski Stanisław w Krasnymstawie.
27. Papłoński Jan w Warszawie. †
28. Piotrowski Michał. †
29. Plater Broel Władysław hrabia w gub. Kowieńskiej
30. Poklewska Anna Koziełł Gubernia Permska.
31. Rautenstrauch Łucya w Nowej-Aleksandryi. †
32. Rotwand Stanisław w Warszawie.
33. Rościszewski Józef, Sadłowo w powiecie Rypińskim.
34. Rudomin Wincenty, Gromadzice. w pow. Opatowskim.
35. Sikorski Józef w Warszawie.
36. Sikorska Jadwiga w Warszawie.
37. Sotkiewicz Antoni X. Biskup Sandomierski.
38. Starynkiewicz Sokrates w Warszawie.
39. Stempkowski Edmund w pow Błońskim.
40. Surzycki Julijan w Warszawie.
41. Tarnowski Stanisł. hr. z Krakowa.
42. Ulanowski Franciszek X. w pow. Łęczyckim.
43. Wieczorkowski Józef. †
44 Wodziński Tadeusz Sucha pow Radomski.

Nr 4.

CZŁONKOWIE HONOROWI ZAPROSZENI.

(honoris causa).

1. Carpentner Marya w Anglii.
2. Blanchard Józef we Francyi.
3. Bobrzyński Michał w Krakowie.
4. Dzieduszycki Wojciech hr. w Jezupolu w Galicyi.
5. Rostafiński Józef w Krakowie.
6. Randall (w Ameryce).
7. Spasowicz Włodzimierz w Petersburgu.
8. Tarnowski Stanisław hr. w Krakowie.

Nr. 5.

CZŁONKOWIE HONOROWI ZWYCZAJNI

(Opłacający po 6 rs. rocznie).

I. GUBERNIA WARSZAWSKA.

MIASTO WARSZAWA.

1. Abramowicz Józef.
2. Abramowicz Leopold.
3. Abramowicz Ksawera.
4. Abramowicz Wiktor.
5. Adelstein Karol.
6. Ankiewicz Julian.
7. Anselm Wilhelm.
8. Andrychiewicz Wład.
9. Aquilino Karol.
10. Arkuszewski Władysław.
11. Arnhold Jan G,
12. Asnyk Kazimierz.
13. Asterblum Ludwik.
14. Babiński Eugeniusz.
15. Badowski Ignacy.
16. Bajkowski Aleksander.
17. Bajkowski Gerard.
18. Balbinder Natan.
19. Bansemer Jan.
20. Baraniecka Helena.
21. Baranowski Ignacy.
22. Bartkiewicz Władysław.
23. Bartoszewicz Joachim.
24. Bauman Petronela.
25. Baumberg Markus.
26. Baumgarten Teodor.
27. Baumritter Maksymilian.
28. Bauerertz Rafał.
29. Bedlicki Michał.
30. Bednawski Władysław.
31. Beiler Maurycy.
32. Bełza Stanisław.
33. Benisz Antoni.
34. Bensef Juliusz.
35. Bergsohn Józef.
36. Bergsohn Michał.
37. Bergsohn Samuel.
38. Bersohn Jan.
39. Bersohn Matias.
40. Bertold Gabryel.
41. Białecki Antoni (*Czł. stały Zarz. i Czł. Kom.*).
42. Bielicka Klementyna.
43. Biełozierski Bazyli.
44. Bniński Roman, hr.
45. Bobakowski Edmund.
46. Bociarski Dominik.
47. Bocquet Aleksander.
48. Bogdanowicz Leon.
49. Bogdanowicz Hipolit.
50. Bogk Julia.
51. Bogk Karol.
52. Bonar Seweryn.
53. Borejko Jan.
54. Borejko Ksawery.
55. Borszczow Emilian.
56. Bortkiewicz Teofila.
57. Borzęcka Ludwika.
58. Branicka Marya, hr.
59. Branicki Wład., hr. (sen.).
60. Branicki Wład., hr. (jun.).
61. Braunstein Artur.
62. Brochocki Konstanty.
63. Brodowski Włodzimierz.

64. Broniewski Jakób.
65. Brudkowski Józef.
66. Brunner Henryk.
67. Brunn Stanisław.
68. Brzeski Franciszek JX.
69. Brzeziński Andrzej.
70. Brzeziński Józ. wł. domu.
71. Brzeziński Józef Mec.
72. Brzozowska Klem.
73. Bucewicz Bronisław.
74. Buczyński Roman,
75. Budziński Stanisław.
76. Budziszewski Narcyz.
77. Bułhak Edgar.
78. Bułharowski Stanisław.
79. Buyno Zofia.
80. Bydłowski Bolesław.
81. Chałubiński Tytus.
82. Chanienko Bogdan.
83. Chełmicki Zygmunt JX.
84. Chęciński Władysław.
85. Chlebowski Ksawery.
86. Chlewiński Władysław.
87. Chmielewski Fran. JX.
88. Chodecki Kajetan.
89. Chodorowski Michał.
90. Chodorowicz Michał.
91. Chodorowski Jan.
92. Cholewicki Aleksander.
93. Cholewicki Jan.
94. Chraszczewski Ksaw.
95. Chruszczakowski. Feliksi
96. Chrystjanowicz Mikołaj.
97. Ciesielski Ignacy.
98. Cieszkowski Roman.
99 .Cybulski Fortunat.
100. Cybulski Henryk.
101. Cygański Stanisław.
102. Czajkowski Edward. (*Czł. Kor.*).
103. Czajkowski Franciszek.
104. Czarkowski Edward.
105. Czapski Stanisław, hr.
106. Czarnomska Eliza.
107. Czerwiński Zygmunt.
108. Czubalski Józef.
109. Czyczeryn Aleksy.
110. Czyżyk Melchior.
111. Dabiński Ignacy.
112. Dauksza Roman.
113. Dąbrowski Julian.
114. Dąbrowski Tadeusz.
115. Dębski Feliks.
116. Dębski Mieczysław.
117. Dobiecki Kazimierz.
118. Dobrowolski Jan.
119. Dobrucki Walery.
120. Dobrzański Aleksander.
121. Dobrzycki Henryk.
122. Domański Józef.
123. Drewnowska Matylda.
124. Dynowski Franciszek.
125. Dziechciński Stanisław.
126. Dziewulski Aleksander.
127. Erlich Jakób.
128. Epstein Edward.
129. Epstein Jakób-Michał.
130. Fajans Maurycy.
131. Fechner Władysław (*Czł. Zarz*).
132. Feilert Adolf.
133. Feist Aleksander.
134. Finkelhaus Jan.
135. Fiszer Otto.
136. Flamm Filip.
137. Flatau Aleksander.
138. Foland Bogumił.
139. Fraget Julian.
140. Friedmann Maurycy.
141. Frytsche Gustaw.
142. Fuchs Franciszek.
143. Fukier Teofil.
144. Garbolewski Jan.
145. Gawroński Zygmunt.
146. Gaj Ernest.
147. Gebethner Gustaw.
148. Geisler Edward.
149. Gerard Mikołaj.
150. Gintowt Kazimierz X. Arcybiskup Metropolita.
151. Glinka Otto.
152. Glücksberg Michał.
153. Glücksohn Stanisław.
154. Gnoiński Leon.
155. Godebska Matylda.
156. Godlewski Mścisław.

157. Godlewski Józef.
158. Godlewski Stefan (*Czł. Zarządu*).
159. Goebel Artur.
160. Goldberg Julian.
161. Goldenring Herman.
162. Goldman Leon.
163. Goldstandt Aleksander,
164. Goldstandt Jan,
165. Goldschmidt Józef.
166. Goltz Adam (*Czł. Kom.*).
167. Golcz Teofila.
168. Górecka Ludwika.
169. Gordon Maksymilian.
170. Gordziałkowski Konst.
171. Gordziałkowski Bolesł.
172. Gordziałkowska Amelia.
173. Gościmska Aleftyna.
174. Górski Konstanty.
175. Górski Wojciech.
176. Grabowski Edward.
177. Grabowski Leon.
178. Grabowski Włodzimierz.
179. Grotowski Władysław.
180. Gruszecki Aleksander.
181. Gruszecki Konstanty.
182. Grużewski Jan.
183. Gużkowski Marceli.
184. Halpern Daniel.
185. Halpert Feliks.
186. Hantke Marya.
187. Heinrich Aleksander.
188. Hert Szaja.
189. Hertz Aloizy.
190. Herman Adam.
191. Higersbeger Jóżef ojc.
192. Higersberger Józef syn.
193. Hilchen Oktawiusz.
194. Holc Ludwik.
195. Holc Emil.
196. Holewiński Władysław.
197. Holtorf Antoni.
198. Horbatowski Józef.
199. Hoszowski Ryszard.
200. Hrehorowicz Tadeusz.
201. Hube Karol.
202. Huszcza Tadeusz.
203. Jabłoński Eugeniusz.
204. Jagielski Gustaw.
205. Jagodziński Teofil JX.
206. Jałowiecki Aleksander.
207. Janasz Władysław.
208. Janecki Tomasz.
209. Jankowski Józef.
210. Jankowski Ludwik.
211. Jankowski Władysław.
212. Janowski Wincenty.
213. Januszkiewicz Leon.
214. Jantzen Edward.
215. Jarocki Edward.
216. Jarocki Józef.
217. Jasieńska Anna.
218. Jasieński Maksymilian.
219. Jasinowski Izydor.
220. Jelinek Maksymilian.
221. Jełowicki Wacław.
222. Jenike Ludwik.
223. Jełowiecki Adolf.
224. Jezierska Marya, hr.
225. Jezierski Karol, hr.
226. Jezierański Feliks.
227. Jordan Julian.
228. Józefowicz Ludwik.
229. Józefowicz Marya.
230. Józefowicz Michał.
231. Istomin Wsiewołod.
232. Jurzyński Władysław.
233. Iwanowicz Jan.
234. Iwański August.
235. Kalinowski Baltazar.
236. Kalinowski Ignacy.
237. Kamiński Jan - Maurycy.
238. Karnicki Józef.
239. Karniewski Wawrzyniec.
240. Karpiński Józef.
241. Karski Kajetan.
242. Karwicki Józef-Dunin.
243. Kaszewska Miłosława.
244. Kasznica Józef.
245. Kazimirska Konstancya.
246. Kernbaum Józef.
247. Kernbaum Izydor.
248. Kicka Natalia hr.
249. Kietliński Stanisław.
250. Kijewski Jan

251. Kiersnowski Władys.
252. Kiersnowska Helena.
253. Kiersnowska Floren.
254. Kiersnowski Wład.
255. Kiersnowska Karolina.
256. Kiersnowska Maniusia.
257. Kirszrot Józef.
258. KleczkowskiJózef.
259. Kleinadel Henryk.
260. Knoblauch Julian.
261. Knoll Ignacy.
262. Kobielski Norbert.
263. Kobierska Antonina.
264. Kobylański Franciszek.
265. Kohen Bernard.
266. Kokeli Józef.
267. Kokowski Andrzej.
268. Kołakowski Bolesław.
269. Komornicki Piotr.
270. Komorowicz Piotr.
271. Koncewicz Andrzej.
272. Konczykowski Ignacy.
273. Konitz Leon.
274. Konitz Teodor.
275. Kończa Paweł.
276. Korsak Marya
277. Korngold Jakób.
278. Kosiewicz Antoni.
279. Kosiński Julian
280. Kossakowski Sanisł. hr.
281. Kostecki Władysław.
282. Kostecki Józef·
283. Kotowicz Stanisław.
284. Kowalewski Aleksander
285. Kozakowska Katarzyna. (senior).
286. Kozakowska Katarzyna. (junior).
287. Kozarska Kazimiera.
288. Kozarski Bolesław.
289. Kozerski Michał.
290. Kozłowski Władysław.
291. Kozłowski Romuald.
292. Kraczkiewicz Francisz.
293. Krajewski Henryk.
294. Kraińska Włodzimiera..
295. Kramstück Marceli.
296. Kramstück Feliks.
297. Kramstück Jakób.
298. Krasicka Ludwika, hr.
299. Krasicki Zygmunt, hr.
300. Krause Władysław.
301. Kraushar Aleksander.
302. Krause J. A.
303. Kretkowski Włodzim.
304. Kronenberg Henryk.
305. Kronenberg Leop.-Jul.
306. Kronenberg Wiktor.
307. Kronenberg Wład. (sen.)
308. Kronenberg Wład.(jun.)
309. Krośnicki Stanisław.
310. Kruszewska Alina.
311. Krupowicz Maurycy.
312. Kruszewski Władysław.
313. Krysiński Ksawery.
314. Krysiński Zygmunt.
315. Kryże Władysław.
316. Krzemiński Stanisław.
317. Krzyżanowski Antoni.
318. Krzyżanowski Romuald.
319. Krzymuski Marcin.
320. Kucharzewski Henryk.
321. Kuczewski Zygmunt.
322. Kuczyńska Joanna.
323. Kuczyński Konrad.
324. Kudrewicz Jan.
325. Kulikowski Franciszek.
326. Kułakowska Katarzyna.
327. Kurman Antoni.
328. Kurnatowski Lucyan.
329. Kwapiński Stanisław.
330. Kwiatkowski Edward.
331. Kwiatkowski Wacław.
332. Lalewicz Wiktor.
333. Lapiere Henryk.
334. Landau Daniel.
335. Lande Michał.
336. Laska Stefania, z hr. Ilińskich.
337. Laskowska Izabella.
338. Laskowski Aleksander.
339. Lasocki Zygmunt JX.
340. Liebiediew Wiktor.
341. Leo Edward.
342. Lermontof Mikołaj.
343. Leśniewska Bronisława.
344. Lesser Jan, baron.
345. Lesser Stanisław, baron.

346. Leszczyński Roman.
347. Lewenthal S.
348. Lewicka Halina.
349. Lewocka Katarzyna.
350. Lijewski Ignacy.
351. Lilpop Joanna.
352. Lipiński Józef.
353. Loewenberg Jakób.
354. Lenwal Sewer. Baron.
355. Loevy Maurycy.
356. Lubelski Jakób.
357. Lubieniecki Leon.
358. Lubomirska, księżna.
359. Ładusz Jan JX.
360. Łaniewski Adam.
361. Łapiński Aleksander.
362. Łapiński Franciszek.
363. Łappa Wacław.
364. Ławrynowicz Władysław.
365. Łaźniewski Mikołaj.
366. Łącka Aniela.
367. Łempicki Władysław.
368. Łubieńska Izabella, hr.
369. Łubieński Franc., hr.
370. Łubieński Gustaw, hr.
371. Łubieński Ludwik hr.
372. Łukawski Adolf,
373. Łukomski Józef.
374. Łyszczyński Michał.
375. Machczyński Konrad. (*Przewod. w Zarządzie.*)
376. Makarowicz Antoni.
377. Makowska Alicya-Waterlow.
378. Makowski Aleksander.
379. Maksymowicz Inocenty.
380. Maleszewska Fryder.
381. Malewski Franciszek.
382. Małkowska Aleksandra.
383. Małkowski Konstanty.
384. Małuja Adela.
385. Mamroth Maurycy.
386. Marczewski Ludwik.
387. Markow Aleksy.
388. Marx Emil.
389. Maryański Edward.
390. Maternicka Mar.-Magd.
391. Maternicki Aleksander.
392. Maternicki Franciszek. (*Czł. Kom. i Zarz. i Czł. Kor.*).
393. Maternicki Henryk.
394. Matuszewska Apolonia.
395. Majzel Bronis (*Czł. Kor.*)
396 Mayzner Naftal.
397. Medeksza Henryk.
398. Meleniewska Lucyna.
399. Meleniewski Feliks.
400. Mellerowicz Wincenty.
401. Metelicka Teofila.
402. Meyer Herman
493. Meyet Leopold.
404. Michałowski Kazimierz.
405. Michałowski Ludomił.
406. Mieczkowski Jan.
407. Mierzwiński Dobiesław.
408. Mierzwiński P.
409. Mierzwiński Zdzisław.
410. Miklaszewska Walerya.
411. Miklaszewski Walenty. (*Czł. Koresp. i Kom.*)
412. Minter Karol.
413. Mirecki Wincenty.
414. Mirosławski Zygmunt.
415. Mizerski Stefan.
416. Modzelewski Leon.
417. Moldenhawer Aleksander, (*Czł. Kor. i Kom.*)
418. Montwiłł Aleksander.
419. Montwiłł Józef.
420. Montwiłł Wincenty.
421. Montwiłłowa Aleksan.
422. Montwiłłowa Zofia.
423. Montwiłł Stanisław.
424. Morgulec Bolesław.
425. Muchanow Sergiusz.
426. Murawiew Arseniusz.
427. Mycielski Józef.
428. Miniewski Stanisław.
429. Moycho Karol.
430. Nagórny Antoni.
431. Naimski Józef.
432. Narkewicz - Jodko Edward.

433. Natanson Henryk.
434. Natanson Ludwik.
435. Natanson Szymon.
436. Neuding Stanisław.
437. Neufeld Mojżesz.
438. Neubaur Joanna.
439. Neymann Aleksander.
440. Neymann Helena.
441. Neymann Kazimierz.
442. Niełowicki Rudolf.
443. Nipanicz Zacharyasz.
444. Niedzielski Stefan.
445. Nowakowski Stanisław.
446. Nowakowski Władysł.
447. Nowicki Antoni.
448. Nowosielski Julian.
449. Obrąpalski Konrad.
450. Ochimowski Feliks.
451. Ochocki Józef.
452. Oderfeld Adam.
453. Ogiński Michał książę.
454. Ogiński Bohdan, książę.
455. Okólski Antoni.
456. Okoń Konstanty.
457. Olszewski Emil.
458. Ordęga Jan.
459. Orgelbrand Hipolit.
460. Orgelbrand Maurycy.
461. Orgelbrand Mieczysław.
462. Orłowski Jan.
463. Ostrowski Stanisław hr.
464. Ostrowski Zygmunt.
465. Paidly Emil.
466. Paklerski Julian.
467. Palkowski Hubert.
468. Pankiewicz Hipolit.
469. Paprocki Emeryk.
470. Parczewski Konstanty.
471. Paszkowski Adolf.
472. Paszkowicz Kazimierz.
473. Pawińska Aniela.
474. Pawłow Marya.
475. Pawłow Aleksander.
476. Pawłowska Eliza.
477. Penkala Julian.
478. Pepłowski Władysław.
479. Perl Adam.
480. Perkowski Hipolit.
481. Peretiatkowicz Karol.
482. Petrow Włodzimierz.
483. Pęcherzewski Jan.
484. Pfejfer Stanisław.
485. Phull Aleksander.
486. Pieniążek Witalis.
487. Pik Jakób.
488. Piełsudzki Jan.
489. Piełsudzki Józef.
490. Pilecki Władysław.
491. Piniński Władysław.
492. Plater-Zyberk Woj. hr.
493. Platerowa Wiktorya hr.
494. Plater-Zyberk Feliks hr.
495. Pląskowski Romuald.
496. Plebański Józef.
497. Plebański Franciszek.
498. Plebiński Edmund.
499. Płatkowski Józef.
500. Płatkowski Teofil.
501. Podhorski Aleksander.
502. Poklewska Aniela.
503. Poklewski Alfons.
504. Połłan Anat.
505. Polczycki Tytus.
506. Polender Leopold.
507. Połujański Justyn.
508. Pomianowski Władysł.
509. Poniatowska Elżbieta hr.
510. Popiel Wincenty JX.
511. Arcybiskup Warszawski.
512. Popławski Aleksander.
513. Popławski Wojciech.
514. Poradowski Zygmunt.
515. Poradowski Konstanty.
516. Portner Apolinary.
517. Portner Maurycy.
518. Potocki August hr.
519. Powichrowski Włodzim.
520. Poznańska Dorota.
521. Poznański Maksymilian.
522. Preyss Aleksander.
523. Protasiewiczowa Kazim.
524. Prószyński Bronisław.
525. Pruszanowski Eug.
526. Przeciszewski Adolf.
527. Przestrzelski Romuald.
528. Przeździecki Konst. hr.

529. Przysiecki Michał.
530. Przystański Stanis. (*Czł. Zarz.*)
531. Puchalski Karol.
532. Puzyna Paweł, książę.
533. Raczkiewicz Stefan.
534. Raczyńska Zofia.
535. Radomski Feliks.
536. Radwan Władysław.
537. Rajzacher Alfred.
538. Rakowski Leon.
539. Rapacki Franciszek.
540. Rawicz Józef.
541. Regelman Ignacy.
542. Regelman Zygmunt.
543. Reichman Edward.
544. Reichman Henryk.
545. Reichman Józef.
546. Rembowski Aleksander.
547. Riedel Jan.
548. Rittendorf Władysław.
549. Rodkiewicz Aleksander.
550. Rodzyn Szymon.
551. Rogoziński Michał (*Czł. Kom.*)
552. Rokossowski Tomasz.
553. Romiszewski Mich. bar.
554. Römer Izydor (*Czł. Kor.*)
555. Rönne Eugeniusz, bar.
556. Rosenblum Jakób.
557. Rosengart Rudolf.
558. Rossman Ludwik.
559. Roszkowski Bartosz.
560. Roszkowski Stanisław.
561. Rostropowicz Hannibal.
562. Rotstadt Jakób.
563. Rotwand Leon.
564. Rudzki Konstanty.
565. Rulikowska Jadwiga.
566. Rusiecki Stanisław.
567. Rutkiewicz Ludwik.
568. Rutkowski Kazimierz (*Czł. Zarz.*)
569. Rychłowski Władysław.
570. Rydecki Aleksander.
571. Rykowski Teofil.
572. Ryncki Łukasz.
573. Ryttel Władysław.
574. Ryttel Józefa.
575. Samborski Piotr
576. Samojło-Sulima Stan.
577. Saniewski Konstanty.
578. Sawicka Benigna.
579. Scholtze Adolf.
580. Senewald Gustaw
581. Siedlewski-Karszo. Ale.
582. Silberberg Izydor.
583. Silberstein Samuel.
584. Skarzyński Bronisław.
585. Skarzyński Edmund.
586. Skarzyński Stanisław.
587. Skoczyński Feliks.
588. Skoryna Cezary.
589. Skrzetuski Kazimierz.
590. Skrzyński Jan (*Czł. Kor.*)
591. Skuratow Piotr.
592. Słubicki Wincenty.
593. Smolikowska Izabela.
594. Smolikowski Seweryn.
595. Sobański Kazimierz.
596. Sobański Michał.
597. Sobański Marceli.
598 Sobocki Józef.
599. Sobolew Michał.
600. Sokołowski Franciszek.
601. Sokołowski Józef.
602. Sołtan Adam.
603. Sołtan Wojciech.
604. Sołtan Władysław.
605. Sonenberg Szymon.
606. Sorgenstein Saul.
607. Sosnowski Arystarch.
608. Sosnowski Kacper.
609. Sowiński Roman.
610. Spiess Ludwik.
611. Spiess Stefan.
612. Staczyńska Rudolfina.
613. Staczyński Rudolf.
614. Starzeński Henryk br
615. Steczkowski Stanisław.
616. Stelmasiewicz Hipolit.
617. Stolzenwald Zenobia.
618. Stopczyk Jan.
619. Strakacz Władysław.
620. Strasburgier Karol.
621. Struve Henryk.

622. Stummer Edward.
(Vice-Prezes Komitetu).
623. Stummer Józef.
624. Suligowski Adolf.
625. Suligowski Lubomir.
626. Sulikowski Anzelm.
627. Sulistrowski Kazimierz.
628. Świecka Stanisława.
629. Świętochowski Leon.
630. Szczygielski Władysł.
631. Szlenkier Jan.
632. Szlenkier Karol.
633. Szlenkier Marya.
634. Szlubowski Stanisław Korwin.
635. Sznejterowicz Felicyan.
636. Sztukowski Adam.
637. Szulc Oswald.
638. Szumowski Aleksander.
639. Szuster Antoni.
640. Szuster Franciszek.
641. Szwarcenberg Józef.
642. Szwede Ludwik.
643. Szydłowski August.
644. Szyffer Samuel.
645. Szyff Józef.
646. Szymanowski Michał.
647. Taubwurtzel Maurycy.
648. Tafiłowski Władysław.
649. Tatarkiewicz Ksawery.
650. Teleżyński Władysław.
651. Teleżyński Ignacy.
652. Temler Karol
653. Timanowski Andrzej.
654. Tołkacz Juliusz.
655. Traczewski Bronisław.
656. Trębicki Antoni.
657. Tryczel Henryk.
658. Trochimowski Mikołaj.
659. Tykociner Zygmunt.
560. Tymiński Antoni.
561. Tyszkiewicz Michał, hr.
662. Tyszkiewiczowa Hel. hr.
663. Ulrich Mojżesz.
664. Unger Gracyan.
665. Vormund Meyer.
666. Waldenberg Leon.
667. Walewski Juliusz.
668. Walewski Colonna Wincenty, hr.
669. Walfisz Aron.
670. Waniórski Konstanty.
671. Wasiutyński Leonard.
672. Wasiutyński Paweł.
673. Wawrzeniecki Józef.
674. Wąsowicz Jan (*Czł. Kor.*)
675. Wendrychowski Żelisł.
676. Wereszczaka Francisz.
677. Werner Antoni.
678. Werner Bronisław.
679. Werner Edward.
680. Werner Emil.
681. Wiederschall Szymon.
682. Wielohorska Wincen.
683. Wieniawski Julian.
284. Wierzchlejski Roman.
685. Wilczyński Józef.
686. Winterrok Wilhelm.
687. Wiśniewski Ignacy.
688. Witkiewicz Ignacy.
689. Witkowski Józef.
690. Wizbek Henryk.
691. Wodzińska Józefa.
692. Wodziński Władysław.
693. Wodzyński Konrad.
694. Wojno Władysława.
695. Wojno Ludwik.
696. Wojciechowski Feliks.
697. Wojciechowski Antoni.
698. Wojciechowski Teofil.
699. Wojnarowski Feliks.
700. Wolff Andrzej.
701. Wolff Robert.
702. Wolmer Wacław.
703. Wołowski Stanisław.
704. Wołowski Władysław.
705. Wołodkowicz Konstan.
706. Wortman Teofila.
708. Wosiński Andrzej.
709. Wosiński Józef.
710. Wróblewski Przemysł.
711. Wrotnowska Gabryela.
712. Wrotnowski Lucyan.
713. Wrześniowski Fabian.
714. Wygonowski Konstanty.

715. Wysocka Helena.
716. Zajączkowski Ludwik.
717. Zakrewskij Ignacy.
718. Zalewska Balbina.
719. Zalewski Konstanty.
720. Zaleski Seweryn.
721. Załęski Maurycy.
722. Zamoyski August Hr.
723. Zamoyski Stanisław Hr.
724. Zamoyski Ksawery Hr.
725. Zarzycka Franciszka.
726. Zasztowt Karol.
727. Zawadzki Józef Bohdan.
728. Zawadzki Stanisław.
729. Zawadzka Oktawia.
730. Zawisza Jan.
731. Zbikowski Albin.
732. Zbyszewski Ksawery.
733. Zieliński Juliusz.
734. Zieliński Stefan.
735. Zienkowicz Władysław.
736. Żółtyński Daniel.
737. Żychliński Ludwik.
738. Żurkowski Gustaw.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	I. Powiat warszawski.	
1	Brühl Emil.	Targówek.
2	Kubiak Wojciech JX.	Służew.
3	Łuszczewski Jan Paweł	Pęcice.
4	Mokotów Gmina	Mokotów.
	2. Powiat Błoński.	
1	Bender Szaja	Grodzisk.
2	Boski Stanisław	Ojżanów.
3	Chronowska Zofia.	Badowo-Kłody.
4	Ciołkowski Władysław	Grzmiąca Puszcza.
5	Cygler Dawid	
6	Dangiel Zygm.	
7	Dąbrowski Czesław.	Rokitno.
8	Demby Stanisł.	Bosin.
9	Dittrich Karol	Żyrardów.
10	Dittrich Teresa	"
11	Dmochowski Br.	Guzów.
12	Eisenberg Binem	Mszczonów.
13	Garvie Piotr	Żyrardów.
14	Grundsztein Izraael.	Mszczonów
15	Gutgeld Lewy	Grodzisk.
16	Haupt Wilchelm	Żuda Guz.
17	Hielle et Dittrich	Żyrardów.
18	Hielle Edward (senior)	"
19	Hielle Edward junioior)	"
20	Janasz Adolf	Płochocin.
21	Janasz Daniel	Wolica.
22	Jewurek Emilia	Żyrardów.
23	Kalisz-Rabin	Mszczonów.
24	Knaster Michał	Grodzisk.
25	Koch Paweł	Oryszew.
26	Kosiński Zygm.	Chylice.
27	Kossut Stefan.	Żyrardów.
28	Łaszczyński Ad.	Kampinos
29	Marcellin Lud.v.	Ruda Guzowska.
30	Mrokowski Leon	Drzewiec.
31	Myszczyński Kazimierz	Żaby.
32	Neuhauz M.	Grodzisk.
33	Nowacki Władysław.	Ruda Guzowska.
34	Oppenheim Paulina	Wiskitki.
35	Oppenheim Roman	"
36	Oppenheim Zofia	"
37	Orłowski Henryk	Grodzisk.
38	Palimączyński Brunon	Kozery.
39	Rucz Juliusz	Faszczyce.
40	Schür Wiktor	Guzów.
41	Sennicki Konst.	Żyrardów.
42	Tzolc Ferdynand	Grodzisk.
43	Tomczak JX.	Wiskitki.
44	Taub Icek	Mszczonów.
45	Wątróbski Mikołaj	Żyrardów.
46	Wentzl Adolf. (*Czł. Kor.*)	Krasnicza Wola
47	Weinberg Aron	Grodzisk.
	3. Powiat Gostyński.	
1	Fiszer Józef (*Czł. Kor.*).	Podczachy.
2	Garczyński Włodzimierz	Brudno.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
3	Grzybowski Kar.	Skrzeszewy.
4	Krosnowski Eustachy.	Koszelew.
5	Małkowski Lud.	Trembki.
6	Matłaszyński Julian.	Sanniki.
7	Słubicki Czesław	Kamień.
8	Szcześniewski Robert.	Ryki.
9	Wiśniewski Wincenty	Mroga.
10	Zakrzewski Fel.	Wola Trembska.

4. Powiat Grójecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Boniecki Adam	Świdno.
2	Brauliński Jan JX.	Góra Kalwarya.
3	Chłapowski Mich.	
4	Dal-Trozzo Antoni.	Michałów.
5	Domański Ant.	Jeleń.
6	Grobicki Aleksander.	
7	Jabłoński Józef.	Kossew.
8	Jackowski Flor.	Wodziczna
9	Kattal Bernard.	Kobylin
10	Krukowski Tomasz	z pow. Kutnowskiego.
11	Łaszcz Ludwik.	Staniszewice
12	Mysyrowicz Władysław	Łoś.
13	Nawrocki Teofil	Jarochy.
14	Okęcki Władysł.	Brzesce.
15	Potulicki hr. Włodzimierz	Obory.
16	Segno Ksawery	Kawenczyn,
17	Smorczewski K.	Zielone.
18	Sokołowski Wł. (*Czł. Kor.*).	Biejkowska Wola.
19	Sosnowski Włodzimierz	Tarczyn.
20	Stremer Aleksander.	Petrykozy.
21	Zgleczewski Wojciech	Tarczyn.

5. Powiat Kutnowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Czarnowski Al. (*Czł. Kor.*)	Łęki.
2	Czarnowski Art.	Mirosławice.
3	Czarnowski Jul.	Kutno.
4	Grużewski Flor.	Dęb.-góra.
5	Kowalski Jan.	Kutno.
6	Lipiński H. A.	Dzierzbna.
7	Łojewski Olimp.	Kaleń.
8	Napieralska Am.	Bolawka.
9	Orsetti Wilhelm.	Zaborów.
10	Skarzyński Fel.	Poborz.
11	Śliwiński Janusz.	Dworne. Kaszewy
12	Śliwiński Ignacy.	Rybie.
13	Śliwinski Wład.	Kaleń.
14	Stępkowski Win.	Klonowice.
15	Stokowski Tymoteusz.	Plecha Dąbrowa.
16	Suchorki Klem.	Sleszyn.
17	Walewski Wład.	Miłonice.
18	Walewsk.i Win.	Dzierzbice.
19	Wodziński Wład.	Ktery.
20	Zieliński Antoni.	Kalinowka.

6. Powiat Łowicki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Eichhorn Ferd.	Łowicz.
2	Myszczyński Józ. (*Czł. Kor.*)	Wola Szydłowiecka.
3	Sarbiewski Rud.	Łowicz.

7. Powiat Miński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Kurtz Zygmunt	Otwock.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
2	Szeliska Paul.	Suffczyn.
3	Zawadzki Maks. (*Czł. Kor.*)	Sobiekursk.

8. Powiat Radzymiński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Chmielewski Stanisław	Kraszew.
2	Czarnowski Maksymilian	Jaktory.
3	Gąsiorowski Kazimierz.	Kraszew.
4	Hann Stanisław	Chruściele.
5	Janicki Karol	Wioska Radzymińska.
6	Jażwińska Kamilla.	Rudzienko.
7	Kołakowski Zdzisław	Dreszew.
8	Nowodworski Jan (*Czł. Kor.*).	Guzowatka.
9	Von-Egert Jan	Slężany.

9. Powiat Skierniewicki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Arczyński Kaz. (*Czł. Kor.*).	Skierniewice
2	Górska Marya	Pękoszewska Wola.
3	Górski Antoni	„
4	Górski Jan	„
5	Górski Jan (jun.)	„
6	Górski Konstanty	„
7	Górski Ludwik.	„
8	Kozłowski Wł.	Skierniewice
9	Pietrusiński Zygmunt	„
10	Zajewski Zygm.	Studzieniec.

10. Powiat Sochaczewski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bolechowski An.	Rozlazłów.
2	Bolechowski Fel.	Tułowice.
3	Bruszewski Piotr	Młodzieszyn.
4	Donimirski Zygmunt	Kożuszki.
5	Garbolewski Aleksander Kazim.	Czerwonka.
6	Garbolewski Leonard.	„
7	Garbolewski Wł.	„
8	Grzybowski Antoni	Żdżarów.
9	Karnkowska Ludwika	
10	Łuszczewski Br.	Jeżówka.
11	Malewski Józef	Oryszew.
12	Naimski Aleks.	Rokotów.
13	Woroniecki Paweł, książe	Bielice.
14	Zabłocki Karol	
15	Zielińska Wiktorya	Gradowo.
16	Zieliński Bronisław (*Członek Kor.*)	Trojanów.

11. Powiat Nieszawski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Berner Juliusz	Poczałkowo.
2	Berner Robert	Sierzchowo.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
3	Biberstein Hugo	Nieszawa.
4	Bilewski Tomasz	Borucin.
5	Biesiekierski Włodzimierz.	Płowce.
6	Bogatko Antoni	Sieroczki.
7	Bojańczyk Helena.	Jaranowice.
8	Bogusławski Henryk	Siniarzewo.
9	Busse Ludwik.	Niegibalice.
10	Chrząszczewski Aleks.	Wierzbinek.
11	Celiński Maksymilian	Sędzin.
12	Gostomski Karol	Borucin
13	Górski Teodor	Świerczyn.
14	Gregor Henryk	Borucinek.
15	Hlebicki Józefowicz Wacław	Gradowo
16	Kunkel Paweł	Zagajewice.
17	Łępicki Kazim.	Krotoszyn
18	Modliński Józef	Krzywosądz.
19	Osięciny Gmina	Osięciny.
20	Rozdejczer Józef	Kryszkowice.
21	Rudnicki Antoni	Biskupice.
22	Skarbek hr. Józef (*Czł. Kor*).	Osięciny.
23	Skarbek hr. Karolina	"
24	Sokołowski Eustachy	Sadlno.
25	Sokołowski Michał	Głuszyn.
26	Trzcieniecki Maksymilijan	Aleksandrow.
27	Zielińska Otylia	Broniewo.

12. Powiat Włocławski *).

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bereśniewicz Al. Ksiądz Biskup	Włocławek
2	Böhm Augusta	Fabryka cykoryi
3	Braun Józef Ferdynand	Włocławek.
4	Czamański Leopold	"
5	Dobrowolski Władysław	"
6	Ebert Henryka	
7	Findeisen Gust.	Sniłowice.
8	Kosiński Floryan JX.	Włocławek.
9	Kretkowski Bronisław	Więcławice.
10	Kretkowski Emil	Baruchowo.
11	Lewiński Herman	Włocławek.
12	Lipski Karol	Strzygi.
13	Mierzwiński Seweryn	Kruszynek.
14	Mniewska Joanna	Lubraniec.

*) Korespondentem tego powiatu jest hrabia Józef Skarbek, zamieszkały w powiecie Nieszawskim.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
15	Orpiszewski Stanisław	Kłóbka.
16	Ostaszewski Antoni	Włocławek.
17	Partowicz Julian	"
18	Peretz Gustaw	"
19	Rutkowski Mar.	Kamionna.
20	Śliwiński Jan JX.	"
21	Śmitkowski Mak.	Kurów.
22	Tabaczyński Makary	Redecz Wiel.
23	Zaborowski Stanisław	Zbijewo.
24	Zieliński Józef.	Katarzyna.

II. GUBERNIA KALISKA.

Miasto Kalisz.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Czyński Aleksander	Kalisz.
2	Esse Teodor.	"
3	Grodziecki Hipolit.	"
4	Grünfeld Szymon	"
5	Idzikowski Edmund	"
6	Kiedrzyński Luc.	"
7	Kolasiński Tomasz	"
8	Korycki Józef.	"
9	Landau Aleksander	"
10	Łopuski Zenon.	"
11	Marjewski.	"
12	Nieniewska Alek.	"
13	Parczewski Alf.	"
14	Paszkowski Alf.	Kalisz.
15	Puchalski Winc.	"
16	Radwan Józef (*Czł. Kor.*).	"
17	Rephan August	"
18	Ruszkowski Kaz.	"
19	Sulimierski Jacek	"
20	Weigt Karol	"
21	Załuskowski Erazm	"
22	Zdziennicki Jan	"

13. Powiat Kaliski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Celiński Zygm.	Kosmów.
2	Chrzanowski Henryk	Jastrzębniki.
3	Czartkowski Julian	Rożdżały.
4	Jarociński Win.	Pietrzyków.
5	Łaszczyński Zyg. (*Czł. Kor.*).	Kamień.
6	Rydecki Aleks.	Przezpolew.
7	Wyganowski Zygmunt	Warszówka.

14. Powiat Kolski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bardziński Flor.	Lisice.
2	Błędowski Feliks	Krzewata.
3	Jamnicki Edw.	Posięków.
4	Karwowski Józef	Grodna.
5	Kłobukowski Aleksander.	Powiercie.
6	Kosiński Karol	Ponętów górny.
7	Kożuchowski Józ.	Brudzyn.
8	Krąkowski Artur	Tarnówka.
9	Morawski Zbig.	Izbica.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
10	Postolski Józef	Ozorzyn.
11	Słubicki Albin. (*Czł. Kor.*).	Lubstowo.
12	Steinborn Józef.	Tarnówka.
13	Szubert Adam	Ostrów.
14	Trzaskowska Natalia	Trzenkosze.
15	Zielonka Leopold	Mniewo.
	15. Powiat Koniński.	
1	Bossak Ludwik	
2	Bronikowska Jadwiga	Żychlin.
3	Chmielewski Józef	Złotków Rychwalski.
4	Garszyński	Szyrzyn.
5	Gościmski Julian	Krągola.
6	Karnkowska Mar.	Biskupice.
7	Kołtuński Lud.	
8	Kwilecka hrabina Honoryna	Maliniec.
9	Mierzyński Wład. (*Czł. Kor.*).	Wąsosze.
10	Milewski Bolesław.	Mikorzyn.
11	Sander Salomon	
12	Taczanowski Zygmunt	Biskupice.
	16. Powiat Łęczycki.	
1	Balków Gmina	Balków.
2	Boetticher Łuk.	Sielce.
3	Boetticher Władysław.	Parski.
4	Bronikowski Ant.	Łęka.
5	Bystydzieński Antoni	
6	Chaniecki Józef	Topola.
7	Ciemniewski Ar.	Gledzianówek.
8	Cuevas Konstan.	Łęczyca.
9	Czarnowski Eust. (*Czł. Kor.*)	Gay.
10	Dzierzbicki Kaz.	Tkaczew.
11	Fijałkowski Wojciech	Idzikowice.
12	Gryżewski Kaz.	Różyce Żmijowe.
13	Jannasz Wład.	Ozorków.
14	Kretkowski Mieczysław	Pokrzywnica
15	Lipschitz H.	Ozorków.
16	Łebkowski Wł.	Pęcławice.
17	Łukowski Błażej	Łęczyca.
18	Michelis Kazim.	Rybitwy.
19	Niedziałkowski Wiktor	Sulkowice.
20	Odechowski Ant.	Siedlew.
21	Odechowski Wacław	Szarawizna.
22	Osiński	Szłapy.
23	Ostrowski Wincenty	Łęczyca.
24	Otocki Nikodem	Spędoszyn.
25	Prądzyński Wł.	Leźnica Wielka
26	Radoszewski Józ.	Byszew.
27	Rzechte D. W.	Ozorków
28	Schlosser Henryk.	"
29	Schlosser Karol	"
30	Swietlicki Władysław	Łętkowice.
31	Teichert Konrad	Łęczyca.
32	Trzaskowski Gustaw	Goślub.
33	Weil Robert	

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
35	Zieliński Antoni	Piaski.
36	JX. Zydanowicz A.	Łęczyca.

17. Powiat Sieradzki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Maimon Wilh.	Sieradz.
2	Nencki Adam (*Czl. Kor.*)	Boczki.
3	Prądzyński Win.	Kobierzycko
4	Raźniewski Dr.	Sieradz.
5	Rembowska Teofila.	Wzgórz.
6	Stawiski Edm.	
7	Szyker A.	Szadek.
8	Wężyk Jan.	Bełdów.
9	Wierzchlejski Teodozy	Karsznice.

18. Powiat Słupecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Chełmski Wład. (*Czl. Kor.*).	Łukomin.
2	Dąbski Stefan	Ciążeń.
3	Gliszczyński Zygmunt	Tonice.
4	Goltz Gustaw	Łądzie.
5	Miączyński H. Władysław	Trąbczyn w W. ks. pozn.

19. Powiat Turecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bogdański Stan.	Miłkowice.
2	Dzierżawski Jan	Strzałków.
3	Golcz Włodzim.	Piętno.
4	Kłokocki B.	Smaszew.
5	Pstrokoński Ign. (*Czl. Kor.*).	Ustków.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
6	Puławski Ludomir	Grzymiszew
7	Zaborowski Al.	Głuchow.

20. Powiat Wieluński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Engler	Wieluń.
2	Heimann Adolf	Praszka.
3	Konopacki Ferd.	Wieluń.
4	Łubieński Honor.	Starzenice.
5	Łubieński Józef	"
6	Mamelok	Praszka.
7	Morzycki Włodz.	Niedzielsko.
8	Rubach	Walichnowo
9	Taczanowski Gustaw (*Czl. Kor.*)	Ruda.
10	Trepka T.	Mokrsko.

III. GUBERNIA KIELECKA.

Miasto Kielce.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Amalicki	Kielce
2	Ateński Józef.	"
3	Batogowski Tom.	"
4	Domaszewski Leopold	"
5	Fritsch Karol	"
6	Grabowski Zyg.	"
7	Kuliński Biskup Dyecezyi	"
8	Łuszczkiewicz Stef. (*Czl. Kor.*)	"
9	Oraczewska Marya	"
10	Piasecki Władysław	"
11	Plec	"

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie	Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
11	Redych Sędzia.	Kielce.		**23. Powiat Miechowski.**	
12	Różycki Er. (*sen.*)	„	1	Bocheński Fran.	Czuszów.
13	Różycki Er. (*jun.*)	„	2	Bzowski Cypryan	Nieszków.
14	Sakowicz	„	3	Bzowska Józefa	„
15	Szewicz.	„	4	Dąbski Teofil.	Tczyca.
16	WaniewiczMarya	„	5	Godlewski Kor.	Marchocice.
	21. Powiat Kielecki *).		6	Godlewski Gabr. (*Czł. Kor.*).	Klonów.
1	Lipski Gabryel	Piaski.	7	Helcel Antoni	Rzędowice
2	Lisicki, Franc.	Suchedniów.	8	Katerla Ludwik	Zarogów.
3	Oraczewski Lud.	Morawica	9	Kugler Ludwik.	Moczydło.
4	Ostrowski Ant.	Oblęgor.	10	Mieszkowski Bronisław JX.	Proszowice.
	22. Powiat Jędzejowski.		11	Nowosielski Seweryn	Błogocin.
1	Borkiewicz Sew.	Piołunka.	12	Ostaszewski Teofil	Ulina.
2	Cheliński Franc.	Kotlice.	13	Popiel Konstanty	Czaple Wielkie.
3	Chwalibóg Wład.	Sędziszów.	14	Penot Antoni	Jazdowice.
4	Chwalibóg Zyg.	Pawłowice.	15	Piskorski Antoni	Miechów.
5	Heller Gwido		16	Rudzki Piotr	Dziewięcioły
6	Kalinka Adam	Piotrkowice.	17	Rudzki Krzysztof	Słomniczki.
7	Kozłowski Józef	Deszno.	18	Sulnicki Jan	Szczepanowice.
8	Laskowski Ant. (*Czł. Kor.*)	Opatkowice Murowane	19	Woźniakowska Marya	Polekarcice.
9	Laskowski Michał	Sieńsko.		**24. Powiat Olkuski.**	
10	Linowski Stanisł.	Jaronowice.	1	Bystry Badeni P. (*Czł. Kor.*).	Małoszyce.
11	Lipiński Wład.	Lubcza.	2	Helcel Sternstejn Tadeusz.	Owczary.
12	Makulski Józef	Dzierżgów.	3	Józefowicz-Hlebicki Henryk	Chechło.
13	Olszowski Sławomir	Złotniki.			
14	Schmit Bolesław	Strzeszkowice.			
15	Suchecki Bruno	Potok Wielki			
16	Suchecki Ignacy	Rakoszyn.			
17	Suchecki Stanisł.				
18	Wielopolski Br.	Zegartowice.			
19	Tiede Ignacy	Karsznice.			

*) Korespondentem Towarzystwa na powiat Kielecki jest p. Łuszczkiewicz Stefan, zamieszkały w Kielcach.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
4	Meleniewski Dyonizy.	Pilica.
5	Newelski Stanisław.	Olkusz.
6	PrzybyłkoJan JX.	Pradła.
7	Rycharski Luc.	Korzkwia
	25. Powiat*) Pińczowski.	
1	Dębiński Juliusz	Góry.
2	Freiman Stefania	Kije.
3	Gaszyński Konstanty.	Kopernia.
4	Jastrzębski Stan.	Jurków.
5	Kamocki Antoni	Ostrow-Piekary.
6	Mayzel Atanazy	Zagoście.
7	Mieszkowski Rudolf	Brzeście.
8	Pusłowski Hr. Zygmunt	Czarkowy.
9	Wielopolska hr. Albertyna	Chroberz.
10	Zaleski Jan JX.	Pińczów.
	26. Powiat Stopnicki.	
1	Chwalibóg Feliks	Siechów.
2	Głuski Gustaw	Wierzbica.
3	Godefroi Józef	Solec
4	ŁuniewskiErazm	Gnojno.
5	Meizel Władysław.	
6	Oskner Mikołaj	Sichów.
7	Popiel Jan	Wójcza.
8	Sielski Stanisław	Sladków.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
9	Solnicki Władysław.	Rzędów.
10	Stojowski Alfred	Strzelce.
11	Tański Zdzisław	Łagiewniki.
12	WyrzykowskiDr. (*Czł. Kor.*).	Stopnica.
	27. Powiat Włoszczowski.	
1	Potocki hr. Rod.	Chrząstów.
2	Schütz Adolf (*Czł. Kor.*).	Biała Wielka
3	Zbijewski Jan.	Nakło.
4	Zbijewski Michał	Siedliska.
5	Zwierkowski Tadeusz.	Rożnica.
	IV. GUBERNIA LUBELSKA.	
	Miasto Lublin.	
1	Artzta księgarnia	Lublin.
2	Bogucki Marceli	,,
3	Ciświcki Teofil.	,,
4	Gałecki Józef	,,
5	Hajkowicz Stanisław.	,,
6	Janiszewski Aleksander.	,,
7	Janiszewski Jan	,,
8	Illustrowski Stan. (*Czł. Kor.*)	,,
9	Juściński Wiktoryn	,,
10	Koziejewski Szymon JX.	,,

*) Czł. Kor. na powiat Pińczowski jest Członek stały p. Deskur Andrzej z Sancygniowa.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
12	Koglarski Wł. JX.	Lublin.
13	Maślakiewicz Dominik	"
14	Meyersohn Bernard	"
15	Moskalewski Feliks	"
16	Nowicki Józef	"
17	Okorski Franciszek	"
18	Rosenblat Szmul	"
19	Semadeni Kacper	"
20	Sobolewska Ludwika	"
21	Strachociński Józef	"
22	Vetter Karol	"
23	Wasiutyński Feliks	"
24	Woliński Henryk	"
25	Zaremba Roman	"

28. Powiat Lubelski *).

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Brzeziński Ant.	Strzeszkowice.
2	Budny Ignacy	Kośminek.
3	Domański Aleksander	Markuszew.
4	Grodzicki Felicyan	Wojciechów.
5	Koźmian Jan	Wierzchowiska.
6	Mazurkiewicz Jan	Bystrzejewice.
7	Morhonowicz W.	Trawniki.
8	Platzer Aleksandra.	Nałęczów.
9	Stadnicki hr. St.	Osmolin.
10	Stein Herman	Jakubowice Murowane.
11	Swieżawski Wincenty.	Palikije.
12	Węgliński Alfred	Konopnica.
13	Zembrzuski Władysław.	Brzezice.

29. Powiat Biłgorajski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Malhomme Leon	Sola.
2	Skubiszewski Franc. JX.	Krzeszów.
3	Stoboy Edward (*Czł. Kor.*).	Naklik.
4	Wisłocki Bolesł.	Biłgoraj.
5	Welczer Samuel	Lipiny.

30. Powiat Chełmski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bielski Wincenty	Uhro.
2	Gałęzowski Boh.	Husynne.
3	Grabowiecki Wincenty	Niedziałowice.
4	Kończewski Józef	Brzeźno.
5	Piotrowski Adolf	Bezek.
6	Rostworowski A.	Milejów.
7	Rulikowski Ant.	Garbatówka.
8	Rzewuski Dom.	Sielec.
9	Rzewuski Stan.	Trawniki.

*) Czł. Kor. na powiat Lubelski jest p. Illustrowski Stanisław.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
10	Suchodolski Eust.	Leszczany.
11	Swiecki Wład.	Staw.
12	Woroniecki książe Mieczysław. (*Czł. Kor.*).	wieś Kanie.
13	Zakrzewski Ign.	Siedliszcze.
	31. Powiat Hrubieszowski*)	
1	Bocheński Hipol.	Hrubieszów.
2	Cieszkowski R.	Iwanice.
3	Chądzyński Ad.	Różki.
4	Chrzanowski Ed.	Kobło.
5	Chrzanowski St.	Teptiuków.
6	Chrzanowski Wiktor	Moroczyn.
7	Gąsiorowski St.	Dobromierzyce.
8	Głogowski Adam	Strzyżów.
9	Grotthus Gustaw	Dziekanów.
10	Kaczkowski Gust.	Moniatycze.
11	Kiciński Mieczysław	Białopole.
12	Koskowski Henr.	Tyszowice.
13	Kotlice Gmina	Kotlice.
14	Łobaczewski August	Obrowice.
15	Maciejowski Leon	Danczypol.
16	Milowicz Kazim.	Modryń.
17	Nowakowski M.	Bereźnica.
18	Plate Rudolf.	
19	Podhodoreński Włodzimierz	Hrebenne.
20	Pohorecki Adam	Terebiń.
21	Pohorecki Edw.	Cichobórz.
22	Rakowski Ludw.	Dobóżek.
23	Rogowski Wojciech JX.	
24	Rulikowski Win.	Mircze.
25	Skarzyński Lud.	Strzyżów.
26	Skomorowski M.	Skomorochy Wielkie.
27	Suffczyński Kac.	Hostynne.
28	Świdziński Rom.	Bohutycze.
29	Szydłowska Eliza	Werbkowice
30	Szydłowski Ant.	
31	T-wo Rolnicze Hrubieszowskie	Dziekanów.
32	Weychert Emil.	Szystowice.
33	Wierciński Gus.	Radostów.
34	Wybranowski L.	Łasków.
35	Wydżga Bogusł.	Tuczempy.
	32. Powiat Janowski.	
1	Braun Aleksan.	Kraśnik.
2	Feręzewicz Julian	
3	Kowalski Tad.	Olbięcin.
4	Łempicki Konst.	Stojeszyn.
5	Łopuski A. JX.	
6	Marcinkowski G.	Moniaki.
7	Metelski JX.	Boby.
8	Przegaliński Rob.	
9	Przanowski Ad.	
10	Siekierzyński JX.	
11	Solman Karol	
12	Suchodolski hr. Eligiusz	
13	Zembrzuski Wł. (*Czł. Kor.*).	Moniaki.
	33. Powiat Krasnostawski.	
1	Buliński Edward	Gorzków.

*) Członkiem korespondentem jest pan Rulikowski Zdzisław.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
2	Chądzyński Medard	Oleśnik.
3	Chądzyńska Wanda	"
4	Czyżewski Wł.	Tarnogóra.
5	Konkowski Mich.	Krasnystaw.
6	Kołaczkowski Edward	Suchodoły.
7	Koszarski Przemysław (*Czl. Kor.*)	Wierzchowina.
8	Migurski Wiktor	Krasnystaw.
9	Plewiński Erazm	Orchowice.
10	Rzuchowski Henryk	Płonka.
11	Smorczewski Adolf	Żdżanne.
12	Sokołowski Kon.	
13	Suchodolski Jan.	Wierzchowiny.
14	Szydoczyński Antoni JX.	Krasnystaw.
15	Turczyński Maurycy	Bobrowe.

34. Powiat Lubartowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bogdanowicz Jan	Nadrybie.
2	Grodzicki Leopold	Pojzdów.
3	Egorow Nestor	Lubartów.
4	Rzepiński Rom. (*Czl. Kor.*).	"
5	Sonnenberg Tekla	Kijany.
6	Węgleński Wł.	Ziołków.
7	Zamoyska hr. An.	Kozłowka.
8	Zamoyski hr. Konstanty	"

35. Powiat Nowo-Aleksandryjski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Ciągliński Józef	Demblin.
2	Cywiński Ludomir	Kamień.
3	Domaszewska Anna	Kamień.
4	Kempiński Adolf	Borowa.
5	Kleniewski Władysław.	Opole.
6	Kulesza Feliks JX.	Puławy.
7	Łaniewski Wołk Stanisław	Bronice.
8	Offenberg baron	Polanówka.
9	Orłowski Bolesł.	Puławy.
10	Pasiutewicz Ks.	"
11	Szczypiorski St.	Braciejowice
12	Werner Tomasz (*Czl. Kor.*)	Włostowice.
13	Wessel Miecz.	Karczmiska.
14	Wessel Stanisław	Kębło.
15	Wiciejewski Lud.	Puławy.

36. Powiat Tomaszowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Brzowski Antoni	Oszczów.
2	Głogowski Ant.	Zubowice.
3	Głogowski Jan	Przewale.
4	Rakowski Jan	Nabroż.
5	Rozwadowski Tomisław	Honiatyń.
6	Rulikowski Edward.	Kotlice.
7	Rulikowski Zdzisław (*Czl. Kor.*)	Honiatycze.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
8	Sierakowski Jul.	Cześniki.
9	Skrzyński Stanisław	Posadów.
10	Skurzyński Stanisław JX.	Tomaszów
11	Świeżawski Eust.	Łykoszyn.
12	Świeżawski Tadeusz.	,,
13	Świeżawski Wac.	Żerniki.

37. Powiat Zamojski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Chmyzowski Michał	
2	Głogowski Walenty	Średnie.
3	Gorzkowski Władysław	Ujazdów.
4	Jackowski Nostitz Aleksander	Podłopol.
5	Kinderfreund Maks.	Zamość.
6	Kłossowski Karol	,,
7	Krzęciewski Stanisław.	Radzięcin.
8	Krzęciewski Władysław.	Sułowice.
9	Malczewski Kor.	Sitno.
10	Małuja Julian	
11	Sajkiewicz Lud. (*Czł. Kor.*).	Chyża.
12	Skawiński Ludwik.	Monastersk.
13	Skrzyński Zygmunt.	Zamość.
14	Tarnowski hr. Adam	Zamość.
15	Zawadzki Ignacy.	Udrzyce.

V. GUBERNIA ŁOMŻYŃSKA.

Miasto Łomża.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Andruszkiewicz Paweł JX.	Łomża.
2	Blanksztein Salomon	,,
3	Giełczyński Beer	,,
4	Jundził Napoleon (*Czł. Kor.*).	,,
5	Małowieski Józef	,,
6	Piotrowski Adam	,,
7	Poradowski Jan	,,
8	Tock Ludwik	,,
9	Tykociner Nachman	,,

38. Powiat Łomżyński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Kisielnicka Wiktorya.	Janczew.
2	Konarzewski JX.	Piątnica.
3	Rzętkowski Ant.	Jeziorko.

39. Powiat Kolneński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Heltman Aleksandra	Stawiski.
2	Kisielnicka Jadwiga.	Korzeniste.
3	Kisielnicka Joanna.	Stawiski.
4	Lasocki Ignacy.	Poryte.
5	Lasocki Stanisł. (*Czł. kor.*).	Dzierzbie.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
6	Pieniążek Fran.	Stawiski.
7	Pieniążek Wik.	Korzeniste.
8	Włostowski JX.	Poryte.
9	Załuski Jan	Korzeniste.

40. Powiat Mazowiecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Choiński K. JX.	Kobylin.
2	Dworakowski JX.	Sokoły.
3	Dziekoński Onuf. (*Czł. Kor.*).	Dobki.
4	Jaczyński Gust.	Stelmachów.
5	Kruszewski K. JX.	Tykocin.
6	Kierznowski St.	Szepietów.
7	Kozłowska Julia.	Kurów.
8	Markowski K. JX.	Kuczyce.
9	Mossakowski Fr.	Lipniki.
10	Piotrowski Fran.	Złotorya
11	Rostworowski hr. Aleksander.	Stelmachów.
12	Starzyński K. hr	Pietków.
13	Starzyński A. hr	Hanorata g. Hersońska.

41. Powiat Makowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Gniazdowski Kar.	Czarnostów.
2	Gniazdowski Mar. (*Czł. Kor.*)	Łukowe.
3	Schür August.	"
4	Schür Julia	"
5	Schür Władysł.	Zawady.
6	Szpakowski Hip.	Magnuszew.

42. Powiat Ostrowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Awejde Edward (*Czł. Kor.*)	Ostrów.
2	Godlewski Tomasz JX.	Czyżewo.
3	Jarmutowski Ad. JX.	Ostrów.
4	Łojko Ignacy	"
5	Miller Konstanty	Ostrów.
6	Sokołowski Leon	Czyżew.
7	Stawirej Ant. JX.	Brok.
8	WelońskiKaz.JX.	Brańszczyk.

43. Powiat Ostrołęcki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Budny Teofil	Rembisze.
2	Czerniejewski W.	Dzbenice.
3	Czerniejewski T.	Czarnowice.
4	Glinka Mikołaj	Szczawin.
5	Glinka Antoni (*Czł. Kor.*).	"
6	Górski Franc.	Jemieliste.
7	Górski Zdzisław	Ponikiew Mała.
9	Grodzki Ant. JX.	Gaworów.
8	Marchwicki Stan.	Brzeźno.
10	Reichel Kon. JX.	Kadzidło.
11	Schür Aleks.	Stylongi.
12	Skowroński Szymon JX.	Czerwin.
13	Tymiński Teod.	Ostrołęka.
14	Zambrzycki Jan	Zambrzyce.

44. Powiat Pułtuski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Dembiński St.	Niestępowo
2	Dłużewski Józef	Pobyłków.
3	Chełmicki St.	Ołdaki.
4	Jaworowski Leon	Obryte.
5	Modzelewski W.	Głabczyn.
6	PonikiewiczGus.	Przewodowo
7	Przyłubska Cec.	Zatory.
8	Rudnicki Stanisł. (*Czł. Kor.*).	Łubienica.
9	Sommer Alfons	Sokołowo.
10	Wierniewicz S.	Drwalew.
11	Zambrzycki Zyg.	Gostkowo.

45. Powiat Szczuczyński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bońkowski Adolf	Pomiany.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
2	Bzura Adolf	
3	Chojnowska Mich.	
4	Chojnowski Gustaw.	Ciemianka.
5	Filipkowski Wacław.	Obrytki.
6	Gołembiewski Seweryn	Niedźwiedzica.
7	Przyjemski Maurycy. (*Czł. Kor.*)	Glinki.

VI. GUBERNIA PIOTRKOWSKA.

Miasto Piotrków.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Aleksandrowicz F.	Piotrków.
2	Birencwejg Bronisław.	„
3	Burgdhard Karol	„
4	Gampf Józef	„
5	Goldlust Rozalia	„
6	Gustowski Antoni.	„
7	Hentschke Lud.	Tomaszów.
8	Hausbrant Wikt.	Piotrków.
9	Heinrich Adolf	„
10	Horowicz Nathan	„
11	Kański Jordan	„
12	Knothe Karol.	Tomaszów.
13	Kochanowski Jan	Piotrków.
14	Krasuski Lejzor.	„
15	Krajcewicz Wł. (*Czł. Kor.*)	„
16	Krzywicka Felic.	„
17	Libicki Tomasz	„
18	Łazucki August	„
19	Markiewicz Ign.	„
20	Mianowski Ksaw.	„
21	Okoń Marcin	„
22	Psarska Klemen.	„
23	Russocki Ludomir.	Piotrków.
24	Seredyński Wincenty.	„
25	Smolechowski Sylwester	„
26	Srednicki Stan.	„
27	Strzelecki Konst.	Łochińsko.
28	Waks Ch. L.	Piotrków.
29	Warwarin Włod.	„
30	Zalewski Wład.	„
31	Żakowski Aleks.	„

46. Powiat Piotrkowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Gogolewski Woj.	Kamocinek.
2	Jaszowski Stan. (*Czł. Kor.*)	Łęki.
3	Manugiewicz Józ.	Grabica.
4	Rogoziński Ign.	„
5	Rudzki Karol	Dobrzelew.
6	Stokowski Aleks.	Wrużbice.

47. Powiat Będziński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Ciechanowski St. (*Czł. Kor.*)	Grodziec.
2	Ordęga Karol	Żarki.
3	Reicher Henryk	Sosnowice.
4	Schultz Anna	Zawada.

48. Powiat Brzeziński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Hanczke Ernest	Ziewańce.
2	Lemański Kazim. (*Czł. Kor.*)	Bratoszewice
3	Skarbek hr. Bol.	Drzazg. Wola
4	Skarbek hr. Miecz.	„
5	Swierczyński T.	
6	Tarnowski Ant.	Brzeziny.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
7	Zieliński Andrzej	Żale.

49. Powiat Częstochowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Błotowski Józef.	Częstochowa
2	Fuchs Julian	„
3	Ginsberg Karol	„
4	Grosman Łazarz	„
5	Garsztecki Włodzimierz	„
6	Henig Markus	„
7	Kaszereninow Parmion	„
8	Kohn Leopold	„
9	Kruk J.	„
10	Landau S.	„
11	Maleszewski Aleksander	„
12	Muljewicz Dr.	„
13	Oppenheim Leon	
14	Oderfeld Adolf	„
15	Oderfeld Leon	„
16	Piątkowski Władysław.	„
17	Polczyński Józef	„
18	Poznański Jan.	„
19	Raczyński Edward, hr.	„
20	Resursa w Częstochowie:	„
21	Rogoziński Kazimierz.	„
22	Sarando Anastazy.	„
23	Szwejcer Bronisław.	„
24	Wenda Romuald.	„
25	Wolberg Paweł	„
26	Wyszatycki Romuald	„
27	Zborowski Józef	„

50. Powiat Łaski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Kindler Rudolf	Pabianice.
2	Leopold Zofia	Kwiatkowice
3	Myszkowski M.	Zapolice.
4	Romocki Korneli	Lutomiersk.
5	Romocki Julian	Mazewska Wola.
6	Stawiski Feliks (*Czł. Kor.*).	Rembieszów
7	Tarnowski Ign.	Kliczków.

51. Powiat Łódzki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Anstad Karol	Zgierz.
2	Bełcikowski Jan.	Łódź.
3	Birnbaum et Comp.	Łódź.
4	Bretschneider B.-	Zgierz.
5	Bronikowski Oppeln W. (*Cz. K.*).	Łódź.
6	Dobranicki Adolf	„
7	Dobranicki Jakób	„
8	Gehlig Adolf	„
9	Ginsberg Wil.	
10	Gutentag M.	„
11	Gutman Józef.	„
12	Hantke Juliusz	„
13	Heinzel J.	„
14	Hentschel Edw.	„
15	Heyman Szymon	„
16	Heyman Ichem	„
17	Jarociński Zyg	„
18	Kamocki Jan	„
19	Kamocki Ksaw.	„
20	Konstandt Herm.	„
21	Landau Wilch.	„
22	Majewski Hilary	„
28	Maleszewski Jaxa Hilary	Czarnocin.
24	Mejerchoff C.	Zgierz.
25	Mejerhoff F.	Łódź.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
26	Miller Gerson	Łódź.
27	Moentke Robert	"
28	Neiman Aleksander	"
29	Nencki Hipolit	Brussa.
30	Peter Gustaw	Łódź.
31	Płachecki Konstanty	"
32	Poznański Izrael	"
33	Prusak Abraham	"
34	Rejewski Fryderyk	"
35	Rondthaler Klemens	"
36	Rosenblatt Szaja	"
37	Seidenman Salomon	"
38	Silberstein Markus	"
39	Sommer Franc.	Zgierz.
40	Szaybler Karol.	Łódź.
41	Sztochel Szymon	"
42	Szwetysz Otto	"
43	Urbanowski Floryan	Kemblin.
44	Wolff Herman	Zgierz.
45	Wulfsohn Hugo	Łódź.
46	Zachert Baron	Zgierz.

52. Powiat Rawski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Baszucki Konst.	
2	Gratowski Józef	Rawa.
3	Jakobson Flaw.	Bujały
4	Okęcki Stanisław (*Kurator Osady Studzieniec*)	Bałsk.
5	Pilawski Roman	Raducz.
6	Ślewiński Kajet.	Domaniewice
7	Sokolnicki Anastazy	Wola Wielka-
8	Sokolnicki Teofil	Turobowice.
9	Suffczyński Stefan. (*Czł. Kor.*).	Ossa.
10	Sułowski Sławo.	Rykwin.
11	Wierzbicki Józef	Choj. Wola.
12	Zawisza-Czarny Maryan	Sadkowice.

53. Powiat Nowo-Radomski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Chrzanowski Sal.	Rzeki.
2	Grabiańska Stefania	Woźniki.
3	Grabiański Leon.	"
4	Ostrowski Aug. (*Czl. Kor.*).	Maluszyn.
5	Rakowski Feliks Antoni	Zagórze.
6	Sikorski Leon.	Koniecpol.
7	Siemińska Teresa	Silnica.
8	Siemieński Leon	Skrzydlew.
9	Skurzewska Tekla	Chełmo.
10	Turski Ksawery	Sulimierzyce
11	Tymowski Ernest	Pągów.
12	Tymowski Kajejetan	Kobiele Wielkie
13	Znamirowski Izrael	Przedbórz.

VII GUBERNIA PŁOCKA.

Miasto Płock.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Chyczewski Stanisław	Płock.
2	Gurbski Jan (*Czl. Kor.*).	"

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
3	Kolski Józef	Płock.
4	Niemiatowski Julian	„
5	Woldenberg Dawid	„
6	Ważniewski Maciej	

54. Powiat Płocki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Chotomska hr. Józefina	Golczewo.
2	Dziewanowski Kazimierz	Grodkowo
3	KlimkiewiczAnt.	Goślice.
4	Lutoborska Kaz.	Grodkowo.
5	MieczyńskiAdam	Pepłowo.
6	Nakwaski Bolesł.	Nakwasin.
8	Nakwaski Józef	Święcice.
7	Nehring Aleksy	Proboszczowice.
9	Romocki Ludw.	Kobylniki.
10	Ujazdowski Stan. (*Czł. Kor.*).	Nagórki.
11	Zakrzewski Leon	Lelice.

55. Powiat Ciechanowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	BojanowskiPaul.	
2	Brykczyński JX.	Pałuki.
3	Ciemniewski S.	Pajewo.
4	Cyprysińska Wanda	Sulmierz.
5	Cyprysiński Ant.	„
6	Grabowski Adam	Luszewo.
7	Grabowski Sylwester	Szyjki.
8	Gutkowski Ign.	Smiecin.
9	Karniewski Bolesław	Opinogóra.
10	Kinel Józef	Koziczyn.
11	Lentz Gustaw	Rembowo.
12	Lentz Karol	Pałuki.
13	Milewski Józef (*Czł. Kor.*).	Kotermań.
14	Młodzianowski Emil	
15	Niżyński Hipolit	Murawka.
16	Ostrzeniewski Konstanty	Łopacin.
17	Raniecki Antoni	Ciechanów.
18	Rapacki Józef	Humięcino.
19	Szalla Kazim.	Studzieńce.
20	Strahlborn	Ciechanów.
21	Stryjewskl Wal.	Garlin.
22	Strzeszewski Fr.	Glinojeck.
23	Włodek Ludwik	Niestrumie.
24	Włodek Marylka	„
25	Wortman Maur.	Krasiniec.
26	Załuski Feliks.	Lipowiec.
27	Żurawski Juliusz	Szczuki.

56. Powiat Lipnowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bęski Adolf	Gorzechowo.
2	Czapski Julian	Radomice.
3	Daszkiewicz Gus.	Chalin.
4	Gadomski Jan	Wylazłowo.
5	Goćkowski Tad.	Rembelino.
6	Godlewski Roch	Maliszewo.
7	Gockowski Woj.	Kłokock.
8	Karwosiecki Jul.	Ostrowite.
9	Küntzel Robert	Prosków.
10	Kowalewski Fr.	Witkowo.
11	Miączyńska An.	Krojczyn.
12	Miączyński Syl.	Nasiegniewo.
13	Nałęcz Mścisław	
14	Niedźwiedzki Władysław	Wierzbica.
15	Paprocki Konst.	Strożewo.
16	Paprocki Szymon (*Czł. Kor.*).	Zakrzewo.
17	Paprocki Winc.	Makówka.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
18	Pląskowski Ignacy	Czarne.
19	Pląskowski Karol	Głodowo.
20	Pruski Bronisław	Płomiany.
21	Pruski Jan	Dyblin.
22	Pruski Jan	Złowody.
23	Rutkowski Artur	Spethal Górny.
24	Śniechowski Kajetan	Skępe.
25	Stacherski Jan	Makowo.
26	Stępniewski Tymoteusz	Lipno.
27	Tłuchowski Leon	Cieluchowo.
28	Tłuchowski Teodor	Wolęcino.
29	Wąsowicz Mar.	Wyczałkowo
30	Wąsowicz Tomasz	Zadusznik.
31	Węsierski Mieczysław	Nowa wieś.
22	Wilczewski Antoni	Kulin.
33	Wilczewski Franciszek	Jastrzębie.
34	Zieliński Józef	Łążyn.

57. Powiat Mławski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Baliński Stanisław	Będzenin.
2	Dutkiewicz Tadeusz	Mława.
3	Klicki Bronisław	Windyki.
4	Küntzel Maksymilian	Lubowidz.
5	Mieczkowski Teofil	Miączyn.
6	Misiewicz Feliks	Mława.
7	Płoska Feliksa	Wróblewo.
8	Rudowski Ign.	
9	Świdwiński JX. (*Czl. Kor.*)	Mława.
10	Szempliński Jan	Zaborów.
11	Wilhelm Michał	Chojnowo.
12	Zarnowski Jan.	Obocznia.

58. Powiat Płoński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Borzuchowski Michał	Rybitwy.
2	Chamski Leon	Siedlin.
3	Dębski Wacław	Wrońsko.
4	Zofia z Gliszczyńskich N.	Modlin.
5	Gołębiowski Paweł	
6	Jaworowski Antoni	Bogusławice.
7	Jaworowski Artur (*Czl. Kor.*)	Radzymin.
8	Jaworowski Hen.	Wróblewo.
9	Karczewski Jan	Sielce.
10	Karczewski Kazimierz	Krysk.
11	Karczewski Stanisław	Janików.
12	Kotarski Henryk	Szeromin.
13	Mieczyński And.	
14	Mścichowski For.	Cieszkowo Stare.
15	Rzempołuski Antoni.	Kondrajce.
16	Senatow Teodora	Jeżewo.
17	Sokolnicki Ant.	Sarbiewo.
18	Strzeszewski Kazimierz	
19	Święcki Ant.	Kiełki.
20	Święcki Jgnacy	Dzieklarzewo
21	Weyher Ludwik	Poświętne.
22	Zieliński Jan	Smoszewo.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	59. Powiat Przasnyski.	
1	Chełchowski T.	Chojnowo.
2	Ostrowski Ant. (*Czł. Kor.*).	Leszno.
3	Załuski Konstan.	Pawłów.
	60. Powiat Rypiński. *)	
1	Borzewski Zdzis.	Ugoszez.
2	Cholewiński Wł.	Rypin.
3	Cissowski Tom.	Tomkowo.
4	Czapski Witold	Dzierzna.
5	Gniazdowski Wł.	Rudnikimałe
6	Goćkowski Stan.	Kiełpiny.
7	Górski Józef	Chrostkowo.
8	JeżewskaKsawera	Skrwilno.
9	Kozłowski Win.	Rokitnica.
10	Karnkowska An.	Świątosław.
11	Miszewski Zygm.	Sobów.
12	Piwnicki Antoni	Rusinowo.
13	Prądzyński F.	Osiek.
14	Rościszewska L.	Radomin.
15	Rościszewski Ed	„
16	Rudowski Edward.	Buchorz.
17	Siemiątkowski F.	Rudniki Wielkie
18	Siemiątkowski F.	Kompielsk.
19	Tabęcki X. Prob.	Sadłowo.
	61. Powiat Sierpecki.	
1	Berg Rudolf (*Czł. Kor.*).	Chamsk.
2	Dobrowolski St.	Będożyno.
3	Pruski Władysł.	Suszew.
4	Rzewuski Gracyan JX.	Raciąż.
5	Tabaczyński T.	Piastowo.
6	Tuchołka Wł.	Gozdowo.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	VIII. GUBERNIA RADOMSKA.	
	Miasto Radom.	
1	Blinstrub Placyd	Radom.
2	Barcz Aleksan.	„
3	Baumingier Joel	„
4	Beckerman Rufin	„
5	Czeplin Mikołaj	„
6	DzierzbickiCypr.	„
7	Ettinger Bolesł.	„
8	Finkielsztajn D.	„
9	Grajewski M. JX.	„
10	Grodziński Wł.	„
11	Gutman Józef (*Czł. Kor.*).	„
12	Helbich Józef.	„
13	Karczewska Sew.	„
14	Karsch Ludwik	„
15	Karsch Wilchelm	„
16	Karsch Teodor	„
17	Kepler Filip	„
18	Kinicka Natalia	„
19	Koper Icek	„
20	Krośnicki Tom.	„
21	Kulczycki Włod.	„
22	Lichtenstein D.	„
23	Lutostański Sew.	„
24	Mastolf Jankiel	„
25	Mierzanowski G.	„
26	Mierzanowski St.	„
27	Pawiński Ignacy	„
28	Pentz Jan.	„
29	Piasecki Adam	
30	Przychodzki Wacław	„
31	Przyłęski Bolesł.	„
32	Sobieszczański Antoni	„
33	Sobolew Jan	„
34	Staniszewski Kar.	
35	Stępniewicz Wł.	„

*) Członkiem Korrespondentem jest stały członek Józef Rościszewski z Sadłowa.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
36	Szczuka Leopold	Radom.
37	Urbański Józef JX	„
38	Wąsowicz Jan.	„
39	Wendrych Edw.	„
40	Wechterstein Ed.	„
41	Wiekenhagen Fr.	„
42	Żerański Dr.	„

62. Powiat Radomski *).

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Boeckerman	Firlej.
2	Izaak	Kiełbów.
3	Makomaski Hip.	Sarnów.
4	Mikietta Aloizy.	Klonówek.
5	Mirecki Teodor	Korzeń.
6	Młocki Jakób	
	Wodzińska Eufrozyna.	Sucha.

63. Powiat Iłżecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Batkowski A. JX.	Ciepielów.
2	Marcinkowski A.	Pawłowska Wola.
3	Olszowski Jul.	Kopiec.
4	Rutkowski Włodzimierz	Kroczew Większy.

64. Powiat Koński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bocheński Józef (*Czł. Kor.*).	Ruda Maleniecka.
2	Jakubowski Bol.	Skórnice.
3	Jakubowski Gust.	„
4	Malanowicz Aleksander JX.	Szydłowiec.
5	Zaremba Józef	Przedbórz.

65. Powiat Kozienicki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Ambrozek A. JX.	Poliezna.
2	Bielawski Krescenty JX.	Wysokie Koło.
3	Bogucka Aniela	Policzna.
4	Boski Juliusz.	Bobrowniki.
5	Czapliński Wacł.	Sycyna.
6	Daehn Włodz.	Kozienice.
7	Długosz An. JX.	Grodek.
8	Herniczek Kaz.	Bronowice.
9	Komornicki Aug.	Grabów.
10	Kryński Feliks.	Babin.
11	Karczewski Joach.	Strykowice Górne.
12	Lewicka Marya	Regów.
13	Lipski Lud. (*C.K.*)	Piskorów.
14	Moczydłowski Seweryn JX.	Janowice.
15	Matulewicz Jul.	Zwoleń.
16	Olszewski Adam	Janików.
17	Pieniążek Teofil	Łagów.
18	Rymarkiewicz Marya.	Przyłęk.
19	Rzepecki T. JX.	Sucha.
20	Stalkowski L.	Rozniszew.
21	Szczepański Ant.	Brzeście.
22	Woźniakowski Lud. JX.	Regów.
23	Zawadzki Kaz.	Wygoda.
24	Zawadzki Stanis.	Czarnylas.
25	Zych Feliks JX.	Skaryszew.

66. Powiat Opatowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bezimienny	w pow. Opat.
2	Czarnecki Jan	Mikułowice.
3	Chybowski Glicery JX.	Wieniawa.
4	Fudalewski Wł. (*Czł. Kor.*)	Wojciechowice.
5	Giełżyński Stan.	Strzeżowice.
6	Horodyski Stan.	
7	Horoch Kaz. bar.	Mierzanowice
8	Jasiński Mieczys.	Bokrzyce.
9	Jasiński August	Biginy.
10	Japowicz Ig. JX.	Denków.
11	Kotkowska Józ.	Bodzechów.
12	Kotkowski Bol.	„
13	Leszczewski Fr.	Częstocice.
14	Orsetti Jan	Ujazd.
15	Pawlicki Szymon	Obręczna.
16	Piotrowski Mich.	Stodoły.
17	Pomorska Julia	Malice Koś.
18	Russocki Jan	Jasice.

*) Członkiem Korespondentem tego powiatu jest członek stały Wodziński Tadeusz ze Suchy.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	67. Powiat Opoczyński.	
1	Bąkowski Antoni	Kraśnica.
2	Cebulski	Stoki.
3	Choromańska Fr.	Konice.
4	Dobiecka Aniela	Drzewica.
5	Drużbacki Aug. (*Czł. Kor.*).	Zameczek.
6	Drużbacki Ignacy	"
7	Dunin Bolesław	Gawrony.
8	Goliszewski Al.	Modrzewie.
9	Hübner Józef	
10	Krassowski Franciszek.	Mroczków.
11	Kościański Wacł.	Opoczno.
12	Libiszewski Antoni.	Mroczków.
13	Łącki Józef	Strzeszkow.
14	Skórkowska z hr. Morsztynów Urszula	WielkaWola
	68. Powiat Sandomierski.	
1	Braziewicz Rob.	Dzięki.
2	Dutrepi Marya	Suliszew.
3	Karski Wincenty	Słupcza.
4	Kraft	Staszów.
5	OssolińskaWaler.	Klemontów.
6	Rupniewska Mar.	Janowice.
7	Russocki Maks. (*Czł. Kor.*).	Suliszew.
8	Russyan Konst.	Sandomierz.
9	Skorupski Julian	Sandomierz.
10	Zarzycki Henryk	Niesławice.
11	Zarzycki Wacław	Błonie.
	IX. GUBERNIA SIEDLECKA Miasto Siedlce.	
1	Dzieszuk Halina	Siedlce.
2	Łuniewski Karol	Siedlce.
3	Olszewska Józefa	Siedlce.
4	Pauli Bronisława	"
5	Sunderland Stanisław	"
6	Toczyski Julian. (*Czł. Kor.*	"
7	Wielowiejski Ad.	"
8	Zybin Dymitr.	
	69. Powiat Bialski.	
1	Budziszewski Ludwik.	CiciborWiel.
2	Kuczyńska Stefania	Koroszczyn
3	Puciatycka N.	Piszczadz.
4	Różycki de Rosenwerth Hen.	Cieleśnica.
5	Dr. Wroczyński (*Czł. Kor.*)	Biała.
6	Zaborowski Kar.	Rozwadówka
	70. Powiat Garwoliński.	
1	Gąssowska Bib.	Górzno.
2	Gąssowski Ignacy	Miastków.
3	Kiwerski Hen. (*Czł. Kor.*)	Ustronie.
4	Krzemiński Maryan	Sobienie Biskupie.
5	Majewski Fel. JX.	Drążgów.
6	Meissner Karol	Ułęż.
7	Wilkońska Izabela	Górzno.
	71. Powiat Konstantynowski.	
1	Bryndza Ludwik	Worobin.
2	Buchowiecki Władysław	Kołczyn.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
3	Dobrzyński Jak.	Łysów.
4	Kamiński Antoni JX.	Niemojki.
5	Mielżyński hr. Władysław (*Czł. Kor.*).	Roszków.

72. Powiat Łukowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Okorski Aleksander	Łukówek.
2	Żółtowski Edward	Kock.

73. Powiat Radzyński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Białowiejski Wiktor	
2	Czetwertyński książe Włodzimierz	Milanów.
3	Gorazdowski Aleksander	
4	Moczulski Seweryn	Przegaliny.
5	Pleszczyński Adolf JX.	Międzyrzec.
6	Szaniawski Wiktor (*Czł. Kor.*)	Przegaliny.
7	Szlubowski Stanisław Dezyderyusz	Brańca.
8	Zabiełło Kazim.	Żelazna.

75 Powiat Siedlecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bądzyński Lud.	Rusków.
2	Cielecka Emilia	Pawlin.
3	Daszkiewicz Korybut Konrad	Ozorowo.
4	Meisner Wilhelm	Oleszyce.
5	Radgowski Antoni	Żelków.
6	Werner Edmund	Seroczyn.
7	Zembrzuski Jan	Mordy.

75. Powiat Sokołowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Hirszman Adam	Żabków.
2	Hirszman Stanisław	Przeździatka.
3	Hirszman Teresa	„
4	Kozłowski Leon	Patrykozy.
5	Ochenkowski Karol	Skrzeszew.
6	Trębicki Stanisław	Kurów.

76. Powiat Węgrowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Popiel Ignacy (*Czł. Kor.*) na powiaty: Węgrowski i Sokołowski	Turna.
2	Szwagierus Józef	Węgrów.

77. Powiat Włodawski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Frankowski Julian (*senior*). (*Czł. Kor.*).	Dubica.
2	Frankowski Julian (*junior*)	Curyń.
3	Frankowska Natalia	„
4	Horodyski Jul.	Horodyszcze.
5	Kępiński Ludwik	Sapiechów.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
6	Krasowska Olim.	Piesia Wola.
7	Ratajewicz Wit.	Dołhowiska.
	X. GUBERNIA SUWALSKA. Miasto Suwałki.	
1	Borzęcki Bol.	Suwałki.
2	Monikowski Al.	
3	Nagórka Franci-	„
4	Russocki Bolesł.	
5	Rutkiewicz Bonawentura	„
		„
6	Smoleński Wład.	„
7	Stankiewicz Józ.	„
8	Staniszewski Walery (*Czł. Kor*)	„
9	Wierzbicki Edw.	„
10	ZapiórkiewiczAl.	„
11	Zawadzki Mikoł.	„
	78. Powiat Suwalski.	
1	Swida Adolf (*Czł. Kor.*).	Mackow.
2	Gałdziewicz Fr.	Huta.
	79. Powiat Augustowski.	
1	Dziekoński Eust.	BallaWielka.
2	Ejnarowicz Kaz.	Sokółka.
3	Górska Józefa	Swiack.
4	Górski Ludwik	Balla Kownacka.
5	Modzelewski Joa-	Sambory.
6	Muczyński Kon.	Sopotkinie.
7	Sobolewski Michał (*Czł.Kor.*)	Białobłoty.
8	Szeffer Jakób.	Kułakowszczyzna.
9	Tukałło Walery	Łubno.
10	Tukałło Jan	„
	80. Powiat Kalwaryjski.	
1	JackowskiWłodz.	Oniszki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
2	Narbutt Józef (*Czł. Kor.*)	Promież.
3	Narbutt Michalina	„
4	Wasilewski Jerzy	Nodlany.
5	Wiszniewski Leon	Rembowicze
	81. Powiat Maryampolski.	
1	Białkowski Władysław	Iwaniszki.
2	Drac Antoni	Maryampol.
3	Gejsztor Emil	Szułtupie.
4	Gejsztor Leon.	Zalesie.
5	Godlewski Kaź.	Freda.
6	Gejsztor Zenon	Tyrkiliszki.
7	Henke Wiliam	Dangszagieny.
8	Jaroszyński St.	Sztanow.
9	Jakubowski Rud.	Jakimiszki.
10	Jasiulewicz Kaz. JX.	Pokoińce.
11	Kierśnicki St.	Jaworowo.
12	Marcus Józef.	Preny.
13	Lork Karol.	Marwa.
14	Rybarski Walery	Maryampol.
15	Rybicki Józef	Alexota.
16	Szermiński Józef	Taboryszki Wesołe.
17	Smólski Tom.	Maryampol.
18	Trautzolt Ludw. (*Czł. Kor.*).	Boczkienikiele.
19	Wendt Rudolf.	Preny.
20	Zabielski Józef.	Pomiecie.
	82. Powiat Sejneński.	
1	Bartoszewicz Ed.	Sereje.
2	Dąbkowski Euz.	Giejsztory Wiekie.
3	Jacuński Antoni	Niecinny.
4	Kupczyński Ant. (*Czł. Kor.*)	Sereje.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie	Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
5	Muszyński Konst.	Metele.	6	Kamiński Fran.	Zyple.
6	Łatwiński Winc. JX.	Mirosław.	7	Krzysztofowicz Mikołaj	Leśnictwo.
7	Skarżyński Onuf.	Bendry.	8	Ławcewicz Feliks	Władysławów.
8	Smoleński Michał JX.	Sereje.	9	Mielżyński hr. Stanisław	Światoszyn.
9	Strzemiński Bron.	Krzewin.	10	Wojzbun Józef	Kretkompie
	Świątecki Wład.	Gieysztory	11	Wasiak Ludwik	
11	Wilkoszewski Wł.	Dziermieniszki.	12	Zan Abdon	Poniemoń.
	83. Powiat Władysławowski.		13	Złotnicki Maryan	Władysławów.
				84. Powiat Wiłkowyski.	
1	Bokszyniewski Maciej JX.	Poniemoń Fergisa	1	Boczewar Wiktor	Wambry.
2	Czarnorudzki Julian	Władysławów.	2	Galera Henryk	Rutkiszki.
3	Domański Jan.	Wilkin.	3	Gawroński Włodzimierz	Pojeziory.
4	Dowgiałło Jan	Dębowa Buda.	4	Lengnik Oskar	Porożniew.
5	Hryncewicz Alina	Iłgowo.	6	Lengnik Herman	Wiłkupie.
			5	Pieczyski Stan (*Czł. Kor.*)	Kopsodzie.
			7	Skąpski Józef	Podziszki

Wszystkich Członków honorowych, do Towarzystwa należących, w dniu 31 grudnia 1885 r. było 1949.

CZĘŚĆ II-ga.

LITERACKA.

Sprawozdanie z 3-go międzynarodowego kongresu penitencyjarnego w Rzymie.

Po powrocie z końcem zeszłego roku z międzynarodowego kongresu w Rzymie, na którym miałem zaszczyt urzędownie przedstawiać nasze Towarzystwo Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych, Komitetowi tegoż, zdałem ustnie sprawę z poruczonego mi zlecenia. Że zaś Zarząd Towarzystwa zażądał odemnie, abym sprawozdanie to powtórzył na piśmie i zamieściwszy je w Roczniku Osad Rolnych tym sposobem podzielił się niem ze szerszem czytelników kołem, z uczynienia więc zadość powyższemu życzeniu, i powstał niniejszy artykuł.

Jako wstęp do niego, poważę się podać przedewszystkiem krótką chociaż wzmiankę o poprzednich podobnego rodzaju zebraniach i zarazem jak najtreściwszy rys ich dziejów. Sądzę bowiem, że dla ogółu członków naszego Towarzystwa, mniej obeznanych z przedmiotem, maleńkie to zboczenie, nie będzie bez pewnego interesu.

Kongresy, czyli zebrania tego rodzaju, jak ostatni w Rzymie, nie datują się dopiero jak to mówią *„od wczoraj“* nie są rzeczą nową, ale przeciwnie, mają już swoją

historyję, swoje nawet, odróżniające się epoki, niby stare i nowe dzieje. Nie pojawiły się też one odrazu i w tej jak obecnie formie, ale kształtowały się wolno, zmieniały swój charakter, rozszerzały ciągle zakres i program, postępowo w krąg swych obrad wprowadzały coraz nowsze przedmioty, wreszcie emancypowały się i wydzielały ustawicznie, krocząc do tej samodzielności, jaką w nich dostrzegamy w najbliższych nam czasach. Gdy z końcem XVIII wieku, skutkiem obudzenia się humanitarnych pojęć, reforma więzienna, zapaliła szlachetniejsze umysły, tak w starej Europie jak i w Ameryce, którą za klasyczną pod tym względem ziemię, uważać można,—wykwitł odrazu pod błogim ich wpływem, cały szereg ulepszeń w rzeczonych zakładach, powstały nowe nieznane dotąd, o najrozmaitszych celach filantropijno-karne instytucyje i stowarzyszenia,—zmieniać się wreszcie i łagodnieć zaczęły same nawet ustawy. W nauce pojawiły się rozliczne teoryje, potworzyły filozoficzne szkoły i systemata; prawodawstwo nowym przejęte duchem, wywołało nową praw, dotąd istniejących, kodyfikacyję. Wówczas jednak, gdy w starym świecie, przeważały kierunki teoretyczne,—w nowym, więcej ruchliwym, gorączkowym niemal, a pomimo to praktyczniejszym, dostrzegamy bardziej praktyczną działalność, objawiającą się zwłaszcza w urządzaniu i wznoszeniu więzień, w zaprowadzaniu dotąd istniejących, nowych porządków, nowego obyczaju, w urzeczywistnianiu, czasami nawet utopijnych i zuchwałych nieco mrzonek i teoryj. Owe to instytucyje i zreformowane więzienia amerykańskie, które odrazu stanęły na wysokim doskonałości stopniu, i zjednały sobie rozgłośne uznanie, a przynajmniej żywą obudziły ciekawość, i chęć naśladownictwa,—dały pierwszy impuls do podróży rozmaitych narodowości ludzi, poświęcających się kwestyjom więziennym, oddających się więziennej reformie. Nawet pojedyncze rządy odrębnych państw i krajów, ulega-

jąc nowym wymaganiom i prądom, zaczęły wysełać od siebie przedstawicielów i delegatów dla zwiedzenia już to amerykańskich, już też swoich nawzajem urządzeń więziennych dla zapoznania się z postępami reformy więziennej, zapożyczenia ulepszeń tu lub owdzie wprowadzonych i przesadzenia ich na grunt własny. Najwybitniejszymi z takich wysłańców byli: Russel i Crawford z Anglii, Toequevill z Belgii, Beaumont i Demetz z Francyi i z Prus Dr. Juljus. Obok urzędowych sprawozdań ze swych podróży delegaci wymienieni, rzucili w świat cały szereg nader ciekawych i pouczających prac w kwestyjach więziennych, które przeważnie przyczyniły się do spopularyzowania takowych i zwrócenia na nie uwagi ogółu, całej niemal, zwłaszcza inteligentnej, sfery Europy. Tem się też tłomaczy i ów bezsporny, a ciekawy fakt, dla czego reforma zarówno więzienna jak i prawodawstwa karnego wogóle, w pierwszej połowie bieżącego stulecia, były najmodniejszym przedmiotem, tak w literaturze jak i w prawodawczych zebraniach. To również przygotowało grunt i utorowało drogi do kongresów i zebrań poczynających się zawiązywać w owym właśnie czasie. Podróże pojedynczych delegatów i uczonych, officyjalne ich wysełanie wkrótce okazały się nie wystarczającemi środkami. Odczuwano potrzebę szerszej, żywszej wymiany myśli, poglądów, i zapatrywań. Kosztowne i uciążliwe delegacyje, nie otwierały pola do brzemiennej w rezultaty, bezpośredniej i ustnej dyskussyi, do wszechstronniejszego na przedmiot i bardziej różnostronnego poglądu, do jakich właśnie przedstawiały najlepszą okazyję, najwdzięczniejszą sposobność kongresy, czyli zebrania. Siła przeto logiki faktów. wprędce doprowadzić do nich musiała, tak że zebrania te stały się nieodzowną konsekwencyją ówczesnego nastroju, wynikiem potrzeb chwili. To też gdy słynny frankfurcki lekarz Varentrapp wystąpił pierwszy z myślą zwołania międzynarodowego zjazdu osób zaj-

mujących się reformą więzień i w ogóle kwestyjami, jak je wówczas nazywano „*penitencyjarnemi*“, projekt ten padł już na umysły doskonale doń przygotowane, i stał się wyrazem powszechnych życzeń, hasłem istotnem do owych zebrań, których pierwowzorem był pierwszy; *międzynarodowy kongres więzienny* we Frankfurcie nad Menem, w 1846 r. zebrany, i w którym przyjęli udział ludzie tacy jak: Russel, Clay, Duepétiaux i inni, a któremu przewodniczył nieodżałowanej pamięci, głośny niemiecki professor, Mittermaier. Kongres ten inaugurował cały szereg podobnych mu zebrań, otwierał pierwszą ich, jeśli się tak wyrazić wolno seryję, ciągnącą się, z rozmaitemi przerwami, do 1872 r. to jest kongresu w Londynie. Żeby zrozumieć dobrze charakter tej seryi, owej pierwszej jak ją nazwałem epoki kongresów, żeby ją scharakteryzować należycie, wypada przypomnieć, że były to czasy przewagi i wyjątkowego niemal panowania, bałwochwalczego prawie uwielbienia dla *systematu celkowego* (*odosobnienia*). Kongresy więc też ówczesne, dla tego wyłącznie zbierały się systematu, on tylko był przedmiotem ich obrad, on głównie je wypełniał, koło niego jak układ planitarny około słońca, tak i tutaj wirowały wszystkie prawne teoryje, a przynajmniej cała obracała się dyskussyja, jakby w naprzód ułożonem i nakreślonem, możnaby rzec prawie: „zaklętem kole“ [1]). Kiedy więc Morau-Christophe powiada, iż zadaniem i celem ówczesnych kongressów, całego ich pierwszego peryjodu było: d'organiser le principe de l'emprisonnement et de

---

[1]) Najlepszym dowodem prawdziwości tej charakterystyki, świadectwem, iż bynajmniej twierdząc tak, nie przesadzam, będzie niewątpliwie ten fakt, że gdy Anglik Pirson, przeciwnik odosobnienia, zapragnął przyjąć udział w kongresie brukselskim (o którym powiem niżej) to zdawało mu się niezbędnem zaznaczyć i omówić przedewszystkiem, że ten jego udział nie miał znamionować odstępstwa jego od dotychczasowych zapatrywań, dezercyi od sztandaru opinij, przeciwnych celce (odosobnieniu).

l'organiser par la formule du pierre"—jakim to właśnie węgielnym kamieniem był systemat odosobnienia,—to ma najzupełniejszą w tem racyję i z całą odzywa się trafnością; jak najdokładniej i odpowiednio zupełnie położeniu ówczesnemu rzeczy, charakteryzuje ową epokę. Na każdym z rzeczonych kongresów przedstawiano sprawozdania z więzień, ale znowu wyłącznie *celkowych*. Jeżeli mówiono o innych systematach, to tylko okolicznościowo i ubocznie, dla lepszego uwydatnienia dodatnich stron systematu celkowego, dla jego podniesienia; ujemne ich strony miały wykazywać lepiej jego wartość, podobnie jak w obrazach cienia nadają większej wyrazistości i wypukłości światłu. W kongresach brali wprawdzie udział i urzędowni delegaci, tak np. na brukselskim kongresie ze strony Rossyi znajdował się von Cee, lecz zgromadzenia te, bynajmniej nie były zwoływane przez Rządy, owszem względem takowych kongresy odnosiły się nawet krytycznie [1]). Pierwiastek nau-

[1]) Na dowód prawdziwości i zaradności powyższego twierdzenia niech mi wolno będzie przytoczyć parę dowodów. I tak zdaje mi się, iż usprawiedliwia je powaga Beamont'a, który w przemówieniu swojem na kongresie w Brukselli tak się między innemi wyraził: „nasze kongresy panowie, są piękną i wielką instytucyją, którą z całego witam serca; wprzódy na kongresy zjeżdżały się tylko rządy, (?) teraz oświecone ludy wysełają na wielkie zebrania swoich przedstawicielów dla tego by: *osądzić postępowanie rządów*, które w naszych czasach słuchają chętnie ludów". Dalej na tymże samym kongresie jeden z członków hiszpańskich, rzucał w przemówieniu swem, zabarwionem południowym iście kolorytem, prawdziwe pioruny i cały potok oskarżeń. Gdy zaś rossyjski delegat von Cee, został za mowę swoję nagrodzony oklaskiem, skoro oznajmił o ustanowieniu w Petersburgu przez Cesarza Mikołaja I po Jego bytności w Londynie komitetu do założenia celkowego więzienia i o zniesieniu kary knuta w kodeksie z 1845 r., to jednocześnie jednak, na uwagę delegowanego Wołowskiego, że pomimo to kara cielesna jeszcze wówczas w Cesarstwie istniała i pozostawioną była, oznajmiono reprezentantowi Rossyi, iż poprzednio udzielone mu oklaski, odnosiły się jedynie do zniesienia knuta, nie zaś utrzymania kary rózgi, jakie to oznajmienie było wyraźną krytyką ówczesnego systematu kar cielesnych, nieodpowiedniego nastrojowi chwili i humanitarnym zapatrywaniom kongresu. Patrz Wiestnik Europy, za Lipiec sprawozdanie z kongresu w Rzymie prof. Fojnickiego.

kowy prywatny, nieofficyjalny, teoretyczny, miał w nich stanowcze pierwszeństwo, i zaledwie że znosił i tolerował w swem łonie urzędowy, w charakterze gościa. Wreszcie kongresy te niezawsze były wyłącznie więziennymi,—częściej rozbierano na nich kwestyje ogólne dobroczynności, i pytania penitencyjarne, były traktowane dodatkowo, stanowiły jakby cząstkę powszechnych społeczno-ekonomicznych materyj, złączone były z massą innych nieraz najróżnorodniejszych, najmniej wewnętrznego związku z niemi przedstawiających. Po tej charakterystyce kongresów pierwszej seryi, pierwszego peryjodu, wracam do wyliczenia najwybitniejszych z takowych. W ślad za kongresem w Frankfurcie nastąpił drugi z kolei, zaraz w następnym 1847 r. w Brukselli. Członkowie jego przed rozjechaniem się swojem postanowili zbierać się odtąd corocznie, nadto rozszerzywszy pierwotny swój programat zdecydowali, utworzyć międzynarodowe towarzystwo, któreby: skupiało osoby zajmujące się w rozmaitych państwach dolą robotników i biednej klassy ludności, i ułatwiało jednocześnie stosunki między pojedynczemi stowarzyszeniami mającemi też same zadania i cele, któreby wreszcie urządzało międzynarodowe kongresa i przedsiębrało inne tym podobne wzajemnego porozumienia się i zbliżenia środki. W urzeczywistnieniu tej rezolucyi, w Paryżu utworzył się odpowiedni komitet. Lecz rewolucyja 1848 r. z epilogiem swoim: drugiem cesarstwem, przerwała pokojowe te i humanitarne prace, tak we Francyi, gdzie nowy rząd niebardzo sprzyjał dobroczynności wogóle, a penitencyjarnym kwestyjom specyjalnie, jako też i w Niemczech, gdzie ruch polityczno-społeczny, w inne zupełnie strony skierował powszechną uwagę, innymi kwestyjami, całkowicie prawie pochłonął umysły. To też międzynarodowy kongres proponowany na ten rok w Frankfurcie nad Menem, nie mógł przyjść do skutku. Pomimo to zbierały się kongresy miej-

scowe pod nazwą: ekonomicznych, gospodarczych, higienicznych, statystycznych i dobroczynnych; w Anglii, Belgii, Szwajcaryi, Danii i Szwecyi, na których obok specyjalnych kwestyj, nadających im nazwę i główny kierunek, dotykano i materyj więziennych. Tak np. na kongresie w Birmingham, rozstrzygnięto i zadecydowano wiele bardzo ważnych pytań i faktów, pod względem zakładów dla nieletnich przestępców. Wreszcie w 1857 r. we Frankfurcie nad Menem, udało się znowu poplecznikom reformy więziennej i wytrwałym jej krzewicielom zebrać międzynarodowy kongres, wprawdzic głównie pod hasłem dobroczynności, którego przecież 3-cia sekcyja, poświęcona wyłącznie kwestyjom penitencyjarnym, była w gruncie rzeczy dalszym ciągiem kongressu frankfurckiego z 1846 i brukselskiego z 1847 r. Do sekcyi tej należeli doświadczeni dyrektorowie więzień jak: Füszlin, Moser, Hoyer, Elvers, Holbach,—lekarze więzienni jak: Fay i Lornet, wysocy dygnitarze i urzędnicy państwowi z różnych ministeryjów, jak Zahn, von Wichern, Osberger, wreszcie mężowie nauki jak Bentham-Hollweg, Welker, Röder i t. p. Kongres ten, zamknął pierwszą seryję kongresów międzynarodowych penitencyjarnych, od których całkowicie odróżnia się druga ich seryja stanowiąca jakby nowoczesną epokę w dziejach tych zebrań. Rozpoczyna ją, jak nadmieniłem już powyżej, kongres w Londynie w 1872 r. I tym znowu razem, Ameryka była mistrzynią starszej swej siostry Europy. Z jednej strony *odosobnienie* zaczęło tracić swój urok i wyłączność, przekształciło się znacznie pod wpływem nowych poglądów, tu i owdzie wprowadzonych modyfikacyj,—z drugiej strony,—delegacyje i kongresy europejskie, grzeszyły swoją jednostronnością, pewnem zacieśnieniem,—pojawiły się nowe środki oddziaływania na więźniów, nowy zwrot w całej reformie więziennej, nowe na tej drodze ulepszenia. Amerykanie już to, iż niedowierzali jednym, już

też, że chcieli zapoznać się z drugiemi, już wreszcie dla propagowania własnych w Europie na tych polach idej, poglądów i zasad,—postanowili wznowić i wskrzesić zapomniane, a przynajmniej od dość dawna (1857 r.) przerwane i jakby zaniechane międzynarodowe penitencyjarne kongressa w Europie, w nowej już jednak lepszej formie, bardziej imponujących zakresach, z rozciąglejszym programatem i z większym współudziałem obradujących. Missyję spełniania tego wszystkiego, rząd północno-amerykański powierzył i włożył na sekretarza północno-amerykańskiego towarzystwa więziennego, niezapomnianej pamięci Wines'a, który też dzięki niestrudzonej swej energii, doprowadził ją pomyślnie do skutku. A chociaż niedawna przeszłość, wzmiankowane powyżej zebrania i przygotowania ogółu do tego rodzaju zjazdów, znacznie ułatwiło mu zadanie,—był on wszakże zawsze prawdziwym i niezaprzeczonym inicyjatorem drugiej seryi kongresów (jak Varentrapp pierwszej) i otworzył nową współczesną epokę, jakby nowoczesne ich dzieje. Za jego też jeszcze życia i przy czynnym i bezpośrednim jego udziale, zebrały się dwa takie kongresy w Londynie 1872 r. i w Stokholmie w 1878 r. [1]).

---

[1]) Ten ostatni znalazł swoich historyjografów w osobach pp. Desportes'a i Lefebure'a, który w nader zajmującej książce pod tytułem: La science penitentiaire an Congrés de Stockholm 1880 r. Paris, zdali z takowego szczegółowe sprawozdanie. Byłto jeden z najliczniejszych i najświetniejszych z dotychczasowych kongresów. Przybyło nań ogółem 300 osób z 20 najrozmaitszych krajów. Od znacznej liczby państw, które nie mogły w niem przyjąć bezpośredniego udziału, nadesłano ciekawe dokumenta i memoryjały nad wszystkiemi pytaniami jego programatu. To też Dr. Wines miał zupełną słuszność, gdy na posiedzeniu otwierającym kongres, wyraził się: „nie przesadzamy bynajmniej, twierdząc, że niezmierna przestrzeń wysp i lądu stałego od Japonii aż do Nowej Zelandyi i Australii od wschodu, aż do wysp Sandwichskich, od zachodu, od Nowej Szkocyi j Norwegii, na północ, do przylądka Horn, i przylądka Dobrej Nadziei, na południe, jest tutaj reprezentowaną, i że wszystkie narody, zamięszkująca tę olbrzymią przestrzeń, poniekąd przebywają w Sztokholmie, już to przez swych przedstawicielów, już też przez prace, jakie nadesłały".

Trzeci tegoż rodzaju kongres w Rzymie, wyznaczony na 1884 r., skutkiem cholery odłożony do 1885 r., odbył się już bez udziału nieodżałowanego Wines'a, gdyż śmierć nie pozwoliła mu doczekać się jego otwarcia [1]). Kongresy tej nowej seryi odróżniają się od poprzednich przedewszystkiem bardziej praktycznym składem i organizacyją. Nadto są one już wyłącznie tylko *więziennymi* czyli *penitencyjarnymi*. Naczelne też w nich miejsce, w przeciwieństwie z dawnymi, pozostawiono rządom, które rozsełają zaproszenia, rozdzielają między sobą niezbędne wydatki i wysełają swoich delegatów. Oprócz tych ostatnich jednak, (t. j. delegatów rządowych) w kongresach biorą udział jeszcze i osoby prywatne i to albo jako zaproszone, albo też poprostu jako ochotnicy. W obradach sekcyj i ogólnych zebraniach wszyscy członkowie mają głos równy, w zebraniach jednak: „międzynarodowej komissyi penitencyjarnej"—udział biorą tylko delegaci rządowi, im też, jak to przyjętem zostało ogólnie, udzielają się godności honorowe: prezesów i wice-prezesów. Nieurzędowy pierwiastek kongresów nowej seryi, składa się z profesorów prawa karnego, dyrektorów więzień, budowniczych, kapelanów, lekarzów i t. p. to jest z osób poświęcających się kwestyjom penitencyjarnym i posiadających w nich specyjalne uzdolnienie i wiadomości, wówczas gdy kongresy poprzedniej seryi powiększej części składały się z literatów, ekonomistów i w ogóle „przyjaciół postępu". Nieograniczając się bynajmniej *systematem odosobnienia* nowe kongresy, w zakres swej działalności, przyjęły najobszerniejszą sferę nie tylko więzienną, ale i to wszystko co jakąkolwiek ma styczność z występnością, ze środkami

---

[1]) Dr. Wines'a miałem sposobność poznać osobiście, spotkaliśmy się bowiem na kongresie opieki nad więźniami w Trocadero w Paryżu 1873 r.

jej uprzedzenia, lub wytępienia, co znowu dało im pole i możność wciągnięcia w zakres swoich obrad mnogich gałęzi prawa karnego, a nawet pytań z dziedziny dobroczynności, z tą wszakże różnicą, że gdy na poprzednich ona przodowała, a kwestya reformy więziennej była drugorzędną,—na obecnych ta wystąpiła na plan pierwszy, przyzywając materyje dobroczynne jako pomocnicze, i zmieniając tym sposobem wzajemne swoje role. Na kongresie w Londynie, nie było głosowania, które wprowadzono na następnych, lubo praktyka wskazuje, że postanowienia tym sposobem przyjęte, nie wiążą pomimo to, nowych czyli właściwiej następnych kongresów. Referaty uczestników, sprawozdania, wymiana zdań i poglądów, dyskussyja nad niemi w żywem, doraźnem słowie, stanowią bogaty materyjał, jasne rzucający światło na kwestyje penitencyjarne, stan ich obecny, nadzieje przyszłości. Otóż i ostatni kongres w Rzymie prowadził w dalszym ciągu i w takimże kierunku, sprawę poprzednich. Zanim jednak doń przystąpię niech mi wolno będzie jeszcze zapoznać czytelników, z jego *organizacyją*. Według ustalonej praktyki, każdy międzynarodowy kongres, przed zamknięciem swojem oznacza miejsce zebrania się przyszłego, (rozumie się za zgodą odpowiedniego państwa czy rządu) i wybiera *między-narodową komissyję penitencyjarną*, mającą za zadanie opracowanie programatu dla następnego kongresu i podjęcie trudów przygotowania sprawozdań (referatów) na takowy. Na prezesa komissyi wybiera się urzędowy delegat kraju, w którem ma się on odbyć; tym razem rola prezesa przypadła p. Beltrani Scalia, b. prezesowi zarządu więzień włoskich; wice prezesem został obrany profesor baron von Holtzendorff; obowiązki sekretarza komissyi poruczono Dyr.

więzienia w Newchatel Dr. Medycyny [1]) Guillaume, twórcy osobnego systematu więziennego, Opracowawszy program pytań, komissyja rozesłała je z drobiazgowemi i motywami objaśniającemi takowe. po całym niemal świecie. Od czerwca 1883 r. zaczęły wychodzić *bulletyny*, w których drukowały się przysłane z różnych krajów odpowiedzi na rzeczone pytania. Gospodarcze kłopoty przygotowań na miejscu na przyjęcie spodziewanych z różnych stron delegatów, wypadły na dolę *włoskiego narodowego komitetu*, do którego pod prezydencyą Ministra spraw wewnętrznych, p. Depretisa powołano oprócz p. Beltrani-Scalia, nadto prezydenta Rzymu ks. Torlonia, senatorów, Canonico i de Rencis, a także inne wybitniejsze osobistości tameczne. Komissyja ta, otrzymała od miasta na miejsce zebrań wspaniały nowy pałac wystawy sztuk pięknych na Via Nazionale; zapewniła, o ile to można było, pomieszczenie licznych, zaproszonych przez nią, najwybitniejszych osobistości w kwestyjach penitencyjarnych; osobom ktore objawiły gotowość i chęć przybycia na kongres, rozesłano stosowne objaśnienia i wyjednano dla nich liczne przywileje dla przejazdu na drogach zelaznych, statkach, tudzież pobytu w hotelach i t. p. wypracowano program odwiedzin różnych więzień, instytucyj karnych we Włoszech, obmyślono wreszcie cały szereg świetnych przyjęć w Odwiecznem Mieście. Wreszcie nie poprzestając na tem wszystkiem, ale korzystając nadto z rocznej zwłoki, w 1884 r. rząd królewski włoski, wyprawił dwóch członków komitetu senatorów Kanonika [2])

---

[1]) Jestto systemat mięszany odosobnienia i wspólności. Zapoznałem się z nim podczas odwiedzin moich w Szwajcaryi. wówczas pierwszy raz miałem sposobność poznać i sympatycznego jego twórcę.

[2]) Senator jak wiadomo zwiedzał i naszą kolonię w Studzieńcu i w broszurze mieszczącej sprawozdanie z jego podróży, zamieścił nader pochlebną o niej wzmiankę,

i de Renzis, pierwszego do północnych, drugiego do południowych Europy krajów, w celu już to naocznego przyjrzenia się instytucyjom więziennym, już też osobistego zaproszenia, najwybitniejszych jednostek rozmaitych krajów. I ztąd to na kongresie w Rzymie urzędownie były reprezentowane, oprócz Włoch, Austro-Węgry, Baden, Bawaryja, Danija, Francyja, Grecyja, Holandyja, Hiszpanija, Meksyk, Norwegija, Rossyja, Szwajcaryja, Szwecyja, Uraguaj, nakoniec Stany Konnektikut i Rod-Ajland (z północnoamerykańskiego związku) to jest z Włochami 15 państw europejskich i dwa amerykańskie. Niemcy które urzędowego udziału w międzynarodowych kongresach nie przyjmują i na kongresie w Rzymie urzędownie reprezentowane nie były, wysłały jednak swoich uczonych, albo przynajmniej owoce ich prac i zapatrywań. Wszystkich zagranicznych członków było na kongresie 95, Włochów 151, ogółem 246 osób, lecz z tych wielu (około 15 cudzoziemców i 75 Włochów), zjechało na jednocześnie odbywający się kongres antropologiczny i nie brało udziału w penitencyjarnym. W ostatnim, oprócz panów, znalazły się jeszcze i cztery damy, trzy francuzki i jedna włoszka. Z tych którzy zjechali na kongres w Rzymie, najbardziej znanymi z poprzedniej swojej działalności byli: Alimkwist, v. Holtzendorff, Eckert, Jageman, Stewens, Prins, Voisin, Hardouin, Ivernes, Pols, z cesarstwa stawili sią: Gałkin-Wrasky Arszeniewski, Montgomerry, Rukawisznikow, Ostelecki Salomon, Jakowlew, Fojnicki; z Warszawy, podążył St. Godlewski Adwokat przysięgły i autor niniejszego. Włochy miały na kongresie godnych przedstawicielów, śród których dosyć wspomnieć nazwiska jak: Brussa, profesora z Turynu, Beltrani-Scalia Radcę Stanu, Canonico Senatora, Mancini, Pessino, b. Ministrów, hr. Foresta deputata i innych. Na kilku zebraniach publicznych i u Ministra Spraw Wewnętrznych Depretisa, w przeddzień otwarcia kongresu,

na urzędowem przyjęciu, przybyli delegaci i w ogóle uczestnicy kongresu, mieli pierwszą sposobność poznać się i zbliżyć. Starzy znajomi z poprzednich kongresów witali się z prawdziwem rozrzewnieniem, wielu dzielnych bojowników na nieszczęście zabrakło, innym czas, wiek i mozolne prace przypruszyły włosy siwzną, nowi zapaśnicy znający się dotąd z dzieł swoich, z korrespondencyi, lub rozgłosu, teraz stawali twarz w twarz, oko w oko i pomimo, że pod różnemi stali sztandarami, do rozmaitych należeli obozów, podawali sobie chętne dłonie, zapoznawali się i zbliżali, przed żywą szermierką słowa, w jakiej zetrzeć się wkrótce nieraz mieli, już to jako przeciwnicy, już też gruppami, jako sprzymierzeńcy i wyznawcy rozmaitych zasad i opinii. Niechęci narodowe i plemienne zdawały, że przycichły i znikły nawet zupełnie, francuzi, niemcy, hiszpanie i t. p. braterską i pokojową prowadzili biesiadę, najrozmaitsze odcienie polityczne, wierzenia religijne, szkoły społeczno - filozoficzne, przyjacielsko stanęły obok siebie. Luminarze prawa kryminalnego, mężowie stanu, profesorowie, dygnitarze, dobroczynne damy, skromni urzędnicy więzienni, księża, publicyści, wszystko to, mięszało się i dostrajało po podniosłej i wdzięcznej harmonii, pod jednem hasłem dobra ludzkości, i poszukiwania prawdy. Otwarcie kongresu nastąpiło d. 16 listopada. Przed 1-szą już z południa napływać zaczęły szeregi uczestników kongresu i tłumy ciekawej, a dobranej publiczności. Po kilkunastu wschodach gmachu wystawy, przez drzwi główne, po nad któremi pośród różnobarwnych włoskich sztandarów, wyłaniało się popiersie króla Humberta, wchodziło się do ogromnego kulistego z galeryjami (westibulu) przedsionka. Dokoła sześć ogromnych sal. zajętych było nader ciekawą i pouczającą wystawę produktów pracy więziennej, (o czem powiem jeszcze niżej).

Na galeryjach sal porozwieszano plany i rysunki graficzne, nawet drobniejsze modele więzień, celek, i rozmaitych zakładów karnych, lub dobroczynnych opiekujących się więźniami, nieletniemi przestępcami, lub dziećmi opieki potrzebującemi. Z przedsionka owego wchodziło się w galeryją dolną przyozdobioną chorągwiami państw, które wzięły udział w kongresie i portretami panujących tegoczesnych. Tu znowu, obok papieża, spotykało się cesarzów, królów, książąt i prezydentów, w kole których przodowało popiersie królewskiego gospodarza (Humberta). Galeryję tę zdobiły nadto, w artystycznym rozstawione nieładzie, klassyczne torsy, całe posągi, gruppy, lub ciekawe marmurowe płyty, z ułamkami odwiecznych napisów starej Romy, z zamierzchłych jej dziejów. Z galeryi owej wprost wchodziło się do oszklonej sali o wyniosłym takimże suficie, przeznaczonej na ogólne zebranie kongresu. Ściany sali zawieszone były portretami znakomitości więziennych, ludźmi którzy się odznaczyli na tem polu, w tym lub owym kierunku. I znowu spotykało się papieżów i cesarzów, królów i ministrów, mężów stanu, dyrektorów przytułków i więzień, prawodawców, urzędników, książąt nauki i świętych, kapłanów i damy, którzy w dziejach dobroczynności i ludzkości niezatartemi głoski zapisali swoje nazwiska, których imiona ze czcią powtarza ludzkość, których skronie tą, lub inną uwieńczyła sławą, wdzięczna potomność. To też obok: Beccarrii, Howarda, Benthama, Pestalozzego znalazł się Klemens XI, Cesarz Aleksander II, Oskar I król Szwecyi, Emanuel III sabaudzki, obok Maryi Teressy i Katarzyny II, konwencyjonista Lepelletier i Elżbieta Fry, tudzież Mary Carpenter, obok Leopolda I, hr. di Barolo, obok Winesa, de Beaumont, Tocqueville, przy Hillu, kapitan Machonomachi, dalej jeszcze Colbert, Aubanal, Błudow, Sperański, Montesquieu, Feuerbach, Röder, Faustin Hélie, Demetz i Rukawisznikoff, tudzież całe szeregi innych mniej

więcej głośnych i znanych. Z ojczystych na tej niwie pracowników, znalazł się wybornie odtworzony z nadesłanej przezemnie fotografii hr. Fryderyk Skarbek. Pod każdym z portretów znajdowały się daty urodzenia i śmierci tudzież krótkie motto wyjęte z dzieł ich, prac, albo żywota. Z pod kryształowych stropów sali, oświeconej jaskrawem i ciepłem słońcem włoskiem, które w dniu tym zdawało się jakby dodać chciało większego blasku całej uroczystości, zwieszały się różnobarwne bandery państw uczestniczących w kongresie, migocząc tęczowemi iście barwy. Pod główną środkową ścianą, pod sutemi z karmazynowego aksamitu draperyjami, na których ślicznie odbijał śnieżny posąg marmurowy Mądrości (Minerwy), wznosiło się wywyższenie o trzech stołach dla sekretaryjatu, prezesa i sprawozdawców sekcyj. Do koła wywyższenie to otaczały karmazynowe ze złotem fotele i krzesła przeznaczone dla delegatów rządowych i ciała dyplomatycznego. Służbę i porządek odbywali strzelcy i lokaje dworscy w karmazynowej ze złotem liberyi. O godzinie mniej więcej 2-ej z południa, poważny postawą i wiekiem Depretis Prezes Rady Ministrów i zarazem Minister Spraw Wewnętrznych, zająwszy miejsce przy prezydyjonalnem krześle, otworzył kongres krótkiem przemówieniem, w jakiem powitał zgromadzonych, naszkicował program kongresu, a wreszcie odczytał telegram króla zapewniający zebranych: o żywym interessie z jakim śledzić będzie ich prace i życzący nam, aby prace nasze dały najlepsze rezultaty, z połączenia zasad sprawiedliwości, z zasadami ludzkości. Pan Beltrani-Scalia Prezes Kommissyi międzynarodowej, pozostawiwszy zaszczyt odpowiedzi panu Ministrowi jednemu z delegatów cudzoziemskich,—ustąpił słowa profesorowi i Baronowi von Holtzendorff z Monachjum.

Znakomity uczony i wytrawny mówca, w wytwornym i zręcznym krasomówczym zwrocie, wspomniał o świeżej

walce bohaterskiego króla, rządu i ludu ze straszną chorobą, (cholerą) wyraziwszy się, że stają znowu do szlachetnego boju z chorobą moralną, bo złem, bo występkiem. Ze strony komissyi włoskiej, organizującej kongres, wygłosił ciepłe słowa (nieco z południowym patosem), jej Prezes Minister Mancini. Senator Canonico, członek komitetu wykonawczego, przedstawił panu Depretis: album, zawierający fotografije członków kongresu z dewizą, lub myślą każdego z nich, również jak i z fotografijami zmarłych działaczy na polu reformy więziennej i ich słowami. Senator poprosił pana Ministra o stwierdzenie tego pięknego i pamiątkowego zbioru własnym podpisem, co też tenże dopełnił natychmiast, zapowiadając iż złożonym on zostanie na Capitoljum na wieczną rzeczy pamiątkę. Następnie P. Minister zawezwał zebranych do zwiedzenia i obejrzenia wystawy, tak produktów pracy więziennej, jak i typów celek, jakoż wszyscy zebrani za jego przewodnictwem, podążyli do sal przyległych. Tak to miało miejsce urzędowe otwarcie kongresu. Śród dobranej miejscowej publiczności, z rodaków bawiących naówczas w Rzymie, spotkałem senatora Hubego i Małkowskiego i kilka innych wybitnych osobistości ze świata artystycznego i naukowego.

Nie chcąc przerywać wątku opowieści o wystawie więziennej, o planach i typach celek powiem w następstwie, obecnie przechodzę w dalszym ciągu do dalszych prac kongresu. Za przykładem kongresu w Stokholmie, rzymski podzielił się na trzy sekcyje, których posiedzenia rozpoczęły się zaraz nazajutrz to jest 17 listopada. Na tymczasowe prezydencyję tych sekcyj powołano przez akklamacyją: pierwszej p. Henryka Pessynę, senatora, b. Ministra Łsak i sprawiedliwości; drugiej profesora Brusa na uniwersytecie w Turynie, i trzeciej senatora de Foresta, prokuratora generalnego wojennego. Na propozycyję tych panów, i komitetu miejscowego włoskiego poruczono: prze-

wodnictwa w pierwszej sekcyi p. Pols delegatowi rządu Niderlandzkiego, w drugiej p. Goos prof. prawa karnego i dyrektorowi generalnemu więzień Duńskich i delegatowi tegoż państwa, w trzeciej nakoniec p. Jagemann radcy ministeryjalnemu i dyrektorowi zarządu więziennego W. Ks. Badeńskiego [1]). W sekcyi po ustnem przedstawieniu referatu, przygotowanego staraniem międzynarodowej Kommissyi, na pytania sekcyję ową stanowiące, i częstokroć uzupełnianego przez referat kommissyi miejscowej, następowała ustna dyskussyja i obrady, a po ich wyczerpaniu głosowanie. Dla każdego z tym sposobem zadecydowanych pytań, sekcyja wybierała sprawozdawcę do ogólnego zebrania czasami dwóch, jeżeli opinije były podzielone. Sekcyje zbierały się i obradowały równolegle (w salach na piętrach mieszczących się przy wzmiankowanych powyżej galeryjach) rano od 9 lub 10 do 12 i 1-ej czasem godziny, ogólne zebrania miały miejsce o 2-ej z południa. Każda sekcyja miała po 6 posiedzeń, czyli wszystkie ogółem, odbyły ich 18. Ogólnych zebrań było także sześć. Zamierzano odbyć ich więcej i kongres przedłużyć do dwóch tygodni, ale następnie na skutek żądania członków kongresu (zagranicznych), skrócono znacznie ten termin. Ztąd wiele pytań objętych programatem i zamieszczonych we wspomnianym już kwestyjonarjuszu, nie rozstrzygnięto, decyzyją ich, odkładając do następnego kongresu. Na ogólnych zebraniach przewodniczyli w alfabetycznym porządku urzędowni delegaci państw biorących udział w kongresie. Grono tych prezydujących ukonstytuowało się jak następuje. Na pier-

---

[1]) Wice-prezesów i sekretarzów wyliczać mi trndno, w każdej było po pięciu wica-prezesów i po 2 lub 3 sekretarzów, a były to po większej części osobistości wybitne, w krajach swoich i nauce wysokie nieraz zajmujące stanowisko.

wszem zebraniu ogólnem p. Pessina, w assystencyi ministra Manciniego prezesa komitetu centralnego włoskiego, zaproponował na prezesa p. Depretis'a, na wice prezesów pp. Alimquist'a delegowanego ze Szwecyi, Gałkina Wraskiego z Rossyi, Gautier'a de Rosse z Belgii, Herbete'a z Francyi, Holtzendorffa z Bawaryi, László z Węgier, Schrott'a z Austryi, Silvela z Hiszpanii, co przyjęto przez akklamacyję. Pan Alimquist obejmując prezydencyę 1-go ogólnego zebrania, zaproponował wysłanie do króla telegramu, z serdecznem od kongresu podziękowaniem, nietylko za uprzejme przyjęcie, jakiego doznali delegaci od rządu Jego Królewskiej Mości, ale nadto za wyrazy żywej sympatyi przesłanej kongresowi przez najdostojniejszego Monarchę. Na propozycyję pana Pessyny, kongres uprosił prezydencyję znowu (in gremio) o wyrażenie podzięki rządom które wysłaniem delegatów na kongres, poświadczyły sympatyję swoje dla podjętego dzieła. Nakoniec p. Pols w imieniu 1-ej sekcyi przedstawił sprawozdanie z jej obrad nad pierwszem pytaniem programu, proponując od rzeczonej sekyci odpowiedź na takowe, w formie krótkiej rezolucyi podanej pod dyskussyją ogólnego zebrania. Rezolucyja ta znaczną większością, po niedługiej dyskussyi, przyjętą została. Tym już porządkiem szły kolejno i w dniach następnych obrady w sekcyjach i na ogólnych zebraniach. Niepodobna mi zdawać sprawy z całego przebiegu tych wielce ciekawych i pouczających obrad, lub opisywać krok za krokiem pochód i rozwój kongresu ze wszystkiemi jego epizodami. Musiałbym całą chyba o tem napisać książkę, ograniczę się więc najciekawszemi i najważniejszemi momentami i szczegółami. Przedewszystkiem nadmienię tylko ogólnikowo: że 1-sza sekcyja [1]) zajmowała się

[1]) Międaynarodowa Kommissya penitencyjarna przedstawiła uczonym i delegatom, ogółem 21 pytań, z tych 6 dla 1-ej sekcyi, 8 dla 2-ej i 7 dla 3-ej.

głównie kwestyjami wypływającemi i odnoszącemi się do prawodawstwa [1]), druga ściśle właściwemi kwestyjami penitencyjarnemi, a więc organizacyją i administracyją instytucyj więziennych;—trzecia nakoniec miała na celu rozstrzygnięcie pytań najrozmaitszej natury, odnoszących się głównie do uprzedzenia przestępstwa, (lubo ściśle biorąc weszły do niej i inne należące raczej do obu poprzednich sekcyi) [2]); że sam przyłączywszy się do 1-ej sekcyi, ze sześciu pytań, które były w niej rozstrzygane, wybrać muszę tylko te, jakie mają bezpośredni związek z kwestyją naszego Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych. Pomimo zaś tak pozornie zacieśnionego zakresu mego sprawozdania i tak jeszcze znajdzie się sporo, do dodania do te go com powyżej już przytoczył. Otóż dla nas nader ważnem było zwłaszcza 5-te pytanie z sekcyi pierwszej, dotyczące prawnej odpowiedzialności rodziców i opiekunów za występne czyny pozostających pod ich władzą nieletnich. W materyi tej na kongres nadesłali referaty Armengol y Cornet adwokat, urzędnik wyższy z Barcellony, delegat deputacyi prowincyjonalnej barcellońskiej, generalnego stowarzyszenia reformy więziennej w Hiszpanii i Towarzystwa ekonomicznego przyjaciół Barcellony, Getz (którego tytułów zapomniałem), Karnicki Towarzysz naczelnego prokuratora w Petersburgu i vice-hrabia de Haussonville,

---

[1]) Zapisałem się do niej (zapisanie takie zależało od woli każdego z członków, wielu z nich należało jednocześnie do dwóch, lub trzech sekcyj, w miarę pytań jakie ich interesowały); była to prawie najciekawsza. W skład jej weszli nietylko słynni professorowie prawa kryminalnego, ale nadto wielu z redaktorów nowoczesnych kodeksów i projektów parlamentarnych: Włoch i Hiszpanii.

[2]) Jak np. o zajęciu więźniów w dnie świąteczne i odwiedzanie ich przez członków Towarzystwa dobroczynności i t. p.

dawny deputowany i członek rady więziennej. Karnicki odrzucał w sprawozdaniu swojem zupełnie odpowiedzialność kryminalną rodziców i opiekunów za winy ich dzieci i pupilów, (za wyjątkiem rozumie się zwykłego uczestnictwa), i tylko w niektórych, ściśle określonych wypadkach, dopuszczał odpowiedzialność ich cywilną. Przeciwnie pozostawali sprawozdawcy rozbierali i dopuszczali odpowiedzialność tychże zarówno cywilną jak i karną. Armegnol proponował pozostawienie sądom zwyczajnym karnym karania winnych rodziców i opiekunów karami pieniężnemi, wyrównywającemi zrządzonej przez nieletnich szkodzie, gdyby zaś okazali się oni (rodzice) niewypłacalnemi,—to odpowiedniem więzieniem. Professor Getz proponował, rodziców lub opiekunów, skutkiem zaniedbania których poruczeni władzy ich nieletni dopuszczą się kradzieży, (ale tylko tych wyłącznie) karać jak za występek *sui generis* karami zwykłemi, przez kodeksa karne zagrożonemi, bez rozciągania wszakże tej ich odpowiedzialności na inne występki i wykroczenia nieletnich. Nakoniec d'Haussonville zalecał *drogę pośrednią*, to jest proponował dla wychowujących, opiekunów i rodziców nie *ogólne* karne środki, ale *specyjalne* to jest pozbawienie ich prawa nadzoru i wychowania, albo nawet wogóle praw rodzicielskiej władzy w całej ich rozciągłości.

Przy ustnem rozbiorze tej kwestyi i dyskusyi nad nią, sekcyja przedewszystkiem zdecydowała, iż ograniczyć ją wypada jedynie do skutków karnych, do karnej odpowiedzialności, niedotykając cywilnej, to jest obowiązków wynagradzania szkód i strat przez czyny nieletnich zrządzonych. I w tak ograniczonym zakresie kwestyja rzeczona wywołała dwa sprzeczne poglądy. Część obradujących była zdania, że należy powrócić i trzymać się teoryi *wspólnictwa*

przewidzianego przez kodeksa karne i uważać rodziców i opiekunów za *nieprzeszkadzających* (kodeks u nas obowiązujący charakteryzuje dosyć dokładnie ten rodzaj wspólnictwa nazywając je prawnym terminem „popustitelstwa.“) Przedstawicielami tej opinii, energicznie w łonie sekcyi podtrzymywanej, byli przeważnie hiszpańscy członkowie powołujący się na wypracowany świeżo w Hiszpanii projekt nowego kodeksu. Odmiennej opinii bronili ci, którzy znajdywali wystarczającymi środki odpowiedzialności cywilnej, oświadczając się nader stanowczo przeciwko wszelkiej odpowiedzialności karnej, przeciwko wszelkiemu wkraczaniu sądów karnych w te odrębne sfery. Obrońcy tego kierunku silną argumentacyją wykazywali najpierw, iż pojęciu podobnego *wspólnictwa*, podług nowoczesnych i najświeższych teoryj, brak istotnych i rzeczywistych cech, któreby stawiały go narówni z tem *wspólnictwem*, jakie przewidzianem i zagrożonem jest w prawie karnem i jakie kodeksy kryminalne przepisach swych w istocie mają na względzie. Nadto powoływali się oni na powagę władzy rodzicielskiej, jej niewzruszalność, niebezpieczeństwa poderwania jej, osłabienia i podkopania tym sposobem, wreszcie bronili swej zasady, wykazując processualne trudności. jakieby wyniknąć musiały przy przyjęciu powyższej zasady. W istocie przy jednoczesnem pociąganiu do odpowiedzialności przed sądy, rodziców, wychowańców, opiekunów i ich dzieci i pupillów, pierwsi zawsze mieliby interes w występowaniu względem nieletnich, jako ich oskarżyciele, i zawsze w celach własnej obrony, musieliby wykazywać ich czyny, jako moralne zepsucie i niepoprawność, żeby tym sposobem zasłonić się i uchronić od zarzutu złego prowadzenia, wychowania, niedozoru, lub występnego zaniedbania. To zaś dezorganizowałoby rodzinę, zrywało najświętsze węzły, a w najlepszym razie, mnożyłoby i komplikowało trudności, wywoływało nader niemiłe

kolizyje. W ciągu ożywionych z powyższych powodów rozpraw w sekcyi, obie strony, obydwa sprzeczne obozy, poczyniły sobie, na skutek wymienionych nawzajem motywów i opinij, pewne ustępstwa, i wreszcie wygotowanie sprawozdania na ogólne zebranie, sekcyja powierzyła jednemu ze swoich członków p. Voisin, radcy przy sądzie kassacyjnym francuzkim, delegatowi najwyższej rady więziennej. Utalentowany sprawozdawca w wymownem przemówieniu swojem na gólnem zebraniu, zwróciwszy uwagę na niezbędność z jednej strony zaopiekowania się przez ogół opuszczonemi i zaniedbanem idziećmi, z drugiej wykazywał konieczność umiarkowania i oględności w stosunku państwa do władzy rodzicielskiej, nieodzowną potrzebę uszanowania jej przez regulujące przepisy prawne, uświęcenia wysokiego jej niewątpliwie społecznego stanowiska i przeznaczenia. Wreszcie w zakończeniu swego sprawozdania, w imieniu sekcyi zaproponował ogólnemu zebraniu rezolucyę następującej treści: „Kongres jest zdania, że jestto w interesie społecznym, aby przedsięwzięte zostały prawodawcze środki dla zapobieżenia opłakanym następstwom niemoralnego wychowania, jakie dają rodzice nieletnim swoim dzieciom, kongres mniema, że jednym z tych środków, jakie należałoby zalecić, jest dozwolenie *sądom karnym* odejmowania na czas pewien wszystkich, lub części praw wypływających z władzy rodzicielskiej, skoro tylko fakta należycie ustalone, usprawiedliwią tę ich odpowiedzialność.“ Rezolucyja tak sformułowana, pomimo uprzednich zastrzeżeń sprawozdawcy, wywołała niemniej żywe protesta, których wymownym przedstawicielem był Senator Pierantoni. W długiem przemówieniu starał się on bronić powagi, zagrożonej jakoby rezolucyją tą władzy rodzicielskiej. Odpowiedział mu z całą przekonywającą argumentacyją, głębokością i werwą. P. Senator Roussel, powaga w tych kwestyjach i promotor najnowszego o nieletnich prawa we Francyi. Na skutek jednak

ożywionej dyskussyi, postanowiono najpierw usunąć przymiotnik „*karny*“ [1]) następnie na wniosek Senatora Pessiny zdecydowano, że kwestya ta raz jeszcze przejrzaną zostanie na przyszłym kongresie. Co się tyczy znowu ostatniego (6) pytania I-szej sekcyi, to jest co do rozciągłości władzy, jaką należy pozostawić sędziemu w odsełaniu nieletnich do zakładów: czy to karnych, czy wychowawczych, tak w wypadku uniewinnienia ich jak i skarania,—to w materyi tej przedstawili referaty: Föhring prezes wyższego sądu poprawczego w Hamburgu, Randall twórca szkółek i prawa dla ubogich dzieci w Michigan (w Coldwater, Północna Ameryka) i piszący niniejsze słowa. Co do mnie, to myśli moje i poglądy wyłożyłem w obszernem sprawozdaniu (zajmującem niemal 106 str.) w bulletynach. Wyraziłem także zdanie, iż sędziemu należy zostawić najobszerniejszą władzę w odsełaniu nieletnich: czy to do zakładów wychowawczych, czy wychowawczo-karnych, czy wreszcie tylko opiekuńczych, że w tej mierze nie powinien on być przez prawodawcę krępowanym żadnemi zgoła naprzód określonemi terminami, ani więc oznaczonym zakresem lat, ani nawet specyjalnemi wyrażeniami (jak np. do czasu poprawy i t. p.). Uważałem, że władza ta jego znajdzie właściwe i naturalne granice w regulaminach danych instytucyj, które na ich czele stawiają przepisy w jakim wieku nieletni mogą być do nich przyjmowani i do jakiego wieku jedynie władni są w takowych pozostawać. Z drugiej strony, tymczasowe uwolnienie, w razach poprawy i dobrego prowadzenia się wychowańców, mogą i powinny, według mego zdania, miarkować stosownie do istotnego położenia rzeczy, ową pozorną tylko bezwzględność i nie-

[1]) Z dyskussyi jaka wywiązała się w tej kwestyi wypływa nadto, że kongres był zdania, iż środki przeciwko nieletnim proponowane mają mieć charakter nie tyle *karny* (karzący), ile raczej *opiekuńczy* i że postawił on jedynie *zasadę* jaką w szczegółach, w wprowadzeniu jej w praktyce rozwiązać jeszcze należy.

ograniczoność sędziowskiej władzy, a tem samem usuwać przypuszczalne niebezpieczeństwa nadużyć i arbitralności, któreby zrażały drażliwszych od przyjęcia tych moich propozycyj. Wreszcie, by uniknąć poprawek raz zapadłych wyroków, utrzymać ich powagę i nie obarczać sądów nowemi sprawami, a właściwiej powtórnem rozpatrywaniem losu raz przez nich skazanych, wyraziłem zdanie, iż decyzyja co do tymczasowego uwolnienia wychowańca winna być pozostawioną, rozumie się obok należytych gwarancyj, administracyi odnośnych zakładów. Z innych w tej materyi sprawozdawców, p. Föhring tłómacząc się różnicami: prawnemi, społecznemi i ekonomicznemi rozmaitych państw, ograniczył się jedynie ogólnemi propozycyjami, które podzielił na *zasadnicze* i *dodatkowe*. *Zasadniczemi* podług niego są: 1) pozostawienie sądowi prawa przeznaczania nieletnich, którzy uznani zostaną za działających bez rozeznania, do karnych, lub wychowawczych instytucyj, zakres przebywania w których, zależnym ma być nie od sądu, ale od zarządu takowymi, przy czem dopuścić należy i warunkowe uwolnienie, z pozostawieniem dzieci pod nadzorem dyrekcyi; 2) pozostawienie sądowi, że kara pozbawienia nieletniego wolności ma być doń zaregulowaną, czy to w wychowawczym czy karnym zakładzie,—ale zawsze *rządowym* nie zaś *prywatnym* i 3) pozostawienie sądowi prawa zdecydowania, aby nieletni po odbyciu naznaczonego mu przez sąd więzienia w normalnej instytucyi, został pomieszczonym do zakładu poprawczego, lub wychowawczego na termin, zakres którego ma zależeć od dyrekcyi zakładu z dopuszczeniem tymczasowego uwolnienia, przyczem nadzór nad nieletniemi pozostawia się dyrekcyi. *W dodatkowych* propozycyjach Föhring oznajmia 1° że na rządach leży obowiązek, dotąd przez nie zaniedbywany, urządzenia w dostatecznej ilości zakładów tak wychowawczych jak poprawczych dla nieletnich przestępców, zakłady te mają być

organizowane rozmaicie względnie do tego, czy są one przeznaczone dla nieletnich uwalnianych (z powodu braku rozeznania) czy też dla osądzonych (skazanych) i 2° że nieletni mogą być zesłani przez sąd tylko do takich zakładów, które istnieją pod nadzorem rządu, kontrolującym: ich ustawy, szkołę, zajęcia, system wychowawczy, i zachowującym jedność ich kierunku za pomocą centralnej władzy, otrzymywania peryjodycznych sprawozdań, wydawania ogólnoobowiązujących instrukcyj i t. p. Randall rekomendował dla dzieci uwalnianych i bez opieki, zakłady różniące się od szkół poprawczych i służące miejscem krótkotrwałego zatrzymania (np. do jednego roku) dopóki nie zostanie wynaleziona odpowiednia, uczciwa rodzina. Takimi są szkoły publiczne, których ustawę i opis dołączył sprawozdawca do swego referatu. [1]) Sekcyja drobiazgowo roztrząsała te pytania i przyjęła postanowienia zbliżające się najbardziej do propozycyj Föhringa. Sprawozdawcą jej na ogólnem zebraniu był Dr. Lastres y Juiz Adwokat Deputat, Członek Rady wyższej więziennej, delegat rządu hiszpańskiego i Towarzystwa ekonomicznego. Sformułował zaś je następnym sposobem: 1) sądowi należy pozostawić prawo decydowania, iż nieletni uznany za działającego bez rozeznania, ma być pomieszczonym w zakładzie wychowawczym, lub poprawczym; zakres pobytu jego oznacza sąd, który jednak jest mocen w każdej chwili, z usunięciem okoliczności jakie wyzwały pierwotną jego decyzyję, pobyt ten przerwać; oprócz tego określony przez sąd termin może być skróconym przez tymczasowe uwolnienie, z pozostawieniem administracyi zakładu prawa nadzoru nad nieletnim. 2) Do sądu należyć ma prawo określenia w jakim mianowicie zakładzie, w każdym razie

[1]) Prace swoje w formie oddzielnych broszur przedstawili na kongres: Jakowlew, Rivalt i inni. Zapatrywania moje, jak okazuje się z powiedzianego powyżej, najwięcej zbliżały się do opinij Föhringa.

tylko *publicznym* a nie *prywatnym*, ma być odcierpianą kara przez nieletniego, to jest czy w wychowawczym czy poprawczym. 3) Nie wdając się w dyspozycyje prawodawcze rozmaitych krajów o władzy rodzicielskiej i skarceni domowe, kongres wyraża życzenie, żeby prawo szanowało nieograniczoną władzę ojca rodziny uczciwego i nie nadwyrężającego niczem praw dzieci; przyczem środki karcenia domowego powinny nosić charakter prywatny, rodzinny, a zatem niejawny i niegłośny, nie mają też one mieć dla tego kto im ulega żadnego wpływu na przyszłą jego karalność (recydywę). Propozycyje te chociaż przeciwko nim oznajmili się głośno i stanowczo w ożywionem przemówieniu: Senator Pierantoni i hr. Foresta, zostały jednak przyjęte prawie, (bo za wyjątkiem wzmiankowanych członków) jednogłośnie przez ogólne zebranie kongresu. [1]) Przechodząc z kolei do innych epizodów kongresu, zaznaczę, iż na 2-iem z kolei zebraniu ogólnem pod prezydencyą p. Gałkina-Wraskiego i na jego propozycyję wysłano, z okazyi w dniu tym właśnie przypadających imienin królowej Małgorzaty, gratulacyjny telegram, że z rozmaitych krajów kuli ziemskiej, nadeszły telegramy witające kongres i życzące mu powodzenia, że podczas trzeciego wreszcie takiegoż ogólnego zebrania pod przewodnictwem p. Herbette'a po odczytaniu nader uprzejmej odpowiedzi, w imieniu królowej p. Gałkinowi-Wraskiemu na powyższej wzmiankowany telegram, posiedzenie przerwanem zostało wizytą króla Humberta [2]). U wejścia powitał go wytworną

---

[1]) Niechaj mi wolno będzie zaznaczyć znowu, że przyjęte przez kongres tym sposobem decyzyje, z niewielkiemi i małoznaczącemi odcieniami, zbliżają się również do wygłoszonych w sprawozdaniu mojem zapatrywań.

[2]) Na ostatniem zebraniu (6-tem) przewodniczył w zastępstwie chorego p. barona von Holtzendorff sympatyczny węgierski delegat László. Nasz Studzieniec tak dalece go zajął, że przed kilku miesiącami, posłałem mu jego plany, gdyż ma zamiar w kraju ojczystym na wzór naszej kolonii urządzić takąż samą i na tychże podstawach.

przemową Herbette, jako przewodniczący zebraniu (był to niezwykły widok respublikanina przemawiającego z dworskiem zacięciem do króla) i w tym charakterze przedstawił Jego Królewskiej Mości delegatów urzędowych. Monarcha ubrany po cywilnemu, bez żadnych zgoła oznak wysokiej swojej godności, a nawet bez żadnej dekoracyi, w towarzystwie tylko adjutanta (w pięknym mundurze włoskich huzarów) z całą swobodą zaczął zwiedzać wystawę przedmiotów pracy więziennej. Członkowie kongresu i delegowani, towarzyszyli Mu w tym pochodzie i przeglądzie. Ci ostatni zaraz po powitaniu u wejścia, rozstawili się każdy przy wyrobach swojego kraju. Tym sposobem ja znalazłem się w oddziałe rossyjskim przy wyrobach naszego Studzieńca. Król zwrócił uwagę na kostjum naszych wychowańców i na model naszych studzienieckich łóżek. Przedstawiony przez p. Gałkina-Wraskiego, miałem zaszczyt dać Jego Królewskiej Mości, parę żądanych objaśnień. Podobnież Król rozmawiał z innymi wystawcami okazując istotne zainteresowanie się przedmiotem. Zainteresowanie to zresztą było naturalnem i dziwić mu się niepodobna. Wystawa prac więziennych przedstawiała się nader wspaniale. Oprócz Włoch, najświetniej wystąpiły: Francyja i Belgija. Nasze studzienieckie wyroby, chociaż dość nieliczne, współzawodniczyły z wyrobami przytułku Rukawisznikowa (w Moskwie), a nawet i z innymi podobnego rodzaju zakładów. W oddziałach innych krajów spotykano przedmioty tak ozdobne, wytworne, bogate, i delikatne, tak mistrzowsko wykończone, tak wyborowe pod każdym względem, pracę więzienną przedstawiono w jej całym rozwoju z taką dokładnością, poczynając od surowej produkcyi, do ostatecznego jej przerobienia, przetwory proste, grube pierwotne i znowu tak wydoskonalone, w takim progressyjnym postępie i rozwoju, że nieraz wydawać się musiało, iż jest się na wystawie przemysłowej, że ma się przed sobą obraz

wolnej pracy swobodnego przemysłu w całej jego świetności, barwności i rozmaitości. Wystawiona na każdym przedmiocie cena i nazwa tego kto go wyprodukował i obrobił, z określeniem zużytego na to czasu, niby z całą jego historyją,—dopełniały złudzenia, a jednocześnie i świadczyły o systemacie i rezultatach prowadzenia nauki w danym zakładzie, o postępach, zakresie i rozwoju istniejących w nim rzemiosł, rodzaju i gałęzi pracy. Nie dziw też, że w takich warunkach, przy takim wyborze produktów massę z dostarczonych przedmiotów przeznaczonych do sprzedaży, przy ich zwłaszcza niskiej cenie i estetycznem wykończeniu, rozchwytywano prawie natychmiast. Ciekawszą jednak po nad dopiero co wzmiankowaną wystawę (coprawda wprowadzającą w zachwyt głównie niespecyjalistów i profanów), — była znowu dla *specyjalistów*, wystawa celek. Umieszczono ją w obszernem podwórzu, przylegającem do gmachu wystawy, które pośpiesznie zmienionem zostało w sztuczny wirydaż. W osobnym budynku zwiedzający przyjrzeć się mogli 38 systematom istniejących w rozmaitych więziennych zakładach różnych krajów, celek, — odtworzonym każda z największą ścisłością pod najdrobniejszemi szczegółami jako to rozmiarów, wewnętrznego urządzenia, oświecenia, opalenia, wentylacyi i wogóle całego umeblowania. Manekiny doskonale odrobione, z zachowaniem typów narodowych, odziane w ubrania więźniów i ich dozorców uzupełniały złudzenia. Śród celek tych niezapomniano i nie pominięto nawet osławionych więzień weneckich, przeznaczonych dla skazywanych przez Radę dziesięciu, a których ślad turyści oglądać mogą po dziś dzień w pałacu Dożów, jako też i celki więziennej Ś-go Michała w Rzymie, zbudowanej w 1703 r. Tak zaś oddano je wiernie, z taką sumienną dokładnością, iż powtórzono nawet na ścianach ich charakterystyczne, ezasami pełne grozy napisy więźniów, którzy w tych strasznych miejscach kaźni, zwłaszcza w pa-

łacu Dożów, nieraz długie dni opłakanego spędzili żywota. Na podwórzu w kilku miejscach, manekiny reprezentowały włoskich galerników w ich różnobarwaych, nieraz cudackich, wstrętnych ubraniach, z tradycjonalnemi u nóg kulami, lub przykutych do długich łańcuchów jak dzikie stado niesfornego bydła, pod zbrojną w broń i kańczugi strażą. Często przebiegając te celki, zwiedzając ich wnętrze, zdarzało mi się słyszeć najrozmaitsze ogółu zdania. Jedni z publiczności, która procesyjonalnie je oglądała, ganili zbytnie wygody ich urządzenia, czystość, względną dostatniość i komfort, inni wyrażali swe współczucie i współubolewanie dla istot, które samotne w zacieśnionych stosunkowo przestrzeniach, w czterech dosyć ciasnych i ogołoconych ścianach, nieraz długie lata spędzać są zmuszeni, — a słuszność, jak za wsze, pozostawała śród tych przeróżnych i skrajnych opinij po środku [1]. Wspomniane już wyżej rysunki planów, rozmaite plastyczne w małych formatach modeliki z papki, tudzież przecięcia gmachów, pojedyńczych sal i celek, przeróżnych: karnych, poprawczych i wychowawczych zakładów, między którcmi od nas figurowały fotografije Studzieńca, plan ogólny naszej kolonii, przecięcia naszych domków, plany więzień Warszawskich i urządzenia wentylacyi w naszym domu Badań, jakie udało mi się zebrać. (to ostatnie urządzenie, zwróciło zwłaszcza uwagę Senatora Canonico, który oglądał je na miejscu i wsprawozdaniu ze swej po Europie podróży, nader pochlebne o niem jak równie i o całej naszej Studzienieckiej kolonii, wyraził opiniję). Ale wracam do kongresu. Illustracyją jego prac, było zwiedzanie przez członków tegoż, zakładów karnych jak Tre Fontane, nowo budującego się wspaniałego celkowego więzienia

---

[1]) W każdej celce na drzwiach znajdywały się wymiary szerokości, długości i wysokości celi, tudzież ilości i zawartości w nich powietrza.

Regina Coeli, domu kary dla kobiet, więzienia tylko dla tychże, zakładu poprawczego (reformistycznego) dla chłopców w Tivoli i dla dziewcząt w Rzymie. Każde z tych odwiedzin, mogłoby samo przez się stanowić przedmiot wielce ciekawego opisu, treść całego pouczającego i zajmującego artykułu. Wspomnę więc tylko pokrótce, iż: Tre Fontane są właściwie zakładem ciężkich robót śród bezpłodnych i zabójczych bagien, błot i trzęsawisk Kampanii, gdzie więźniowie pod nadzorem Trapistów przetwarzają błotniste te bagna, niezdrowe trzęsawiska, w grunt rodzajny na którym bujnie rozrastają się plantacyje zbawczego i uzdrawiającego Eucaliptusu, że zakonnicy podejmowali nas tam wybornemi zdrowiodajnemi, przeróżnych gatunków, likierami, a przełożony zakonów i dyrektor zakładu w tajemniczał nas w systemat pracy więźniów, i prowadzenia ciężkiego więzienia leżącego nieopodal od klasztoru, właściwych ciężkich robót.

Dla czytelników Rocznika, najbardziej zajmującym byłby bezwątpienia opis instytucyj poprawczych i wychowawczych dla małoletnich chłopców w Tiwoli i dziewcząt w Rzymie, gdy jednak może mi się uda osobno i obszerniej wspomnieć gdzie indziej o takowych, tu przeto nadmienię jedynie, iż wycieczka do Tivoli tramwajem parowym po zębatych szynach, pomimo niesprzyjającej, deszczowej pogody, wypadła nader świetnie. Pomijam czary malowniczej okolicy, w jakiej leży samo Tivoli, pomijam zajmujące ruiny świątyni Sybilli, wspaniałe wodospady, urocze parki, wyniosłe położenie wreszcie willi d'Este, pałacu z XVI w. skąd wzrok buja swobodnie po szczytach gór Sabińskich, i gościnne przyjęcie mieszkańców miasteczka liczącego 7500 ludności, którzy z rozwiniętemi sztandarami, z doborową kapelą na czele, pod przewodnictwem syndyka swego cav. Tomei, witali nas na dworcu kolei i przeprowadzali po ulicach miasta,—wspomnę tylko, że sam zakład

pod nazwą Casa di custodia, przypomniał mi podobne instytucyje w Belgii, zwiedzane przezemnie przed wielu laty. Dyrektor zakładu z najżywszą uprzejmością, czynił honory domu, odpowiadając na najrozmaitsze pytania rzucane mu zewsząd przez ciekawych gości. W jednej ze sal spotkałem ich grupkę (gości), która zajętą była obserwacyją młodego wychowańca, i wymierzaniem za pomocą kranometru jego głowy, byli to nasi koledzy, członkowie kongresu antropologicznego. Oglądano wypukłości jego czoła, czaszki, i usłyszałem groźne proroctwo zbrodniczej chłopca przyszłości, mam przecież nadzieję, iż był to głos zbyt pochopny nowoczesnych Dedalów [1]).

Wieczorem 20 listopada kongresiści, jak tu nas nazywano, zostaliśmy zaproszeni do prefekta Rzymu markiza Gravina, gdzie on i żona jego przyjmowali nas we wspaniałych prefektury salach, z uprzedzającą gościnnością. Rozmowa, w której uprzejmi gospodarstwo, dla każdego umieli znaleść słów kilka, śpiew i muzyka (śpiewali najlepsi artyści miasta, pani Ferni, i pp. Battistini i Valero), przedłużyły to miłe zebranie po za północ. W sobotę, wieczorem miasto dało na cześć delegatów i członków kongresu galowe przedstawienie w teatrze Costanzi, składające się z opery „Carmen". Wspaniała teatru sala rzęsiście oświecona, napełniła się po brzegi, cudzoziemcami i wyborem rzymskiego towarzystwa i miejscowęj arystokracyi. Wdzięki typowych rzymianek, blask ich oczu i urody podniesiona wspaniałością toalet, jaskrawością barw przeróżnych, migotaniem pereł, drogich kamieni i złota, zlewając się z odświętnemi ubiorami panów, ich orderami, nadawały przedstawieniu cechę niezwykłej uroczystości. W niedzielę 22 listopada municypijum w Campidoglio, podejmowało nas

---

[1]) Starożytny frenolog, który wydał opiniję swoją o Sokratesie.

wspaniałą ucztą urządzoną w sali tak zwanej „Horacyjuszów“. Niezliczone światła kinkietów, jarzących świec, tysiące, pozwalały podziwiać biesiadnikom wspaniałe freski stropów i ścian jednej z piękniejszych sal Rzymu. Podczas obiadu wznoszono urzędowe zdrowia; pierwszy toast we włoskim języku wygłosił prof. v. Holtzendorff na cześć króla. W oratorskim zwrocie, wspomniawszy o sabaudzkim krzyżu królewskiego sztandaru, wyraził się zręcznie, iż jest on jakby symbolem nowej krucyjaty, podjętej na wytępienie nieszczęść i nędz wszelkiego rodzaju, że wszyscy pod wodzą króla, jak drugiego Godfreda, gotowi są podjąć piękną i święta tą walkę, przyczem nadmienił znowu o Neapolu i Jschii.

Minister wychowania Coppino, pił zdrowie rządów zagranicznych, delegowany belgijski Gautier de Rosse wniósł toast na cześć Rzymu, Gałkin Wraski za zdrowie ministra Depretisa, p. Herbette na cześć organizatorów kongresu, p. Pols na cześć Markiza i Markizy Grawino, wreszcie Alimquist na cześć ks. Torlonja syndyka Rzymu i amfitryjona opisanego obiadu. Baron i senator de Renzis i ks. Torlonja odpowiedzieli w imieniu organizatorów kongresu. Doktór Guillaume, którego zniewolono do podniesienia głosu, w wybornem zestawieniu trzech kongresów, w Londynie, Stokholmie i Rzymie, streścił ich zadania cele i rezultaty i zakończył toastem na cześć inicyjatora i głównego organizatora kongresu rzymskiego p. Bertrani-Scalia. Po bankiecie przeszliśmy do sali klassycznej muzeum Kapitolońskiego, zawierającej mnóstwo arcydzieł starożytnej skulptury. Olbrzymia, kulista, oszklona sala, oświecona elektrycznością, ubrana żywą zielenią roślin stref gorących, przedstawiała iście czarodziejski widok. Orkiestra doborowa, złożona z dam i mężczyzn, (wszystkich znakomitych artystów), wykonywała najlepsze ustępy włoskich mistrzów. Po sali roiły się strojne tłumy włoskich piękności wszystkich sfer towarzyskich, arystokracyi, bogatego mieszczań-

stwa i intelligencyi. Marmurowe posągi, antycznych bóstw, bohaterów i cezarów starej Romy postacie, zdawały się ożywiać, drgać pod wpływem jasnych elektryczności potoków, pod płomiennem spojrzeniem nowoczesnych piękności rzymskich, pod dźwiękami wreszcie niby zaczarowanych tonów. Koroną jednak tych wszystkich festynów, było przyjęcie 26 listopada, w poniedziałek, u króla na Kwirinalu. Brali w nim udział jedynie urzędowi przedstawiciele i delegaci. We wspaniałej, białej, rzeźbionej wytwornie i złoconej bogato sali, ustawiliśmy się gruppami podług narodowości. Wszyscy byli w balowym stroju i przy dekoracyjach jakie kto posiadał. Piersi wielu z gości, były literalnie osłonione krzyżami i gwiazdami, a różnobarwne wstęgi, większych orderów, odbijały jaskrawo od czarnych fraków. Między delegatami Hiszpanii, jeden z byłych jej ministrów, miał nawet na szyi łańcuch Złotego Runa. Po niedługiem oczekiwaniu, do sali wszedł król z królową, dwiema damami dworu i wielkim ochmistrzem. Król był w czarnym fraku, z dwoma gwiazdami i zieloną wstęgą, Królowa w blado-różowej, wydekoltowanej aksamitnej sukni przetykanej srebrem, ze sznurami olbrzymich pereł na ślicznie toczonych, dość pulchnych ramionach i w migocącym wszystkiemi barwami tęczy dyjamentowym djademem, pod nad pogodnem czołem. PP. Baron de Renzis i senator Canonico przedstawili Ich Królewskiej parze, delegatów z nazwiska, urzędu i stanowiska. Król rozmawiając ściskał każdemu rękę, nie puszczając jej aż do ukończenia rozmowy. Mnie wypytywał o Studzieniec i warunki przyjęcia. Królowa z niewypowiedzianym wdziękiem i taktem podtrzymywała rozmowę, dla każdego znalazła uprzejme słówko, z wieloma rozmawiała w ojczystym ich języku, włada bowiem doskonale: niemieckim, angielskim i francuzkim. Mnie zapytać raczyła, czy damy nasze biorą udział w Towarzystwie Osad Rolnych i uczyniła, na potwierdzają-

cą odpowiedź, uwagę „że dobroczynność jest to najwdzięczniejsze pole działalności dla kobiety“.

Podziwiałem obejście się z nami obojga Królestwa, umieć narazie znaleść temat do zamienienia kilku zdań, było w w danym razie niezaprzeczenie wysokiem mistrzowstwem dworskości, dowodem nietylko obycia się, ale i wykształcenia. Przedstawienie bowiem trwało przeszło godzinę i osób było około stu, z którymi król i królowa rozmawiali, a przecież dla każdego mieli pochlebne i zręczne słówko. Po ukończonej ceremonii, udaliśmy się do sali jadalnej, z prawdziwie królewskim urządzonej przepychem, gdziei królewskim też uraczono nas obiadem. Miałemzaszczyt siedzieć 18-y z rzędu od królewskiej pary, przyjrzałem się przeto doskonale królowi Humbertowi i ślicznej królowej Małgorzacie, zwłaszcza, że po skończonym obiedzie, oboje dostojni Gospodarstwo, w jednej z przyległych sal, jeszcze z jakie pół godziny pozostawszy ze swojemi gośćmi, z wieloma z nich prowadzili ożywione rozmowy. W obec takiego obejścia nie tylko zapomnieć było można, że jesteśmy na pokojach monarszych, ale nadto opisane przyjęcie najmilszem niemal ze zgotowanych dla nas w wiecznem mieście (przyjęć), zostało nazawsze wspomnieniem. To też niezbyt przesadnemi będą słowa, jakie miał powiedzieć v. Holtzendorff gdy się wyraził: „miałem w Rzymie dwie największe życia mego przyjemności, żem pił toast na cześć króla Włoch w Campidoglio i obiadował z najmilszą i najpiękniejszą królową świata“. We wtorek miałem spędzić wieczór u senatorstwa Pierantonich, gdzie znowu popisywali się najpierwsi artyści opery, tak jednak byłem znużony i tyle znalazłem różnego zajęcia, iż wyrzec się musiałem tej bytności, tembardziej, iż w dniu tym p. Gałkin Wrasky dawał obiad dla organizatorów kongresu, na którym być musiałem. Wogóle cały nasz pobyt był szeregiem uroczystości i przyjęć. Do nader też miłych w końcu zaliczyć

mi wypada i obiad u senatora Canonico wielkiego naszego przyjaciela, a nawet znawcy naszej literatury. Do zajęć obu kongresów (jakiem wspomniał, jednocześnie odbywał się antropologiczny [1]), dołączyć mi wreszcie wypada odczyty:

[1]) Kongres ten przedstawiał wiele ciekawego i żałuję, iż brak czasu i miejsca nie pozwala mi nieco zastanowić nad nim dłużej. Wychodził on z tej zasady co i nowa szkoła włoska antropologii kryminalnej, a mianowicie: iż to nie występek rozpatrywać należy *in abstracto*, ale raczej przestępcę, i że badanie to ma być prowadzonem, nie metafizycznie, ale wedle metody antropologo pozytywnej. Jeżeli ją stosować będziemy, przyjdziemy do przeświadczenia, że nie masz wolności woli, a przynajmniej, iż na takową przeważnie wpływają i onęż ograniczają okoliczności zewnętrzne. Z takowych zaś najważniejszemi są: sfera w której człowiek rodzi się, wzrasta, rozwija i wychowuje, dziedziczność i attawizm, głównie zaś warunki fizyjologiczne jego bytu. Celem przeto antropologii kryminalnej, będzie obserwacyja indywiduum i przez poznanie go anatomiczne i naturalne, ustalenie istotnych charakterów (typów) zbrodniczych. Przez studyjowanie fizyjologiczne jego ciała, zwłaszcza zaś jego czaszki i mózgu, dojdziemy do ustalenia warunków psychicznych subjektu i jego występności, jako też i tych cech, które odróżniają zbrodnię od epilepsyi i szaleństwa moralnego. W braku kodeksu któryby odpowiadał tym zasadom nowej szkoły, jej przedstawiciele proponowali zachowanie kodeksu Sardyńskiego r 1858 r. Gdy jedni powstawali na zbyt łagodne urządzenie więzień, i wotowali za utrzymaniem kary śmierci, inni domagali się zniesienia zupełnie zakładów karnych i zastąpienia ich szpitalami! W ogóle kongres odznaczał się chaotycznem pomięszaniem poglądów i nie miał tej powagi co penitencyjarny, przychodziło na niém do nader burzliwych starć i polemiki, choć niepodobna odmówić nauki, głębokich i trafnych spostrzeżeń ludziom, którzy nietylko go zorganizowali, ale najgorętszymi jego byli poplecznikami i orędownikami, jak: Lombroso, Ferri, Sergi, Lacassagne, Garofalo, Motet, Rieger i Moleschott. Illustracyją tego kongresu była wystawa, bez zaprzeczenia działająca na nerwy i wyobrażenie i nader kunsztownie i troskliwie urządzona. Obok podobizn twarzy największych zbrodniarzów i waryjatów, obok ich mózgów wybornie spreparowanych, obok rysunków nieraz pełnych dowcipu i werwy, to znowu, wstrętnych i odrażających rozpustą, rozbujałą i nieokiełznaną fantazyją nieszczęśliwych pozbawionych władz rozumu, obok ciekawego albumu wychowańców Rukawicznikowskiego przytułku, spotykało się maski zbrodniarzów z gipsu i wosku, lub zakonserwowane i zabalsamowane według najświeższych metod, jednych gilotynowanych, innych powieszonych. Tu poraz pierwszy spotkałem się z systematem, jeśli go tak wolno nazwać bronzowania, podług którego ciało ludzkie zmienia się niby w ulane z bronzu,

Bertillona, Lambrosa i Ferri, tudzież wycieczkę do Civita-Vechia, do Sardynii, na wyspę Pianosa, gdzie istnieje jedyna w Europie kolonija dla dorosłych. W wycieczce tej wzięło udział wielu z członków kongresu, co do mnie, na nieszczęście, brak czasu nie dozwolił mi na tak długi pobyt pod czarownem niebem Italii, zaledwie iż pobieżnie mogłem jeszcze zwiedzić Rzym i jego okolice, wrażenia jednak ztąd odniesione, nie wchodzą w zakres tych, jakiemi w Roczniku dzielić się mógłbym z jego czytelnikami. Nie będę się również rozwodził nad rezultatami praktycznemi, nad organizacyją dodatniemi stronami, czy usterkami dotychczasowych wogóle tego rodzaju zebrań, a specyjalnie też ostatniego; weszłoby to bowiem w zakres uczonej rozprawy, której pisać nie miałem bynajmniej zamiaru. Natomiast dodam, że pomocniczemi środkami na kongresie, oprócz żywej dyskussyi i wystawy pracy więziennej, a nadto dzieje planów i modelów cełek i przeróżnych zakładów, oprócz owych wizyt i oględzin na miejscu takowych, o ile one w Rzymie, jego okolicach i wogóle we Włoszech się znajdywały, była nakoniec i bibljoteka kongresu. Bibljotekę tę składały najrozmaitsze podręczniki, książki, pisma peryjodyczne zebrane troskliwie, nadesłane i ofiarowane przez ludzi nauki i uczestników zebrania. Po skończonym kongresie, wielu ofiarodawców pozostawiło w Rzymie te prace swoje jako zawiązek między narodowej kongresowej bibljoteki. Tak samo postąpiono z nierozprzedanemi przedmiotami prac więziennych. Z nich to ułożyć postanowiono międzynarodowe, pierwsze takowych, muzeum. Przyszłe kongresy, będą mogły tym sposobem porównać

Co uderzyło mię iż owe wygolone głowy zbrodniarzów z napół przymkniętemi oczyma, rzadko miały wyraz wstrętny, lub strasznego bolu i trwogi przedśmiertnej agonii. Owszem często dziwny, był w nich spokój, niby snu łagodnego, i wielu z nich możnaby było wziąść z pozoru za głowy cichych i bogobojnych zakonników czy też ascetów.

jaki każdym razem postęp uczyniła reforma więzień i pod tym względem, nateraz muzeum rzeczone będzie żywem wspomnieniem dla Włoch ostatniego kongresu, dla tych zaś którzy w nim mieli sposobność wziąść udział, kilku najmilszych bezwątpienia chwil życia i niezatartych wrażeń. Dla mnie *osobiście o tyle* będą one jeszcze przyjemniejsze i droższe, że spotkałem niezwykłą życzliwość i sympatyję. Nadto miałem sposobność zawrzeć kilka miłych i sympatycznych znajomości, już to z ludźmi z którymi znałem się dotąd jedynie z prac ich uczonych, już też z korrespondencyi. Pośród zupełnie nowych wymienię pannę Lidyję Poët, doktora praw, z Pinerollo. Całe jej zachowanie się i obejście, pogodzićby niewątpliwie musiało nawet najzaciętszych przeciwników emancypacyi kobiet, pomimo uczonego swego stopnia, i obszernej w istocie wiedzy, nic zgoła nie straciła z uroku i wdzięku kobiecości. Na jednem z ogólnych posiedzeń, zdawała sprawę z jednego z pytań kwestyjonarjusza: o środkach zajęcia więźniów w niedziele i dnie świąteczne [1]), utrzymując tym sposobem zasłużoną sławę, jaką jej poprzedniczka Conception d'Arenal zdobyła sobie porywającą swoją wymową i przekonywającą argumentacyją na kongresie w Sztokholmie. Echem tej wziętości pani d'Arenal był wysłany do niej telegram ze strony kongresu, na podziękowanie za pracę przygotowaną przez nią, a referowaną przez p. Poët'a. Wreszcie przekonałem się, iż Studzieniec nasz jest ogólnie znanym i wielką cieszy się sympatyją zagranicy. Professor Brusa dwukrotnie w przemówieniu swojem powoływał się podobnież jak i kilku innych mówców, na naszą kolonije, co wszystko przecież dostateczną powinno być nagrodą dla tych, którzy się przyłożyli tym lub innym sposobem do jej rozwoju.

[1]) Przemówienie to p. Poet dało sposobność hr. Foresta do żywej wycieczki przeciwko rządowi, który odmówił sympatycznej oratorce prawa adwokatury.

A. Moldenhawer.

CZĘŚĆ III-a

SPRAWOZDANIA

Administracyi zapisu ś. p. Kajetana br. Kickiego.

I.

Sprawozdanie Rady Zawiadującej Zapisem ś. p. hr. Kajetana Kickiego za rok 1885-ty złożone na posiedzeniu Komitetu w dniu 18-go Kwietnia 1886 r.

Jako zaszczycony w miesiącu Styczniu roku bieżącego wyborem Rady Zawiadującej na jej prezydującego, mam honor, w spełnieniu zlecenia obecnego Prezesa Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych, który w ubiegłym roku przewodniczył Radzie Zawiadującej, przedstawić Komitetowi Towarzystwa, następujące z działań jej za rok ten sprawozdanie.

Skład Rady Zawiadującej.

Skład Rady Zawiadującej zwiększyło postanowione na jej posiedzeniu, z d. 19 Kwietnia (1 Maja) r. z., zaproszenie na członka p. Tadeusza Kowalskiego, członka Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych, który przyjął gorliwy udział w pracach Rady i przedstawił uznane przez nią za pożyteczne, różne wnioski osiągnięte ze zbadania na miej-

scu potrzeb majątków zostających pod jej zarządem.

Liczba posiedzeń Rady.

W roku 1885 odbyła Rada Zawiadująca dziesięć posiedzeń, z których jedno w dniu 26 Czerwca w dobrach Orłowie Murowanym.

Ogólny obraz działalności Rady.

Przewodnią myślą działalności Rady Zawiadującej było stopniowe zmierzanie ku wykonaniu rozporządzeń testamentowych ś. p. hr. Kajetana Kickiego, pożytek ogólny na celu mających. Nie spuszczając tej myśli z uwagi, Rada Zawiadująca roztrząsała i rozwiązywała przedstawienia Opiekuna Administratora Zapisu, wynikające z zarządu nieruchomościami i kapitałami stanowiącemi spadek ś. p. hr. Kickiego, z których część Towarzystwo Osad Rolnych ma w swojem posiadaniu od r. 1881, część znowu, jaka według testamentu, poddaną była dożywotniemu użytkowaniu ś. p. Maryi Franciszki Hr. Kickiej, przeszła w posiadanie Towarzystwa po jej zgonie 12 (24) Września r. z. nastąpionym.

Podział niniejszego sprawozdania.

Dwa wspomniane kierunki działalności Rady Zawiadującej, prowadzą do podziału niniejszego sprawozdania na dwie części.

W pierwszej z nich Rada Zawiadująca skreśli wypadek obrad swoich, zmierzających do wykonania rozporządzeń ś. p. hr. Kickiego, pożytek ogólny na celu mających,—w drugiej złoży sprawę z zarządu dobrami i kapitałami w zawiadywanie jej oddanemi.

Że zaś ze zgonem ś. p. hrabiny Kickiej weszły w posiadanie i pod zarząd Towarzystwa Osad Rolnych części spadku ś. p. hr. Kickiego, które ulegały dożywotniemu użytkowaniu niegdy jego małżonki,—co w zakresie administracyi zapi-

sem hr. Kickiego, jest wypadkiem w roku ubiegłym donośnością swoją wydatnym,—przeto Rada Zawiadująca mniema odpowiedniem, rozpocząć sprawozdanie za rok ten, podaniem Komitetowi Towarzystwa wiadomości, o wydanych zarządzeniach i dokonanych czynnościach, względem objęcia pod zarząd Towarzystwa wspomnianych części spadku niegdy hr. Kickiego i dołączyć opis ich ogółowy. Sprawozdanie swoje zakończy Rada Zawiadująca przedstawieniem Komitetowi Towarzystwa wniosków, z toku zarządu Zapisem ś. p. hr. Kickiego wypływających, które bądź pod decyzyę jego ponieść uważa za właściwe, bądź też, wymagają ze strony jego odpowiednich zarządzeń.

Czynności spowodowane zgonem ś. p. hr. Kickiej.

Jak wyżej przytoczono, wdowa po niegdy hr. Kajetanie Kickim ś. p. Marya Franciszka z Maszkowskich, zeszła z tego świata w dniu 12 (24) Września 1885 roku w dobrach ziemskich Sobieszynie, gubernii Siedleckiej, jako miejscu stałego jej zamieszkania. Z dniem jej śmierci przeszło na bezwarunkową własność Towarzystwa Osad Rolnych i w jego posiadanie, wszystko co było przez ś. p. jej męża pozostawionem w dożywotniem jej użytkowaniu, nie wyłączając ruchomości i sprzętów domowych.

Ponieważ Towarzystwo Osad Rolnych było już z decyzyi Prezesa Sądu Okręgowego Warszawskiego, wprowadzonem w roku 1881 w posiadanie całego spadku po ś. p. hr. Kickim pozostałego, przeto na tej zasadzie, z chwilą zgonu ś. p. hr. Kickiej, Opiekun Administrator Zapisu objął pod zarząd Towarzystwa dobra Sobieszyn, Blizocin, kolonię Szamocin i nieruchomość w War-

szawie przy ulicy Królewskiej pod Nr. 1066s i przedsięwziął co należało, dla zabezpieczenia ruchomości, będących własnością tak ś. p. hr. Kickiej jako też i Towarzystwa Osad Rolnych, a pozostałych w mieszkaniach, jakie zmarła zajmowała w Warszawie i dobrach Sobieszynie. W tym celu wyjednał decyzyę właściwych Władz Sądowych, względem opieczętowania tych mieszkań i ustanowienia odpowiednich dozorców.

Dla zaprowadzenia zarządu Towarzystwa w dobrach Sobieszynie, Opiekun Administrator Zapisu udał się tam w dniu 14 (26) Września i po odbytym pogrzebie ś. p. hr. Kickiej w dniu 15 (27) t. m. zaraz następnego dnia, to jest 16 (28) Września urządził odpowiednie kontrolle i rachunkowość, z oddaniem lasów miejscowych pod zwierzchni dozór Nadleśnego dóbr Orłowa, p. Wiktora Jankowskiego. Nadmienia się w tem miejscu, iż Rada Zawiadująca poprzednio jeszcze, gdyż w dniu 19 (31) Maja 1885 r. postanowiła przychylnie do wniosku Opiekuna Administratora, wydelegować tegoż p. Jankowskiego, dla zbadania stanu lasów w Sobieszynie i przedstawienia wniosków względem ich urządzenia z powodu doniesienia, iż w pomienionych lasach, które wówczas zostawały jeszcze pod dożywociem hr. Kickiej, niema urządzonego gospodarstwa leśnego i rąbanie drzewa odbywa się nie w porębach, lecz po całym lesie,

Rada Zawiadująca na posiedzeniu w dniu 7 Października 1885 r. odbytem, zatwierdziwszy czynności dokonane przez Opiekuna Administratora, celem objęcia na rzecz Towarzystwa Osad Rolnych, dóbr i nieruchomości ze zgonem ś. p.

hr. Kickiej w posiadanie jego przeszłych, prosiła go o objęcie zwierzchniej nad niemi administracyi, poruczywszy mu zarazem, ażeby z projektowaną przezeń pomocą, p. Konstantego Zalewskiego, byłego egzekutora testamentu ś. p. hr. Kickiego, jako ze stosunkami majątkowemi hrabiów Kickich bliżej obeznanego, zajął się sporządzeniem, za pośrednictwem rejenta lub komornika sądowego, spisu inwentarza pozostałości po hrabinie Kickiej, oraz opisu majątku jaki w jej posiadaniu pozostawał, z wykazaniem porównawczym różnic zachodzić mogących ze spisem inwentarza spadku po ś. p. hr. Kickim w r. 1878 dopełnionym, i na podstawie pomienionego spisu inwentarza uregulował rachunki z massą po ś. p. hrabinie Kickiej. Następnie Rada Zawiadująca, zaprosiwszy do przyjęcia udziału w jej obradach pp. Rejenta Kancellaryi Hypotecznej przy Sądzie Okręgowym Warszawskim, Hipolita Truszkowskiego i Adwokata przysięgłego Okręgu Izby Sądowej Warszawskiej Kazimierza Paszkowicza, jako biegłych prawników, po wysłuchaniu ich opinii, udzieliła Opiekunowi Administratorowi objaśnienia względem różnych wątpliwości, napotkanych pod względem prawnym, przy obejmowaniu w posiadanie Towarzystwa Osad Rolnych tej części spadku po ś. p. hr. Kickim, jaka ze zgonem ś. p. Maryi hr. Kickiej przeszła w posiadanie Towarzystwa, i wskazała zasady do sporządzenia obrachunku massy spadkowej po niej pozostałej z Towarzystwem Osad Rolnych. Według doniesienia Opiekuna Administratora, sporządzenie spisu inwentarza pozostałości po ś. p. hrabinie Kickiej, rozpoczął w Sobieszynie w d.

7 (19) Października 1885 r. Rudolf Borkowski rejent w Garwolinie. Znalezienie w dniu 9 (21) tegoż miesiąca zapięczętowanego testamentu hr. Kickiej, spowodowało zawieszenie spisu inwentarza do czasu otwarcia tego testamentu. Otwarcia jego dopełnił Prezes Sądu Okręgowego Siedleckiego. Testament okazał się własnoręcznym z datą 15 Lipca 1883 r. Rozporządziwszy w nim niektóremi przedmiotami małej wartości, ś. p. hrabina Kicka przeznaczyła resztę procentów, należeć się jej mogących po dzień śmierci, od kapitałów będących w posiadaniu Towarzystwa Osad Rolnych, na koszta dalszej budowy kościoła w Sobieszynie, a to, coby z obrachunków z dzierżawcami i rządcami przypadać jej mogło, na koszta pogrzebu. Ukończenie spisu inwentarza pozostałości w Sobieszynie odłożono do dnia 27 Grudnia (8 Stycznia) 1885|6 roku.

Termin do spisania inwentarza przedmiotów znajdujących się w mieszkaniu jakie hr. Kicka zajmowała w domu pod Nr. 1066s w Warszawie, oznaczono na dzień 21 Grudnia (2 Stycznia) 1885|6 roku.

Opis ogółowy nieruchomości ze zgonem ś. p. Hr. Kickiej w posiadanie Towarzystwa Osad Rolnych przeszłych

Jak wiadomo Komitetowi Towarzystwa, ś. p. hr. Kajetan Kicki przeznaczył żonie swojej w dożywocie dobra Sobieszyn i Blizocin, kolonie w Szamocinie i Józefinie, dom w Warszawie przy ulicy Królewskiej pod Nr. 1066s położony i procenta od kapitałów wartościowych i w gotowiznie.

Dobra Sobieszyn i Blizocin.

Dobra Sobieszyn i Blizocin, pierwsze w powiecie Garwolińskim, drugie w powiecie Łukowskim gubernii Siedleckiej nad rzeką Wieprzem położone, graniczą ze sobą i mają oddzielne księgi wieczyste. Ogólna przestrzeń tych dóbr we-

dług map i regestrów pomiarowych sporządzonych w roku 1875, wynosi blizko 125 włók nowopolskich, a mianowicie 3743 morgów i 129 prętów. W tej ilości jest gruntów ornych 1065 morgów 250 prętów; łąk 505 morgów 38 prętów; pastwisk 246 morgów 137 prętów; lasów 1676 morgów 6 prętów; wód 31 morgów 148 prętów; reszta nieużytków. Od czasu pomiaru powiększyła się przestrzeń gruntów ornych przez wykarczowanie, a przestrzeń lasu uległa zmniejszeniu. Gleba ziemi różna, przeważnie żytnia, dobra. Łąki nad Wieprzem dwukośne, pastwiska bagniste. Lasy w części młode, zarosłe dobrze zwartą dębiną, grabiną i sosną, odznaczającą się wyniosłym wzrostem. Starodrzewu nie wiele.

Budynki są rozmaite. Jak się przekonała Rada Zawiadująca, przy zjeździe w Lutym roku bieżącego odbytym, z którego sprawozdanie należy do działań jej w roku bieżącym, budowle na folwarku Sobieszynie są przeważnie w dobrym stanie; jest tam obszerny piętrowy dom mieszkalny murowany, w rodzaju pałacu. Zabudowania na innych folwarkach są w stanie średnim, niektóre w stanie złym nawet wszystkie dla potrzeb gospodarskich niedostateczne. W Sobieszynie jest piękny kościół z okazałemi zabudowaniami proboszczowskiemi, nowo wzniesione kosztem ś. p. hrabiny Kickiej, jeszcze jednak niewykończone. Dobra te składają się z czterech folwarków: Sobieszyn, Blizocin, Brzozowa i Lendo Małe v. Ruskie, mają stawy z młynami, oraz cegielnię i smolarnię. Folwark Lendo Małe, zawiera około 130 morgów ziemi lekkiej, piaszczystej; wśród lasów położony, wydzierżawionym jest do

dnia 20 Czerwca (1 Lipca) 1888 roku, za summę rubli 200 rocznie, z obowiązkiem uiszczania należnych z niego podatków. Służebności ciążące dobra Sobieszyn polegają jedynie, w służącem od lat dawnych, mieszczanom osady Łysobyki prawie zbieraniny w części lasu Lendo, z jakiego to prawa, od lat kilku nie korzystają. Oprócz tego włościanom wsi Wola Blizocka do dóbr Sobieszyn nienależącej, przyznana została decyzyją Kommisyi Włościańskiej w r. 1883 zapadłą, część pastwiska Mostki należącego do Blizocina, wynosząca około 50 morgów. Spór graniczny istnieje tylko jeden, z dobrami Podlodowem o znaczną przestrzeń lasu. Sięga on dalekiej przeszłości.

Dobra Sobieszyn i Blizocin obciążone są pożyczką Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w ogólnej summie rs. 36500, z której pozostawało w r. 1885 do umorzenia rs. 31,766 k. 43.

Dochody stałe dają: propinacya, młyny wodne i rybołowstwo. Źródła te dochodów, z wyjątkiem rybołowstwa, wydzierżawionemi są do r. 1888 za kontraktami przez ś. p. hr. Kicką notaryalnie zawartemi. Czynią one, łącznie z czynszem dzierżawnym z folwarku Lendo rs. 2780 rocznie. Stanowią one, wraz z dochodem z pachtu krów, wynoszącym rs. 1048 niemal całość dochodu z dóbr, gdyż rola nie dawała dochodu z powodu zaniedbanej uprawy, nieprzeprowadzonego należycie płodozmianu, niedostatecznego inwentarza żywego i martwego, braku należytego zarządu i porządku w gospodarstwie. O ile wnosić można z rachunkowości prowadzonej niedokładnie, dochody brutto z dóbr Sobieszyna i Blizocina czyniły rocznie rs. 13,880, tyleż wynosiły

i wydatki z włączeniem w te ostatnie rat Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego wynoszących rs. 2190.

Przy objęciu dóbr w zarząd Towarzystwa Osad Rolnych, znaleziono w kassie remanentu jedynie rs. 74 kop. 9; w spichrzu była pewna ilość pszenicy, żyta, oraz innych ziemiopłodów na zasiewy wiosenne. Pozostawały natomiast do wypłaty różne zaległe należności. Czynsze dzierżawne okazały się pobranemi przez ś. p. hr. Kicką, nietylko do 1 Października 1885 r., lecz niektóre nawet i do dnia 1 Lipca 1886 r.; pobranemi też są kaucye od czterech dzierżawców w gotowiznie czyniące rs. 500.

Kolonie Szamocin i Józefin.

Kolonie Szamocin i Józefin stanowią część dóbr Białołęka w gminie Jabłonna. Są one własnością emfiteutyczną. Zawierają przestrzeni 97 morgów. Mają budowli drewnianych szesnaście, z których trzy tylko są w dobrym, inne w złym stanie. Ś. p. hr. Kicka wydzierżawiła je za aktem notaryalnym, p. Hipolitowi Gliszczyńskiemu na lat trzy: od 1 Lipca 1855 do tegoż dnia 1888 r. za rs. 400 rocznie i pobrała z góry należny czynsz za rok jeden, do dnia 1 Lipca 1886 r. Tytuł własności emfiteutycznej pomienionych kolonij uregulowanym jest, jeszcze w roku 1881 na rzecz Towarzystwa Osad Rolnych.

Nieruchomość przy ulicy Królewskiej w Warszawie.

Dom przy ulicy Królewskiej pod N. 1066s położony, wymaga wielu restauracyi. Mieszkania, schody i podwórze są w stanie zupełnego zaniedbania. Rada Zawiadująca zażądała szczegółowego obejrzenia domu tego przez budowniczego i sporządzenia jego opisu, z wykazaniem potrzebnych napraw, oraz anszlagu kosztów. Według

wykazu złożonego przez rządcę, dom ten przynosi dochodu brutto rs. 3227; wydatki i ciężary czynią rs. 956, dochód czysty może wynosić rs. 2270. W dniu 1 Lipca 1885 r. pomieszczono w tym domu w lokalu wartości rs. 500, Zarząd Towarzystwa Osad Rolnych, przeniesiony następnie do mieszkania zajmowanego przez niegdyś ś. p. hr. Kicką.

1. *Wykonanie rozporządzeń ś. p. Kajetana hr. Kickiego mających na celu pożytek ogólny.*

W sprawozdaniu Rady Zawiadującej za rok 1884 złożonem Komitetowi Towarzystwa Osad Rolnych na posiedzeniu jego z dnia 21 Kwietnia (3 Maja) 1885 r., wyjaśniła Rada Zawiadująca, co w ciągu czteroletniej działalności jej, sprawozdanie to poprzedzającej, dokonano pod względem uporządkowania i urządzenia dóbr Orłów, oraz ulepszenia w nich uprawy i podniesienia produkcyi. Wyraziła przytem Rada, iż gdy najgłówniejsze roboty w uporządkowaniu majątku już wykończono, lub w ciągu roku 1885 wykonanemi będą, całą usilność zwrócić wypadnie ku ulepszeniu uprawy pól, hodowli inwentarza a tem samem ku podniesieniu dochodu z gospodarstwa rolnego. Zmierzała ku temu Rada Zawiadująca i w ciągu roku ubiegłego, stosując się w tej mierze ściśle do rozporządzeń testamentowych ś. p. hr. Kickiego. Jakoż według dosłownego brzmienia testamentu: „pierwszym czynem opiekuna „majątkow ziemskich być powinno zaprowadze„nie ładu i zupełnego porządku w zarządzie temi

„majątkami, opartego przytem na ścisłej rachun-
„kowości, z podążeniem zaraz z początku do sto-
„pniowych ulepszeń w miarę rozwoju kształcących
„się w tej mierze z postępem czasu wyobrażeń“
„I w innem miejscu testamentu: „słowem cała go-
„spodarska dążność zwróconą być powinna, aby
„stopniowo osiągniętą została wzorowość w cią-
„głym postępie naprzód, w miarę pojawiających
„się ulepszeń objawów“,—a dalej jeszcze: „wszy-
„stko co w obrębach całej majętności niedokoń-
„czone lub niezupełnie dokonane ujrzanem zosta-
„nie, powinno być dokładnie uzupełnione“.

W spełnieniu uchwały Rady Zawiadującej stanowiącej skierowanie głównych usiłowań i użycie funduszów rozporządzalnych ku uporządkowaniu dóbr Orłowa i uzupełnieniu potrzeb gospodarskich—i w wykonaniu potwierdzającej ją decyzyi Komitetu Towarzystwa z dnia 21 Kwietnia (3 Maja) roku zeszłego, Opiekun Administrator Zapisu przedstawił szczegółowy projekt uporządkowania i podniesienia stanu dóbr Orłowa. Projekt ten jest wydrukowanym przy sprawozdaniu Administracyi Zapisu ś. p. Kajetana hr. Kickiego za rok 1884. Jako jednakże wchodzący w zakres działalności administracyi w roku 1855, należy do niniejszego sprawozdania. W projekcie tym Opiekun Administrator wykazał potrzebę zwiększenia ilości owiec i krów, powiększenia ilości roślin okopowych, pastewnych i koniczyn, ażeby dojść do żywienia bydła w oborze; zaprowadzenia stósownego płodozmianu na Bartoszewie i Orłowie Drewnianym; zdrenowania pól sapowatych na Bartoszewie, wykończenia karczunków, zaprowadzenia pługów do głębokiej

uprawy; uzupełnienia braku narzędzi rolniczych; przedsięwzięcia stopniowej poprawy mało wydających łąk (przecięciowo 1.80 fury parokonnej z morgi) już to przez nawadnianie, już znowu przez osuszanie i obsiewy, już wreszcie równanie, posypywanie piaskiem, popiołami i t. p.; zbudowanie spichrza w Orłowie Murowanym, stodoły na Maryance, leśniczówki lub domu dla officyalistów w Orłowie Drewnianym; urządzenie dwóch studzien w Orłowie Drewnianym i jeszcze dwóch na Orłowie Murowanym,—rozpoczęcie dobywania torfu przez torfiarkę i t. p. Rada Zawiadująca rozważywszy projekt powyższy, przyjęła go najzupełniej i wykonanie jego w miarę funduszów i środków zaleciła.

Następnie podczas zjazdu do dóbr Orłowa odbytego w dniu 14 (26) Czerwca 1885 r., Rada Zawiadująca zwiedziwszy lasy miejscowe, prowadzone w nich sztuczne zasiewy, wszystkie folwarki, oraz postawione lub wznoszone budynki, obejrzawszy inwentarze żywe i martwe,—znalazła bardzo znaczne i widoczne postępy, tak pod względem urządzenia i uporządkowania majątku, jako też pod względem rolniczego, czyli agronomicznego rozwoju; nowo wzniesione budynki dobrze i odpowiednio postawione i pomieszczone we właściwych miejscach; zagajniki leśne starannie obsiane, lub zaflancowane; poręby leśne ogrodzone i od szkód ochronione; uprawę gruntów znakomicie ulepszoną; przestrzenie wykarczowane w znacznej części obsiane, płodozmian na folwarku Orłów Murowany zaprowadzony; utrzymanie bydła zwłaszcza młodzieży dwuletniej, staranne. Jedynie w hodowli owiec po-

stęp niedość był widoczny i stan ich wogóle wiele pozostawiał do życzenia; tylko jagnięta z roku 1885 były dobrze utrzymywane i matki od nich w dobrym stanie.

Zastanawiając się w czasie powyższego zjazdu nad potrzebami dóbr Orłowa, w celu dalszego rozwijania systematycznego gospodarstwa i stopniowego podniesienia dochodu z niego, Rada Zawiadująca powzięła następujące postanowienia:

1) ażeby zwrócić starania ku powiększeniu liczby i ulepszeniu gatunku owiec i poprawie chowu krów. W tym celu Rada znalazła pożytecznem zakupienie stu dobrych macior, jak najstaranniejsze brakowanie krów dających mało mleka i zastąpienie ich lepszemi przy odpowiedniem żywieniu. Oprócz tego zaleciła zaprowadzenie w Orłowie Murowanym owczarni, w którejby w przyszłości owce utrzymywanemi być mogły;

2) aby zmienić urządzenie wewnętrzne obór w Orłowie Drewnianym według wskazówek rządcy udzielonych;

3) aby budynki nieotynkowane jeszcze wewnątrz lub zewnątrz otynkować i plac między oborami w Orłowie Murowanym zasypać i wyrównać;

4) ażeby wezwać odpowiedniego budowniczego któryby zaproponował sposób urządzenia w starym, niedokończonym pałacu, mieszkania na dole i zrobił anszlag kosztów;

5) aby się starać zmniejszyć w miarę możności koszta najmu robotników, obecnie zawysokie, przez zreorganizowanie sił roboczych miej-

scowych, zamiast sprowadzanych dotąd bandochów lub górali;

6) aby w miarę funduszów rozporządzalnych mieć w najbliższej przyszłości na widoku postawienie trzech koniecznych jeszcze budynków gospodarskich, a mianowicie: obory dla bydła czeladniego w Orłowie Murowanym, spichrza tamże, oraz stodoły w Maryance i dokompletowania domów dla parobków, aby w ich miejsce zaprowadzić komorników w Majdanie;

7) aby podzielić na Bartoszewie pola, w ciągu roku, według planu gospodarstwa płodozmiennego, przedstawionego przez Opiekuna Administratora i zatwierdzonego przez Radę Zawiadującą, na sześć pól, z możnością przejścia na dwanaście pól;

8) aby przedstawić projekt podziału pól w Orłowie Murowanym i na Maryance.

Wiadomość o ważniejszych zarządzeniach, dotyczących dóbr Orłowa i wykonanych tam w ciągu roku ubiegłego robotach, podaną będzie niżej przy szczegółowem sprawozdaniu z zarządu każdego z majątków należących do Zapisu ś. p hrabiego Kickiego.

Zaprowadzenie jednak wzorowego gospodarstwa w majątkach zapisanych Towarzystwu Osad Rolnych, wskazał ś. p. hr. Kicki w testamencie swoim jedynie jako środek spełnienia rozporządzeń według własnych słów jego: „dobro przyszłości na celu mających“.

Wprowadzenie rozporządzeń tych w wykonanie Rada Zawiadująca uważała obecnie więcej możliwem, gdy dochody z Zapisu hr. Kickiego,

zostały powiększonemi z ustaniem dożywocia słuś. p. jego żonie.

W rzędzie ich znajdujemy na pierwszem miejscu (słowa testamentu) „utworzenie posady „tak zwanego *amelioratora*, którego obowiązkiem „byłoby badać stosowność poczynić się mogących „we wszelkich szczegółach gospodarskiej całości „ulepszeń i innowacyi i takowe raportami pod roz„wagę przedstawiać, podzielone na już dokonane „z wyrachowaniem numerycznem osiągniętych „ztąd korzyści i na takie, które poczynićby nale„żało, a poprzedniego osądzenia wymagają“ i dalej: „nieuwzględnione nawet być mają wszelkie „koszta, starania i zabiegi w przedsiębraniu prób „i zastosowań, w przywłaszczeniu sobie postępu „gdziekolwiek dostrzedz się dającego, a do pod„niesienia takiej wartości wzoru przyczy„nić się mogącego,“ — i w innem miejscu: „urządzenia gospodarskie, które przy ciągłym „postępie w ulepszeniach pouczyć zdołają „ i które jako do tego podążające, stać się mo„gą wzorem do naśladowania godnym,—a zwrot „podążeń wszystkich wydziałów gospodarskich „zwrócony być powinien dla przekonania i udo„wodnienia, że postęp rzeczywiście istnieje“— i jeszcze dalej „przy każdem z wyż wspomnia„nych zgromadzeń oznajmioną być powinna jako„waś mniej znana, lub niezupełnie rozpowszech„niona nowość z dziedziny gospodarskiej, jako „ulepszenie dotychczasowego postępowania służyć „mogąca, lub też co innego na czasie będącego, „a za pożyteczne uznanego i na zmianę mniej po„myślnej dotychczasowości wpływ mieć mogące

„go, z wezwaniem do przedsiębrania próby i przekonania się, że jest rzeczywiście pożyteczne „i zaniechanem być nie powinno“.

Przywiedzione ustępy testamentu wypowiadają niewątpliwą wolę zapisodawcy, aby majątki jego służyły przedewszystkiem ku przyswajaniu gospodarstwu ziemskiemu we wszystkich jego gałęziach, za pośrednictwem prób, doświadczeń i wzorów postępu, ulepszeń i innowacyi, z podawaniem do powszechnej wiadomości osiągniętych rezultatów i numerycznych wyrachowań korzyści.

Mniemała przeto Rada Zawiadująca, iż spełnieniem powyższej woli będzie urządzenie stacyi doświadczalnej, agronomicznej i leśnej, z ogłoszaniem sprawozdań z jej robót; że stacya taka połączy interes rolnictwa krajowego z Zapisem hr. Kickiego i przyniesie mu usługi.

Właściwie dla takiej stacyi zadanie upatrywała Rada nie w nowych zupełnie doświadczeniach, z celem wyłącznie naukowym, lecz raczej w sprawozdaniu wiadomych i uznanych już nabytków nauki, na gruncie wśród naszego klimatu i warunków, to jest utworzenie stacyi próbnej w kraju, tego co gdzieindziej zostało zaprowadzonem dla postępu rolnictwa. W zakres zadań stacyi wchodziłyby próby użycia różnych nawozów, różnych metod żywienia inwentarza, nowych odmian zbóż i t. p. Przy stacyi byłoby urządzonem małe laboratoryum chemiczne. Mniemała wreszcie Rada Zawiadująca, iż najwłaściwszą miejscowością do urządzenia takiej stacyi byłyby dobra Sobieszyn i uprosiła członka swojego p. Tadeusza Kowalskiego o wypracowanie szczegó-

łowego projektu i etatu proponowanej stacyi doświadczalnej, upoważniwszy go przytem do wejścia w porozumienie z p. Cichockim, byłym profesorem Instytutu Agronomicznego w Puławach, któremu uważała za najwłaściwsze poruczyć kierownictwo pomienionej stacyi. Projekt ten i etat będzie oddzielnie przedstawionym Komitetowi Towarzystwa.

Wszakże, obok usiłowań skierowanych do urządzenia stacyi doświadczalnej agronomicznej i leśnej, Rada Zawiadująca nie zaniechała myśli urządzenia szkoły, według rozporządzenia testamentu hrabiego Kickiego, na folwarku Bartoszewie w dobrach Orłowie, utworzyć się winnej, a kształcić mającej praktycznych officyalistów wiejskich. W tej mierze postanowiła Rada przygotować materyały, dla wejścia z odpowiedniem do władz rządowych przedstawienicm, o upoważnienie do otwarcia szkoły pomienionej. Postanowiła także Rada Zawiadująca przedsięwziąść staranie o wyjednanie upoważnienia do otwarcia, w zastósowaniu się również do testamentu ś. p. hr. Kickiego, szkoly elementarnej w dobrach Orłowie, w budynku już na ten cel przygotowanym i przeznaczyła pensyi dla nauczyciela dwieście rubli, oraz opał i ogród. W dążeniu do urzeczywistnienia w miarę możności woli testatora, doszła jeszcze Rada Zawiadująca do postanowienia odbudowania chociażby częściowego pałacu w Orłowie Murowanym, którego wykończenie i doprowadzenie do zupełnej pod wszem względem dokładności jest zaleconem w testamencie. W pałacu tym, zdaniem Rady Zawiadującej, mogą być urządzonemi tak mieszkania dla miejscowych

oficyalistów, jako też pokoje gościnne dla członków Komitetu Towarzystwa i Rady Zawiadującej, zwiedzających dobra Orłów, ku czemu nie ma tam obecnie odpowiedniego pomieszczenia. Temi pobudkami wiedziona, postanowiła Rada Zawiadująca zażądać w tej mierze od budowniczego opinii i przedstawienia kosztorysu, do dalszej decyzyi.

Rozporządził dalej w testamencie ś. p. hr. Kicki, ażeby wzniesionym był w dobrach Rzyczki w Galicyi, kościół murowany w miejsce istniejącego tam drewnianego, nader starego i zapieczętowanego przez władzę, jako grożącego niebezpieczeństwem.

Wykonanie tego rozporządzenia, zdawało się Radzie tembardziej na czasie, skoro według objaśnień Opiekuna Administratora, z powodu dopiero wspomnianego zapieczętowania miejscowego kościołka, ludność tameczna pozbawioną jest od lat wielu nabożeństwa.

Uznała w tej mierze Rada, iż ze względu na nieliczną miejscową ludność katolicką odpowiadałby potrzebie kościołek w wymiarach wzniesionego w Studzieńcu i zleciła Opiekunowi Administratorowi, poczynić potrzebne do spełnienia woli testatora przygotowania i porozumieć się z dzierżawcą miejscowym o wypalenie potrzebnej ilości cegły.

Odpowiedni fundusz na wystawienie tego kościoła użyć wypadnie z kapitału osiągniętego ze sprzedaży starodrzewu w lasach w dobrach Orłów. Wiadomo albowiem Komitetowi Towarzystwa ze sprawozdania Rady Zawiadującej za rok 1884, iż dobra Rzyczki nie mogą dostarczyć

żadnych ku temu środków i że dochód z nich cały, jeszcze w ciągu lat kilku obracanym będzie na postawienie budynków koniecznych i opłatę stempla kollatoralnego rządowi austryackiemu, na summę guldenów 8075.

Przychylnie do prośby wniesionej do Towarzystwa Osad Rolnych przez gminę Rzyczki, obowiązaną postanowieniem Rady Szkolnej krajowej w Galicyi do wystawienia szkoły elementarnej, Rada Zawiadująca postanowiła wydać na pomienioną budowę odpowiednią ilość drzewa budulcowego z lasów miejscowych.

Zarząd dobrami i kapitałami stanowiącemi spadek po ś. p. hr. Kajetanie Kickim.

Dobra Orłów. Ze sprawozdania Rady Zawiadującej za rok 1884 ma Komitet Towarzystwa wiadomość, którą przypomnieć mam honor, iż od czasu zaprowadzenia w dobrach Orłowie administracyi Towarzystwa Osad Rolnych, wzniesiono na folwarkach: Orłów Murowany, Orłów Drewniany, Bartoszew i Dworzyska, wogóle 26 większych budowli; wyrestaurowano młyn parowy i wiele budynków; wykarczowano i zaorano przeszło siedmdziesiąt morgów po wyciętym lesie; zaprowadzono w lasach systematyczne gospodarstwo, obsadzono około ośmdziesięciu morgów zagajników, założono szkółki leśne; sporządzono nowe pomiary i mappy; założono nowe sady owocowe, rozszerzono ogrody; skompletowano inwentarz roboczy, zakupiono odpowiednie narzędzia i maszyny gospodarskie, nakoniec zaprowadzono gospodarstwo pło-

dozmienne na głównym folwarku, z obsiewem roślin pastewnych.

Dokonano już przeto w latach poprzednich główne roboty, zmierzające do uporządkowania dóbr.

W roku 1885 uzupełniono niektóre jeszcze brakujące budowle i zajmowano się polepszeniem uprawy pól, hodowli inwentarza i zmierzano wogóle do podniesienia dochodu z gospodarstwa rolnego.

Dla zapobieżenia dotkliwemu brakowi wody na folwarku Bartoszewie, zamieszkałym przez służbę folwarczną i mieszczącym sześćset owiec, na wniosek Opiekuna Administratora, upoważniono go do zawarcia układu ze studniarzem z gubernii Czernichowskiej, o wykopanie studni. Nadmienić wypada, iż przedsiębrane w latach poprzednich próby kopania studni, nie odnosiły skutku z powodu głębokich warstw mady, do przekopania trudnych.

Studnia projektowana pomimo znacznej głębokości, gdyż sięgającej trzydziestu łokci, i pomimo przeszkód napotykanych w gruncie, została wykonaną z wydatkiem rubli 168. Powodzenie to skłoniło Opiekuna Administratora do zarządzenia wybudowania takiejże studni na podwórzu Orłowa Murowanego. Urządzono ją z głębokością dwudziestu czterech łokci.

Na pochlebną wzmiankę zasługuje prowadzenie ogrodów w dobrach Orłowie; rozwijają się one w kierunku przemysłowym. Hodują się owoce zimowe w widokach wysełania na dalszą sprzedaż. Prowadzoną jest uprawa nasion i szkółek drzew owocowych i ozdobnych. Stan taki

ogrodów wymaga jedynie podtrzymania, bez nakładów i znaczniejszych wydatków.

Młyn parowy należycie wyrestaurowany, pozostaje w dzierżawie za kontraktem, którego termin upływa za dwa lata. Przewiduje się trudność w przyszłości w tem, iż prawdopodobnie nie znajdzie się dzierżawcy, jeżeli nie będzie miał zapewnionych środków opału na miejscu po cenach możliwych. Młyn potrzebuje rocznie około siedmiuset sążni. Potrzebie opału dla młyna możnaby zaradzić przez prawidłową eksploatacyę torfu, którego znajdują się tam na łąkach głębokie pokłady i bardzo dobrego gatunku.

Z porębu zeszłorocznego pozostało w lasach Orłowskich po zaspokojeniu potrzeb budowlanych, opału młyna parowego i serwitutów, trzysta sztuk sosen grubych i ośmset dwadzieścia dwie cienkich budulcowych. Rada Zawiadująca postanowiła sprzedać je przez licytacyę publiczną. Oznaczono ją w Orłowie dnia 8 (20) Stycznia 1885 r. Licytacya ta jednak spełzła bezskutecznie z powodu, iż ubiegający się o kupno ofiarowywali tylko rs. 2150 jako najwyższą cenę. Wypadło przeto zarządzić sprzedaż z wolnej ręki. Drzewo pomienione nabyli kupcy z Izbicy, Pomper i Cukier za rs. 2700.

Jedną z pierwszych czynności przypadających do wykonania według planu gospodarczego urządzenia lasów Orłowskich, jest usunięcie starodrzewu. Ilość jego w czasie obliczenia przed dwoma laty, wynosiła 8391 sztuk sosniny. Obecnie według przedstawienia nadleśnego lasów Orłowskich z dnia 18 Października 1885 r. ilość starodrzewu, łącznie z porębem, jaki w r. bieżą-

cym przychodzi do wycięcia, zmniejszyła się do 7532 sztuk. Starodrzew dębowy, brzozowy i osikowy jest z powodu przetrzymania, zdatnym w pewnej jego części jedynie na opał i zostaje usuwanym, już to w porębach, już to jako wywroty powalone przez burzę. Starodrzew sosnowy nie przeszedł jeszcze w stan takiej przejrzałości, ażeby miał być jedynie zdatnym na opał; atoli niektóre sztuki pokryte grzybem, słabość korzeni niedająca oporu przeciwko burzom, zdarzające się sztuki zupełnie już murszywe, to wszystko przekonywa, iż trzebież starodrzewu, ze względu na zmniejszającą się corocznie wartość jego, jest rzeczą zwłoce ulegać nie mogącą.

Pomijając już wzgląd na to, że według planu gospodarczego starodrzew miał być usuniętym przed wprowadzeniem gospodarstwa, a przynajmniej w początku pierwszego okresu gospodarczego, należy mieć na uwadze, iż Władza włościańska przestrzegająca ścisłego wykonywania planu gospodarczego, może po upływie pierwszego pięciolecia, jako początku pierwszego okresu, wzbronić zupełnie wyrąbania starodrzewu, z przyczyny niestosowania się do planu gospodarczego. Przyniosłoby to szkodę tem większą ekonomicznemu wyzyskaniu starodrzewu, że Kommissya włościańska zatwierdzając plan gospodarczy, zakwalifikowała nie wszystek starodrzew do wycięcia; tak, że kilka tysięcy sztuk jego musi pozostać na pniu, mimo obecnej już rębności jego i prawdopodobnie ulegnie zupełnemu zmurszeniu, jeżeli zniesienie serwitutów włościańskich nie umożliwi zaniechania obecnego planu gospodarczego. Tak naprzykład wzbronionem jest wy-

cięcie jednorazowe w obrębie północnym, w sekcyach I, IV, V, VII i VIII, oraz w Dąbrowie w sekcyi I sztuk 3270, których wyrąbanie będzie mogło nastąpić dopiero w miarę nadejścia w te miejscowości cięć rocznych, co nastąpi dopiero za lat pięć i trwać będzie do końca stuletniej kolei gospodarczej.

W obec powyższych okoliczności nadleśny pan Jankowski, przedstawił niezbędną potrzebę wycięcia starodrzewu przynajmniej w tych miejscowościach, które są wskazane planem gospodarczym, a mianowicie: w obrębie Orłowie północnym sekcyach II, III, VI sztuk 3892 i w obrębie Orłów południowy sztuk 310, ogółem sztuk 4202.

Przedstawiony jak wyżej stan rzeczy i objaśnienie Opiekuna Administratora, że rok obecny jest ostatnim pierwszego okresu gospodarczego, czyli pierwszego pięciolecia i że jeżeli w ciągu jego powyższy starodrzew nie będzie wyrąbany, to Władze włościańskie wzbronić mogą jego wycięcie, skłoniły Radę Zawiadującą do postanowienia sprzedaży przez publiczną licytacyę 4000 sztuk wykazanego jak wyżej starodrzewu i do wejścia z wnioskiem do Komitetu Towarzystwa o zatwierdzenie takiej decyzyi.

Dzierżawca folwarku Dworzyska p. Eustachy Suchodolski wszedł z prośbą o przedłużenie mu na lat dziewięć następnych, terminu dzierżawy upływającego według kontraktu w dniu 1 Lipca 1887 r., oraz o różne ulgi z powodu klęsk dwuchletniego nieurodzaju, trzechkrotnego gradobicia, zalewu łąk przez wylew rzeki Wieprza, wreszcie upadku cen zboża.

Rada Zawiadująca uwzględniając trudne położenie proszącego, oraz mając poświadczonemi przez dwóch członków swoich i Opiekuna Administratora jego zalety i usilne chęci,—wziąwszy na uwagę trudność obecnego położenia dzierżawców, którzy pozawierali dawniej kontrakty, postanowiła przedłużyć mu kontrakt dzierżawny na lat sześć, licząc od 1 Lipca 1887 roku ze zniżeniem czynszu z pięciu do czterech rubli z morga, zniżenie to wprowadzić w wykonanie od 1 Lipca 1886 r., kaucyę jego oznaczyć na summę rubli siedmset piędziesiąt—dodać mu trzydzieści fur leżaniny z lasów rocznie na opał—inne warunki kontraktu utrzymać w swej mocy. O tak postanowionych w kontrakcie dzierżawnym zmianach, Rada Zawiadująca ma honor Komitetowi Towarzystwa złożyć wiadomość. Szczegółowe rachunki przychodu i rozchodu zboża w snopie i ziarnie oraz produktów okopowych i pastewnych za rok 1884/5 w dobrach Orłowie, wysiewów w roku 1885 dopełnionych, rachunki kassowe wpływów i wydatków dóbr Orłowa za tenże rok, wykazy wydatków dokonanych w roku 1884/5 na melioracye i nowe budynki, wreszcie wykazy spodziewanego przychodu i rozchodu zboża i urodzajów w roku ekonomicznym 1885/6, przedstawi Komitetowi Towarzystwa Opiekun Administrator w swojem sprawozdaniu.

Dobra Rzyczki.

Według poświadczenia Opiekuna Administratora dzierżawca dóbr Rzyczki, p. Maurycy Mochnacki prowadzi gospodarstwo porządnie i umiejętnie, ma inwentarze w dostatecznej ilości i średnio utrzymane, odpowiedni zapas narzędzi rolniczych, budynki stare podtrzymuje,—podawał

nowe ogrodzenia wszędzie; dopełnił należycie zasiewów ozimych, z wyjątkiem jedynie części folwarku Czarne, pozostawionej odłogiem z powodu zbyt wielkiego oddalenia i wyjałowienia; na pietnastu morgach zaprowadził chmielnik: wykończył zupełnie oborę na osiemdziesiąt sztuk bydła i bydło w niej umieścił, wreszcie buduje szopę i wozownię.

Pomieniony dzierżawca obowiązanym był według kontraktu do wystawienia czworaka i miał zapewniony dodatek do kosztów budowy w ilości 600 guldenów. Wszedł on jednak z przełożeniem, iż w miejsce czworaka byłoby odpowiedniejszem wzniesienie domu czeladniego z dwoma kuchniami i mieszkaniem dla ekonoma. Dom taki zastąpiłby zdaniem jego, upadającą oficynę, a byłby dogodniejszym i z tego powodu, iż zamierza trzymać parobków na stole nie na ordynaryi, i ztąd potrzebować będzie dla służby folwarcznej, mniej mieszkań familijnych. Wzniesienie jednakże domu czeladniego pociągnęłoby koszta znaczniejsze i mogłoby być dopełnionem jedynie w razie udzielenia stosownego funduszu ze strony Towarzystwa Osad Rolnych.

Rada Zawiadująca uwzględniwszy poświadczoną przez Opiekuna Administratora pożyteczność wybudowania zamiast czworaka, projektowanego jak wyżej domu czeladniego, zgodziła się na propozycyę dzierżawcy i przeznaczyła dodatek guldenów 250 do funduszu zapewnioneg- kontraktem dzierżawnym.

Lasy dób r Rzyczki są utrzymywanemi w po rządku. Zostają one pod nadzorem i kontrollą nadleśnego lasów księcia Sapiehy p. Januszkie-

wicza, pobierającego wynagrodzenia 150 guldenów rocznie. Nadmienić wypada, iż z drzewa pozostałego w porębie roku zeszłego po wybraniu z niego materyału budulcowego, resztę materyału opałowego sprzedano kupcowi Libermanowi z Rawy Ruskiej za 1200 guldenów.

Dom na Pradze pod N. 180 (1).

Dom na Pradze położony pod Nr. 180/1, jak wiadomo Komitetowi Towarzystwa zostaje w dzierżawie Adama Oxnera za kontraktem d dnia 19 Czerwca (1 Lipca) 1886 r.

Z powodu wezwania policyi wykonawczej cyrkułu Pragskiego o wybudowanie, do dnia 1-go Października 1885 r. kloaki murowanej w miejsce drewnianej, zasypanie wielkiego dołu napełnionego wodą stojącą, a znajdującego się w środku placu tej posesyi i wybrukowanie ścieków i rynsztoków, oraz z powodu oświadczenia dzierżawcy, iż obowiązki stawiania nowych budowli i zasypanie dołu wymagające kilku tysięcy fur gruzu i ziemi nie ciążą go z kontraktu, i że byłby gotowym przyjąć na siebie połowę tych kosztów w takim tylko razie, gdyby mu przedłużono kontrakt na lat sześć na warunkach dotychczasowych,—Rada Zawiadująca upoważniła Opiekuna Administratora do wejścia z Oxnerem w umowę proponując mu przedłużenie kontraktu na lat trzy i poniesienie ze strony Towarzystwa Osad Rolnych kosztów do wysokości rs. czterystu, przy poprzedniem wszakże zażądaniu przedstawienia kosztorysu robót wykonać się mających.

Kapitały.

W roku ubiegłym ukończono obrachunki z Bankiem Polskim względem kapitałów pozostałych po ś. p. hr. Kickim. Według sprawozdania przez Bank pomieniony nadesłanego, znajdo-

wało się w dniu 1 Stycznia 1885 r. kapitałów tych rs. 90,650 w listach Zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego i rs 2209 kop. 41 w gotowiźnie, jako saldo do potrącenia należności Banku za rok ubiegły.

Papiery indemnizacyjne galicyjskie w Banku Polskim deponowane na summę guldenów 3550, zostały sprzedanemi przez dom Handlowy S. Natanson, i za summę za nie osiągniętą i za ubiegłe od nich procenta przez Namiestnictwo we Lwowie wypłaconą, zakupiono listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego seryi piątej, wartości nominalnej na rs. 3700, które wraz z pozostałą w gotowiznie kwotą rs. 35 k. 70 złożono w dniu 13 (25) Lutego 1885 roku w Banku Polskim, jako resztę należącą do kapitału spadkowego po ś. p. hr. Kajetanie Kickim.

W roku ubiegłym wyasygnowano hrabinie Kickiej summę rs. 5497 kop. 43½, jako resztę wykazaną ostatecznym obrachunkiem należnych jej procentów po dzień 20 Grudnia (1 Stycznia) 1884/5 r. Odpowiednio odezwie Prokuratoryi w Królestwie z dnia 8 (20) Maja 1885 r. za N. 3512 Rada Zawiadująca stósownie do testamentu niegdy hr. Aleksandra Kickiego z dnia 5 Lipca 1876 roku, którym tenże uczynił zapis summy rs. 1500 na fundusz wieczysty, z procentów od którego miał być utrzymywanym dozorca przy kaplicy grobowej hrabiów Kickich w Sobieszynie, przebudowanej obecnie na kościół parafialny, postanowiła albo wypłacić legat powyższy z kapitału, albo też zabezpieczyć go hypotecznie na dobrach Sobieszynie z obowiązkiem uiszczenia corocznie, procentów. W depozycie Kantoru Banku Pań-

stwa w Warszawie jest złożony b. Bankowi Polskiemu kapitał, wynoszący po dokonanych ostatnich wypłatach pani hr. Kickiej, rs. 91,000 w listach zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, jako własność Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych.

Mniemała Rada Zawiadująca, iż zamiana listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego seryj różnych, na listy zastawne tegoż Towarzyśtwa seryi 5-ej, lub też na listy zastawne Towarzystwa Kredytowego miasta Warszawy seryi 4-ej, jako najniżej w kursie notowane, zwiększyłaby dochód od tego kapitału—do czego przyczyniłoby się jeszcze w razie wymiany pomienionych listów zastawnych na listy zastawne Towarzystwa Kredytowego Miasta Warszawy i złożenie ich w depozycie tegoż Towarzystwa, jako niepobierającego żadnego depozytowego od funduszów składanych do przechowania w jego listach zastawnych, gdyż uwolniłoby Towarzystwo Osad Rolnych od opłacunia procentu depozytowego uiszczanego obecnie od pomienionego kapitału Kantorowi Banku Państwa w Warszawie.

O upoważnienie do dopełnienia takiej wymiany, i w tym celu do podniesienia powyższego funduszu z Kantoru Banku Państwa, Rada Zawiadująca postanowiła wejść z wnioskiem do Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych.

Nieruchomości wyszłe z pod dożywocia ś. p. hr. Kickiej.

Dobra ziemskie Sobieszyn i Blizocin, kolonije Szamocin i Józefin i nieruchomość w Warszawie przy ulicy Królewskiej, po ustałem dożywocie ś. p. hrabiny Kickiej, objęła Rada Zawiadująca pod zarząd Towarzystwa Osad Rolnych,

jak wyżej przywiedziono dopiero w końcu miesiąca Września 1885 roku. Z tej przyczyny nie składa z zarządu temi nieruchomościami oddzielnego sprawozdania.

Stan funduszów należących do Zapisu ś. p. hr. Kickiego.

Z końcem roku 1885 były następujące fundusze skapitalizowane i rozporządzalne, należące do zapisu ś. p. hr. Kajetana Kickiego:

a) w gotowiznie rs. 4007 kop. 60½;

b) fundusz skapitalizowany pochodzący ze sprzedaży starodrzewu z lasów dóbr Orłowa i z innych przychodów, deponowany w papierach procentowych w Banku Handlowym w summie rs. 22,300;

c) kaucye dzierżawców, także w papierach procentowych, w tymże Banku złożone w summie rs. 3150;

d) kapitał rs. 91,000 deponowany w Kantorze Banku Państwa w Warszawie, w listach zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, któryto kapitał wyszedł z pod dożywocia ś. p. hrabiny Kickiej.

Objaśnienie szczegółowe przychodow i rozchodów odnoszących się do funduszów pomienionych, przedstawi Komitetowi Towarzystwa Opiekun Administrator Zapisu w swojem sprawo zdaniu.

Oddanie uznania Opiekunowi Administratorowi

Nie wywiązałaby się Rada Zawiadująca z obowiązków swoich, gdyby w sprawozdaniu swojem nie zamieściła poświadczenia wielu pożytecznych a niemniej ciężkich prac Opiekuna Administratora Zapisu ś. p. hr. Kickiego, w bezpośrednim zarządzie, nader rozległemi i różnorodnemi sprawami tego Zapisu. Przezornej, wszechstronnie umiejętnej i nad wszelkie wyrazy

gorliwej, zabiegliwej i rządnej jego opiece, ma Towarzystwo Osad Rolnych do zawdzięczenia uporządkowanie stanu majątków, racyonalne ich podnoszenie i przygotowanie środków w spełnieniu założeń Zapisu, jakoteż załatwienie mnogich kwestyj, usunięcie wielu trudności, zapobieżenie stracie nie jednej. Należy też jemu od Rady Zawiadującej uznanie najwymowniejsze.

Wnioski Rady Zawiadującej.

Z powyższego sprawozdania wypływają następujące wnioski Rady Zawiadującej do Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych:

1) o zatwierdzenie w ogóle skreślonej jak wyżej działalności Rady Zawiadującej Zapisem ś. p. hrabiego Kickiego w roku ubiegłym i powziętych przez nią postanowień;
2) o upoważnienie do przedsięwzięcia budowy kościoła w Rzyczkach i do użycia na ten cel kapitału oszczędzonego ze sprzedaży lasu w dobrach Orłowic;
3) o upoważnienie do urządzenia stacyi doświadczalnej agronomicznej i leśnej w dobrach Sobieszynie;
4) o upoważnienie do podniesienia z Warszawskiego Kantoru Banku Państwa, deponowanej w byłym Banku Polskim summy rubli dziewięćdziesiąt jeden tysięcy w listach zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego seryj różnych, wymianę tych lisów na listy zastawne tegoż Towarzystwa seryi 5-ej lub listy zastawne Towarzystwa Kredytowego Miasta Warszawy seryi 4-ej, i złożenie ich do przechowania w depozycie jednego z tych Towarzystw;

5) o upoważnienie do sprzedaży przez licytacyę publiczną czterech tysięcy sztuk starodrzewu sosnowego z lasów dóbr Orłowa, z dołączeniem osiągniętej ze sprzedaży summy do kapitału zapasowego Zapisu ś p. hr. Kickiego;
6) o wyznaczenie Kommissyi Rewizyjnej do sprawdzenia rachunków administracyi Zapisu ś. p. hr. Kickiego za rok ubiegły i udzielenie Radzie Zawiadującej odpowiedniego pokwitowania;
7) o uznanie obowiązków Rady Zawiadującej, w obecnym jej składzie, za ukończone i wybór nowego składu tejże Rady na następne trzechlecie.

W Warszawie dnia 30 Marca (11 Kwietnia) 1886 r.

Prezydujący w Radzie Zawiadującej,

M. Rogoziński.

II.

Sprawozdanie o czynnościach Administracyi Zapisu hr. Kickiego za rok 1885-ty, złożone na posiedzeniu Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych dnia 18-go Kwietnia 1886 r.

przez

Opiekuna-Administratora Zapisu.

Działając w ścisłem zastósowaniu się do kierunków postępowania wytkniętych, w celu stopniowego urzeczywistnienia ostatniej woli hr. Kickiego, przez uchwały Komitetu Towarzystwa w roku zeszłym i przez następne szczegółowe decyzyje Rady Zawiadującej,—czynności i usiłowania moje, jako wykonawcy tych postanowień, zmierzały ku przygotowaniu warunków najkorzystniejszych do podniesienia produkcyjności i coraz skuteczniejszej poprawy stanu gospodarczego Orłowa i Rzyczek, a oprócz tego, do kierowania innemi administracyjnemi interesami całego Zapisu tak, ażeby w miarę środków i możności, przygotować trwałe podstawy dalszego jego rozwoju.

Rok ubiegły, jak to niżej wykazanem zostanie, nie pozostał bez śladu w prowadzeniu tej pracy.

Po nader szczegółowem już opowiedzeniu przez Prezydującego Rady Zawiadującej, o różnych stronach tej działalności naszej połączonej i włożonych na mnie poruczeniach rozmaitych, — pozostaje mi tylko najtreściwiej zdać sprawę z wykonania takowych i objaśnić rezultaty osiągnięte.

Najważniejszy fakt jaki w ubiegłym roku sprawozdawczym 1885 zaszedł, było rozszerzenie znaczne obowiązków i czynności, skutkiem zgonu hrabiny Kickiej w dniu 24 Września roku ubiegłego, a zatem potrzeby zajęcia się bezwłocznego objęciem w imieniu Towarzystwa tego, co było w jej dożywotniem posiadaniu, sprawdzenia stanu rzeczy, zabezpieczenia natychmiastowego całości i części od jakiegobądź uronienia, przeprowadzenia wszystkich formalności prawem przepisanych, dokonania rozmaitych obliczeń i rachunków—a wreszcie bezzwłocznego uorganizowania administracyi własnej Towarzystwa w majątkach ziemskich, jakie skutkiem ustania dożywocia przeszły w jego administracyę bezpośrednią.

Po kilku miesiącach natężonej pracy i zabiegów, wszystko to w chwili obecnej jest ukończone i uporządkowane.

Wezwany przez radę Zawiadującą do podjęcia wspomnionych czynności, prosiłem ją o dodanie mi do assystencyi i udziału w samym akcie odbioru części spadku z pod dożywocia wychodzącego, dla zupełniejszego skonstatowania jego ilości, przedmiotu i stanu w chwili obejmowania, drugiego jeszcze delegata, w osobie pana Konstantego Zalewskiego, który jako były egzekutor testamentu hr. Kickiego i w bliższych stosunkach z nim niegdyś będący, a zarazem jako dawny członek Zarządu Towarzystwa Osad Rolnych, był mi niezmiernie pomocny w czynności odbioru i wiele pożytecznych informacyj mógł udzielać.

Czynności odnoszące się do właściwej administracyi objętych majątków, do uorganizowania ich, i t. d. zostały wyłącznie na mnie włożone przez Radę Zawiadującą, pod zwykłym jej kierownictwem i kontrollą.

Wywiązując się przedewszystkiem z poruczonych czynności, dotyczących odbioru posiadanych w dożywotniem używaniu przez ś. p. hr. Maryę Kicką majątków nieruchomych i ruchomości, mam zaszczyt złożyć osobne o tem sprawozdanie, przygotowane wspólnie z spółdelegowanym p. Konstantym Zalewskim i przedstawić urzędowe dokumenta, na podstawie których nasze sprawozdanie jest oparte.

Nadmienić tu winienem, że chociaż czynności w niem opisane spełnione były w ostatnich miesiącach roku ubiegłego i w pierwszych miesiącach roku obecnego 1886, i że jakkolwiek dzisiejsze posiedzenie Komitetu przeznaczone jest do sprawozdań za rok tylko 1885, — to jednakowoż niepodobna rozrywać związku całości interesu, względem na formalny tylko dat porządek.

Sprawozdanie z odbioru po zmarłej w dniu 12 (24) Września 1885 r. Maryi hr. Kickiej na rzecz Warszawskiego Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych, majątków pod jej dożywociem będących.

Kajetan hr. Kicki z majątku swego, zapisanego na własność Warszawskiemu Towarzystwu Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych testamentami d. 9-go Maja i 9 (21) Czerwca 1878 roku, przeznaczył na dożywocie dla żony swej Maryi:

1. Dom w Warszawie przy ulicy Królewskiej pod Nr. 1066 lit. S;
2. Kolonię w Szamocinie i Józefinie pod Warszawą;
3. Dobra ziemskie Sobieszyn i Blizocin w Guberni Siedleckiej;
4. Procenta od kapitałów;
5. Ruchomości domowe.

Marya hr. Kicka zmarła w Sobieszynie w dniu 24 Września 1885 r.,—majątki zatem i ruchomości pod dożywociem jej będące, przeszły od tej chwili w bezpośrednie posiadanie Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych. Do odbioru takowych w imieniu i na rzecz Towarzystwa, plenipotencyą udzieloną na d 4 (16) Października 1885 przed Notaryuszem w Warszawie Truszkowskim przez Vice-Prezesa Komitetu tegoż Towarzystwa, upoważnieni zostali niżej podpisani, Antoni Białecki Opiekun Administrator Zapisu hr. Kickiego i Konstanty Zalewski b. egzekutor testamentu hr. Kickiego.

Po śmierci Maryi Kickiej, mieszkania jej w Sobieszynie i w Warszawie w domu na ulicy Królewskiej zostały opieczętowane,—przedewszystkiem przeto, potrzeba było dla oddzielenia i wydania Towarzystwu Osad Rolnych, ruchomości w używaniu ś. p. Kickiej będących, a stanowiących własność Towarzystwa dopełnić spisy pozostałego po niej osobistego jej majątku. Spisy te sporządzone zostały na zasadzie upoważnienia właściwych Sądów i w assystencyi niżej podpisanych upoważnionych delegatów Towarzystwa Osad Rolnych:

a) w Warszawie przez Komisarza Sądowego Bortnowskiego w d. 21 i 22 Grudnia (2 i 3 Stycznia) 1885/6 r.;

b) w Sobieszynie przez Rudolfa Borkowskiego Notaryusza przy Kancellaryi hypotecznej Sądu Pokoju w Garwolinie w dniu 7 (19) i 8 (20) Października 1885 r. i 27 (8), 28 (9), 29 (10), 30 (11) Grudnia (Stycznia) 1885/6 r.,

którzy ruchomości będące własnością Towarzystwa Osad Rolnych, wydali temuż Towarzystwu, ruchomości zaś należące do spadku po hr. Kickiej oddali pod nadzór ustanowionych przez siebie osobnych dozorców.

Marya hr. Kicka pozostawiła testament własnoręczny z dnia 15-go Lipca 1883 r., który otwarty i opublikowany został przez Sąd Okręgowy Siedlecki w d. 14 (26) Października 1885 r. W testamencie tym, hr. Kicka zaznaczywszy, że niema kapitałów i długów, imieniem swojem rozporządziła w sposób następujący:

1. Procenta od kapitału pod jej dożywociem będącego, tak te których jeszcze podówczas w chwili pisania testamentu t. j. w 1883 r., z powodu regulacyi kapitału nie była odebrała, jakoteż i te, jakie się mogą należeć po dzień jej śmierci, zapisała na rzecz budowy i urządzenia nowego kościoła, cmentarza i zabudowań parafialnych w Sobieszynie. Oprócz tego dla zakrystyi tegoż Kościoła przeznaczyła lustro duże w ramach złoconych:

2. Garderobę wraz z bielizną i pościelą zapisała swojej pannie służącej Aleksandrze Żurawskiej;

3) Resztę, coby pozostało, lub należeć się mogło po uregulowaniu rachunków z dzierżawcami i rządcami, przeznaczyła na koszta pogrzebu;

4. Przytem do testamentu dołączyła rs. 100, które przeznaczyła dla familii swojej, gdyby się kto zgłosił i wylegitymował, a w razie przeciwnym, funduszem tym rozdysponować ma proboszcz miejscowy według swego uznania.

Egzekutorem testamentu swego wyznaczyła p. Feliksa Sobańskiego b. Prezesa Komitetu Tow. Osad Rolnych, który jednak obowiązku tego nie przyjął, zrzekłszy się takowego aktem sporządzonym u Notaryusza Włodzimierza Kretkowskiego w d. 5 (17) Grudnia 1885 r.

Od daty testamentu powyższego do śmierci hr. Kickiej upłynęło przeszło lat dwa. W ciągu tego czasu procenta od kapitału, wynoszącego po uregulowaniu rachunków rs. 91,000 w listach zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego pięcio-procentowych, deponowanych w Banku Polskim, wypłacone zostały w całości hr. Kickiej z dyspozycyi Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych po dzień 22 Czerwca 1885 r., z odebrania których w swoim czasie pokwitowała. Za bieżący zaś kupon od pomienionych listów od tejże daty, do mierci dożywotniczki, podług świadectwa Banku Polskiego należało, po potrąceniu podatku skarbowego oraz opłaty depozytowej i kommisowego, rs. 1045 kop. 98.

Przy obejmowaniu w zarząd Towarzystwa Osad Rolnych w końcu Września 1885 r. majątków ziemskich, okazało się, że z czasu administracyi ś. p. Kickiej w tychże majątkach pod dożywociem jej będących, pozostały do zaspokojenia należności bezpośrednio dotyczące zarządu majątków, jako to:

Pensye służby w Sobieszynie i Blizocinie za kwartał od dnia 1 Lipca do dnia 1 Października 1885 r., oraz opłata rymarza, stryeharza, najmu i zaległe podatki, razem . . Rs 815 kop. 76½

Kaucye pobrane przez Kicką od dzierżawców młynów i propinatora w Sobieszynie . Rs. 500 „ —

Oprócz tego Kicka pobrała naprzód, należne od daty jej śmierci, administracyi Zapisu po Kickim, niektóre czynsze dzierżawne, jako to: od młynarza w folwarku Brzozowy, od dzierżawcy rybołóstwa, od propinatora w Blizocinie i od dzierżawcy kolonii Szamocin w kwocie . . . . Rs. 762 kop. 50

Należało zatem do zwrotu na rachunek administracyi Towarzystwa Osad Rolnych . Rs. 2078 kop. 26½

Krestencya pozostała w Sobieszynie i Blizocinie z dniem śmierci dożywotniczki po potrąceniu ziarna na zasiew, na ordynaryą i utrzymanie inwentarza żywego do końca bieżącego roku gospodarczego, oszacowaną została przy inwentarzu spadku po niej na . . . . Rs. ~~1071~~ k. 43 1701

W kassie Zarządu Sobieszyna znajdowało się w tymże dniu gotowizny . . . . . Rs. 74 k. 9

co razem wynosi . . . . Rs. 1775 kop. 52

Zatem po potrąceniu tej kwoty, brakuje na pokrycie powyższych należności i długów . Rs. 302 kop. 74½

która to kwota jako przypadająca do zwrotu administracyi Towarzystwa Osad Rolnych, zaliczona została do massy biernej spadku po dożywotniczce.

Spadek ten według inwentarzy sporządzonych w Warszawie i Sobieszynie, przedstawia się jak następuje:

Massa czynna.

1. Wartość szacunkowa ruchomości w Warszawie i Sobieszynie	Rs.	244 kop. 20
2. Gotowizna dołączona do testamentu Kickiej, będąca w depozycie sądowym	Rs.	100 kop. —
3. Wartość kuponów od kapitału rs. 91,000 za czas od dnia 22 Czerwca do 23 Września 1885 r. podług świadectwa Banku Polskiego	Rs.	1045 kop. 98
Razem	Rs.	1389 kop. 18

Massa bierna

1. Należność Administracyi Zapisem Kickiego przewyższająca wartość krestencyi, jak wyżej	Rs. 302 kop. 74½	
2. Należność tejże Administracyi za brak sreber będących pod dożywociem Kickiej	Rs. 55 kop. 23	
3. Pretensya kupca z Baranowa Nirsztejna za towary wybrane przez Kicką	Rs. 91 kop. —	
4. Należność Wiśniewskiego rządcy domu na ulicy Królewskiej, z zarządu tymże domem	Rs. 303 kop. —	
5. Koszta spisu inwentarzy majątku po Kickiej, w Warszawie i Sobieszynie	Rs. 139 kop. 6	
Razem		Rs. 891 kop. 3½

Zatem czysta massa spadku po Kickiej wynosi . . . . Rs. 499 kop. 14½

Niezależnie od powyższych inwentarzy, dopełnione zostały stosownie do decyzyi i żądania Rady Zawiadującej Zapisem br. Kickiego, notarjalne opisy stanu majątków i ruchomości, przeszłych w posiadanie Towarzystwa Osad Rolnych po ustaniu dożywocia,—jakoto:

Domu w Warszawie na ulicy Królewskiej przez budowniczego Pawła Wójcickiego, w dniu 15 Marca r. b. ze szczegółowem objaśnieniem pod względem technicznym stanu budowli i sporządzeniem planu;

Kolonii Szamocin i Józefin przez Leona Buszkowskiego Notaryusza w Warszawie, w dniu 17 Marca r. b;

Dóbr ziemskich Sobieszyn i Blizocin przez Rudolfa Borkowskiego Notaryusza w Garwolinie, w dniach 29, 30 31, Marca, 1, 2 i 3 Kwietnia r. b.

Stan majątków tych okazuje się następujący:

1. *Dom w Warszawie*, oznaczony Nr. 1066 S, znajduje się w stanie niezmiernie opuszczonym, wymagającym ważnych i koniecznych reperacyj, wyanszlagowanych przez budowniczego Wójcickiego na rs. 3,370. Wedle opinii technicznej budowniczego, obecny zły stan tego domu powstał zarówno z powodu nadwyczaj niedokładnego pierwotnego budowania go z materyałów nieodpowiednich, jako też dla tego, iż w szeregu lat ostatnich żadnej naprawy i konserwacyi jego nie podejmowano.

Według wiadomości zebranych, dochód czysty z tego domu wynosił rocznie koło 2,000 rs.

Tytuł własności został już hypotecznie w r. 1881 na imię Towarzystwa Osad Rolnych przepisany w właściwej księdze wieczystej.

2. *Kolonie Szamocin i Józefin*, razem z sobą połączone, położone w powiecie Warszawskim gminie Jabłonna, zawierają przestrzeni morgów 95 miary Chełmińskiej. Kolonie te nabył Kajetan Kicki na prawie wieczystej dzierżawy za opłatą z nich czynszu po rs. 63 kop. 99½ rocznie. Obecnie dzierżawi takowe Hipolit Gliszczyński za kontraktem urzędowym. zawartym przez dożywotniczkę na lat trzy od 1 Lipca 1885 r. do 1 Lipca 1888 r. za opłata czynszu po rs 400 rocznie oraz podatków. Granice nie są wyraźne i żadnych mapp nie ma na gruncie, — z tego powodu, podług oświadczenia dzierżawcy zachodzą co do nich wątpliwoś ci i spory z sąsiadami.

W porównaniu z inwentarzem spisanym po śmierci Kajetana hr. Kickiego w roku 1878, okazał się obecnie brak tamże 3 budynków i 2 gontowych dachów nad piwnicami, oszacowanych na rs. 330. W ogóle budynki wszystkie znajdują się w złym stanie, a niektóre z nich zupełnie niezdatne do użytku.

Dzierżawca posiada własny inwentarz żywy; inwentarza zaś wykazanego tamże po śmierci Kickiego, jakoto: koni, krów, buhaja i jałówki, w ilości sztuk 27 wcale niema. Brak ten wszakże pokrywa przewyższająca ilość inwentarza żywego w Sobieszynie i Blizocinie, dokąd zapewne przez zmarłą dożywotniczkę musiał być przeprowadzony.

3. *Dobra Ziemskie Sobieszyn i Blizocin* położone w Gubernii Siedleckiej nad rzeką Wieprzem, graniczące z sobą i pod jedną będące administracyą, według rejestrów pomiarowych, sporządzonych w r. 1875 po uwłaszczeniu włościan, miały ogólnej przestrzeni:

Sobieszyn morgów nowopolskich		2525 prętów	269
Blizocin „ „		1205 „	57

Z tej ostatniej przestrzeni w Blizocinie, część pastwiska zwanego Mostki, około morgów 47 w r. 1883 przez Kommissyą włościańską przyznaną została w użytkowanie włościanom wsi Wólka Blizocka. Zresztą serwitutów na tych majątkach niema, prócz prawa zbiórki raz na rok mieszczan osady Łysobyki na jednej części lasu.

Dobra pomienione obciążone są pożyczką Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, która w epoce śmierci dożywotniczki wynosiła summę 31,766 rs. 43 kop. do umorzenia pozostałą, wedle świadectwa przez Dyrekcyę Szczegółową Siedlecką wydanego.

Kontrowers graniczny istniejący od kilkudziesięciu lat pomiędzy sąsiednim majątkiem Podlodowem i Sobieszynem, a o którym już w spisie inwentarza z r. 1878 było zaznaczone, nie jest uregulowany.

Na rok 1885/6 zasiano:

W Sobieszynie i w Blizocinie żyta korcy 228 przenicy korcy 87.

Do zasiewów wiosennych brak jest zapasu niektórych zbóż i nasion, które wypadnie dokupić, a mianowicie: owsa, grochu, łubinu, hreczki i roślin pastewnych.

Gospodarstwo leśne wcale nie urządzone. Las na Sobieszynie, posiadający w części materyał budulcowy, przerzedzony został znacznie w ostatnich latach zarządu dożywotniczki, przez użycie drzewa na budowle gospodarskie, oraz do budowy kościoła i plebanii. Las w Blizocinie młody, w części karłowaty.

Z majątku Sobieszyn, folwark Lendo Małe *v* Ruskie, rozległości około morgów 130, będący od r. 1873 w dzierżawie Sikorskiego, wydzierżawiony został temuż przez Maryą Kicką w r. 1885 za kontraktem urzędowym na lat trzy do dnia 1 Lipca 1888 r. za opłatą czynszu po rs. 200 rocznie, i podatków.

W Sobieszynie są trzy młyny wodne, które ś. p. Kicka wydzierżawiła w r. 1885 za kontraktami urzędowemi na lat trzy do dnia 1 Lipca 1888 r. za opłatą: z młyna w Brzozowy rs. 700, z młyna w Wólce Sobieskiej rs. 500 i z młyna w Drewniku za rs. 400.

Rybołóstwo na dwóch stawach w Sobieszynie wydzierżawione zostało przez Kicką za kontraktem prywatnym do końca r. 1887 za opłatą po rs. 333 kop. 33 rocznie.

Propinacya wypuszczona w dzierżawę na rok od dnia 1 Stycznia 1886 r. do dnia 1 Stycznia 1887 r., w Sobieszynie za rs. 400 w Blizocinie za rs. 150.

Z budynków w Sobieszynie i Blizocinie, niektóre w czasie administracyi Kickiej postawione zostały nowe, lub wyrestaurowa-

ne z gruntu, niektóre zaś wymagają reperacyi lub przebudowania. Wreszcie okazuje się brak paru budynków gospodarskich na pomieszczenie służby i inwentarza żywego, które postawione być potrzebują.

W oranżeryi Sobieszyna znajduje się różnych drzew w wazonach drewnianych 88, w tem cytryn i pomarańcz większych i małych 46; roślin w doniczkach 382, w tem cytryn 62. Drzew owocowych w ogrodzie jest 831. Uli z pszczołami 66.

Inwentarz żywy w Sobieszynie i Blizocinie jest następujący:

koni, stadniny i źrebaków . .	razem	43
buhajów, wołów, krów, jałowizny	,,	101
tryków, owiec, skopów, jagniąt	,,	1116
trzody chlewnej	,,	18

W inwentarzu tym, połowa krów prawie jest starych, również w owczarni jest wiele sztuk do wybrakowania się kwalifikujących.

Inwentarz martwy w porównaniu z rokiem 1878 znajduje się co do ilości niektórych przedmiotów, większy.

Ponieważ rachunki gospodarskie za czasów poprzednich i za administracyi dożywotniczki, o ile je znaleziono na gruncie, nie były umiejętnie i systematycznie prowadzone, przeto niepodobna dokładnej z nich powziąść wiadomości, jaki dochód czysty dawał Sobieszyn i Blizocin.

Wedle wiadomości zebranych i ze względu na sposób prowadzonego gospodarstwa, dotąd dochodu czystego w niektórych latach nie było żadnego, w innych bardzo mały.

Jest jednak rzeczą niewątpliwą, że skoro gospodarstwo zostanie uporządkowane i racjonalnie a oszczędnie prowadzone, to czysty dochód powinien być 3—4000 rs. w najbliższych latach. Grunta są w większej części dobre żytnie, spadki mają wyborne, łąk wielka obfitość, — są zatem warunki do podniesienia majątku ułatwione, przy nieuniknionym nakładzie w pierwszych latach. Z natury swej majątek jest bardzo dobry.

Płodozmiany były w paru folwarkach zaprowadzone, ale przez ciągłe zmiany rządców są obecnie pomięszane i w nieporządku i wymagają uregulowania. Pomiary i mappy z 1875 są niedokładne, niezgodne z obecnym stanem rzeczy i wymagać będą sprawdzenia i poprawienia ich.

Hypoteka wreszcie nie jest przepisaną na imię Towarzystwa Osad Rolnych, z powodu że hr. Kajetan Kicki odziedziczywszy połowę Sobieszyna po swym bracie Aleksandrze, nie zdążył przed swoją śmiercią uregulować spadkowego postępowania i nie zapłacił dość znacznego stempla kollatoralnego.

Musi to więc wszystko obecnie dopiero być dopełnione. Nakoniec z powodu legatu jaki w testamencie swoim zapisał w summie 1500 rs. Aleksander Kicki, brat Kajetana, na utrzymanie dozorcy kościoła w Sobieszynie, wypadnie albo spłacić ten kapitał, albo zahypotekować ten fundusz na majątku i procenta od niego opłacać.

4. Ruchomości domowe w dożywociu Kickiej będące:

Ruchomości te spisane w 1878 r. notaryalnie po śmierci hr. Kajetana Kickiego, znajdowały się w mieszkaniach Kickiej w Sobieszynie, Warszawie, oraz na kolonii Szamocin w jej używaniu.

Z pomiędzy ruchomości pomienionych, drobne kosztowności pozostałe po Kickim oszacowane na rs. 3497 kop. 50 wydane zostały Towarzystwu Osad Rolnych w r. 1881 przez Egzekutorów testamentu Kickiego. Z innych zaś przedmiotów jakoto: mebli, sprzętów i sreber stołowych okazał się brak takowych w Sobiebieszynie i Warszawie na . . . . rs. 86 k. 28
w Szamocinie . . . . „ 31 „ 5

Razem na rs. 117 k. 33

Z summy tej rs. 55 k. 23 za brakujące srebra, jakoto: jednę łyżeczkę od kawy, jeden widelec, dwa noże i trzy lichtarze zapisane zostały do massy biernej spadku po Kickiej, jako przypadające do zwrotu Towarzystwu Osad Rolnych,—inne zaś, jako przedmioty ulegać mogące zniszczeniu w skutku długoletniej używalności, pominięte zostały. W ogóle meble, obrazy, sprzęty i różne naczynia znajdują się powiększej części w złym stanie, niektóre z nich są stare z lat dawnych i całkiem niezdatne do użytku.

Biblioteka w nieporządku, różnych dzieł okazało się tomów 2024 książek i broszur.

5, *Kapitał* w b. Banku Polskim, a obecnie w Kantorze Warszawskim Oddziału Banku Państwa ulokowany, przedstawia nominalną summę w Listach Zastawnych Królestwa Polskiego 5%—91,000 rs. po dokonaniu już z niego wszelkich wypłat legatów i innych należności w ciągu lat poprzednich, oraz po zamianie papierów procentowych austryackich na Listy Zastawne Ziemskie z polecenia Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych, w swoim czasie wykonanej.

Kapitał ten, od którego wszystkie należne procenta zostały wcałości wypłacone ś. p. Maryi hr. Kickiej za jej pokwitowaniem po dzień 22 Czerwca 1885 roku,—został jeszcze w roku 1881 w ówczesnym Banku Polskim na własność Towarzystwa Osad Rolnych przepisany i pod dyspozycyą Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych pozostawiony.

Z tego powodu, po śmierci pani Kickiej w d. 24 Września 1885 r. nastąpionej, nie zachodziła żadna potrzeba czynienia jakichbądź kroków nowych. do objęcia w posiadanie Towarzystwa rzeczonego kapitału, skoro stosunek prawny został pod tym względem już poprzednio uregulowany w czasie właściwym.

Niżej podpisani, składając powyższe sprawozdanie z dokonania poruczonej im przez Radę Zawiadującą Zapisem hr. Kickiego czynności, tyczącej się objęcia części spadku po ś. p. hr. Kickim jaką zostawała do d. 24 Września 1885 włącznie, w posiadaniu i używaniu dożywotnem pozostałej po nim wdowy, Maryi z Moszkowskich hr. Kickiej, mają zaszczyt przedstawić przy niniejszem następne dokumenta urzędowe, jako poparcie powyższego sprawozdania i jako dowody poświadczające, co i w jakim stanie objęte zostało po ustaniu dożywocia na rzecz Towarzystwa Osad Rolnych, a mianowicie:

1) Kopiję testamentu ś. p. Maryi Kickiej z dnia 15 Lipca 1883 roku.

2) Wypis spisu inwentarza pozostałego spadku po Maryi Kickiej dokonanego w Sobieszynie przez Notaryusza Rudolfa Borkowskiego w dniach 19, 20 Października 1885 i w dniach 8, 9, 10, 11 Stycznia 1886 r.

3) Wypis spisu inwentarza po Maryi Kickiej pozostałego spadku dokonanego w Warszawie przez Komisarza Sądowego Filipa Daszkiewicza, Bortnowskiego w dniach 2 i 3 Stycznia 1886 r.

4) Opis techniczny stanu domu w Warszawie na ulicy Królewskiej pod Nr. 1066 *S* przez budowniczego Pawła Wójcickiego w d. 15 Marca 1886 r. wraz z mappą wykonany.

5) Opis stanu kolonii Szamocin i Józefin pod Warszawą przez Notaryusza Leona Buszkowskiego w d. 17 Marca 1886 r. sporządzony.

6) Opis stanu majątków ziemskich Sobieszyn i Blizocin przez Notaryusza Rudolfa Borkowskiego w d. 29, 30, 31 Marca, 1, 2 i 3 Kwietnia 1886 r. sformowany.

7) Świadectwo b. Banku Polskiego z d. 19 Grudnia 1885 r. Nr. 64560 o wartości kuponów od kapitału 91,000 rs. za czas od 22 Czerwca 1885 po datę śmierci pani Kickiej 24 Września 1885 r., obliczonej na summę 1045 rs. 98 kop.

8) Dwa świadectwa Dyrekcyi Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Siedlcach, o wysokości nieumorzonej pożyczki obciążającej dobra Sobieszyn i Blizocin w dacie śmierci pani Kickiej 24 Września 1885 r. na summę 31,766 rs. 43 kop.

Warszawa dnia 5 Kwietnia 1886 roku.

(podpisali) *A. Białecki.*

K. Zalewski.

Zaznaczyć winienem w tem miejscu. że jak się pokazuje z obrachunku ogólnego, ustanowionego w spisie inwentarza po zmarłej pani Kickiej, pomimo iż przyjęto za zasadę, że cała krestencya jaka była sprzątnięta do 24 Września 1885 r. policzoną została na rzecz massy czynnej i uważana była za własność dożywotniczki, z potrąceniem z tej krestencyi tylko ilości potrzebnej na ordynaryą, zasiewy i obroki do końca roku gospodarczego i stósownie oszacowana,—to jednakowoż z powodu pozostałych długów gospodarstwa w Sobieszynie, z powodu pobranych przez zmarłą dożywotniczkę naprzód czynszów, kaucyj dzierżawców i t. d. na summę 2078 rs. 26½ kop. które administracya Towarzystwa Osad Rolnych na siebie przyjąć musiała, wartość pozostałej krestencyi nie wystarczyła na pokrycie tej summy i trzeba było brakującą kwotę 302 rs 74½ kop. zapisać do massy biernej.

Gdy zaś massa bierna jest oprócz tego obciążona parą osobistemi jeszcze długami zmarłej pani Kickiej i kosztami spisu inwentarza, to w porównaniu jej z massą czynną, okazało się, że z tej ostatniej jako czystej zostaje tylko 499 rs. 14½ kop. Jeżeli z niej odjąć to co stanowi tylko szacunek ruchomości, garderoby i t. d, jako osobistej własności pani Kickiej, ustanowiony na 244 rs. 20 kop., to reszta spadku w gotowiźnie po niej pozostałego przedstawia tylko 254 rs. 94½ kop. W tej gotowiźnie mieści się także 100 rs. które ona testamentem oddzielnie przeznaczyła bądź dla krewnych swoich jeżeliby się zgłosili i wylegitymowali, bądź do rozporządzenia według uznania proboszcza w Sobieszynie. Otóż po całym przeprowadzonym obrachunku wypada, że przeznaczony w testamencie pani Kickiej fundusz z reszty procentów jej należnych, do czasu śmierci, na dalszą budowę kościoła w Sobieszynie jeszcze nieukończonego, wynosić będzie tylko 154 rs. 94½ kop.

Jakkolwiek bowiem procenta od kapitału jakie jej należały pod datę śmierci, wynosiły według urzędowego świadectwa Banku 1045 rs. 98 kop. to po strąceniu z niego passiwów z długów i należności pozostałych,—w ostatecznym rezultacie, powyższa tylko na cel dalszej budowy kościoła pozostała summa.

Zwrócić na ten szczegół uwagę Komitetu i objaśnić go, uważałem za nieodzownie potrzebne, ze względu na mogące z czasem powstać z tego tytułu kwestye.

W końcu zapewnić mogę, że o ile było obowiązkiem delegowanych do uregulowania rachunków z massą spadkową dożywotniczki, pilnować praw Towarzystwa Osad Rolnych, to z drugiej strony mieli oni aż nadto dobrze ciągle na pamięci wszystkie moralne względy i obowiązki pamięci względem intencyi ś. p hr. Kickiego, i dla tego też w obrachunkach robionych z massą spadkową, starali się nie wychodzić z granic koniecznej i prawnej ścisłości, aby o ile się da. nie uszczuplać funduszu mogącego pozostać na dalszą budowę kościoła. Nie mógł on jednak pozostać się większym, bez narażenia się znowuż na zarzut niedokładnego działania w przeciwnym kierunku.

Formalne zrealizowanie i wykonanie szczegółów z testamentu pani Kickiej i z obrachunków ustanowionych wynikające, jest rzeczą zależną od działania dalszego w tej mierze stron bezpośrednio interesowanych, t. j. paru prywatnych wierzycieli i władz administracyjnych rządowych, jako opiekujących się interesami kościelnemi.

Z tego więc powodu będą musiały jeszcze toczyć się między niemi a administracyą Towarzystwa specyalne układy i porozumiewania.

Przechodząc z kolei do następnych interesów administracyi Zapisu hr. Kickiego, sądzę, iż usprawiedliwionem znajdzie Komitet, że co do Sobieszyna i Blizocina, od paru miesięcy zaledwo objętych, nie mogę żadnych jeszcze

podawać szczegółowych wiadomości. Nadmienię tylko, że wszystko co się dało zrobić w ciągu tego krótkiego czasu, aby zapewnić warunki ładu i porządku, aby uorganizować zarząd majątku i służbę gospodarczą, zaprowadzić regularną rachunkowość, — zostało w miarę możności zrobionem. Rok ten, będzie z konieczności rokiem przejściowym dla Sobieszyna, dużo pracy i starań a zarazem kosztów wymagającym, aby gospodarstwo urządzić i w racyonalny kierunek wprowadzić.

Stan Orłowa w roku gospodarczym 1884/5.

Interesa Orłowa rozwijały się w roku ubiegłym sprawozdawczym pomyślnie, i poprawa jego stanu znowu uczyniła postępy. Rada zawiadująca zwiedzając Orłów w Czerwcu roku przeszłego, pod przewodnictwem obecnego Prezesa Komitetu p. Górskiego, zaznaczyła w protokóle swoim z d. 26/6 1885 r. poświadczenie widocznych ku lepszemu postępów we wszystkich prawie kierunkach gospodarczych. Starania, nakłady i prace lat poprzednich, z tyloma trudnościami i przeciwnościami nieraz w toku ich połączone, zaczynają teraz przynosić owoce swoje i dają w przyszłości najbliższej tego majątku coraz pewniejszą nadzieję, że czystemi dochodami wspierać będzie cele ogólniejsze Zapisu hr. Kickiego, gdy dotąd wszelkie dochody trzeba było wyłącznie na miejscowe Orłowa potrzeby obracać.

Rachunki kassy dóbr Orłów za rok 1884/5 przedstawiają się w następujących pozycyach:

Przychody Kassy.

1. Remanent kassowy z r. 1883/4 .	Rs.	14	k.	3½
2. Zboża i produkty rolne	„	8287	„	9½
do przeniesienia	Rs.	8301	k.	13

	z przeniesienia	Rs.	8301 k. 13
3.	Z dzierżaw, i czynszów młyna i tartaku odrobków	„	2269 „ 8
4.	Wełna i brakowane owce	„	2150 „ 80½
5.	Inwentarz żywy	„	643 „ 63
6.	Pacht mleka i cielęta	„	875 „ 92½
7.	Przychody leśne	„	4457 „ 78½
7.	Ogrody	„	142 „ 6½
9.	Nadzwyczajne	„	58 „ 81
10.	Kaucye	„	40 „ —
11.	Zaliczenie z innych funduszów na nowe budowle	„	1000 „ —
	Razem	Rs.	19939 k. 81
	Oprócz tego należało się kassie do pobrania należności, których nie pobrano przed 1 Lipca 1885 r. na. . .	„	2258 „ 98½
	Ogólny więc rachunek przychodów Orłowa za rok 1884/5	Rs.	22468 k. 79½

Rozchody Kassy.

1.	Podatki, składki, ubezpieczenia .	Rs.	3272 k. 76
2.	Pensye i zasługi służby	„	2278 „ 59½
3.	Najem	„	4149 „ 17½
4.	Konserwacya budowli	„	500 „ 50
5.	Młyn i tartak (koszta kotła) . .	„	557 „ 49½
6.	Dokupienie zboża i paszy . . .	„	1248 „ 19½
7.	Inwentarz żywy	„	416 „ 70
8.	Ogrody	„	332 „ 29
9.	Żelazo, narzędzia rolnicze, sprzęty	„	896 „ 18½
10.	Różne potrzeby utrzymania gospodarstwa	„	435 „ 82½
	do przeniesienia	Rs.	14087 k. 72

	z przeniesienia	Rs.	14087 k. 72
11.	Kancellarya	„	77 „ 72
12.	Podróże, frachty, koszta przeprowadzenia służby	„	380 „ 97½
13.	Koszta zdrowia	„	550 „ 88
14.	Koszta lasów	„	1150 „ 2½
15.	Nieprzewidziane	„	63 „ 20
16.	Melioracye, nowe budowle, pomiary	„	3307 „ 83½
17.	Kuchnia czeladnia	„	82 „ 59
	Razem	Rs.	19700 k. 94½
	Oprócz tego pozostało do zapłacenia wydatków do r. 1884/5 się odnoszących	„	986 „ 91½
	Ogólny więc rachunek rozchodów za rok. 1884/5 przedstawia . . .	Rs.	20687 k. 86

Rzeczywisty remanent kassy Orłowa z końcem roku gospodarczego, niezależnie od nieściągniętych przychodów 2258 rs. 98½ kop. i niewypłaconych należności 986 rs. 91½ kop. przedstawiał na 1 Lipca 1885 r. summę 258 rs. 86½ kop.

Po potrąceniu z przychodów summy 1000 rs. jako wyassygnowanych z innych funduszów, dochód czysty z Orłowa za rok 1884/5, gdyby wszystkie jego należności były w swoim czasie zrealizowane, wynosiłby sammę 6174 rs. 33½ kop.

Z summy tej pokryto najprzód należności w roku minionego 1883/4 na 1485 rs. 21 kop.; następnie odnieść do niej należy wydatki melioracyjne, budowlane i inne jednorazowe nadzwyczajne, do rocznych stałych potrzeb gospodarstwa się nie odnoszące, na summę 3908 rs 19 kop., co uczyni razem 5393 rs. 40 kop. Wreszcie pozostanie jeszcze 1780 rs. 93½ kop.

Dochód na 6174 rs. 33½ kop. obliczony przedstawia się rzeczywistym dochodem z majątku, który tylko nie został

osiągniętym w zupełności, z powodu niezrealizowanych kilku pozycyj przychodu na ogólną wyżej wymienioną summę 2258 rs. 98½ kop. należnych, w której się mieści największa kwota 1461 rs. 80 kop. nie spłaconych przez dzierżawcę Dworzysk w terminie właściwym, z powodu klęsk jakich doznał, i rozłożonych mu z decyzyi Rady Zawiadującej tej wypłaty w roku następnym. Inne niezrealizowane pozycye stanowią: reszta należności za drzewo 711 rs. 20 kop. i za różne drobne na 355 rs. 92½ kop.

Jeżeli zaś pominiemy pozycye niezrealizowane w przychodzie i niewypłacone w rozchodzie, a obliczymy tylko to, co rzeczywiście po datę 1-go Lipca 1885 r. wykonane zostało w obrotach pieniężnych, to okaże się, iż rzeczywisty osiągnięty czysty dochód z Orłowa stanowią summy: 3690 rs. 56½ kop. meljoracyjne, 1485 rs. 21 kop. spłacone za rok zeszły, czyli razem 5175 rs. 77½ kop. Na dochód ten złożyły się najwięcej przychody leśne, które po potrąceniu kosztów lasów (1150) stanowiły netto 3307 rs. Udział zatem samego rolnictwa w dochodzie czystym nie mógł się jeszcze w roku ubiegłym powiększyć, przy takim zwłaszcza upadku cen, a oprócz tego nieurodzaju jarzyn i w Orłowie wyjątkowo w tamtym roku, żyta.

W wydatkach za to gospodarczych zaprowadzone były możliwe oszczędności, jak to świadczą najlepiej porównawcze ostateczne cyfry rozchodu z dwóch lat ostatnich.

Kiedy w 1883/4 r. ogólny rozchód Orłowa był 21430 rs. to w roku 1884/5 był tylko 19700 rs. czyli o 1730 rs. zmniejszony. Zmniejszenie to odnosi się do kupna zboża i paszy, konserwacyi budowli, kupna żywego inwentarza, żelaza, na których największe oszczędności przeprowadzono.

Na poparcie tych rachunków składam przy niniejszym rachunek kassowy dóbr Orłów, wykaz zbiorowy kalkulacją

treści rachunków uwidoczniający, — wreszcie wykaz wydatków meljoracyjnych za 1884/5 rok. [1])

Rezultaty produkcyi Orłowa w r. 1884/5 były następujące:

Pszenicy po wysiewie 258 korcy, omłócono celnej i poślednej 1793 korcy.

Żyta po wysiewie 151 korcy, omłócono tylko 454 korcy, z powodu głównie nader jałowych i lekkich pól w których było zasiane.

Jęczmienia z wysiewu 71 korcy zebrano 471 korcy.

Grochu z 43 korcy posianych, omłócono 297 korcy.

Owsa po 285½ korcach zebrano 1505 korcy.

Kartofli wysadzono 186 korcy a zebrano 994 korcy.

Pomijam wyliczanie tutaj szczegółów reszty produktów, składając dla bliższego zbadania tych stosunków, jak najdokładniejszy wykaz całego rachunku zbożowego za rok upłyniony. [2])

Wspomnę tylko, że produkowały się jeszcze w pewnej przyzwoitej ilości: tatarka, wyka, koniczyny, buraki i marchew pastewna, oraz w znacznej ilości koński ząb, z którego się w przygotowanem pomieszczeniu osobnem urządzało paszę kwaszoną na zimę dla inwentarza.

Wysiewy w roku zeszłym dokonane były normalne zupełnie, w stosunku do oddanych pod uprawę przestrzeni, pomimo nawet przeprowadzania płodozmianu. Dało się to mianowicie uskutecznić, mając do rozporządzenia pewne przestrzenie świeżo wykarczowanych nowin, z któremi swobodniej można było przy regulowaniu przechodniego po-

---

[1]) Wydrukowane poniżej pod Nr. 3 i 4 rachunki kassowe Orłowa jako zbyt obszerne, do druku nie zostały podane.

[2]) Obrachunek zbożowy jako nader specyalny również w druku pominięty, aby zbytecznie Rocznika nie obciążać.

rządku zasiewów postępować. Wprowadzono także uprawę rzepaku i bobiku końskiego, i powiększono znacznie siew koniczyn i sadzenie końskiego zębu, zmniejszywszy zato plantacyę pastewnych buraków, których poprzednio zawiele siano, i znajdowano trudności w ich obrobieniu. Są wszelkie widoki, że rok bieżący gospodarski zamknięty zostanie bez porównania lepszemi jeszcze rezultatami rolniczemi od roku przeszłego.

Stan inwentarza żywego z końcem r. 1884/5 był w Orłowie następujący: koni, stadniny i źrebaków 64, bydła w ogóle 164 sztuk; owiec z jagniętami 1334, trzody chlewnej 47.

W budynkach posunięto się także naprzód znowuż. Postawiono dwa nowe czworaki dla służby, z wszelkiemi dogodnościami; murowany obszerny i dachem kryty sklep na kwaszenie końskiego zębu; studnie w podwórzu Orłowa Murowanego i na Bartoszewie; rozpoczęto dom murowany na pomieszczenie ekonoma, kuchni czeladniej, i różne drobne gospodarskie budynki, ogrodzenia nowe i t. d.

Prace koło przeprowadzenia karczunków prawie że już zakończone zostały; mała ich tylko część dokończyła się w roku bieżącym i to prawie bez kosztu, bo przez układ z okolicznymi mieszkańcami i mieszczanami osady Tarnogóra, którym w najobszerniejszej przestrzeni, na tak zwanej „Dąbrowie,“ oddano za jeden zasiew oziminy i jeden jarzyny, zupełne oczyszczenie i wykarczowanie tej miejscowości, która w całości już w roku 1887 będzie w użytkowaniu dworu, jako czyste i uprawne pole.

Kultury w porębach, pustkach i kawałkach pól lasom oddanych w zamian za wykarczowane przestrzenie, prowadziły się według nakreślonego planu jak najściślej i z możliwym pośpiechem.

Nadleśny p. Jankowski uskarżał się tylko, że susze wielkie zrobiły mu trochę szkody w szkółkach i w niektórych zagajnikach,—nie tak zresztą znaczne, aby dalszy postęp prowadzenia kultur zatamowały.

Bardzo szczegółowe jego sprawozdanie o gospodarstwie leśnem w Orłowie za r. 1884/5 z wyrachowaniami technicznemi produkcyi i eksploatacyi lasów za ten czas, tudzież z objaśnieniem takowych, mam zaszczyt złożyć przy niniejszem,—wstrzymując się w tej chwili, od wyjmowania z niego nader interesujących, ale jednak zbyt obszernych szczegółów, cyfr i wyrachowań.

Jedną z bolących zawsze kwestyj, o którą potykać się muszę w mem sprawozdaniu o lasach Orłowskich, jest kwestya serwitutów, tak przykra i uciążliwa. Żadne usiłowania i starania się nie są wstanie zachęcić w tej chwili ludności włościańskiej tamtej okolicy, do wejścia w układy. Oczekują oni złudnych jakichś nadziei, odniesienia korzyści, jeżeli w żadne układy wchodzić nie będą z właścicielem o zniesienie serwitutów, i z tego powodu niema sposobu wejścia z nimi w porozumienie ostateczne. Przeciwnie, wszelka o tem wzmianka, rodzi w nich podejrzenie, że kiedy im się to proponuje, to musi w tem być wyłączny tylko interes właściciela a nie ich własny, i jeszcze bardziej się usuwają od porozumienia.

2. *Stan Rzyczek w 1884/5 r.*

W stosunkach tego majątku w dzierżawę p. Mauryceniu Mochnackiemu oddanego, o tyle w roku sprawozdawczym zaszły zmiany, że przy jego pracy i staraniach koło gospodarstwa w interesie własnym podejmowanych przedewszystkiem, uprawa roli się polepsza, stosunki porząd-

kują,—a z drugiej strony, przez zapewnione ze strony Towarzystwa częściowe wkłady, wznoszą się w dalszym ciągu konieczne budynki gospodarskie, zgodnie z warunkami kontraktu dzierżawnego.

W roku ubiegłym postawioną tedy została wozownia i szopa na narzędzia gospodarskie za 1000 fl. *a* a rozpoczęta budowa murowanej oficyny dla czeladzi i ekonoma w podwórzu głównego folwarku. Nadto wybudowany został staraniem gminy piękny budynek na szkołę elementarną, na gruncie jeszcze przez ś. p. hr. Kickiego niegdyś nadanym gminie Rzyczki w tym celu. Na budynek ten, wszystek materyał drzewny ofiarowany został bezpłatnie z lasów Rzyczek, na zasadzie postanowienia Rady Zawiadującej. Skutkiem jednak tylu potrzeb Rzyczek, nizkiej w pierwszych latach ceny dzierżawnej, trwającej jeszcze ciągle spłaty ratami ogromnego stempla kolateralnego, przez skarb austryacki nałożonego za przeniesienie tytułu własności tego majątku na imię Towarzystwa, dzieje się, że Rzyczki nietylko nie dają dotąd czystego dochodu, ale że nawet jeszcze, niewielką wprawdzie kwotę, ale zawsze dopłacić do nich potrzeba.

Najprzykrzejszem zaś w tej chwili jest, że i sam dzierżawca, który poczynił w pierwszych dwóch latach znaczne wkłady, trafił na lata upadku cen na zboża, doznał zawodu w urodzaju, i z tego powodu znalazł się także w trudnem położeniu. Zwracał się on skutkiem tego z różnemi propozycyami i prośbami do administracyi Towarzystwa, z propozycyami założenia tam gorzelni gospodarczej funduszem naszym, czemu jednakowoż nie podobna było dotąd zadość uczynić.

Rachunki Rzyczek dotyczące za rok 1885 przedstawiają następne cyfry:

W przychodzie było z nich.	rs	3119 k. 96
W rozchodzie było z nich	rs.	3243 k. 71
czyli że dopłacono	rs.	123 k. 75

Przychód stanowiły dwie raty dzierżawne i wpływ za pewną niewielką ilość drzewa, jaka od potrzeb budowlanych pozostała, sprzedaną za 1323 fl. 80 kr., czyli 1072 rs. 27 k. Rozchody zaś, oprócz kosztów zarządu lasów i kultur leśnych, składały się z kosztów budynków 1885 fl. a. czyli 1502 rs.; z rat stempla kolateralnego 800 fl. a. czyli 648 rs. i mniejszych kosztów sądowych, adwokata we Lwowie i t. p. Tego stempla kolateralnego upłaciliśmy już dotąd w ogóle 3000 fl. a. z samych dochodów Rzyczek. Pozostaje jeszcze 5000 fl. z procentami do spłacenia.

W roku bieżącym zamierzona jest budowa nowej drogi żelaznej, ze Lwowa przez Rawę do Tomaszowa, która według nadesłanych mi wiadomości ma przechodzić przez grunta Rzyczek. Droga Jarosławsko-Sokalska już je raz przecięła, a obecnie będą znowuż drugi raz przecięte, co pod względem gospodarskim sprowadzi pewne niedogodności, jakkolwiek z drugiej strony, pod względem ułatwienia komunikacyi i handlowym, może dla zbytu produktów rolnych i leśnych postawić Rzyczki w przyszłości w korzystniejszem położeniu.

Jedną z nader ważnych potrzeb Rzyczek, na którą mam baczną zwróconą uwagę, i ku zaspokojeniu której przy chętnej pomocy p. dzierżawcy Mochnackiego powoli się zmierza, jest stopniowe zamienianie się z włościanami na grunta, ażeby się pozbyć szachownic, których dotąd jest bardzo wiele i bardzo przykrych. Gorszej z tego powodu figury gospodarskiej pól i łąk jak w Rzyczkach, trudno sobie wyobrazić. Część takich zamian już dokonałem, a wię-

cej się powoli przygotowywa. Wiele jednak jeszcze potrzeba, ażeby można dojść do dogodnej figury rolnej folwarku.

3. Interesa ogólne Zapisu hr. Kickiego.

Ponieważ w tej kwestyi zostały już osobne wnioski i wiadomości złożone dzisiaj przez Radę Zawiadującą Komitetowi Towarzystwa, przeto ograniczam się jedynie na zaznaczeniu, iż kapitał który był pod dożywociem wdowy hr. Kickiego, zmarłej we Wrześniu 1885 r. przeszedł i co do procentów od niego płynących od tego czasu, w wyłączną dyspozycyę Towarzystwa.

Umieszczony przedtem w Banku Polskim, a po zwinięciu takowego, znajduje się obecnie w dzisiejszym Kantorze Warszawskim Banku Państwa, i stanowi depozyt prosty z listów zastawnych ziemskich Królestwa Polskiego 5% różnych seryj się składający, w summie nominalnej 91,000 rs. i 18 rs. 5 k. gotowizny.

Wyciąg z rachunku funduszów rozporządzalnych administracyi ogólnej, oddzielnych zupełnie od rachunków Orłowa, o których już powyżej wiadomość podałem, przedstawiający przychody i rozchody za rok 1885, tudzież wykazujący stan remanentów na rok 1886 przechodzących, zarówno z tych funduszów jako też i z kapitałów w depozytach ulokowanych się składających, przedstawia następujące rezultaty w ubiegłym roku osiągnięte:

Nr.	Wyszczególnienie	Gotowizna		Papiery %	
		Rs.	Kop.	Rs.	K.
	Przychody.				
1	Z nieruchomości na Pradze dzierżawa.	400	—		
2	Z Rzyczek z dzierżawy i przychodów leśnych . .	3119	96		
3	Procenta	1262	94		
4	Z domu w Warszawie za ostatni kwartał 1885 . .	636	25		
5	Zwrot części pożyczki udzielonej Kahanowi w roku 1882	400	—		
	W r. 1885 razem . . .	5819	15		
	Remanent z 1884 oszczędzonych i skapitalizowanych			22300	
	Remanent z 1884 gotowizny.	5852	58½		
	Remanent z 1884 kaucyj dzierżawców.	—	—	3150	—
	Łącznie przychody 1885 r. i remanenta 1884 r. . .	11671	73½	25450	—
	Kapitał z pod dożywocia wyszły w Banku Państwa			91000	—

Nr.	Wyszczególnienie	Gotowizna Rs.	Gotowizna Kop.	Papiery % Rs.	Papiery % K.
	Rozchody.				
1	Koszta administracyjne Zapisu ogólne	3611	10		
2	Potrzeby Rzyczek (nowe budynki, raty stempla kollateralnego, administracya kultury lasów, sądowe i prawne koszta)	3243	71		
3	Koszta sądowe i prawne Zapisu	173	72		
4	Koszta nowych budowli w Orłowie	550	—		
5	Koszta domu w Warszawie	63	50		
6	Nadzwyczajne	22	40		
	Razem .	7664	13		
	Remanent na r. 1886 .	4007	60½		
		11671	73½	25450	
	Remanenta na rok 1886 składają się:				
1	Z gotowizny w Banku Handlowym. Rs. 3956 k. 44½ Z gotowizny w kassie administracyjnej . . . Rs. 51 k. 16½	4007	60½		
2	Z papierów % własnych w depozycie Banku Handlowego (Listy miasta Warszawy).			22300	

Nr.	Wyszczególnienie	Gotowizna		Papiery %	
		Rs.	Kop.	Rs.	K.
3	Z papierów % do dzierżawców należących jako ich kaucye w Banku Handlowym złożonych	—	—	3150	—
4	Z kapitału wyszłego z pod dożywocia w Warszawskim Kantorze Banku Państwa złożonego	—	—	91000	—

Cyfry powyższe nie wymagają bliższych objaśnień, lub szczegółowego usprawiedliwienia, gdyż są wynikiem normalnego przebiegu interesów. Zaznaczam tylko, że fundusz leśny 22,300 rs. jaki zostawał z roku 1884, nie został wcale naruszony w r. 1885, i że wszelkie potrzeby administracyi ogólnej i majątków zostały bieżącemi wpływami rozporządzalnemi zaspokojone. W przychodach funduszów rozporządzalnych przybyła tylko jedna nowa pozycya dochodów z domu w Warszawie, za ostatni kwartał r. 1885, t. j. od przejścia tej nieruchomości w zarząd nasz, po śmierci dożywotniczki hr. Kickiej. W rubrykach rozchodów powstała odpowiednia jej pozycya kosztów utrzymania tego domu, oraz niewielka kwota rs. 173 k. 72, stanowiąca rubrykę kosztów sądowych i prawnych, które po części już w końcu zeszłego roku, z powodu prowadzonych czynności objęcia spadku z pod dożywocia wyszłego, inwentaryzacyi, opisów notaryalnych i t. d. ponieść trzeba było. Koszta ogólne administracyjne wszystkich interesów Zapisu,

były prawie te same co w roku zeszłym i utrzymały się w normalnej cyfrze rs. 3611, w której zamieszczone są już wszelkie pensye, podróże, druki, korespondencye, koszta biurowe, najmu lokalu na kancellaryę i t. p. Zdaje się, iż wolno cyfrę tę uważać za wyraz oszczędnie prowadzonej administracyi ogólnej, która się jednakowoż rozciąga na interesa ośmiu nieruchomości w różnych miejscowościach się znajdujących, która wymaga prowadzenia stosunków i korespondencyi z rozmaitemi władzami, z prywatnemi osobami, bankami, wywołuje częste podróże dla kontroli i kierunku spraw gospodarczych, budowlanych i czysto administracyjnych, a które to czynności wreszcie z powodu potrzeby uregulowania interesów po ustaniu dożywocia pani Kickiej, podwójnie się powiększyły. W zakończeniu obecnego sprawozdania, gdy ono zamyka z jednej strony okres pięcioletniej dotychczasowej administracyi, a z drugiej strony otwiera, wskutek śmierci dożywotniczki hr. Kickiej nowy zwrot w przyszłej działalności naszej, nie będzie od rzeczy w dwóch słowach spojrzeć w upłynioną przeszłość i zoryentować się, o ile teraz zmieniają się warunki, przy których mamy prowadzić nasze zadanie, zacząwszy od chwili obecnej.

Wiadomo doskonale Komitetowi, przy jakich okolicznościach objęło Towarzystwo nasze w 1881 r. spadek po ś. p. hr. Kickim; że w obec zapuszczonych i zaniedbanych majątków ziemskich, przy długach na nich ciążących przeszło rs. 11,000; przy nałożonej na Rzyczki 8075 fl. opłacie stempla kollatoralnego, nie miało Towarzystwa jednego grosza funduszu obrotowego, bo procenty od kapitału były przeznaczone dożywotniczce.

Wyrobiwszy źródła przychodu w samych majątkach ziemskich, spłacone zostały wszystkie długi; Orłów zabudowany i prawie już zagospodarowany; Rzyczki podniesione; 3000 fl. a conto stempla z nich dochodami spłacone,

interesa prawne i administracyjne do regularnego porządku doprowadzone. Oprócz tego mamy w dniu 1-m Stycznia 1886 r. zaoszczędzonego funduszu skapitalizowanego z przychodów lasu rs. 22,300 i 4000 rs. gotowizny funduszu rozporządzalnego. To jest rezultat administracyi za lat pięć.

Od roku 1886 powiększą się w porównaniu z latami poprzedniemi fundusze rozporządzalne, o summę rs. 4227 z procentów od kapitału, około rs. 2000 dochodu z domu w Warszawie i rs. 400 czynszu dzierżawnego z kolonii Szamocin.

W przyszłości niezawodnie i Sobieszyn będzie dawał dochody, lecz w tym, a pewno i w następnym roku, nie podobna na nie jeszcze rachować, bo skoro ich nie dawał za życia pani Kickiej, to przy koniecznych kosztach uporządkowania gospodarstwa i budynków, jakie jesteśmy obowiązani podjąć bezwarunkowo, aby zapewnić sobie dochody w przyszłości, na teraz oczekiwać ich nie możemy.

Rok 1886, z natury położenia interesów będzie w ogóle rokiem przejściowym co do przychodów i rozchodów funduszów i za normę dla lat przyszłych brać go nie będzie można. Restauracya nieodzowna i pilna domu na Królewskiej ulicy, wyanszlagowana o ile jest najpilniejszą na teraz przez budowniczego na 1800 rs., koszta nadzwyczajne notaryalne i prawne, wykonanie uregulowania obrachunku z massą dożywotniczki i przejęcie ciężarów w Sobieszynie pozostawionych, niedobory zbóż tamże na obroki i zasiewy wiosenne, skłonią koniecznie w tym roku do znacznego zasiłku dla Sobieszyna i Blizocina.

Na koszta powiększonych potrzeb ogólnej administracyi, Rada Zawiadująca przeznaczyła podniesienie ich o summę 750 rs. rocznie.

W każdym jednak razie, nawet i w tym roku przechodnim 1886 i wyjątkowym, przybliżony rachunek potrzeb

i kosztów z przychodami przewidywanemi porównany, oględnie bardzo obliczany, wykazuje przewyżkę przynajmniej 3500 rs. któremi na utrzymanie proponowanej przez Radę Zawiadującą stacyi prób melioracyjnych w Sobieszynie założyć się mającej, dysponować można. Po uporządkowaniu wreszcie tego wszystkiego co wypada z konieczności w tym roku, jest niezawodna pewność, że dla szerszej działalności w duchu testamentu ś. p. hr. Kickiego przygotowane są środki i podstawy działania, wedle programu jaki Komitet uzna za stósowne oznaczyć. Oto jest stan rzeczy obecny i rezultat działań w ciągu roku 1885, w związku koniecznym z latami poprzedniemi, o ile się odnosi do poruczonych mi obowiązków, z których składając niniejsze sprawozdanie, mam zaszczyt przedstawić je pod rozpoznanie i zatwierdzenie Komitetu.

Warszawa, 4 Kwietnia 1886 r.

A. Białecki.

III.

Wykaz zbiorowy kalkulacyjny przychodów i wydatków, oraz dochodu pieniężnego netto z dóbr Orłów za rok ekonomiczny 188⁴/₅

Pozycya	Wyszczególnienie	Wpłynęło w roku 1884/5 Rs.	kop.	Pozostało do pobrania z końcem roku 1884/5 Rs.	kop.	Łącznie wpłynęło i wpłynąć ma Rs.	kop.
	Przychody:						
1	Remanent z r. 1883/4: *a*) w gotowiznie . . .	14	3½	—	—	14	3½
	b) Zaległości z r. 1883/4 pobrany	21	—	—	—	21	—
2	Ze sprzedaży zboża i produktów rolnych, z pachtu krów, za wełnę, braki i skóry owcze, za inwentarz żywy, z ogrodów, z młyna, z czynszów, odrobków, z tartaku, cegielni i wapielni	14156	99	355	92½	14512	91½
3	Ze sprzedaży drzewa na pniu, sągów i z dzierżawy gruntów leśnych. .	4457	78½	711	20	5168	98½
4	Z dzierżawy folwarku Dworzyska.	250	—	1461	86	1711	86
5	Kaucye złożone: do dzierżawy karczmy w Wólce Orłowskiej, i do kontraktu o roboty szklarskie	40	—	—	—	40	—
6	Zaliczenie z innych funduszów Rady Zawiadującej na nowe budowle .	1000	—	—	—	1000	—
	Ogół przychodu brutto.	19939	81	2528	98½	22468	79½
7	Rozchód na koszta gospodarstwa i lasów z 1884/5 r. (pozycya 6) .					15294	46
	Pozostaje zatem dochodu, z zaliczeń innych funduszów					1000	
	dochodu z dóbr Orłów .					6174	33½
	Razem. . .					7174	33½

Pozycya	Wyszczególnienie	Wpłynęło w roku 1884/5 Rs.	kop.	Pozostało do pobrania z końcem roku 1884/5 Rs.	kop.	Łącznie wpłynęło i wpłynąć ma Rs.	kop.
	Z których na wydatki: *a*) melioracyjne wykazane pod poz. 3 i 4 rozchodów rs. 3908 k. 19 *b*) zaległe z r. 1883/4 uiszczone w r. 1884/5 wykazane pod poz. 2 rozchodów rs. 1485 k. 21						
	Razem . . .					5393	40
	I zostanie w gotowiznie po ściągnieniu zaległości poborowych . . .					1780	93½
	Rozchody:						
1	Rozchody wszystkie podług rocznego rachunku wynoszą	19700	94½	986	91½	20687	86
	Oddzieliwszy od nich wydatki wychodzące z zakresu potrzeb gospodarskich samego z 1884/5 t. j.						
2	Zaległości płatnicze z poprzedniego roku 1883/4 uiszczone w r. 1884/5, wykazane w rachunku rocznym pod poz 1, 2, 89, 90, 103, 109, 118, 118*b*, 119*b*, 120, 145, 177 i 188.	1485	21	—	—	1485	21
3	Na melioracye i nowe budowle podług 261 poz. rachunku rocznego . .	3307	83½	217	62½	3525	46
4	Na naprawę kotła parowego reszta należności, wydatek nadzwyczajny podług 106 poz. rachunku.	382	73	—	—	382	73
	Łącznie na melioracye w dobrach	3690	56½	217	62½	3908	19

Pozycya	Wyszczególnienie	Wydano w roku 1884/5		Pozostało do wydania z końcem roku 1884 5		Łącznie wydano i wydać należy	
		Rs.	kop.	Rs.	kop.	Rs.	kop.
5	Czyli oddzieliwszy wydatki na melioracye dóbr i na pokrycie zaległości z r. 1883/4 ogółem	5175	77½	217	62½	5393	40
6	To wydano i wydać należy, na koszta gospodarstwa i lasów t. j. na podatki rządowe i gminne, assekuracye, płace służby, najem robotników, kupno zboża i nasion i na wszelkie wydatki gospodarskie leśne i ogrodowe, tudzież na koszta zdrowia ludzi i zwierząt w roku 1884/5.	14525	17	769	29	15294	46

Orłów d. 17 Października 1885 r.

J. Wasilewski, Buchalter.

IV.

Wykaz dokonanych w roku 1884/5 wydatków na melioracye i nowe budynki w dobrach Orłów.

№	Wyszczególnienie	W szczególe Rs.	W szczególe k.	W ogóle Rs.	W ogóle k.
	I. Wydatki wspólne na budowle.				
1	Żelaztwo wzięte w roku 1883/4 do nowych budowli w tymże roku wzniesionych	100	69		
2	Płace za rok 1884/5 dla cieśli, pięciu siekierników i 2-ch fornali fabrycznych	226	50		
3	Pomalowanie smołą gazową dachów nowo postawionych budowli w latach 1881, 1882, 1883 i 1884.	109	42½		
4	Wyrób i wypalenie cegły. .	103	76		
5	Wypalenie wapna	64	88		
6	Wyłamanie kamienia . . .	191	—		
7	Kupno i wyrób gontów . .	247	72½	1043	98
	II. Wydatki szczegółowe na budowle.				
8	Dokończenie budowy szkoły, i w tejże ławek, katedry i tablicy	523	22½		
	do przeniesienia . .	523	22½	1043	98

№	Wyszczególnienie	W szczególe Rs.	W szczególe K.	W ogóle Rs.	W ogóle K.
	z przeniesienia. . .	523	22½	1043	98
9	Budowa piekarni.	93	27½		
10	Reszta za pobicie dachu nad pałacem oprócz materyałów .	19	95		
11	Dokończenie budowy czworaka w Orłowie Murowanym i chlewów przy tymże czworaku	1	98		
12	Budowa dołu do kiszenia zębu końskiego	20	97½		
13	Zrobienie nowej podłogi i sąsieka w stodole w Orłowie Murowanym	40	—		
14	Zrobienie 16 okien do nowego czworaka 2-o w Orłowie Murowanym	15	20		
15	Budowa nowego domu czeladniego w Orłowie Murowanym (niedokończona) . . .	362	65½		
16	Postawienie nowych parkanów i ogrodzeń w Orłowie Murowanym i w Bartoszewie (za najem pomocy)	18	41½		
17	Postawienie studni w Orłowie Murowanym.	192	43		
18	Postawienie studni w Bartoszewie . . , ...	213	44½		
19	Budowa czworaka w Orłowie Drewnianym (nieskończona)	71	61		
20	Budowa parkanu przy tartaku	6	50	1579	66
	III. Wydatki na melioracye dóbr.				
21	Młocarnia, Trier i 4 obsypniki do nowego folwarku w Bartoszewie	483	75		
22	Kopanie i odnowienie rowów	123	4½		
	do przeniesienia .	606	79½	2623	64

№	Wyszczególnienie	W szczególe		W ogóle	
		Rs.	K.	Rs.	K.
	z przeniesienia . .	606	79½	2623	64½
23	Pomiary i zaprowadzenie płodozmianów.	77	40	684	19
	Łącznie. . .	—	—	3307	83½
	Oprócz tego na reperacyą kotła parowego resztę należności			382	73
	Ogółem. . . .			3690	56½

Wyraźnie rs trzy tysiące sześćset dziewięćdziesiąt kopiejek piedziesiąt sześć i pół, wydano w roku 1884/5 na nowe budowle i na melioracye w dobrach.

Orlów dnia 17 Października 1885 r.

Buchalter. *J. Wasilewski.*

V.

Sprawozdanie z gospodarstwa w lasach Orłowskich za rok 188$^{4}/_{5}$.

W ubiegłym roku gospodarczym, użytkowanie z lasów odbywało się zgodnie z wprowadzonym tu w r. 1882 planem gospodarczym. Po wyrąbaniu i wykarczowaniu częściowem odcinków leśnych, przeznaczonych do wcielenia do pól folwarcznych, pozostały tylko nadal roczne cięcia do użytkowania, i w nich też głównie odbywała się eksploatacya, tem więcej, że na rok ubiegły pozostały w trzech obrębach po dwa cięcia niewykończone, które łącznie z cięciami trzeciemi do wyrąbania były przeznaczone. Po wyjęciu materyałów potrzebnych dla majątku i włościan uwłaszczonych, reszta drzewa wystawioną była na sprzedaż.

Odbywano ją początkowo detalicznie, brak jednakże odbytu z jednej, a przymusowa konieczność ukończenia cięć w ciągu 6-u miesięcy, pilnie przestrzegana przez władze włościańskie z drugiej strony, spowodowały, że pozostałą większą część drzewa w porębach sprzedano przez licytacyę, i nie osiągnięto spodziewanego dochodu. Oprócz rąbania cięć dokonywano także częściowo koniecznej trzebieży po lesie, przedmiotem której były jedynie drzewa suche, przytłumione lub też dla ich podrzędności, jak np. osika i inne do dalszego hodowania nie kwalifikujące się.

Szczegółowy rachunek materyałów w lesie w ciągu roku gospodarczego jest następujący:

1. *Starodrzew.*

Pozostało	remanentem		sztuk	8304
Sprzedano	363			
Na tartak	129	„	„	492
Pozostaje		„	sztuk	7812

2. *Kloce tartaczne.*

Było remanentem w lesie	sos.	132	dębow.	—	brzoz.	—
Urąbano w ciągu roku	„	577	„	13	„	26
Razem	„	709	„	13	„	26
Z tego użyto na tartak	„	708	„	13	„	26
Na potrzeby gospodarstwa	„	1	„	—	„	—
Razem rozchód		709	„	13	„	26

3. *Sążnie opałowe.*

Pozostało remanentem	sążni	kubicznych.	590½
Przyrąbano w ciągu roku	„	„	479½
Pożyczono od kupca Pompera	„	„	45
Razem	sążni	kubiczn.	1115

Z tego rozchodowano:

Na rachunek ekonomii dóbr Orłów			187½		(do cegielni, wapielni na węgle i opał)
Na sprzedaż	„	„	„ 502¼		
Na opał dla nadleśnego	„	„	19½		
Gratis różnym	„	„	3	712¼	
Razem pozostaje			—	402¾	

Inne materyały jak drzewo budulcowe, stelmarskie, opał na fury, żerdzie, drągi, szryki i t. p. nie były przygotowywane na zapas, lecz wydawano je w miarę potrzeby z pnia. Rozchodowano więc prócz wyżej wymienionych trzech kategoryj,

a. *Na potrzeby Ekonomii dóbr.*

Budulcu sosnowego . . .	sztuk	277	stóp kub.	8033
Drzewa stelmarskiego dębów	„	19	„ „	275
„ „ brzozowego	„	17	„ „	391
Drągów i żerdzi . .	kóp	9		
Tyczek	„	6		
Kołków ciosanych .	„	4		

Posuszu z pnia fur 675 na opał dla służby folwarcznej
Gałęzi „ „ 50 „ „ kontrahentów
Gontów osikow. kóp 223.

b. *Na sprzedaż.*

Budulcu dębowego	sztuk	34	stóp kubicznych	544
„ sosnowego	„	934	„ „	29345
Żerdzi sosnowych	kóp	$^1/_6$		
Wierzchów sosnowych	sztuk	150		
„ osikowych	„	52		
Opału z pnia fur	„	54		
Gałęzi fur	„	14		
Płóz do sań	„	13		
Szryków do spławu	kóp.	14		

c. *Na potrzeby Leśnictwa.*

Żerdzi	kóp.	$2\frac{2}{3}$	Na ogrodzenie kultur szkók , różnym za najem do robót w lesie i t. p.
Kołków	„	30	
Posuszu	fur	8	
Gałęzi	„	7	
Płozów	sztuk	2	

d. *Na serwitut włościański.*

Budulcu sosnowego sztuk	258	stóp. kub.	8256	
Wierzchów sosnow. „	13	„ „	416	(zamiast sztuk z pnia)
Kołków fur „ „	213½			
Chrustu fur „ „	563			
Zbieraniny fur „	2340			

e. *Na mosty i drogi.*

Wierzchów sosnow. sztuk	4
Gałęzi fur	107

RACHUNEK TARTAKU.

Było w tartaku remanentem kloców sos.	37 dęb.	— brzoz.	—
Dowieziono z lasu „ „	708 „	13 „	26
Razem „ „	745 „	13 „	26
Porżnięto w ciągu roku	745 „	13 „	26
Ogółem kloców	784		

Oprócz powyższych porżnięto jeszcze na tartaku kloców obcych za opłatą	288
„ „ gratis	2
Razem kloców porżniętych było	1074

Z powyższych 784 kloców wytarto następujące materyały:

Futryn	sztuk	91	łokci	943	sosnowych
Bali 6″	„	10	„	120	
„ 5″	„	240	„	2376	
„ 4″	„	144	„	1344	
„ 3″	„	391	„	3789	
Desek 1½″	„	1616	„	16728	
„ 1″	„	808	„	7807	
„ ½	„	38	„	338	
łat 1½⅓″	„	2346	„	23426	

Bali	4″	sztuk	22	łokci	184	dębowych
łat	2⅓″	„	25	„	205	
Bali	5″	„	3	„	18	brzozowych
„	3″	„	76	„	746	
1½″	Desek	„	20	„	178	

Do powyższego zapasu materyałów wyprodukowanych w ciągu roku zeszłego z 784 kloców dołącza się jeszcze:

a) Remanent jaki z 1883/4 w tartaku się znajdował:

Bali	3″	sztuk	13	łokci	152	sosnowych
desek	1½″	„	61	„	632	
„	1	„	13	„	156	
łat	1⅓″	„	97	„	970	

b) Przyjęto ze składu folwarcznego na skład i rachunek tartaku:

Bali	3″	sztuk	109	łokci	1247	brzozowych
desek	1½″	„	25	„	219	

Cały przeto zapas materyałów jaki był w ciągu roku w tartaku, wynosi—zredukowany, dla uproszczenia rachunku w niniejszem sprawozdaniu na 1° calowe tarcice, jak następuje:

	Tarcice jednocalowe zredukowane			Opoły
	sosnowe	dębowe	brzozowe	sosnowe
	Łokcie			sztuki
Remanent z roku 1883/4. .	1721	—	—	—
Z porznięcia 745 kloców sosnowych, 13 dębowych i 26 brzozowych	73409	770	2595	1389
Ze składu folwarcznego przyjęto na skład do tartaku . . .	—	—	4069	—
Ogółem . . .	75130	770	6664	1389
Rozchód.				
Na potrzeby ekonomii dóbr . .	47648	770	1533	1175
Na potrzeby leśnictwa dóbr . .	983	—	—	72
Na sprzedaż leśnictwa dóbr . .	3106	—	90	21
Na budowę szkoły elementarnej	7717	—	—	120
Na mosty gminne	3414	—	—	—
Ogółem. . . .	62864	770	1623	1389
Remanent d. 1 Lipca 1885 r.	12262	—	5041	—

a mianowicie:

Bali	5″	sztuk	72	łokci	563		
„	3″	„	105	„	939		
desek	1½″	„	271	„	2923		
„	1″	„	157	„	1416		sosnowych
„	½″	„	2	„	18		
łat	1½″	„	373	„	4927		
Bali	3″	„	141	„	1568		brzozowych
desek	1½″	„	26	„	225		

RACHUNEK PIENIĘŻNY LASU.

Wyszczególnienie	Gotówką		W oszacowaniu wartości		Ogółem	
	Ruble i kopiejki					
Przychód.						
Na rachunek sprzedanego starodrzewu	1873	91	—	—	1873	91
Reszta za sprzedane sążnie dzierżawcy młyna i różnym.	481	22½	—	—	481	22½
Od dzierżawcy młyna na rachunek kupionych sążni . .	561	97½	—	—	561	97½
Ze sprzedaży drzewa budulcowego użytkowego, posuszu, gałęzi	1327	55½	—	—	1327	55½
Ze sprzedaży materyału tartego z tartaku	101	27	—	—	101	27
Za wytarcie drzewa obcym na tartaku	219	24	—	—	219	24
Kaucya od Łysakowskiego na kupno desek	50	—	—	—	50	—
Z dzierżawy niw leśnych. . .	12	—	—	—	12	—
Wartość materyałów z lasu na potrzeby ekonomii dóbr . .	—	—	1294	14	1294	14
Wartość materyałów z lasu z tartaku	—	—	2189	69	2189	69
Wartość materyałów z lasu na budowę szkoły elementarnej .	—	—	326	68	326	68
Ogółem. . .	4627	17½	3810	51	8437	6
Rozchód.						
Rąbanie sążni i kloców tartacznych	382	80	—	—	382	80
Uprawy sztuczne, szkółki, pielenie i t. p.	104	98	—	—	104	98
Pensye dla służby leśnej i tartacznej	675	96½	—	—	675	96½
Najem leśny do rąbania ogrodzeń, zwózka i t. p. . . .	51	87½	—	—	51	87½
do przeniesienia. . .	1215	62	—	—	1215	62

Wyszczególnienie	Gotówką		W oszawaniu wartości		Ogółem	
	Ruble i kopiejki					
z przeniesienia	1215	62	—	—	1215	62
Materyały kancellaryjne i narzędzia leśne	19	38	—	—	19	38
Materyały do tartaku, pasy, smarowidło, nafta	49	79	—	—	49	79
Wartość zwózki 547 kloców do tartaku sprzężajem folwarcznym	—	—	164	10	164	10
Wartość 5½ morga pola na kartofle dla służby leśnej . . .	—	—	110	—	110	—
Wartość utrzymania 13 krów służby leśnej	—	—	130	—	130	—
Wartość utrzymania 2-ch koni nadleśnego	—	—	170	—	170	—
Wartość ordynaryi dla służby leśnej	—	—	512	10	512	10
Podatki z przestrzeni i budowli leśnych.	—	—	465	—	465	—
Wartość 4069 łokci całówek brzozowych wziętych na skład tartaku	—	—	162	76	162	76
Wartość sążni, żerdzi, gałęzi, wydanych na potrzeby leśnictwa	—	—	221	30	221	30
Wartość wierzchów i gałęzi wydanych na drogi i mosty .	—	—	46	80	46	80
Wartość materyałów z tartaku	—	—	136	56	136	56
Ogółem. . .	1284	79	2118	62	3403	41
Porównanie.						
Przychód.	4627	17½	3810	51	8437	68½
Rozchód	1284	79	2118	62	3403	41
Dochód roczny gospodarczy z lasu	3342	38½	1691	89	5034	27½
Do tego: Wartość remanentów w lesie (prócz starodrzewu) sąż 402¾ po rs. 3. rs. 1208 k. 25 Wartość remanentów w tartaku desek 1½" 17303 ł. po k 4 rs. 622 k. 12	—	—	1830	37	1830	37
Ogółem . . .	3342	38½	3522	26	6864	64½

Kultury w lasach.

Przestrzeń upraw sztucznych wynosząca przed rokiem morg 65, powiększyła się w ubiegłym roku o mórg 11, a mianowicie, zasadzono sosną leśne cięcie w Dąbrowie mórg 3 i ośm morgów pola przeznaczonego w tymże obrębie na las. Prócz tego poczyniono uzupełnienia w miejscowościach poprzednio zagajonych, na któreto poprawki spożytkowano dębinę i sosninę wyhodowaną w szkółce, oraz sadzonki olszy i brzozy, wykopane z nalotu po lesie.

Opróżnione miejsca w szkółce w Dąbrowie przez wysadzenie dębiny i sośniny zasiano sosną zwyczajną i austryacką. Prócz tego założono cztery rozsadniki modrzewiowe, gdyż ten gatunek drzewa zasługuje w lasach tutejszych na rozpowszechnienie. Pamiętna w zeszłej jesieni susza, oraz grady tegoroczne dały się uprawom w lasach o tyle we znaki, że na wzmiankowanych wyżej 8-miu morgach pola wypadnie poczynić znaczne dopełnienia; w szkółce zaś grad w wschodzącej sośninie poczynił luki, skutkiem czego zapas sadzonek do kultur obszernych, jakie są jeszcze do uskutecznienia nie będzie wystarczającym i wypadnie pewną przestrzeń obsiać nasieniem, które z zebranych szyszek za pomocą suszarni słonecznej wydobywa się.

Leśnictwo Orłów 20 Lipca 1885 r

W. Jankowski, Nadleśny.

VI.

Sprawozdanie delegatów wyznaczonych przez Komitet Towarzystwa do sprawdzenia rachunków za rok 1884.

Niżej podpisani członkowie Komitetu delegowani wskutek postanowienia tegoż Komitetu w dniu 9 Maja 1885 r. do przejrzenia i zaopinijowania rachunków administracyi Zapisu hr. Kickiego, przybyli w dniu dzisiejszym do bióra administracyi i zajęli się rozpatrzeniem rachunków, ksiąg i dowodów przedstawionych przez Radę Zawiadującą Zapisem ś. p. hr. Kickiego, oraz Opiekuna Administratora tegoż Zapisu, a dotyczących:

Przychodów i wydatków dóbr Orłów za rok gospodarczy 1883/4.

Obrotu funduszów przez Administracyę Zapisem w Warszawie wykonywanego za rok 1884. Z przedstawionych rachunków okazało się:

1. *Co do Orłowa*, iż zaperceptowany przez kassę dóbr Orłów przychód wynosił . . . Rs. 21444 k. 11
a rozchód wynosił . . . Rs. 21430 k. 7½

Remanent . . . Rs. 14 k. 3½

2. Co do rachunku *ogólnej Administracyi Zapisu:* że dokonane przez nich obroty w roku 1884, z dodaniem remanentów z roku 1883 wynosiły:

w przychod. w gotow.	rs.	13343	k. 75	w pap. % rs.	28550
w rozchodzie	„ „	7491	„ 16½	„ „	3100
Reman. na 1 styc. 1885	„	5852	„ 58½	„ „	25450

Remanent ten znajdował się:

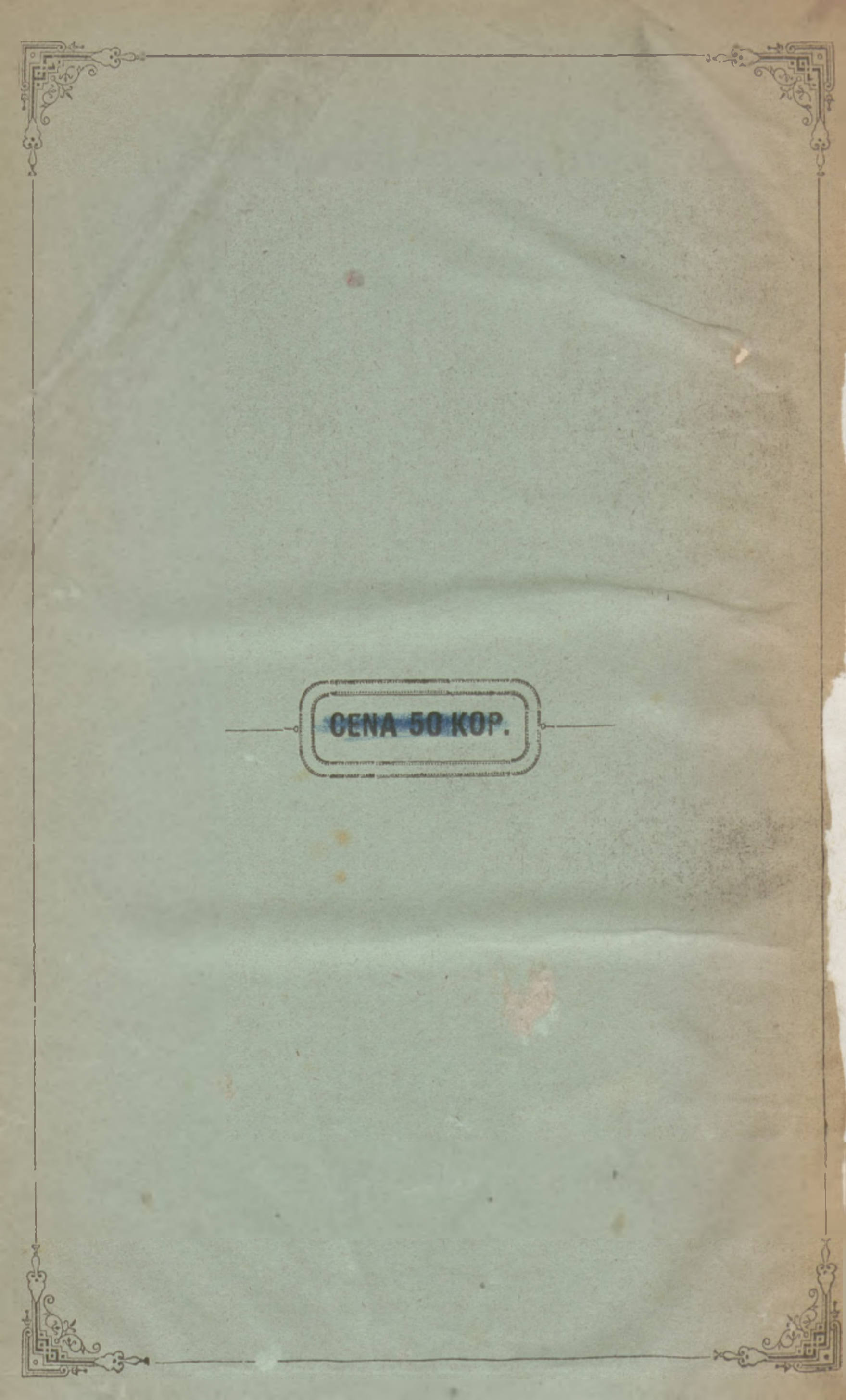
1. Na rachunku przekazowym w Banku Handlowym według przedstawionego wyciągu rachunku tegoż Banku gotowizną rs. 5279 k. 60, a reszta rs 572 k. 98½ wykazana w księgach jako znajdująca się w kassie administracyi z końcem roku.
2. W tymże Banku Handlowym na rachunku kredytu otwartego na imię administracyi Zapisu hr. Kickiego rs 22,300 w listach zastawnych m. Warszawy, oraz w depozycie jako kaucye dzierżawców rs. 3150 w różnych papierach procentowych. Kwity Banku na powyższą wartość okazane zostały.

Nadto przedstawionym został Delegowanym rachunek Banku Polskiego, wykazujący, że na 1 (13) Stycznia 1885 r. znajdowało się w zachowaniu tegoż Banku kapitałów po ś. p. hr. Kickim, własnością Towarzystwa Osad Rolnych będących, od których pozostała wdowa hr. Kickiego pobierała procenty, w gotowiźnie rs. 2209 k. 41 i w papierach procentowych rs. 90,650. Po przejrzeniu przedstawionych sobie rachunków ksiąg i dowodów, Delegowani znaleźli takowe w zupełnym porządku i zgodne, utrzymywane starannie i jasno, a zatem wnoszą o zatwierdzenie takowych przez Komitet Towarzystwa.

Warszawa dnia 17 Kwietnia 1886 r.

(podpisali) *E. Grzybowski.*

Julijusz Wertheim.

CENA 50 KOP.